

MAGYARORSZÁG ÁLLATVILÁGA
FAUNA HUNGARIAE

XI. KÖTET

HYMENOPTERA I.

7. FÜZET

FÜRKÉSZDARÁZS-
ALKATÚAK IV.
ICHNEUMONOIDEA IV.

(52 ábrával)

ÍRTA

N. DR. BAJÁRI ERZSÉBET

ÁTDOLGOZTA ÉS KIEGÉSZÍTETTE
DR. MÓCZÁR LÁSZLÓ

Faun. Hung. 96

A XI. kötethez tartozó valamennyi füzet borítólapjának beszolgáltatása ellenében a kötet kemény kötéstábláját bármelyik könyvesbolt kiadja.

Szerkesztő bizottság:

1965-ig: *Dr. Boros István, Dr. Dudich Endre* (elnök), *Dr. Kotlán Sándor, Dr. Soós Lajos és Dr. Székessy Vilmos* (szerkesztő)

1965-től: *Dr. Balogh János, Dr. Jermy Tibor, Dr. Kaszab Zoltán* (főszerkesztő)
Dr. Kolosváry Gábor, Dr. Kotlán Sándor (elnök) és *Dr. Steinmann Henrik*

A kézirat a szerkesztő bizottsághoz 1968. III. 14-én érkezett.

Lektorálta:

DR. SZELENYI GUSZTÁV

Az ábrákat rajzolta:

LEHMAYER FERENC és DR. MÓCZÁR LÁSZLÓ

RÖVIDÍTETT RENDSZERTANI MUTATÓ

„Magyarország Állatvilága” XI. kötetének 7. füzetéhez

(N. Dr. Bajári Erzsébet—Dr. Móczár László: Fűrészdarázs-alkatúak IV. — Ichneumonoidea IV. — Fauna Hung., 96.)

ALCSALÁDOK — ALNEMEK

- Agrypon* FÖRST. 57, 76, 80
Agrypon FÖRST. 80, 85
Amesolytus FÖRST. 26
 Anomalinae 55
 Anomalini 56
Anomalon Pz. 56, 59, 80
Anomalon Pz. 68, 74, 75, 85, 88
Aphanistes FÖRST. 57, 62
Astiphromma FÖRST. 1, 4
Atrometus FÖRST. 57, 78

Barylypa FÖRST. 57, 66, 80
Bassus FABR. 102, 103, 104, 106, 107, 110, 112, 114, 116, 118, 121
Bioblapsis FÖRST. 92, 115
Blastocampus THOMS. 57, 84

Campocraspedon UCHIDA 92, 112
Camposcopus FÖRST. 57, 65
Carria SCHMIED. 25, 44
Ceratopius CLÉM. 35
Chorinaeus HLMGR. 24, 26
Cidaphus FÖRST. 1, 2
Colpotrochia HLMGR. 25, 41

Diplazon NEES 92, 93
 Diplazontinae 91
Dolichorus STROBL 1
Drepanoctonus PFANK. 25, 43

Enizemum FÖRST. 93, 108
Erromenus HLMGR. 37
Exochilum WESM. 59
Exochus GRAV. 26, 46
Exochus GRAV. 40

Gravenhorstia BOIE 58, 71
Gravenhorstini 56

Habronyx FÖRST. 58, 64
Heteropelma WESM. 59, 88
Homocidus MORL. 110
Homoporus THOMS. 114
Homotropus FÖRST. 93, 102
Hypsicera LATR. 26, 45

Ichneumon L. 31, 32, 34, 35, 46, 64

Labrorychus FÖRST. 80
Labrorychus FÖRST. 84, 85

Mater SCHULZ 1
Mesochorella SZÉPL. 1
 Mesochorinae 1
Mesochorus GRAV. 2, 9
Mesochorus GRAV. 3, 5, 8, 23
Metacoelus FÖRST. 26
 Metopiinae 23
Metopius Pz. 24, 30
Metopius s. str. 31
Monoplectrochus HEINR. 24
Monoplectron HLMGR. 24, 42

Nototrachys MARSH. 56, 70

Ophion FABR. 74
Ophthalmochorus ROMAN 1

Paranomalon VIERECK 72
Peltastes ILL. 24, 31
Peltocarus THOMS. 31
Peltopius CLÉM. 24
Periope HAL. 24, 42
Phthorima FÖRST. 92, 113
Plesiophthalmidea VIERECK 1
Plesiophthalmus FÖRST. 1
Polyclistus FÖRST. 26
Promethes FÖRST. 91, 116
Promethes FÖRST. 101, 121

Saotis FÖRST. 100
Schizoloma WESM. 59, 89
Spudaeus GISTEL 25, 42
Stictopisthus THOMS. 2, 22
Sussaba CAM. 92, 118
Syrphoctonus FÖRST. 93, 110
Syrphophilus DASCH 93, 98

Tetragonalys MORL. 1
Therion CURT. 59, 85
Therionini 59

Trachyderma GRAY. 25
Trichomastix BLOCHM. 116
Trichomma WESM. 56, 60
Trichonotus CAM. 57, 76, 79
Triclistus FÖRST. 24, 37
Triecees TEWNES 24, 29
Tryphon FALL. 108

Tryphoninae 37, 100
Tylocomnus HLMGR. 25
Tylopius TOWNES 32
Tymmophorus SCHMIED. 92, 100

Zootrophus THOMS. 92

FAJOK ÉS FAJ ALATTI KATEGÓRIÁK

1. SZÉPL. (*Exochus decoratus* HLMGR. var.) 53
 1. SZÉPL. (*Exochus consimilis* HLMGR. var.) 50
 1. KISS (*Exochus punctifer* SCHMIED. var.) 49
 1. ♂ SZÉPL. (*Exochus notatus* HLMGR. var.) 54
 2. SZÉPL. (*Exochus decoratus* HLMGR. var.) 53
 2. SZÉPL. (*Exochus notatus* HLMGR. var.) 54
 2. ♂ SZÉPL. (*Exochus consimilis* HLMGR. var.) 50
 3. SZÉPL. (*Exochus decoratus* HLMGR. var.) 53
 ♂ SZÉPL. (*Exochus decoratus* HLMGR. var.) 53
 ♂ SZÉPL. (*Exochus ophthalmicus* HLMGR. var.) 49
 ♀♂ SZÉPL. (*Astiphroma varipes* HLMGR. var.) 7
- abdominator BRIDGM. 111
aciculatus BRIDGM. 23
aethiops GRAY. 40
affinis HLMGR. (*Exochus*) 49
affinis SZÉPL. (*Bassus*) 107
alarius BRISCHKE nec GRAY. (*Cidaphus*) 3
alarius GRAY. (*Cidaphus*) 4
albicinctus DESV. (*Syrphophilus*) 100
albicinctus HLMGR. (*Exochus*) 47
albicinctus THOMS. (*Triclistus*) 38
albicoxa THOMS. 120
albipes SZÉPL. 116
albitarse BRISCHKE 7
albosignatus GRAY. 95
alpinus HLMGR. 97
amictum F. 91
anaitidis SZÉPL. 85
anale HLMGR. 8
angustatus THOMS. 15
annulatus GRAY. 95
annulitarse THOMS. (*Anomalon*) 75
annulitarsis THOMS. (*Exochus*) 53
anomalous HLMGR. 14
anomelas GRAY. 85
anthracinus KRIECHB. 19
anxius WESM. (*Trichonotus*) 80
anxius WESM. (*Metopius*) 32
areolatus HLMGR. (*Bassus*) 118
areolatus SZÉPL. (*Atrometus*) 79
armatus WESM. 64
arquatus GRAY. 79
- auscultator* HAL. 42
australis THOMS. (*Chorinaeus*) 28
australis THOMS. (*Exochus*) 49
austriacus CLÉM. 33
- banaticus* KISS 36
bellicosus WESM. 64
biguttatum GRAY. (*Gravenhorstia*) 73
biguttatus GRAY. (*Syrphoctonus*) 112
bilineatus THOMS. 22
bimaculatus GMEL. (*Ichneumon*) 32
bimaculatus HLMGR. (*Bassus*) 112
bituberculatum SCHMIED. 62
bizonarius GRAY. 100
brevicalcar THOMS. 28
brevicollis WESM. 80
brevicorne FÖRST. nec GRAY. (*Gravenhorstia*) 76
brevicorne GRAY. (*Therion*) 86
brevicornis THOMS. (*Homotropus*) 105
brevigena THOMS. 19
brevipetiolatus RATZB. 16
brevispina THOMS. 34
Brischkei SZÉPL. 3
britannicus MORL. 47
brunneus BRISCHKE 20
buccatum KISS ♀ (*Astiphromma*) 7
buccatum THOMS. ♂ (*Astiphromma*) 7
bucephalum BRAUNS 90
- calcator* SZÉPL. (*Heteropelma*) 89
calcator WESM. (*Heteropelma*) 88
canaliculatus HLMGR. 66
capitatum DESV. 90
carinata BRISCHKE 69
castaniventris BRAUNS 51
caudatus THOMS. 113
cerinops GRAY. 74
cimbicis RATZB. 21
cincta SCOP. (*Colpotrochia*) 42
cinctus GRAY. (*Syrphophilus*) 100
cingulatus HLMGR. 100
circumcinctus FÖRST. 32
circumflexum L. 88
clandestinus GRAY. 84
claripenne THOMS. 76
clypealis THOMS. 32
cognata THOMS. 120
complanatus HAL. 23
compressa DESV. (*Phthorima*) 114
compressus SZÉPL. (*Saotis*) 100
concinus HLMGR. 52
confusus HLMGR. (*Mesochorus*) 21

- confusus* WOLDST. (*Bassus*) 112
congener HLMGR. 40
connexorius WESM. 33
consimilis HLMGR. 50
coronatus GRAV. 52
crassimanus HLMGR. 20
crassicornis THOMS. (*Homotropus*) 105
crassicornis THOMS. nec GRAV. (*Exochus*) 52
crassicrus THOMS. 103
crustator GRAV. 29
croaticus CLÉM. 37
croceicornis THOMS. 31
cruentatus PZ. 60
curvator F. 46

debilis WESM. 83
decoloratus SCHMIED. 55
decoratus HLMGR. 53
delarvator GRAV. 85
deletus THOMS. 98
dentatus F. 31
denticularius THUNB. 31
deplanatus GRAV. (*Bassus*) 110, 112
deplanatus MORL. nec GRAV. (*Homocidus*) 110
dimidiatus HLMGR. (*Mesochorus*) 20
dimidiatus HLMGR. nec SCHRK. (*Brassus*) 103
dimidiatus SCHRK. (*Homotropus*) 104
Diószeghyi KISS (*Exochus*) 49
Diószeghyi KISS (*Mesochorus*) 18
discitergus SAY 12
discrepans BRAUNS 68
discreuts SZÉPLIGETI 37
dispar BRISCHKE 13
dissectorius PZ. 37
dorsale HLMGR. (*Astiphromma*) 5
dorsalis HLMGR. (*Sussaba*) 122
dumeticola HENSCH. 36

elegans GRAV. (*Homotropus*) 107
elegans THOMS. nec GRAV. (*Homotropus*) 108
elegantula SCHRK. 42
elongata PROV. 121
enecator ROSSI 61
erigator F. 121
erythronotus GRAV. 52
erythropus KRIECHB. 36
exultans GRAV. 106

faciale SZÉPL. (*Agrypon*) 78
facialis BRIDGM. (*Mesochorus*) 12
fasciatum GIR. 72
femoralis FOURC. 45
festivus auct. (*Promethes*) 121
festivus HLMGR. (*Mesochorus*) 8
festivus ZETT. nec F. (*Bassus*) 118
fibulator GRAV. 75
fissorius GRAV. 106
flaveolatum GRAV. 77
flaviceps RATZB. 46
flavifrons BOH. (*Exochus*) 51
flavifrons GRAV. (*Ophion*) 74
flavimanus SZÉPL. 76
flavifer BRIDGM. (*Chorinaeus*) 28
falvipes HLMGR. (*Bioblapsis*) 116
flavitarse RUD. 72

flavolineatus GRAV. (*Syrphoctonus*) 112
flavolineatus ZETT. (*Diplazon*) 96
flavomarginatus HLMGR. 51
flavopunctatus KISS 84
foliator F. (*Anomalon*) 60
foliator SZÉPL. nec F. (*Nototrachys*) 70
formosus THOMS. 23
foveolatus SCHMIED. 55
Försteri MOCS. 76
frontalis BRISCHKE 100
fulgurans CURT. 16
fulvidens WESM. 62
fulvus THOMS. 17
funebrius GRAV. 29
fuscicornis BRISCHKE 14
fuscipennis WESM. 36

gemellus HLMGR. 20
geniculatus HLMGR. 78
giberius THUNB. 18
giganteum GRAV. 88
gigas KRIECHB. (*Habronyx*) 65
gigas KRIECHB. (*Mesochorus*) 3
globulator THUNB. 20
globulipes DESV. 40
gracilentus BRISCHKE 21
graculus GRAV. 101
granigerum THOMS. 5
Gravenhorstii FÖRST. 64
gravipes GRAV. 48
gravis GRAV. 47
guttiger SZÉPL. 85

haemorrhoidalis SZÉPL. 103
harpylae CLÉM. 35
heros WESM. 64
Heydeni HAB. 7
hirsutus BRIDGM. 5
Hoerhammeri HEINR. 42
Holmgreni auct. (*Triclistus*) 40
Holmgreni BRIDGM. (*Bassus*) 102
humeralis BRAUNS. 68
hungaricus SZÉPL. 18

ibaloides KRIECHB. 114
incidens THOMS. 48
insidiator FÖRST. 71
insignis FÖRST. (*Atrometus*) 79
insignis GRAV. (*Bassus*) 106
intermedium KRIEGER (*Trichomma*) 62
intermedius FÖRST. (*Metopius*) 32
interruptus HLMGR. (*Bassus*) 112
interruptus THOMS. (*Metopius*) 31
interstitialis SZÉPL. (*Gravenhorstia*) 76

krapinensis HENSCH 34

laetatorius F. (*Diplazon*) 98
laetatorius PZ. nec F. (*Diplazon*) 95
lapponicus THOMS. 19
laricis HTG. 16
lateralis GRAV. 100
lathifer FÖRST. in litt. 74
laticarpus THOMS. 121
lativentris THOMS. 38

latro SCHRK. 74
leiopygus FÖRST. 34
leucogrammus HLMGR. 9
leucopa SZÉPL. 76
lineifrons THOMS. 53
longicalcar THOMS. (Chorinaeus) 27
longicalcar THOMS. (Triclistus) 41
longicornis BRAUNS (Barylypa) 70
longicornis THOMS. (Chorinaeus) 27
longicornis THOMS. (Exochus) 53
luctuosus SCHMIED. 101

maculatus BRISCHKE 49
mandibulare THOMS. 8
Marchandi DOM. 34
marginatus THOMS. 18
marginellum HLMGR. 7
massiliator AUBERT 69
mediterraneus CLÉM. 36
megaspis THOMS. 104
melanarius SZÉPL. nec HLMGR. 55
melanaspis THOMS. 117
melanobata GRAV. 76
melanops FÖRST. 76
melanopsis FÖRST. 32
mensuetor GRAV. 46
meridionalis HENSCH 35
meridionator AUBERT 82
micratorius auct. (Metopius) 35
micratorius THOMS. nec F. (Metopius) 34
minutum BRIDGM. (Trichonotus) 81
minutus SZÉPL. (Mesochorus) 11
mitratus GRAV. 49
monticola SNELL. 121
multicolor GRAV. (Diplazon) 94
multicolor HLMGR. nec GRAV. (Diplazon) 98

nasutus GIR. 32
necator F. (*Ichneumon*) 32
necator GRAV. (Metopius) 34
necatorius CURT. (*Pelastus*) 31
necatorius GRAV. (*Ichneumon*) 35
memoralis HLMGR. 96
niger MORL. 114
nigricans SZÉPL. 47
nigriceps BRISCHKE (*Astiphromma*) 7
nigriceps THOMS. (Mesochorus) 11
nigricornis THOMS. (*Enizemum*) 110
nigricornis WESM. (*Blaptocampus*) 84
nigricornis WESM. (*Camposcopus*) 66
nigricornis ZETT. (*Tryphon*) 108
nigrifrons SZÉPL. 85
nigripalpis THOMS. 50
nigripes RATZB. 10
nigripleuris CLÉM. 35
nigrithorax GRAV. 108
nigrithorax KISS 12
nigriventris THOMS. 117
nigrum PFANK. 7
nitidifrons THOMS. 39
notatus HLMGR. (Exochus) 54
notatus THOMS. nec HOLMGR. (Exochus) 53

obscuripes HLMGR. 101
opaculum HEIMR. 81

ophthalmicus HLMGR. (Exochus) 49, 54
orbitalis THOMS. (*Anomalon*) 74
orbitalis HLMGR. (Mesochorus) 12
Orgiae D.T. 21
ornatum GRAV. 110

pallidipes MORL. 108
pallidus BRISCHKE 21
pallipes GRAV. (Homotropus) 108
pallipes HLMGR. (Triclistus) 39
pallipes THOMS. (*Trichomastix*) 116
paradoxa SCHMIED. (*Carria*) 44
paradoxum BRAUNS (*Anomalon*) 56
paragis HEINR. 89
pectinipes THOMS. nec BRIDGM. 17
pectoralis RATZB. 16
pectoratorius THUNB. 95
peltator MARSH. 32
perspicillator GRAV. 71
picta BOIE (*Gravenhorstia*) 72
pictilis HLMGR. 13
pictitans DESV. 101
pictum BRISCHKE (*Astiphromma*) 8
pictum GRAV. (Homotropus) 104
pictus HLMGR. (Exochus) 51
pictus KISS (*Agrypon*) 80
pinatorius BRULLÉ 35
planus DESV. 104
podagricus GRAV. 39
polita SNELL. (*Trichomastix*) 116
politus GRAV. (Mesochorus) 10
polyxena SZÉPL. 82
procerum GRAV. (*Gravenhorstia*) 73
procerus HLMGR. (Exochus) 49
prosopius GRAV. 49
pseudaffinis STROBL 49
pubiventris THOMS. 40
pulchella HLMGR. (Sussaba) 120
pulchellus DESV. nec HLMGR. (*Bassus*) 106
pulcher HLMGR. 105
pumilus HLMGR. (*Bassus*) 104
pumilus HLMGR. (Exochus) 52
punctatus BRIDGM. 106
punctifer SCHMIED. 49
punctipleuris THOMS. 10
punctiventris THOMS. 118
pyramidatum THOMS. 88

rubricator SZÉPL. 68
rufa HLMGR. 68, 70
ruficorne SZÉPL. (*Gravenhorstia*) 74
ruficornis BRISCHKE (Mesochorus) 15
ruficornis GRAV. (Aphanistes) 63
ruficornis HLMGR. (*Bassus*) 103
ruficornis HLMGR. nec GRAV. (Aphanistes) 64
ruficoxis SZÉPL. 84
rufidorsum SZÉPL. 52
rufipes BRISCHKE (Mesochorus) 21
rufipes GRAV. (*Bassus*) 112
rufipes KISS (*Agrypon*) 85
rufiventris GRAV. 102
rufocinctus DESV. 101
rufoniger BRISCHKE 19
rufonotatus HLMGR. 107
rufulus KISS 98

rugiferum THOMS. 80

scaber GRAV. 43

scabriculus HLMGR. 100

scutellaris BRIDGM. 117

scutellatum GRAV. (*Astiphromma*) 8

scutellatum BRISCHKE nec GRAV. (*Astiphromma*) 5

semirufus HLMGR. 22

septemfasciatus TASCHB. 72

sericeus BRISCHKE 21

sicarius GRAV. 37

signatum GRAV. (*Gravenhorstia*) 72

signatus GRAV. (*Homotropus*) 108

silvarum CURT. 19

similatorius PFANK. 36

similis SZÉPL. 76

splendidulus RATZB. 21

squalidus HLMGR. 37

stigmaticus BRISCHKE (*Mesochorus*) 15

stigmaticus THOMS. nec BRISCHKE (*Mesochorus*) 21

stigmator THUNB. 21

strenuum HLMGR. 5

striatum BRISCHKE 9

strigator F. 103

subcarinatus THOMS. 29

suborbitalis SCHMIED. 54

suecicus D. T. 17

sulcator GRAV. 118

sulphuripes BRISCHKE 21

suspiciosus BRISCHKE 102

Szépligetii BAJÁRI (*Exochus*) 55

Szépligetii BAJÁRI (*Heteropelma*) 89

talpa HAL. 26

tardigradus GRAV. (*Exochus*) 54

tardigradus HLMGR. nec GRAV. (*Exochus*) 48

tarsatorius PZ. 106

tenuicornis GRAV. 84

tenuitarsum GRAV. 85

testaceus GRAV. 18

tetragonus THUNB. 96

tetricus HLMGR. 11

Thomsoni D. T. (*Mesochorus*) 11

Thomsoni SCHMIED. (*Exochus*) 52

thoracicus GRAV. 18

thuringiacus SCHMIED. 29

tibialis BRIDGM. (*Bassus*) 116

tibialis HLMGR. (*Exochus*) 53

tibialis PFANK. (*Drepanoctonus*) 44

tibialis THOMS. nec HLMGR. (*Exochus*) 54

tibiatorius THUNB. 95

tipularius GRAV. (*Mesochorus*) 13

tipularius RATZB. (*Mesochorus*) 23

tricarinatus HLMGR. 30

tricinctorius THUNB. 100

tricinctus GRAV. 96

tricolor SZÉPL. 100

turgidus HLMGR. 49

uniguttata GRAV. 70

vafer HLMGR. 51

varians BRAUNS. 76

varicoxa THOMS. 95

variegator ILL. 35

variegatus SZÉPL. 82

variitarsum WESM. (*Agrypon*) 80

variitarsum WESM. (*Trichonotus*) 84

varipes HLMGR. (*Astiphromma*) 6

varipes HLMGR. (*Astiphromma*) 7

velox HLMGR. 15

vespiformis SCHRK. 32

vespoides PZ. (*Ichneumon*) 34

vespoides SCOP. (*Metopius*) 32

vicinum FÖRST. 74

villosa GRAV. 76

vittator ZETT. 20

vitticollis HLMGR. 17

Wesmaeli BRISCHKE nec HLMGR. 64

Woldstedti HLMGR. 54

xanthaspis THOMS. 114

xanthopus GRAV. (*Anomalon*) 88

xanthopus SCHRK. (*Ichneumon*) 64

zagoriensis HENSCH 37

zygaenator HLMGR. 42

15. alcsalád: **Mesochorinae**

Írta

N. DR. BAJÁRI ERZSÉBET

Átdolgozta és kiegészítette

DR. MÓCZÁR LÁSZLÓ

A tükörsejt — kevés kivételtől eltekintve — rendkívül nagy, szabályos, esetleg szabálytalan rombusz alakú (1. ábra: A). A hímek potrohának végén kétágú, villa alakú nyulvány van (3. ábra). A legtöbb faj fekete, de szép számmal akadnak vöröses színűek is. Termetük 3—18 mm közötti, legtöbbször azonban 5—6 mm. Simák, fényesek. Fejük rövid, hátrafelé elkeskenyedik. Toruk meglehetősen zömök, domború, potrohuk nyeles és a vége felé oldalról többé-kevésbé összenyomott. Torhái barázdájuk gyenge, az áltorszelvény többé-kevésbé mezőkre osztott. A csápok és a lábak hosszúak, karcsúak, karmaik pedig gyakran erősen, fésűsen fogazottak. Az utolsó haslemez nagy, elálló. A tojókészülék általában olyan hosszú, mint a potroh 1. szelvénye, illetve a potroh nyele.

A palearktikumból és nearktikumból eddig kb. 100 fajt ismertették. Néhány fajuk holarktikus. Határozónk 4 nemet tárgyal. 46 faj bizonyító példányai már előkerültek, további 8 faj és 1 változat előfordulását pedig feltételezhetjük. Mind másodfokú élősködők, mégpedig főleg lepkékben élősködő egyéb fürkészdarazsak, főleg gyilkosfürkészek és fürkészlegyek hiperparazitái.

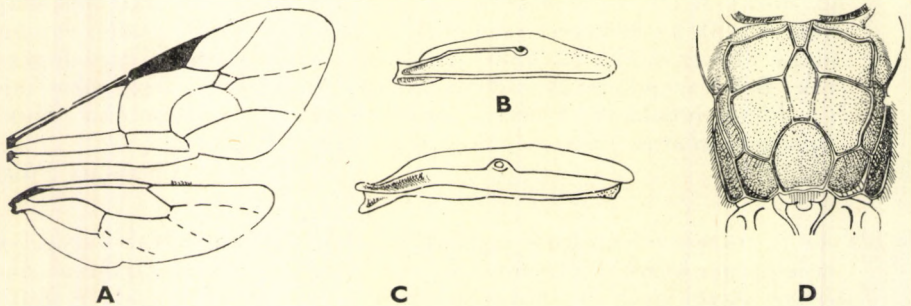
A n e m e k h a t á r o z ó k u l c s a

- 1 (4) A hátulsó szárny kurtaere megtört (2. ábra). A hátulsó szárnyat annak elülső peremén az elülső szárnyal sok (6-nál több) horgocska kapcsolja össze.
- 2 (3) Az 1. potrohszelvényen nincs oldalgerinc. Az elülső szárny erecskéje az alapérrel egybefolyó (lásd 5. ábra) vagy kissé belső érintkező (3. ábra). A fejtető igen keskeny, úgyhogy a nagy pontszemek majdnem érintik az összetett szemeket. A tükörsejt szabálytalan rombusz alakú olykor nyeles (2. ábra). A karmok erőteljesen, fésűsen fogazottak. Belső szemkeretük mélyen kivájt. Nagytestű, sárgászöld fajok (= *Plesiophthalmus* FÖRST., *Mater* SCHULZ, *Tetragonalys* MORL., *Ophthalmochorus* ROMAN, *Plesiophthalmidea* VIERECK)
1. nem: *Cidaphus* FÖRST.
- 3 (2) Az 1. potrohszelvényen a légzőnyílástól a hátlemez hátulsó szegélyéig oldalgerinc húzódik (1. ábra: C). Az elülső szárny erecskéje az alapérhez viszonyítva legtöbbször külső érintkező (4. ábra). A fejtető nem keskeny. A párhuzamos ér az alsósejt szárnysegély felé eső oldalát lezáró lefutóér közepéből ered (= *Mesochorella* SZÉPL., *Dolichorus* STROBL)
2. nem: *Astiphromma* FÖRST.

- 4 (1) A hátsó szárny kurtaere egyenes, nem megtört (5. ábra). A hátsó szárny elülső peremén a szárny közepe után legfeljebb 6 külső horgoska van (mint a 34. ábra: C).
- 5 (6) Az 1. hátlemez hátsó része rendszerint nem ráncolt és nem vonalkázott, a légzőnyílástól hátrafelé nincs él (1. ábra: B). A csápok töve alatti haránttaraj közepén erősen benyomott. Az erecske az alapérrel egybefolyó (5. ábra) vagy azzal néha külső érintkező. A közép- és az utótóri melloldalak rendszerint igen finoman és szórtan pontozottak. A hátpajzs tövén gödörszerű mélyedés van
3. nem: **Mesochorus** GRAV.
- 6 (5) Az 1. hátlemez hátsó része kisebb-nagyobb mértékben ráncolt vagy vonalkázott. A csápok töve alatti haránttaraj közepén nem benyomott. Az erecske az alapérhez viszonyítva külső érintkező (6. ábra). A közép- és az utótóri melloldalak durván pontozottak. A tojócső a tokja szélességénél mintegy 5—12-szer hosszabb. Az áltorszelvény csúcsa nem nyúlik túl a hátsó csípők felén
4. nem: **Stictopisthus** THOMS.

1. nem: **Cidaphus** FÖRST.

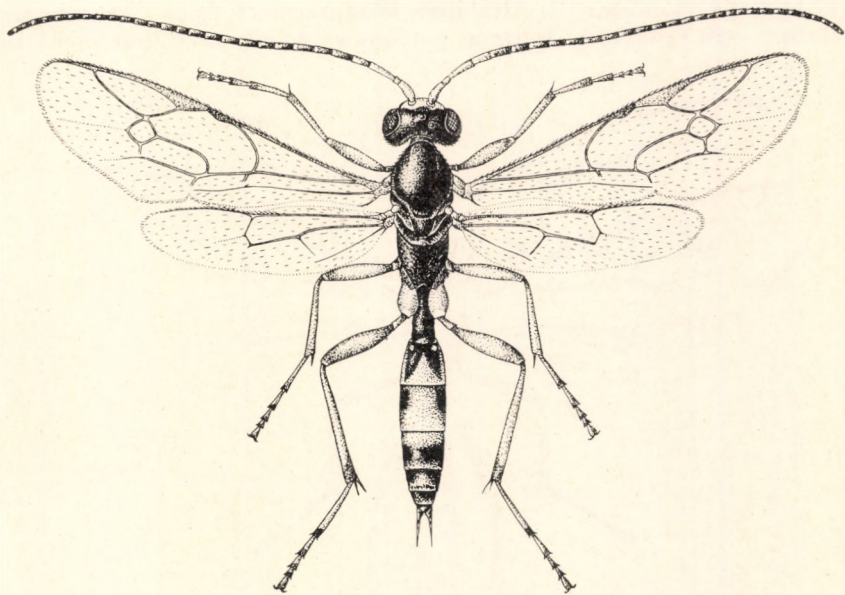
Az alcsalád legnagyobb termetű (13—18 mm) fajai. Testük sárgászörös és színük, valamint alakjuk miatt (2. ábra) emlékeztetnek az *Ophion*-fajokra. Simák, majdnem skulptúrálatlanok, csak arcuk pontozott erőteljesebben. Összetett szemük nagy, belső kerete mélyen kivájt. Igen jellemző a keskeny fejtető és a hatalmas pontszemek, amelyek majdnem érintik az összetett szemeket. Áltorszelvényük sima, fényes és határozott élek mezőkre osztják. Potrohuk igen nyújtott, jóval hosszabb, mint a fej és a tor együttesen; az elülső szelvények jóval hosszabbak, mint amilyen szélesek, az elő- és utónyel kb. azonos hosszúságú. A tükörsejt szabálytalan négyszög, csak megközelítően rombusz alakú és általában nyeles. A nyél olykor szokatlanul vastag. Szárny-

1. ábra. A: *Astiphromma* sp. szárnya — B: *Mesochorus* sp. és C: *Astiphromma* sp. 1. potroh-szelvénye oldalról — D: *Mesochorus fulvus* THOMS. ♀ áltorszelvénye (A: SMITH & SHENEFELT — B—C: BOUČEK nyomán — D: eredeti)

jegyük keskeny. Karmaik erőteljesen, sűrűn fésűsfogazottak. Tojókészülékük kb. olyan hosszú, mint a 4. potrohszelvényük, csápjuk majdnem olyan hosszú, mint a testük.

Kis fajszerű nem. A fajok ritkák. A palearktikumban és nearktikumban közel 10 fajuk ismeretes. Magyarországon mindössze 2 fajuk volt eddig kimutatható. Akárcsak az alsó család egyéb tagjai, feltételezhetően szintén másodfokú élősködők.

2. ábra. *Cidaphus Brischkei* SZÉPL. ♀ (Eredeti)

- 1 (2) Termete nagy, a középső pontszem alatt finom, harántirányú ráncok húzódnak, az áltorszelvény vízszintes részének középmezeje kicsiny, háromszög alakú, többé-kevésbé (főleg felfelé) nyitott. Mindkét ivar sárgászörös, csak a pontszemek környéke, a rágók csúcsa fekete, és feketés futtatás lehetséges a potrohnyélen, s különösen a hímek végső hátlemezein (2. ábra). 16–18 mm.

Észak- és Közép-Európából, a Szovjetunióból kimutatott faj. Faunaterületünkön Budapestről, a Zempléni-hegyekből, továbbá a Retyezátból került elő (V.) (= *alarius* BRISCHKE nec GRAV., *Mesochorus gigas* KRIECHB.)

Brischkei SZÉPL.

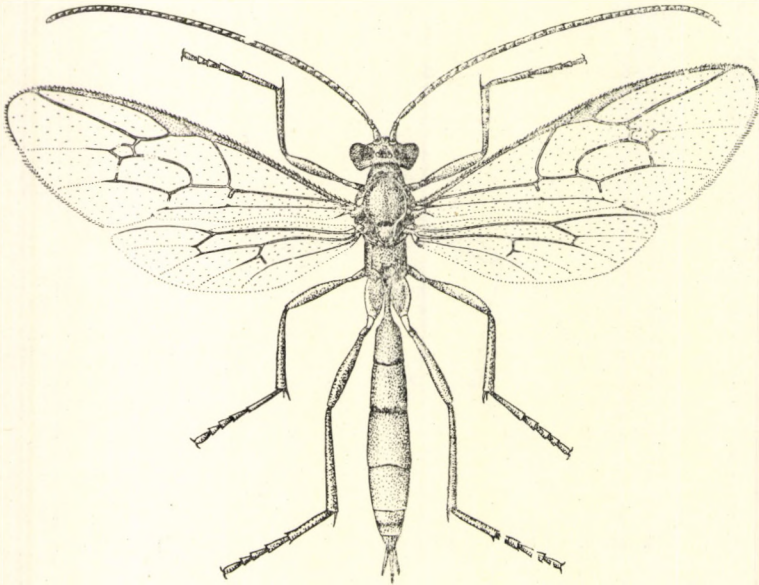
- 2 (1) Kisebb termetű, középső pontszeme alatt ráncok nincsenek, legfeljebb néhány elszórt, igen finom pont látható. Az áltorszelvény középmezeje nagyobb és minden oldalról határozott élek szegélyezik. Mindkét ivar szintén sárgászörös, feketedés csak a pontszemek tájékán, a rágók csúcsán és az utolsó hátlemezekon van. 13–15 mm.

Közép-Európából, Japánból, a Szovjetunióból kimutatott faj, amely Magyarországon Budáról, Zebegényből és Kecskemétről ismeretes. Előkerült Herkulesfürdőről (V–VII.) és irodalmi adatok szerint a Bucsecsről is. A *Catocala nupta* L. nevű lepkéből nevelték, valószínűleg hiperparazitaként

alarius GRAV.

2. nem: **Astiphromma FÖRST.**

Az 1. potrohszelvény légzőnyílásától a hátlemez hátsó szegélyéig határozott él húzódik (1. ábra: C). Általában középtermetű fajok, feketék, sárgás vagy vöröses színeződéssel, főleg a potrohon. Arcuk erőteljesebben, toruk

3. ábra. *Astiphromma strenuum* HLMGR. ♂ villás potrohvéggel (Eredeti)

finomabban pontozott, homlokuk legtöbbször sima, fényes. Potrohuk, amely általában alig valamivel hosszabb, mint a fejük és a toruk együttesen, majdnem skulptúrálatlan, többé-kevésbé fényes. Sok faj torrészt és főleg potrohát finom szőrzet borítja. A tükrösejt rombusz alakú, gyakran rövid nyéllel; a párhuzamos ér az alsó sejt külső erének, a lefutóérnek a közepéből ered és a hátsó szárny kurtaere csaknem mindig megtört. Tojókészülékük kb. olyan hosszú, mint az 1. potrohszelvény, hüvelye általában széles (4. ábra).

A palearktikus fajok száma megközelítően 20, a nearktikumban 2 fajt ismerik. Magyarországon 9 faja került elő, további 5 faj előfordulása feltételezhető. Lepkében élősködő különféle fürkészdarazsak és fürkészlegyek másodfokú élősködői.

- 1 (4) Hátpajzsuk hátul csúcsosan kiemelkedik, oldalról tekintve éle csaknem derékszög alakban megtört. Toruk legalább részben vörös, a nőstények arcrésze fekete.

- 2 (3) Tora majdnem az egész felületén vörös, a középtori melloldalak simák, fényesek. Feje a szemek mögött alig keskenyedik el. A nőstények 2–3. potrohszelvénye valamivel szélesebb, mint amilyen hosszú (hímek e két szelvényének hosszúsága és szélessége közel azonos). A pofa kiöblösödik, a hátulsó lábfejek erőteljesek, a karmok erősen fogazottak. A nőstény arca fekete, szájszervei, fejpajzsa és a pofa részben sárga; a hím egész arca és pofarésze sárga. Mindkét ivar tora — esetleg feketés futtatásokon kívül — vörös (a hím előtora inkább sárga), áltorszelvényük felül fekete, oldalt vörös. Potroha fekete, az elülső hátlemezek hátulsó kerete fehéres. Lábai sárgászörösek, a hátulsó lábszár vége sötétedő. A hímek elülső csípői sárgások. 8–10 mm.

Észak- és Közép-Európában honos faj. Ritka. A szlovákiai területekről (Árva m.) előkerült. Magyarországi előfordulása is feltételezhető (= *scutellatum* BRISCHKE nec GRAV., *Mesochorus hirsutus* BRIDGM.)

[dorsale HLMGR.]

- 3 (2) A tor hátoldala fekete, melloldala nagyrészt vörös. A középtori melloldalak pontozottak, a fej a szemek mögött elkeskenyedik. Hasonló az előző fajhoz, de potrohszelvényei rövidebbek, hátulsó lábfejei kevésbé erősek, s a karmok fogazottsága is gyengébb. Lábai inkább sárgák. 8–9 mm.

Észak- és Közép-Európából, valamint Angliából kimutatott igen ritka faj, amelynek magyarországi előfordulása feltételezhető. Az *Abraxas grossulariata* L.-ben élősködő *Exorista* sp. fürkészlegly másodfokú parazitája

[granigerum THOMS.]

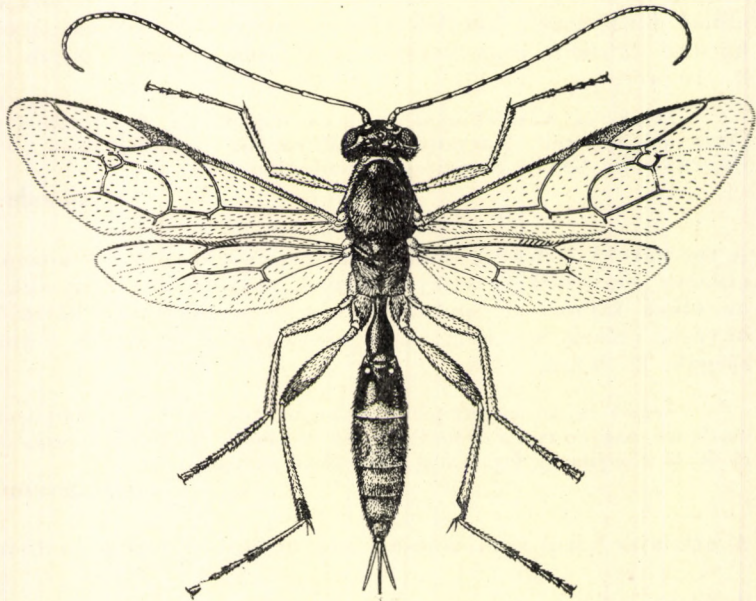
- 4 (1) A hátpajzs hátul nem csúcsos, hanem lapos, esetleg domború.
- 5 (18) A nőstények arca fekete, a hímeké teljesen fehér.
- 6 (13) Hátulsó combjai részben vagy egészen feketék.
- 7 (8) Hátulsó combjai legalább részben feketék. A potroh általában vörös vagy sárgás, a hímek előtora fehéressárga, és mindkét ivar középtori melloldala, valamint mellrésze, sokszor a hátpajzsa is vörös. A csáp-ostor vöröses, az erecske erősen külső érintkező. A nőstény szájszervei, a fejpajzs és környéke, vállbütyke s az elülső szárny alatti vonalka, az elülső és középső csípők és tomporok fehéressárgák. A lábak egyébként vörösesek, csak hátulsó, fekete végű lábszára fehéres; a 2. hátlemez hátulsó szegélyén levő világos sáv olykor (4. ábra) kiszélesedhet. A hím potrohán nem annyira a vörös, hanem a fehéres szín uralkodik, arca fehér s potrohvége villás (3. ábra). 6–10 mm.

Közép- és Észak-Európából, Kamcsatkából, a Szovjetunióból ismerik. Amerika északi területeiről is kimutatták. Magyarországon a Budai-hegyekből, a Pilis és a Bükk hegységből, a Mátrából, valamint a Gemenci erdőből került elő (V–VIII.)

strenuum HLMGR.

- 8 (7) A hátulsó combok majdnem végig feketék.

- 9 (10) Csípői vörösek (az elülsők inkább sárgák), hátulsó lábszára sárgás, a vége szélesen fekete, s a hátulsó lábfejek is feketék. Egyébként a lábak sárgászörösek. Fekete faj; a szájszervek, a pofák csúcsa, a fejpajzs alsó szegélye, az 1–2. hátlemezek hátulsó szegélye sárgás. Hímje hasonló, de egész arcrésze fehér, a potroh 2. hátlemezőének sárgás rajzolata nagyobb felületre terjed ki és világos rajzolat van a 3. hátlemezően is. 10–12 mm.

4. ábra. *Astiphromma strenuum* HLMGR. ♀ (Eredeti)

Észak- és Közép-Európában honos, ritka faj. Magyarországon ez ideig csak Fenyőfőről került elő (VI.)

varipes HLMGR.

- 10 (9) Csípői legalább részben feketék.

- 11 (12) Csípői mind feketék, az elülsők csúcsa barnás, esetleg sárgás. Hátulsó lábszára sárgászörös, a végén kissé sötétedő, s majdnem fekete a hátulsó karomíz is. Kistermetű. Feje hátul erősen elkeskenyedik, arca sűrűn pontozott, alig fényes; tora csak kevéssé pontozott, fényes és potroha a finom szőrözöttség folytán hamvas. Fekete faj; tapogatói, rágói, szárnypikkelyei sárgák, a potroh 2. hátlemezőének hátulsó szegélye és többé-kevésbé a 3. tövi része is sárgászörös. Az erecske nem külső érintkező, hanem az alaperrel egybefolyó, s a hátulsó lábfejekeken csak a karomíz feketés, egyébként vörösesbarna. Csak a nőstény ismeretes. 6–7 mm.

A Németországából leírt faj faunaterületünkön Dobogókőről és Erdélyből került elő (IV–VI.)

nigrum PFANK.

- 12 (11) Csak a hátulsó csípők feketék (a hímeké alul sárgás), az elülsők és középsők vörösek (♀) vagy fehéresek (♂), hátulsó lába végig fekete (♀), esetleg lábszárán némi barnulással, vagy a hímek hátulsó lábszára fehéres, vége fekete, és hátulsó lábfeje is fehéres. Nagytermetű. Fekete; a nőtény arca, pofarésze, fejpajzsa fekete, a hímeké fehéres és mindkét ivar szájszervei fehéresek. A csáp végig feketés vagy sötétbarna (♀), máskor alul kissé vöröses, s a tőizek az alsó felületükön fehéresek (♂). A potroh 2. hátlemeze a hátulsó keretén sárgás (♀), vagy ezenkívül a 3. tövi része is világos (♂). A *varipes* HLMGR. fajhoz igen hasonló. 8–12 mm.

Közép-Európából kimutatott faj, amely Magyarországon a Budai-hegyekből, a Pilis hegységből, Kecskemétről, valamint a szomszédos Erdélyből került elő (V.) (= *varipes* HLMGR. var. ♀♂ SZÉPL., *Heydeni* HAB.)

albitarse BRISCHKE

- 13 (6) Hátulsó combjai vörösek.

- 14 (15) Potroha a 2. szelvénytől kezdődően sárgászöld. A rágók sárgák, a szárnypikkelyek vörösesbarnák. Lábai vörösek, a csípők feketések. Feje, tora fekete. A csápok ízesülésének távolsága egymástól annyi, mint az összetett szemektől mért távolságuk. A párhuzamos ér az alsósejt közepéből vagy kissé alatta ered. A fej és a tor erőteljesen, meglehetősen sűrűn pontozott; az áltorszelvény mezőkre oszlik. A tükörsejt gyakran kicsiny és nyeles, a kurtaér kissé megtörik. A karmok, de különösen a hátulsók erősen fogazottak. A potrohnyél hosszú, rajta élek nincsenek és az egész potroh fényes. 6–7 mm.

Főleg Közép-Európában ismeretes faj. Magyarországon Budapestről, Budafokról (Promontor), Pilismarótról és Kecskemétről került elő (V.) (= *buccatum* THOMS. ♂, Kiss ♀)

nigriceps BRISCHKE

- 15 (14) Legfeljebb a hátlemezek hátulsó szegélyén van világos sáv, egyébként nagy részben feketék.
- 16 (17) A 2–5. hátlemez hátulsó szegélye határozottan sárgás vagy vöröses, és a 3.-on a középrészen is lehet vöröses színeződés. Tora fekete. A szájszervek, a pofa csúcsa fehéres (hímek egész arcrésze világos), csápjá barna, alul vöröses. Lábai vörösesek, az elülső csípők és tomporok fakósárgák, a hátulsó lábszár vége és a hátulsó lábfejek barnásak. 7 mm.

Észak- és Közép-Európából kimutatott faj. Magyarországi előfordulása feltételezhető

[**marginellum** HLMGR.]

- 17 (16) Csak a 2. hátlemez hátulsó szegélyén van világos sáv, a többin legfeljebb elmosódott világosabb keret látható; a hátpajzs és a közép mell legtöbbszor vöröses. Erecskéje csak kissé külső érintkező, majdnem az alapérrel egybefolyó. A nőtény szájszervei, a pofa csúcsa sárga, csápja barna, alul vöröses. Lábai sárgásvörösek, a hátulsó lábszárvég és a lábfej barnás. A hím hasonló, de az egész arca fehér, az előtor hátulsó szegélye, vállbütyke és az elülső szárny alatti vonalka sárgás. 6—9 mm.

Észak- és Közép-Európából kimutatott faj. Magyarországon Kecskemétről, a Mátrából, a Bakonyból és a Velencei-tó környékéről került elő (V—VI.). A *Panolis flammea* SCHIFF.-ben élősködő *Ernestia rudis* FALL. nevű fűrészlégyből nevezték (= *Mesochorus festivus* HLMGR.)

scutellatum GRAV.

- 18 (5) Mindkét ivar arcrésze fehéressárga.

- 19 (22) A rágók alsó foga jóval erősebb és hosszabb, mint a felső.

- 20 (21) Tora fekete, egyes részeken (oldalakon, hátpajzson stb.) legfeljebb barnásvörös színeződés lehetséges. Középtori melloldalán csak néhány finom, elszórt pont van. Erecskéje külső érintkező. Arca sűrűn pontozott, homloka sima, fényes. Tora és potroha alig skulptúrált, elég sűrűn szőrözött. Fekete: szájszervei, arca, a pofa, a vállbütykök sárgák. A potroh 2—3. hátlemezén sárgás hosszanti rajzolat húzódik. Csápja sárgásvörös, lábai végig vörösek, az elülső csípők és tomporok inkább sárgák. Hímje hasonló. 7—10 mm.

Kamesatkából, Svédországból és a Szovjetunióból ismeretes. Magyarországon Gyenesdiásról, Középhutáról és a Bakonyból került elő. Gyűjtötték az erdélyi és a szlovákiai területeken is (V—VII.)

mandibulare THOMS.

- 21 (20) Tora nagyrészt vörös, középtori melloldala sűrűbben pontozott. Erecskéje az alapérrel majdnem egybefolyó. A potroh hátlemezeinek hátulsó szegélyén világos sáv húzódik, sőt a 3—6. hátlemez oldalai is fehéresek. Hímek előtora, valamint elülső csápízeik alsó felülete is fehéres. Mindkét ivar hátulsó lábszárvége és hátulsó lábfeje feketés (a lábfejek töve fehér). 6—8 mm.

Közép- és Nyugat-Európából kimutatott faj. Hazai előfordulására (Budapest) irodalmi adat utal (KISS 1933). Az erdélyi Retyezátból is előkerült (VII—IX.)

pictum BRISCHKE

- 22 (19) A rágó fogai azonos erősségűek és hosszúságúak.

- 23 (24) A hátulsó lábszárvégek nem, vagy alig sötétedők (δ), a tor fekete, legfeljebb az oldalain vannak világosabb sávok; a nőtény potrohának utolsó hátlemezei és a hím középső hátlemezei vörösek. Teste meg lehetőszen szőrözött. Csápja barna. 6 mm.

Észak- és Közép-Európából kimutatott faj. Faunaterületünkön Munkácsról ismerjük (V.)

[anale HLMGR.]

- 24 (23) A hátsó lábszárak vége sötét, majdnem fekete, és sötétedés látható a hátsó csípőkön is (főleg a hímeken).
- 25 (26) Erecksége külső érintkező, a 2—3. hátlemezen hosszanti sárga rajzolat van s az összes hátlemek hátsó szegélye vörössárga. A potroh 2. szelvénye $\frac{1}{3}$ -ával, a 3. csak kevéssel hosszabb, mint amilyen széles hátul. Fekete; a szájszervek és az arc sárga, a középháton, esetleg a hátpajzson is barna színeződés van. Lábai vörösek, a nőstényé világosabb, az elülsők inkább sárgásak. 6—7 mm.

Közép-európai ritka faj, Erdélyből ismeretes (V.). Magyarországi előfordulása is valószínű

[striatum BRISCHKE]

- 26 (25) Erecksége egybefolyó, a 2—6. hátlemek hátsó szegélye fehérsárga. A 2—3. potrohszelvény a hosszánál valamivel szélesebb. Feje hátul alig keskenyedik el. Fekete; a szájszervek, az arc sárga, torán pedig az előtor hátsó szegélye és a középmell foltja vöröses, vállbütyke sárga (♀), vagy az egész előtor és a középtor oldalai sárgásak, vörösesek (♂). A potroh világos szegélyei főleg a hímeken nagyobb foltokká nőhetnek. Az elülső és a középső lábak sárgászörösek, a hátulsók inkább vörösek. 6 mm.

Észak- és Közép-Európában, Kamcsatkán honos. Magyarországon a Budai-hegyekből és a Bükkből került elő (IV—V.). Nagyenyedről is ismeretes. Az *Eupithecia sobrinata* HBN. és az *E. exigua* HBN. nevű lepkékben élősködő *Meteorus* gyilkosfürkészek bájából, továbbá az *E. pimpinellata* HBN. és *E. exigua* HBN.-ban élősködő *Campoplex* nevű fürkészarázból, valamint az *E. exigua* HBN. és *E. lariciata* FRB.-ben élősködő *Rhogas* gyilkosfürkészből került elő

leucogrammus HLMGR.

3. nem: *Mesochorus* GRAV.

Kicsiny vagy közép-termetű, általában 10 mm-en aluli, legtöbbször fekete, esetleg sárgás vagy vöröses fajok. Legjellemzőbb bélyegeik, amelyek egyben az igen közeli *Astiphromma*-fajoktól is elkülönítik őket, a következők: párhuzamos erük az alsósejt közepe felett ered (5. ábra) és a potroh 1. hátlemén a légzőnyílástól a hátlemez hátsó szegélyéig nem húzódik el (1. ábra: B). A tükrösejt ülő, esetleg kissé nyeles. Testük nem, vagy alig skulpturált, karmaik többé-kevésbé fogazottak vagy fogazatlanok. A tojókészülék ritkán rövid, zömök, legtöbbször azonban nyújtottabb és kb. olyan hosszú, mint az 1. potrohszelvény.

Fajgazdag nem, de elég sok faja taxonómiaiilag még ma is tisztázatlan, határozásuk is meglehetősen nehéz. A palearktikumban 60-nál is több faját tartják nyilván. Ebből 1—2 faj holarktikus. Magyarországról ez ideig 29 faj volt kimutatható, további 6 faj és 1 változat előfordulása pedig feltételezhető. Különböző, főleg lepkékben élősködő fürkészarazsak (*Braconidae*, *Ichneumonidae*) hiperparazitái.

- 1 (2) Hátpajzsa hátul csúcsosan kiemelkedik. A hátsó csípők vörösek, az elülsők és középsők sárgák; sárgás hátsó lábszára a csúcán csak kevéssé barnás. Fénylő fekete, szájszervei, fejpajzsa és a szemkeretek

sárgák vagy vörössárgák. Vöröses színeződés lehetséges az előtoron és általában a tor varratai mentén. A potroh 2—3. hátlemezének hátulsó szegélyén keskeny, fehéres sáv húzódik. Zömök faj. A 2. és 3. potrohszelvények a hosszuknál szélesebbek, vagy ritkábban olyan hosszúak, mint amilyen szélesek. Tora finoman, szórta pontozott, fényes, potroha tükörfényes. Erecksége az alapérrel egybefolyó, szárnyjegye barna, lábai vörössárgák. Csápostora sötétbarna. Hímje hasonló, de egész arca sárga. 6—8 mm.

Európa nagy részében, továbbá Japánban honos, de ritka faj. Magyarországon a Budai-hegyekből és a nadapi Meleghegyről került elő (V—VI.). A példányok nagy részét lámpafény mellett gyűjtötték. A *Bupalus piniarius* L. nevű lepkeből nevelték

politus GRAV.

- 2 (1) Hátpajzsa hátul nem csúcsos, hanem lapos, legfeljebb kissé domború.
- 3 (4) Feje — a rágókat is beleszámítva — teljesen fekete, potrohán is általában csak a 2. hátlemez hátulsó szegélyén van némi vörösödés. Csípői, tomporai és combjai is nagyrészt feketék. Erecksége egybefolyó, szárnyjegye barna. Tora finoman, az oldalakon erősebben pontozott, szőrözött; potroha sima, fényes és majdnem rövidebb, mint a fej és a tor együttesen. A fekete állat rágóin, combvégein és lábszárain némi vörösödés lehetséges. A haslemezek nagyrészt sárgák. A két ivar egymáshoz színben, skulptúrában hasonló. 4—5 mm.

Észak- és Közép-Európában, valamint a Szovjetunióban ismeretes, ritka faj. Magyarországi lelőhelyei a Budai-hegyek és a Pilis hegység, valamint az Alföld néhány pontja (Kecskemét, Ócsa, Tompa) (VI—VII.). A *Phytonomus arator* L. nevű bogárból nevelték

nigripes RATZB.

- 4 (3) Fején több-kevesebb sárgás vagy vöröses színeződés van.
- 5 (10) Fején csak a szájszervek és a fejtető oldalfoltjai világosak, a belső szemkeretek feketék.
- 6 (7) Szárnyjegye barnás, a szárnyjegy sugárere jóval a közepe mögött ered. Középtori melloldala pontozott. Elülső csípői sárgászörösek, a hátulsók sötétek, barnásak. Lábai egyébként vörösesek. Fekete, rágói sárgák, a fejpajzs elülső szegélye és a potroh 2. és 3. hátlemeze többékevésbé vörös. Hímje hasonló. 5—7 mm.

Észak- és Közép-Európából kimutatott faj. Magyarországi előfordulása is feltételezhető

[punctipleuris THOMS.]

- 7 (6) Szárnyjegye világossárga, sugárere szárnyjegyének kb. a közepéből ered.
- 8 (9) Az elülső csípők a tövükön, a középsők, de főleg a hátulsók teljes felületükön feketék. Lábai egyébként vörösek; barnás futtatás lehetséges

a hátulsó combokon, a hátulsó lábszárak csúcsán és a hátulsó lábfejekén. A középtori melloldal erősen pontozott. A karmok tövén néhány fog van. Fekete, rágói sárgásak, a fejpajzs elülső szegélye és a fejtető oldalfoltjai vörösesek. Egyébként mindkét ivar arca fekete. A potroh 2. hátlemeze a végén, a 3. pedig a tövén vöröses. 6—7 mm.

Észak- és Közép-Európában honos. Magyarországon a Mecsekből és Keszthely környékéről került elő (IV—VII.) (= *Thomsoni* D. T.)

nigriceps THOMS.

- 9 (8) Lábai teljesen, a potroh pedig a középső részén vörös. A középtori melloldalak simák, fényesek, alig pontozottak. Erecskéje egybefolyó, az áltorszelvény hátulsó mezője nagy, felnyúlik az áltorszelvény középig. Fekete, szájszervei, a csáp tövi része és előtora vöröses. Csak a nőténye ismeretes. Igen kis termetű; 2,5 mm.

A Budai-hegyekből ismertették (IX.)

minutus SZÉPL.

- 10 (5) Arca teljesen, vagy legalábbis a belső szemkeretek sárgásak vagy vörösesek.

- 11 (12) Az áltorszelvény hátul lemetsett, hátulsó mezője igen nagy, felnyúlik az áltorszelvény közepéig. Szárnyjegye széles, majdnem fekete, a tövén fehéres. A belső szemkeretek, középháta nagyrészt és a hátpajzs vörös. Lábai vörössárgák, a hátulsó lábszár vége szélesen fekete és feketés futtatás lehet a hátulsó csípőkön is. A tor oldalai majdnem simák, fényesek. Erecskéje az alapérrel egybefolyó, karmai fogazottak. Potroha sima, fényes, a 2. szelvény szélesebb, mint amilyen hosszú. Fekete, szájszervei, arca sárgás, és fehéressárga kerete van a potroh 2., esetleg a további hátlemezek hátulsó szegélyén is. 5—7 mm.

Észak- és Közép-Európában honos. Magyarországi előfordulása is lehetséges. A *Notodonta dromedarius* L.-ben élősködő *Apanteles octonarius* RATZB. nevű gyilkosfürkészből nevelték

[**tetricus** HLMGR.]

- 12 (11) Áltorszelvény hátulsó mezője rövidebb vagy, belső szemkerete a homlokrésznél szélesen fehér.

- 13 (14) A belső szemkeretek mentén — a homlok magasságában — rendkívül széles fehér rajzolat van; a nőtények arca feketés. A lábszárak töve és csúcsa, valamint a hátulsó lábfejek sötétbarnák. Tora általában fekete, szárnyjegye sárga, sötét keretű. Erecskéje gyengén belső érintkező, az alapérrel majdnem egybefolyó. A toroldalak simák, fényesek, egyébként tora meglehetősen szőrözött. Potroha is sima, fényes, és nem hosszabb, mint a fej és a tor együttesen; a 2. és 3. szelvény a hosszuknál szélesebb. Szájszervei, a pofa és belső szemkerete végig fehéres (a hímeké inkább vöröses). Tora fekete, előtora sárgás, mellrésze olykor vöröses. Lábai vörössárgák, az elülső és középső csípők fehéresek és a sötét rajzolatokon kívül a hátulsó lábszárak is

fehéressárgák. A potroh hátlemezeinek hátulsó szegélyén keskeny világos sáv van. A toroldalak elszórtan pontozottak, az elülső és középső csípők vörösesek és vöröses futtatás van a középháton is. A hím arca hasonló de sárgás. 6—7 mm.

Észak- és Közép-Európában ritka faj. Magyarországon a Mecsek hegységből került elő (V.)

orbitalis HLMGR.

Változata:

1. A tor oldalai teljesen feketék, arca barnásvörös, potrohán csak a 2. hátlemez hátulsó kerete és némileg a 3. vöröses, egyébként teljesen fekete. — Csak a hímjét ismerjük Szilágycsehről [var. *nigrithorax* KISS]

14 (13) A homlokán — a belső szemkeretek mentén — nincs rendkívül széles fehér rajzolat.

15 (22) Erecskéje legtöbbször külső érintkező, a rágó fogai azonos hosszúságúak. Általában kistermetű fajok.

16 (17) Feje és tora sötétebb (♀) vagy világosabb (♂) vörössárga, de középhátán sötét, feketés hosszanti rajzolatok húzódnak, és gyakran feketedés van a tor oldalain is. Hátulsó lábszára fehéres, tövén és csúcán egyaránt erőteljesen feketés; a potroh 2. szelvénye a hátulsó szélességénél hosszabb, a 3. pedig a hosszánál szélesebb. Szárnyjegye barnás, középtori melloldala sima, fényes. Arca sárgásvörös, csápja vöröses, a vége felé sötétebb; a potroh 2. hátlemezén hátul nagy, háromszög alakú vörössárga folt van, és hasonló alakú, vagy nagyobb a 3. tövi részén is. Lábai — a hátulsó fehéres lábszárakat és a végükön barnás hátulsó lábfejeket kivéve — sárgásvörösek. A hím testén a világos szín inkább sárga és nagyobb felületű is. 4—5 mm.

Európában szórtan előfordul, Amerikában gyakoribb. A Szovjetuniótól Japánig, Indiáig elterjedt. Magyarországon gyóni és váci lelőhelyeit ismerjük (VIII—IX.). Az *Apanteles popularis* HEL. nevű gyilkosfűrészből nevelték. Észak-Amerikában a következő gazdaállatait ismerik: *Apanteles*-, *Meteorus*-, *Microplitis*- és *Microgaster* gyilkosfűrész-fajok (= *facialis* BRIDGM.)

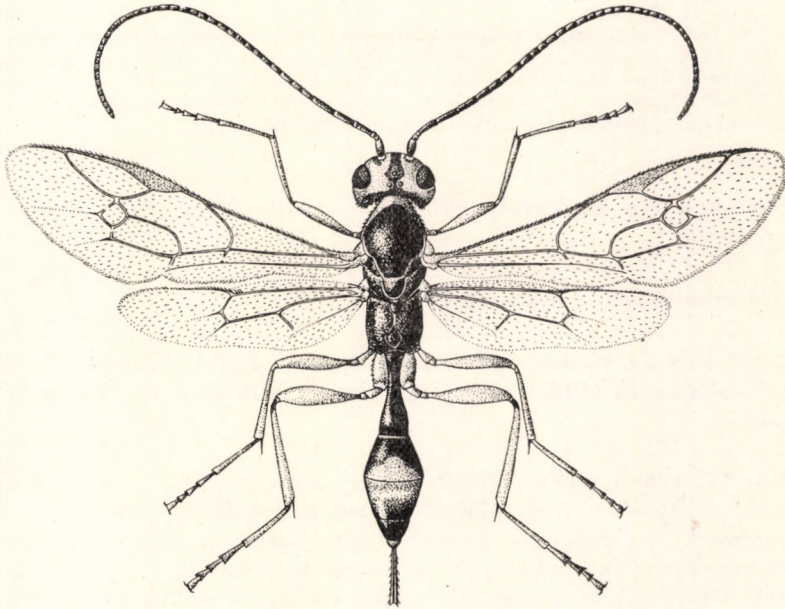
discitergus SAY

17 (16) A tor hátoldala fekete, esetleg vöröses rajzolat húzódik rajta. A potroh 2. és 3. a szelvény hosszuknál szélesebb.

18 (19) Arca sötét, vörösesbarna, esetleg feketés (♀) vagy sárgás (♂). Tora fekete, csak az előtor oldalain és a hátpajzson van némi vörösödés (hímeken nagyobb felületre is kiterjedhet a vörös szín). Tükörsejtje ülő, szárnyjegye barnássárga. Potroha fekete, az 1. hátlemez hátulsó szegélyén olykor világos sáv van; 2. és 3. szelvénye a hosszuknál szélesebb, és az előbbi hátulsó és az utóbbi elülső szegélyén széles, sárgás sáv van (5. ábra). Lábai vörössárgák, de a hátulsó csípők, lábszárvégék, esetleg a tövek és a hátulsó lábfejek is lehetnek sötétebbek. Hímje hasonló, több sárgás vagy vöröses színeződéssel. 4—5 mm.

Észak- és Közép-Európában honos. Magyarországi lelőhelyei: Budapest környéke, a Pilis hegység, Ágasegyháza, Pápa, Zirc. Az erdélyi területekről is előkerült (V–IX.). Egy budapesti példányunkat *Apanteles congestus* NEES nevű gyilkosfürkész-ből nevezték. Ismeretes továbbá, hogy a *Harpya hermelina* GZE., *Laothoë populi* L. és *Lophopteryx camelina* L. nevű lepkékben élősködő *Microgaster* gyilkosfürkésznek is hiperparazitája

dispar BRISCHKE

5. ábra. *Mesochorus dispar* BRISCHKE ♀ (Eredeti)

19 (18) Arca sárgászörös (♀♂).

20 (21) Tora az oldalsó részekben sárgás, a hátoldalon teljesen fekete; szárnyjegye áttetsző sárga, a potroh 2. hátlemezőnek csak keskeny hátulsó kerete sárgás. Mindkét ivar feje vörössárga, csak a rágók csúcsa, a pontszemek körüli rész, a fejtető és a fej hátulsó része helyenként feketés. Potroha a fent már jelzett rajzolatokon kívül fekete; a nőstények potrohvége gyakran vörössárga és sárgák mindkét ivar haslemezei is. Lábai sárgásak, a hátulsó lábszár töve és csúcsa, valamint hátulsó lábfeje részben barnás. 4–5 mm.

Észak- és Közép-Európából ismeretes. Faunaterületünkön a Bakonyból és az erdélyi Meszes-hegységből került elő (V–VI.). A *Deilinea pusaria* L. nevű lepkéből, valamint az élősködő *Apanteles* gyilkosfürkész-fajból nevezték (= *tipularius* GRAV.)

pictilis HLMGR.

21 (20) Tora az oldalain és mellrészén sötétebb, barnás; szárnyjegye is barnásabb és a potroh 2. hátlemezőnek hátulsó szegélyén széles, háromszög alakú, világos folt van. Tora felül fekete, középhátán rendszerint

vörös hosszanti rajzolat húzódik. Egyébként elég variálós színű faj: lehet a tor pl. nagyrészt vörös, csak 3 széles, fekete, hosszanti sáv húzódik a középhátán, s lehet az áltorszelvény hátoldala is fekete. A hímek toroldalai és mellrésze inkább vöröses. Potroha fekete, a 2. hátlemez foltja, a 3. pedig majdnem az egész felületén, a továbbiak esetleg az oldalukon sárgászörösek. Lábai vörössárgák, a hátulsó lábszárak a csúcsukon és a tövükön, továbbá a hátulsó lábfejek a végük felé barnulók. 4–6 mm.

Észak- és Közép-Európában terjedt el. Magyarországon Budapestről ismerjük (IV–V.). Az *Autographa gamma* L. *Cucullia argentea* HFN., *C. asteris* SCHIFF. és *Issoria lathonia* L. nevű lepkékben élősködő *Apanteles*-faj, továbbá a *Thyria jacobaeae* L.-ben élősködő *Apanteles popularis* HAL. nevű gyilkosfűrőkész másodlagos élősködője. Hazánkban *Apanteles congestus* NEES-ből nevezték

anomalus HLMGR.

22 (15) Erecskéje az alapérrel egybefolyó, csak ritkán egy kevésbé külső érintkező.

23 (30) Kistermetű (3–5 mm) fajok.

24 (27) A nőtény arca fekete, esetleg sötétbarna, legfeljebb csak a szemkeretek mentén húzódik vöröses rajzolat. A hím arca vörös vagy barnászörös.

25 (26) Hátulsó csípői teljesen feketék vagy sötétbarnák (♀), vagy csak felül barna foltosak (♂). Az elülső és középső csípők is barnásak (a hímeké sárgásak). Szárnyjegye barna, csápja barna, a tőizek vörösek. Arca sötétbarna vagy fekete, a szemkeretek vörösek (♀) vagy az egész arca vörös (♂), a szájszervek és a pofa sárga. Tora fekete, vagy a hímek toroldalain, főleg az előtoron vörösödés lehetséges. Potroha fényes, fekete, a 2. hátlemez hátulsó szegélye és a 3. tövi része olykor vörös. A lábak vörössárgák. 3–4 mm.

Közép-Európából és Angliából ismeretes. Magyarországon a Budai-hegyekből és Peszéréről került elő (IV–V.). Gyilkosfűrőkész másodlagos élősködője. *Microgaster kokonjából*, továbbá az *Abraxas grossulariata* L. és *Epirrhoe galiata* SCHIFF.-lepkékben élősködő *Apanteles nothus* MARSH.-ből nevezték

fuscicornis BRISCHKE

26 (25) Hátulsó csípői legfeljebb felül barnásak, az elülsők és a középsők sárgák. Szárnyjegye világosabb barna, és sugáreरे ennek jóval a közepe mögött ered. Tükörsejtje kissé nyeles. Csápja barna, a tövi résznél vörös. Arca barna, a szemkeretek vörösek, a szájszervek és a pofa sárga. Tora fekete, előtorán és középhátán, esetleg hátpajzsán némi vörösödéssel. Potroha fekete, a 2. hátlemez hosszabb, mint amilyen széles, és hátulsó kerete, valamint a 3. hátlemez közepe, esetleg részben a továbbiak is vörösesek. Lábai vörössárgák, a hátulsó lábszár töve és csúcsa szélesen sötét, a hátulsó combok, vagy csak külső felületük gyakran barnás. Hímje hasonló. 4–5 mm.

Észak- és Közép-Európában honos. Magyarországi lelőhelyei a Budai- és Csiki-hegyek, a Pilis és Bükk hegység, Órszentmiklós, Pápa, Rákos, Pálmater

(Békés megye). Erdélyből és Dévényből is ismeretes (V—XI.). A *Pieris brassicae* L. nevű lepkében élősködő *Apanteles glomeratus* NEES gyilkosfürkészből nevelték

angustatus THOMS.

27 (24) A nőstény arca vörössárga, a hímé sárgászörös.

28 (29) Sárgászörös faj, legfeljebb a tor háti oldala barnuló és a potroh 1. szelvénye, valamint a 2. tövi része fekete. Némi sötétedés a hátulsó hátlemezeken is előfordul. Lábai sárgászörösek, a hátulsó lábszárvégek feketések. Szárnyjegye sárgás, a sugársejt a szárnyjegy közepéből ered. Hímje hasonló, de még sárgásabb. 3—4 mm.

Főleg Európa északibb területeiről ismeretes. Magyarországon a Budai-hegyekből és Pápáról került elő (VIII—IX.)

velox HLMGR.

29 (28) Az előzőnél jóval sötétebb faj, amennyiben csak az előtor oldalai, a középhát hosszanti irányú rajzolatai, valamint a hátpajzs vörösek. Legfeljebb csak a potroh 2. hátlemezének hátulsó szegélye, a 3.-nak majdnem egész felülete és a továbbiaknak a hátulsó kerete vörös. Lábai fakósárgák, csak a hátulsó csípők és combok vörösek. Csápjá vörössárga. Hímje hasonló. 3—4 mm.

Közép-európai faj, Magyarországon a Budai-hegyekből került elő (VI.)

ruficornis BRISCHKE

30 (23) Nagyobb termetű fajok, általában 5 mm-en felüliek.

31 (36) A hátulsó lábfejek és a szárnyjegy sötét (barna, barnásfekete). A potroh többé-kevésbé sárgás vagy vöröses.

32 (33) Szárnyjegye sötétbarna, majdnem fekete, tövén és csúcsán fehéres. Potroha vörös, csak az első két hátlemez fekete és a továbbiak olykor az oldalukon barnásak. Fejpajzsa, arca barnászörös, a szájszervek, a pofa, a belső szemkeret sárgás. Tora fekete, legfeljebb előtorán van némi vörösödés és a középháton húzódhat két hosszanti vörös sáv (a hímek tora nagyobb felületen vörös). Lábai vörösek, a hátulsó lábszár töve és csúcsa, valamint a hátulsó lábfej nagyrészt barna. A hím arca sárga és a tora nagyrészt — különösen az oldalakon — vörös. 7 mm.

Észak- és Közép-Európában ismeretes. Magyarországon a Kőszegi-hegyekből, Tihanyból és a Nyírségből került elő (IV—VI.). Ismerjük az erdélyi Diósjenőről is. *Orgya recens* Hb.-ből nevelték

stigmaticus BRISCHKE

33 (32) Szárnyjegye barna vagy barnásszürke. A potrohnak csak a 2—3. hátlemezén van vöröses vagy sárgás színeződés, egyébként a potroh fekete.

- 34 (35) Széles potrohnyele rövidebb, mint az 1. potrohszelvény fele, a tükörsejt legtöbbször rövid nyelű. A tor oldalai és az előtor részben vörös, a vállbütykök sárgásak. Lábai sárgásak, a hátulsó lábszárvégek, lábfejek sötétbarnák. Olykor a hátulsó csípők és combok kissé barnásak. A hím egész arca sárga. 4–6 mm.

Közép-Európában és a Szovjetunióban elterjedt. Magyarországi lelőhelyei a Bakony és Simontornya (V.). Különböző lepkefajokban élőködő *Campoplex*-, *Microgaster*- és *Rhogas* gyilkosfürkész-fajokból nevelték

brevipetiolatus RATZB.

- 35 (34) Potrohnyele karcsúbb és olyan hosszú, mint az 1. potrohszelvény fele, tükörsejtje ülő. Tora fekete, hátulsó csípői vörösek. A fekete állaton a szájszervek fakósárgák, az arca és rendszerint az előtor is vöröses-sárga, és ugyanígy vöröses a potroh 2. hátlemezőének hátulsó szegélye és részben a 3. is. Szárnyjegye majdnem fekete, lábai vörössárgák, az elülső csípők és tomporok fakósárgák, a hátulsó lábszár töve és csúcsa, valamint a hátulsó lábfej barna. A hím a nőstényhez hasonló. 5–6 mm.

Észak- és Közép-Európában, valamint a Szovjetunióban honos faj; magyarországi előfordulása is valószínű. Az erdélyi Borosjenőről is előkerült. *Lymantria dispar* L.-ből nevelték, valamint *Cidaria*, (s. l.)-, *Eupithecia*-, *Fidonia*-, *Cucullia*- és *Hyponomeuta*-hernyókban élőködő *Campoplex* és *Microgaster* fürkészekből

[**pectoralis** RATZB.]

- 36 (31) Hátulsó lábfejei sárgászörösek, esetleg a végük felé barnák. Ha mégis barna a lábfej, úgy a szárnyjegy fakósárga.

- 37 (56) Szárnyjegye világos, fakósárga.

- 38 (43) Teste egyszínű vörös vagy sárgászörös.

- 39 (40) A rágó alsó foga valamivel hosszabb, mint a felső; karmai hosszúak, de alig fogazottak, a visszafutóér jóval a tükörsejt közepe előtt ered, az áltorszelvény hátulsó mezője rövid. Egész teste, beleértve a csápokokat és a lábakat is, sárgászörös, esetleg a fejen és a hímek előtorán van több-kevesebb sárga színeződés. 8–10 mm.

Európa-szerte elterjedt és közönségesnek tartott faj, a Szovjetunióban és Japánban is él. Magyarországról ez ideig csak egyetlen – pontos lelőhely nélküli – példány került elő. Gyűjtötték a Retyezátból is (IX–X.). *Diprion laricis* JUR. *D. variegatus* Htg. és *D. pini* L. nevű levéldarazsokból, valamint az *Abraxas grossulariata* L. és *Eupithecia pimpinellata* Hbn. hernyókban élőködő *Trophocampa vidua* Grav. nevű fürkészdarázsból nevelték (= *laricis* Htg.)

fulgurans CURT.

- 40 (39) A rágó fogai azonos hosszúságúak, az arc a szélességénél valamivel rövidebb, a visszafutóér általában a tükörsejt közepéből ered, az áltorszelvény hátulsó mezője (1. ábra: D) magasabbra nyúlik.

- 41 (42) Karmai hosszúak, erősek és különösen a nőstényeké erősen fogazottak. Szintén teljesen vöröses faj, mindkét ivarja igen hasonló a *fulgurans* CURT. fajhoz. 8–10 mm.

Észak- és Közép-Európából, Kamcsatkából ismeretes. Faunaterületünkön a Budai-hegyekből, Ócsáról, valamint Herkulesfürdőről került elő (V–VIII.). *Abraxas grossulariata* L.-ból nevelték (= *pectinipes* THOMS. nec BRIDGM.)

suecicus D. T.

- 42 (41) Karmai rövidebbek, a karompárnán alig nyúlnak túl és majdnem fogazatlanok. Az áltorszelvény (13. ábra: D) hátulsó mezője nagy. Egyebekben az előző két fajhoz hasonló. 8–10 mm.

Észak- és Közép-Európából, a Szovjetunióból és Kínából ismeretes. Magyarországon a Budai-hegyekből, a Pilis hegységből, valamint a Kis-Balaton mellől került elő (VI.)

fulvus THOMS.

- 43 (38) Teste többé-kevésbé fekete.

- 44 (47) A rágó alsó foga nagyobb, mint a felső, karmai túlnyúlnak a karompárnán, fogazatlanok.

- 45 (46) Középtori melloldala erőteljesen és meglehetősen sűrűn pontozott, hátulsó lábfeje kissé barnuló, hátulsó lábszára a tövén és a csúcán határozottan sötét, szárnyjegye fakósárga. A 2. visszafutóér általában a tükrösejt közepe előtt ered. A potroh 2. szelvénye jóval, a 3. csak kevéssel hosszabb, mint amilyen széles. Arca, szájszervei, a belső és külső szemkeretek szélesen sárgák, előtora sárgászörös. Középháta változó színű: lehet majdnem teljesen vörös, legtöbbször azonban hosszanti fekete színeződés húzódik rajta, vagy ritkábban lehet teljesen fekete is. A középtori melloldal is egyszer teljesen fekete, máskor vörös foltos. A potroh 1. és 2. hátlemeze fekete, ez utóbbi hátulsó kerete, valamint a továbbiak sárgászörösek, esetleg sötétebb foltokkal. Lábai sárgászörösek. A hím világos színei inkább sárgásak, potroha még nyújtottabb és nagyobb felületen sötét foltos. 7–10 mm.

Európa-szerte elterjedt, gyakori faj. Magyarországon is elszórtan majdnem minden területéről előkerült már. Erdélyből is ismeretes (V–VII.). *Microgaster gyilkosfürkészből* nevelték

vitticollis HLMGR.

- 46 (45) Középtori melloldala csak finoman és igen szórtan pontozott, hátulsó lábfeje sárgászörös, lábszára a tövén és csúcán általában kevésbé sötét és szárnyjegye sötétebb sárgás. A 2. visszafutóér rendszerint a tükrösejt közepéből ered. Színezete hasonló az előző fajéhoz, de vörös színei sárgásabbak, lábai is világosabb sárgászörösek, a középtori melloldal kevésbé fekete, majdnem teljesen sárgászörös. A potroh 2. szelvénye kissé hosszabb, mint amilyen széles hátul, a 3. hossza és szélessége kb. azonos. Mindkét ivar az előző fajnál zömökebb. 7–9 mm.

Észak- és Közép-Európában honos, de az előzőnél jóval ritkább. Magyarországon a Budai-hegyekből és a Dobogókőről került elő. Erdélyből is ismeretes (VI—VIII.)

testaceus GRAV.

47 (44) A rágó két foga azonos hosszúságú.

48 (49) A nőtény arca vörös vagy sárgás, a karmok tövi részén néhány fog van, a középtori melloldal sima. A potroh 2. szelvénye nyújtott. Feje sárgászöld, felül és hátul fekete. Tora fekete, esetleg az előtor és a középhát két hosszanti sávja vöröses. Potroha a 2. szelvény hátulsó szegélyétől kezdve sárgászöld, olykor a hátlemezek oldalain több-kevesebb barnulással. Csápja vöröses, lábai sárgások. Csak nőténye ismeretes. 5 mm.

Faunaterületünkön Pilismarót, Magyaróvár, Varannó, Velejte és Borosjenő környékén gyűjtötték (V—VIII.). (= *Diószeghyi* KISS)

hungaricus SZÉPI

49 (48) A nőtény arca fekete vagy barna, néha kevés vörös felülettel.

50 (53) Karmai erősen fogazottak.

51 (52) Potroha fekete, csak a hátlemezek hátulsó szegélyén van fakósárga sáv. 1. szelvénye kb. 2,5-szer olyan hosszú, mint amilyen széles hátul, és az utónyél középvonalában rendszerint hosszanti irányú vájat húzódik; 2. és 3. szelvénye szélesebb, mint amilyen hosszú (♀), vagy kissé nyújtott (♂). Előtora, középháta, középtori melloldala szórtan pontozott. Feje fekete. Szájszervei, fejpajzsa, pofája, belső szemkerete sárgás, külső szemkerete pedig vöröses. Tora vörös, de középháta gyakran feketésen futtatott. Lábai sárgászöldek, hátulsó lábszára a csúcán, valamint a karomíz rendszerint barna. A hím hasonló: arca szintén nagyrészt barna vagy fekete, előtora sárga, a hátlemezek hátulsó világos szegélye pedig jelentéktelenebb. 8—9 mm.

Észak- és Közép-Európában honos, gyakran tartott faj. Magyarországon a Budai- és Zempléni-hegyekből, a Pilis hegységből, a Balaton környékéről és Ócsáról került elő. Erdélyben sem ritka (V—X.). Az *Agelastica alni* L., *Galerucella lineola* F., *Chrysomela varians* SCHALL. nevű bogarakból és a *zygaena* nevű lepkéből nevelték (= *thoracicus* GRAV.)

giberius THUNB.

52 (51) A fekete potrohon a 2. hátlemez hátulsó szegélye és a 3. majdnem az egész felületén vöröses. 1. potrohszelvénye szélességénél 3-szor hosszabb, 2. szelvénye pedig csak kissé nyújtott vagy szélességével egyenlő. Előtora és a középtori melloldal sűrűbben és durvábban pontozott, mint az előző fajé, és karmai kevésbé durván fogazottak. Egyébként a *testaceus* GRAV. fajhoz hasonló, de a hím arca majdnem az egész felületén vöröses vagy barnás. 6—8 mm.

Az Észak- és Közép-Európából kimutatott faj Magyarországon csak a Budai-hegyekből, a Pilis hegységből, a Balaton mellől és Ócsa környékéről került elő (VI—IX.) Erdélyből (Borosjenő, Retyezát) is ismeretes

marginatus THOMS.

53 (50) Karmai nem, vagy alig fogazottak.

54 (55) Potroha fekete, legfeljebb elmosódott vörös színeződés van rajta, 2–3. potrohszelvénye jóval hosszabb, mint amilyen széles, a hátulsó lábszár a tövén és csúcsán fekete. A tojócső igen rövid, vastag. Feltűnően nyúlánk, alig skulptúrált, igen fényes faj. Csípői világosak (az elülsők és középsők sárgások, a hátulsók vörösek); a hímek arca a közepén is sötét, barnás. Mindkét ivar feje fekete, a szájszervek, a fejpajzs, a pofa és a belső szemkeretek fehéressárgák. A tor fekete, a középtori melloldal és a mellrész vörös, de gyakran vörös színeződés van a középháton és a hátpajzson, esetleg még az áltorszelvény oldalain is. Potroha fekete, esetleg sárgás kerettel a 2. hátlemez hátulsó szegélyén. Lábai sárgászörösek, a hátulsó lábszár fakósárga, a hátulsó lábfeje kissé barnás. 5–9 mm.

Észak- és Közép-Európában gyakorinak tartott faj, Kamcsatkában is él. Magyarországon ez ideig csak Budapestről, a Bükkből, Ócsáról és Pilismarótról ismerjük (V–VII.). A *Vanessa atalanta* L.-ben élősködő *Microgaster subcompletus* NEES nevű gyilkosfürkészből, valamint *Campoplegini* fürkészdarázsból nevelték (= *anthracinus* KRIECHB.)

silvarum CURT.

55 (54) Potroha a 3. szelvénytől kezdve vörös, 2. és 3. potrohszelvénye alig hosszabb, mint amilyen széles hátul, a hátulsó lábszár csak a csúcsán fekete. Tojócsöve rövid, vastag. Az előzőnél zömökebb faj. A tor az oldalain, valamint a potroh — hasonlóan az előzőhöz — igen fényes, majdnem skulptúrátlan. Mindkét ivar arca barna, a pofa sárga, áltorszelvénye nagyrészt vörös. A potroh 1. és 2. szelvénye fekete, a többiek vörösesek, több-kevesebb sötétéssel az oldalakon. 6–9 mm.

Észak- és Közép-Európából ismeretes. Magyarországi előfordulása is feltételezhető. *Stilpnotia salicis* L.-ből nevelték (= *brevigena* THOMS.)

[**rufoniger** BRISCHKE]

56 (37) Szárnyjegye barna, vörös vagy fekete.

57 (58) Teste egyszínű, sárgászörös, beleértve a csápokat is. Lábai sárgák, szárnyjegye sötétbarna. Arca erőteljesebben, a tor hátoldala és középtori melloldala alig pontozott, fényes. A potroh 2. szelvénye kb. a hátulsó szélességével azonos hosszúságú, a 3. rövidebb. Hímje hasonló. 7–8 mm.

Az észak-európai faj hazánkban Budapestről ismeretes

lapponicus THOMS.

58 (57) Teste többé-kevésbé fekete.

59 (60) A rágó alsó foga hosszabb, mint a felső. Szárnyjegye világosbarna, gyakran inkább sárgás (lásd még a 46. sorszám alatt).

60 (59) A rágó fogai azonos hosszúságúak.

61 (62) A nőstény arca nagyrészt fekete vagy sötétbarna, szájszervei, fejpajzsa, pofarésze és belső szemkerete sárgás. A hímek egész arca sárgásvörös, de általában barnás színeződés van a csápok alatt. A potroh 2. szelvénye a hátulsó szélességénél kevéssel hosszabb, s 3. kb. olyan hosszú, mint amilyen széles. Középtori melloldala fényes, néhány elszórt finom ponttal. Mindkét ivar tora fekete, esetleg kevés vörösödés van a varratok mentén, a középháton és a hátpajzson. A potroh 2. hátlemezőnek hátulsó szegélye és a 3. hátlemez vöröses, a továbbiak hátulsó szegélye többé-kevésbé világos. Lábai sárgásvörösek, a hátulsó lábszár és a hátulsó lábfej vége barnuló. A hím lábai világosabb vörösek, a potroh 2. hátlemeze hátul vörös szegélyű és ritkán az egész 2–3. hátlemez vörös. 8–9 mm.

Észak- és Közép-Európában honos faj. Magyarországon a Budai-hegyekből, Pilismarótról, Hercegfalváról került elő. Dévényből is ismerjük (V–VI., IX.)

gemellus HLMGR.

62 (61) A nőstény arca világosabb, rendszerint vöröses.

63 (66) Karmai legalább a közepükig erősen fogazottak.

64 (65) Elülső karomíze alig szélesedik ki, karmai a közepükig fogazottak. Feje vörössárga. Középháta többé-kevésbé vörös, úgyszintén az oldalakon is vöröses felületek vannak. Lábai vörössárgák, a csipők és tomporok, valamint a hátulsó lábszárak — kivéve a barnuló csúcsrészt — fakósárgák. Hátpajzsa és az áltorszelvény oldalai legtöbbször vörösek. A szárnyjegy sárgásbarna. 1–2. potrohszelvénye fekete. Ez utóbbi hátulsó szegélye és általában a továbbiak is több-kevesebb barnulás mellett vörösek, az utolsó szelvény pedig általában fekete vagy barna. 6–7 mm.

Észak- és Közép-Európában, valamint Japánban ismeretes. Hazánkban Visegrádról, Ócsáról és Promontorról került elő (V–VII.). Az erdélyi Szilágycsehről is közölték. A *Hyponomeuta evonymellus* L.-ben élősködő *Apanteles chrysoistica* MARSCH.-ből nevelték (= *brunneus* BRISCHKE)

vittator ZETT.

65 (64) Az elülső karomízek kiszélesedettek, feje vöröses, hátul fekete. Tora felül fényes fekete, oldalain sárgásvörös. Lábai zömökek, sárgásvörösek, a hátulsó lábszár töve a külső felületen fekete. A potroh 2. szelvénye szélességénél hosszabb, a 3. kb. olyan hosszú, mint amilyen széles. Szárnyjegye barna. A potroh 1–2. hátlemeze a hátulsó keretén sárga, a továbbiak sárgásvörösek. A hím a nőstényhez hasonló; csápja olykor egészen sárga és a potroh vége rendszerint fekete. 6–9 mm.

Észak- és Közép-Európában honos faj, Magyarországi előfordulása is feltételezhető. A *Hyponomeuta rostralis* L. nevű lepkéből nevelték (= *dimidiatus* HLMGR., *crasimanus* HLMGR.)

[**globulator** THUNB.]

66 (63) Karmai fogazatlanok, legfeljebb a tövi részén van néhány fogacska.

- 67 (68) Szárnyjegye feltűnően nagy, majdnem fekete, a tövén és a csúcán fehéres. Az 1. potrohszelvény töve fehéres. Fényes, majdnem skulptúrátlan faj. A potroh 2. szelvénye olyan hosszú, mint a szélessége hátul, a 3. szélesebb, mint amilyen hosszú. Feje nagyrészt fehéres-sárga, arca és hátulsó szemkerete vöröses. Tora és áltorszelvénye barnásvörös (♀) vagy sárgás (♂), némi feketedéssel a középháton és az oldalakon. Potroha barna, világosabb, rendszerint sárga színeződéssel a 2. hátlemez hátulsó szegélyén, a 3. egész felületén és a többiek végén. Csápja sárgásvörös, lábai fakósárgák, a hátulsó combok és csípők vörösesek és ez utóbbin barnás színeződés is van. Példányunkon a vállbütyök, egy szárny alatti folt és a középhát két hosszanti rajzolata fakósárga. 4–7 mm.

Észak- és Közép-Európából ismeretes. Faunaterületünkön csak Borosjenőről került elő. *Cucullia argentea* HFN., a *Laothoe populi* L. és *Amphidasis betularius* L.-ben élősködő *Microgaster* fajból és *Porthesia similis* FSSLY.-ban élősködő *Rhogas*-fajból nevezték (= *pallidus* BRISCHKE, *stigmaticus* THOMS. nec BRISCHKE, *Orgiae* D. T.)

[**stigmator** THUNB.]

- 68 (67) Szárnyjegye csak átlagos nagyságú, színe világosabb, legfeljebb barna. A potroh 1. szelvénye a tövén nem fehéres.

- 69 (70) A karmok nem nyúlnak túl a karompárnán, a hátulsó lábszár fakósárga, tövén és csúcán feketés. Tora változó színű: lehet a középháta vörös, feketés felületekkel, de vannak teljesen fekete vagy majdnem egészen vörös torúak is. Szárnyjegye barnás. Feje nagyrészt sárga, hátul fekete, a toroldalak nagyrészt vörösek. Lábai vörössárgák, az elülső csípők és tomporok sárgások. Potroha sárgásvörös, az 1–2. szelvény fekete és némi sötétedés lehetséges a hátulsó hátlemezeken is. A *vitticollis* HLMGR. és *vittator* ZETT. fajokhoz áll legközelebb. A *vitticollis* HLMGR. fajtól az különbözteti meg, hogy a rágók fogai azonos hosszúságúak, a *vittator* ZETT. fajtól pedig, hogy karmai fogzatlanok. 5–9 mm.

Észak- és Közép-Európában gyakorinak tartott faj. Magyarországon a Budai-hegyekből, a Pilis hegységből, Rákosról, Páparól, Kisoroszból és Ócsáról került elő (V–VIII.). *Cimbex*, *Cladius*, *Microplitis* nevű darazsakból, valamint *Eupithecia pimpinellata* HBN.-ből, *Hyponomeuta* sp. lepkekből, továbbá az *Eulimneria albida* THOMS. nevű fürkészdarazsból – amely a *Gonopteryx rhamnii* L.-ben élősködött – nevezték (= ?*cimbicis* RATZB., *splendidulus* RATZB. partim, *sulphuripes* BRISCHKE, *sericeus* BRISCHKE, *gracilentus* BRISCHKE, *rufipes* BRISCHKE)

confusus HLMGR.

- 70 (69) A karmok túlnyúlnak a karompárnán. A tor fekete, esetleg az előtor vörös keretű, a középtori melloldalak finoman pontozottak. Hátulsó lábszára a tövén és csúcán kevésbé fekete, egyébként elülső lábai sárgások, a hátulsók vörösesek. Arca nagyrészt sárgás, a közepén barna, a külső szemkeretek vörösek. Csápja a tövén, de esetleg végig vörös. 1. potrohszelvénye, s nagyrészt a 2. is fekete, a többiek vörösek. A hím a nőtényhez hasonló. 8–9 mm.

Észak- és Közép-Európában honos, a Szovjetunióban és Kamcsatkában is él. Magyarországi lelőhelyei a Budai-hegyek, Pápa, Zirc (V.). Gazdaállatai a *Cucullia*

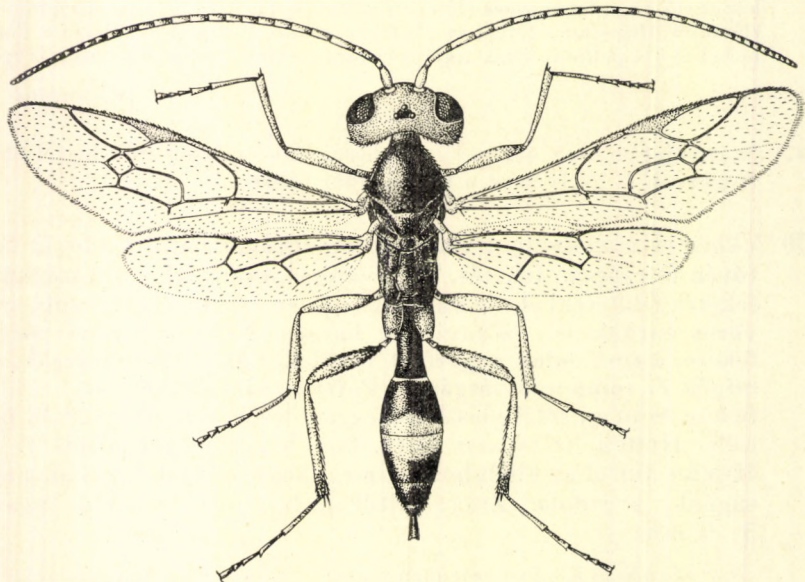
argentea HFN. és az *Apatele rumicis* L.-ben élősködő *Microgaster* gyilkosfűrész faj. A *Hyponomeuta malinellus* Z. nevű lepkében is másodlagos élősködő

semirufus HLMGR.

4. nem: **Stictopisthus** THOMS.

A csápok ízesülése egymástól távolabb van, mint az összetett szemektől, a párhuzamos ér kissé az alsósejt közepe alatt ered (6. ábra), a kurtaér nem törik meg. Többé-kevésbé pontozottak, áltorszelvényük mezőkre oszlik, a potroh 1. szelvénye pedig rücskölt-ráncolt. A tojócső aránylag vastag és rövidebb, mint az 1. potrohszelvény.

A palearktikumból kb. 5 faja ismeretes, Magyarországról 3 faj került elő. *Apanteles*-fajok (*Braconidae*) hiperparazitái.

6. ábra. *Stictopisthus complanatus* HAL. ♀ (Eredeti)

- 1 (2) Közpháta fekete, rajta két hosszanti sárga rajzolat húzódik. Sárga rajzolat van a hátpajzs két oldalán és főleg hímek toroldalain is. Feje a toránál valamivel szélesebb. Csápja sötétbarna, majdnem fekete, és feketések a hátsó csípők is. Feje alig, középháta szórtan, erőteljesen pontozott: potrohnyele, amely az utónyélnél hosszabb, hosszanti irányban ráncolt. A potroh többi része sima, fényes. Feje sárga, a pontszemek körül és hátul fekete. Potroha fekete, az 1. szelvény hátsó szegélyén, a 2. hátlemez végén és a 3. tövén (♂) sárgás színeződéssel, vagy csak keskeny sáv van a 2. végén (♀). Lábai sárgásvörösek, a hátsó lábszárak végén némi sötétedéssel. 4–5 mm.

Észak- és Közép-Európában honos, Magyarországon Duka, Sárszentmihály és Martonvásár lelőhelyekkel (V–VI., IX.)

bilineatus THOMS.

- 2 (1) Középháta más színezésű.
- 3 (4) Középháta sötétbarna. Feje meglehetősen duzzadt, szemei kicsinyek, arca domború, tora felül lapos. A középtori melloldal erősen, szórta pontozott, közepén sima. Potroha valamivel rövidebb, mint a feje és tora együttesen, sima és fényes, csak az utónyel rücskölt-ráncolt. A potroh szelvényei a 2.-től kezdve hosszuknál szélesebbek. Feje vörössárga, csak a pontszemek körül fekete, tora sötétbarna, oldalt esetleg vöröses, vagy a hímeké felül fekete, a hasoldalon pedig fakósárga. Potroha fekete, közepén vörössárga (6. ábra). Lábai sárgás-vörösek, a hátulsó csípők és a hátulsó lábszárak vége, olykor a hátulsó combok is többé-kevésbé feketések. A hímek lába inkább sárga. 5 mm.

Az Észak- és Közép-Európában, valamint Kínában honos faj hazánkban eddig csak Szódról került elő (VIII.). Jonácáról (Bihar megye) is ismeretes (= *Mesochorus tipularius* RATZB., *M. aciculatus* BRIDGM.)

complanatus HAL.

- 4 (3) A nőtény tora majdnem teljesen fekete (a hímé nagy felületen fakósárga, középháta, valamint hátpajzsa a közepén vörösesbarna. Feje jóval szélesebb, mint a tora, és a barna felületeken kívül fakósárga. Középháta lapos, szórta pontozott, fényes. A 2. potrohszelvény a szélességénél valamivel hosszabb, a továbbiak szélesebbek, mint amilyen hosszúak. Szárnyjegye piszkosfehér, csápja vöröses, lábai sárgásak. Potroha fekete, a 2–3. szelvényen hosszanti, sárgás rajzokkal. 3–5 mm.

Észak- és Közép-Európában honos. Magyarországi lelőhelyei Duka és Budapest (VIII–IX.). *Derthisa* lepkefajokban élősködő *Apanteles* gyilkosfürkészekből, továbbá *Scotia* és *Antitype* lepkékből nevelték

formosus THOMS.

16. alcsalád: *Metopiinae*

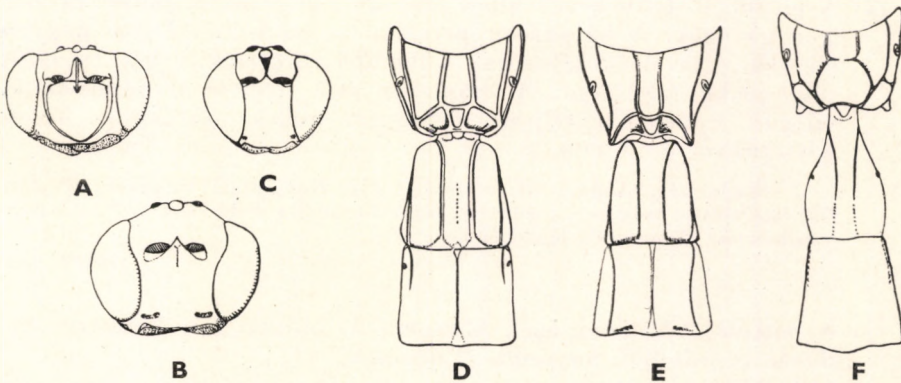
Az arc felső szegélye a csápok ízesülése közé háromszög alakúan kisebb-nagyobb mértékben felfnyomul, az arc és a fejpajzs nem különül el egymástól. Mind az arc, mind a fejpajzs rendszerint domború, csak ritkán lapos. Az utóbbi esetben az arcon elhatárolt, pajzs alakú felület van (*Metopius* Pz.). Testalkatuk zömök, lábaik általában igen erőteljesek, vastagok. Nagy részük fekete, kevés sárgás vagy vöröses színeződéssel, rajzokkal. Legtöbb sárga rajzolat a *Metopius*-fajokon van. A lábak színe általában vörös vagy sárga. Nagyságuk igen változó. Legtöbbjük 5–7 mm körüli, de 20 mm-nél nagyobb fajok is akadnak az alcsalád tagjai között. Skulptúrájuk olykor igen durva, olykor szinte sima. Tükörsejtjük van (12. ábra) vagy hiányzik, tojócsövük rejtett. Potrohuk kevés kivételtől eltekintve ülő és felülről kissé lapított.

A Föld minden részén előfordulnak. A sarkok táján, az egyenlítő környékén, száraz és nedves területeken egyaránt gyűjthetők. 20-nál is több nemük és több száz fajuk ismeretes. Határozónk a palearktikum 11 nemét, 69 fajtát és 8 változatát tárgyalja. Ezek közül 8 nem, 52 faj és 5 változat Magyarország területéről már előkerült, a továbbiak 17 faj és 3 változat előfordulása feltételezhető. Mindnyájan lepkék élősködői. Az irodalomban elvéve találkozunk ugyan egyébké gazdaállatokra vonatkozó adatokkal is, de ezek az adatok revízióra szorulnak.

A n e m e k h a t á r o z ó k u l c s a

- 1 (2) Az arcon élesen elhatárolt pajzs alakú felület van, egyébként legfeljebb kissé domború (7. ábra: A). A középső lábszár 1-sarkantyús. Nagytűek, általában feketék, sárga rajzolatúak, és skulptúrájuk legtöbbször igen durva (= *Peltastes* ILL., *Peltopius* CLÉM.)
3. nem: **Metopius** Pz.
- 2 (1) Az arcon nincs elhatárolt felület (7. ábra: B), egyébként pajzs alakú, általában erősen domború. A középső lábszáron 2 sarkantyú van.
- 3 (6) Az 5. potrohszelvény oldallemeze hiányzik, illetve igen keskeny, az elülső és középső karmok fésűsen fogazottak. Tükörsejt nincs. A potroh 2. hátlemezének középvonalában általában erőteljes hosszanti él húzódik.
- 4 (5) A potroh 2. hátlemezének oldalélei legfeljebb a hátlemez $\frac{1}{3}$ -nyi hosszúságáig érnek, a 3. hátlemezre nem nyúlnak át (7. ábra: D). Az előháton széles, sekély harántvázat húzódik, a középső lábszár sarkantyúi majdnem azonos hosszúságúak. Zömök, általában 5—10 mm nagyságú fekete fajok. Potrohuk finoman rücskös vagy pontozott, eléggé fénytelen. Toruk kevésbé skulptúrált, fényes (9. ábra)
1. nem: **Chorinaeus** HLMGR.
- 5 (4) A potroh 2. hátlemezének oldalélei az egész hátlemezen végighúzódnak (7. ábra: E), sőt a 3. hátlemezen is, legalábbis annak a tövi részén még jól észlelhetők. Az előháton harántos mélyedés nincs. Egyebekben az előző nemhez igen hasonló
2. nem: **Trieceus** TOWNES
- 6 (3) Az 5. potrohszelvény oldallemeze jól fejlett, az elülső és a középső karmok egyszerűek.
- 7 (8) A hátulsó lábszáron csak 1 sarkantyú van. A csáp a tövén igen vékony, a vége felé pedig erősen megvastagszik. A potroh nyeles és az 1. szelvény légzőnyílásai a középvonalban vagy kissé az előtt helyezkednek el (7. ábra: F) (= *Monoplectron* HLMGR., *Monoplectrochus* HEINR.)
[6. nem: **Periope** HAL.]
- 8 (7) A hátulsó lábszáron 2 sarkantyú van, a csápostor a vége felé nem vastagszik meg feltűnően.
- 9 (12) A csáptövek között magas, lemezszerű függelék nyúlik ki és a középső pontszem előtt háromszög alakú mélyedés van (7. ábra: C).
- 10 (11) A potroh ülő, az áltorszelvényen határozott mezők vannak (8. ábra: E). A fej meglehetősen kerek és a csáptövek közötti lemez hátrafelé fokozatosan lejt. A homlokon a kiemelkedő lemeztől kétoldalt erős mélyedés van (7. ábra: C). Tükörsejt rendszerint kifejlődött (12. ábra). 5—6 mm körüli nagyságú fekete, majdnem sima, fényes fajok
4. nem: **Triclistus** FÖRST.

- 11 (10) A potroh kissé nyeles, az áltorszelvényen elhatárolt mezők nincsenek. A fej harántos és a csápok közötti kiemelkedő lemez hátul meredek. Tükörsejt nincs (14. ábra). Nagyobb, 10–12 mm-es fekete fajok, a potroh néhány szelvénye élénksárga. A tor többé-kevésbé pontozott és meglehetősen szőrözött, a potroh majdnem skulptúrátlan
5. nem: *Colpotrochia* HLMGR.
- 12 (9) A csápok között nem emelkedik ki magas, lemezszerű képződmény. Ha mégis van, akkor a középső pontszem előtt nincs háromszög alakú mélyedés.
- 13 (16) Tükörsejt van (15. ábra).
- 14 (15) A tarkón nyakszirti taraj húzódik, az áltorszelvény légzőnyílásai hosszúkásak, a tükörsejt nagy, kissé nyeles (15. ábra), a potroh 2. szelvényének oldalmezeje keskeny. Potrohszelvényeik harántosak, hosszanti irányban durván rücskösen ráncoltak. Egyetlen palearktikus faja nagy (12–14 mm), fekete (= *Trachyderma* GRAV., *Tylocomnus* HLMGR.)
7. nem: *Spudaeus* GISTEL
- 15 (14) A tarkón nem húzódik taraj, az áltorszelvény légzőnyílásai kerek, a tükörsejt kicsiny. A potrohszelvények nyújtottak, a hátlemezeknek csak az elülső fele rücskös, hátul simák, fényesek
[9. nem: *Carria* SCHMIED.]
- 16 (13) Tükörsejt nincs (8. ábra: A).
- 17 (18) A potroh 2. hátlemezeének legalább a tövén két széttartó él húzódik. A 2. visszafutóér a keresztérral egybefolyó (8. ábra: A). Az utótori melloldalak sűrűn szőrözöttek, a homlok rövid. A potroh 5. és 6. szelvényének oldalmezeje a hátlemezektől élesen elkülönülnek és lefelé hajlanak
[8 nem: *Drepanoctonus* PFANK.]

7. ábra. A: *Metopius dentatus* F. ♀, B: *Chorinaeus funebris* GRAV. ♂ és C: *Triclistus* sp. ♀ feje előlről — D: *Chorinaeus funebris* GRAV. ♀, E: *Tricetes* sp. ♀ és F: *Periope auscultator* HAL. ♀ áltorszelvénye és potrohának eleje (A–F: TOWNES nyomán)

- 18 (17) A potroh 2. hátlemezén hosszanti élek nincsenek. A 2. visszafutóér a keresztérhez viszonyítva külső érintkező (8. ábra: B). Az utótóri melloldalak szőrtelenek, a homlok nyújtottabb.
- 19 (20) A fej a hátulsó pontszemek mögött függőlegesen lemetszett, az arc felső része rendkívül erősen kiemelkedik (8. ábra: D). A középső lábszárak sarkantyúi majdnem azonos hosszúságúak, potrohuk a törésznél erősen elkeskenyednek (8. ábra: C). 5–6 mm körüli, fekete fajok (= *Metacoelus* FÖRST., *Polyclistus* FÖRST.)
10. nem: **Hypsicera** LATR.
- 20 (19) A fej a hátulsó pontszemek mögött nem lemetszett, kevésbé meredek. A középső lábszárak sarkantyúi különböző hosszúságúak, a potroh szélesen ülő (18. ábra). Szintén feketék, általában 5–7 mm-esek (= *Amesolytus* FÖRST.)
11. nem: **Exochus** GRAV.

1. nem: **Chorinaeus** HLMGR.

Zömök fajok, 7–8 mm-nél nem nagyobbak. Fejük harántos, arcuk többé-kevésbé domború. Torhái barázdájuk nincs, áltorszelvényük rendszerint sima, fényes, erős hosszanti élekkel. Tükörsejtjük nincs (9. ábra). Lábaik kissé megvastagodtak, a középső lábszárak sarkantyúi majdnem azonos hosszúságúak. Ülő potrohuk sűrűn, de elég finoman pontozott, gyengén fényes. A potroh 1. hátlemezén rendszerint két erőteljes, hosszanti él húzódik, a 2.-on egy középvonalbeli hosszanti él látható és esetleg rövidebb oldalsó élek is (7. ábra: D). A nőstények potroha 6, a hímeké 7 szelvényből áll. A potroh oldallemezei szinte hiányoznak, a tojócső rejtett.

A fajok világszerte elterjedtek. Mind a palearktikumban mind a nearktikumban mintegy 10–10 faj ismert. Magyarországon 5 faj bizonyító példányai kerültek elő, de további 2 faj előfordulása feltételezhető. Főleg molylepkék élősködői.

- 1 (2) A potroh 2. hátlemezén nincs hosszanti él és az 1. hátlemez élei is igen gyengék. A hátpajzsot perem nem határolja. Lábai nagyrészt feketék, csak elülső lábszárjai és lábfejei vörösesek, a hátulsó lábszár töve pedig fakósárga. A csápostor alsó felülete is többé-kevésbé világos. Egyébként teljesen fekete. A hím a nőstényhez hasonló. Kistermetű, 3–4 mm.

Svédország, Anglia, Németország és a Szovjetunió területén gyűjtötték. Magyarországon még nem ismeretes, de előfordulása feltételezhető. Az *Apotomis semifasciatus* HAW. nevű lepkéből nevelték

[talpa HAL.]

- 2 (1) A potroh 2. hátlemezének közepén, de olykor a 3. hátlemez elülső részén is erőteljes, hosszanti él húzódik.
- 3 (6) Pofarésze széles, a lábak vörösek és általában csak a hátulsó csípők feketék. Csápostora hosszú, alsó felületén rozsdavörös.

- 4 (5) Arca elszórtan pontozott, fényes, kevésbé domború és mind a két ivaron sárga. Az elülső csípők alsó felülete fakósárga, csípői egyébként feketék, esetleg vörösesek. A fekete állat potroha hátlemezeinek hátulsó szegélye többé-kevésbé vörösen futtatott. Egyike a legnagyobb *Chorinaeus*-fajoknak. 7 mm.

Észak- és Közép-Európában ismeretes, faunaterületünkön a Budai-hegyekből, a Bakony és a Bükk hegységéből, továbbá Nagyváradról került elő (V.)

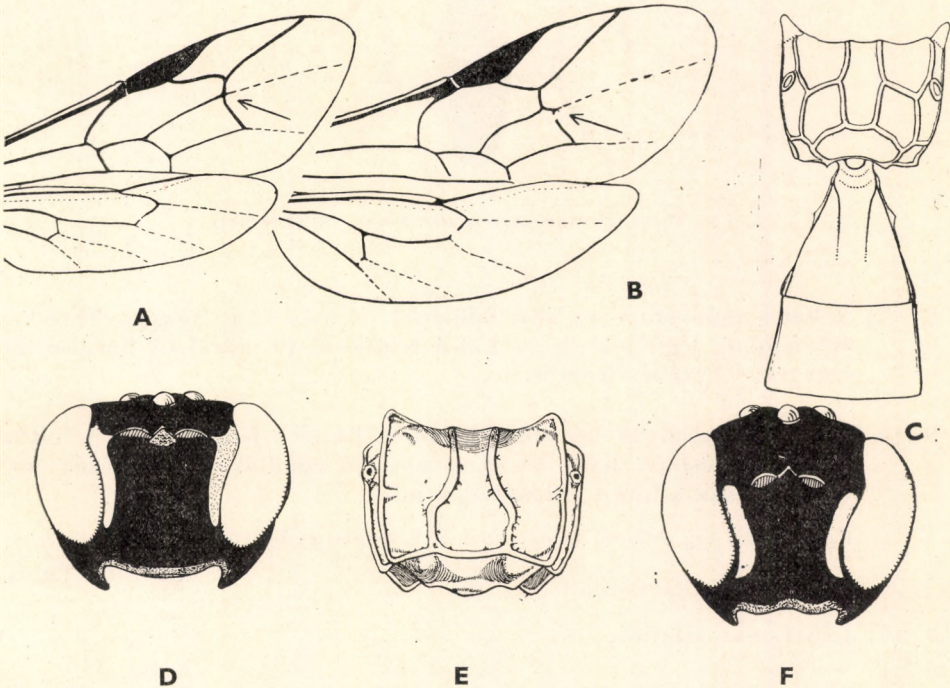
longicornis THOMS.

- 5 (4) Az arc sűrűbben, durvábban pontozott, kevésbé fényes. A nőstény arca fekete, csak a belső szemkeretnél húzódik sárga rajzolat (mint a 8. ábra: D), a hímé sárga. Az elülső csípők is fekete tövűek, egyébként lábai vörösek, a hímen az elülsők inkább sárgák. Erecskéje jócskán külső érintkező. 7 mm.

Holarktikus faj. A törzsalak a palearktikumban él. Faunaterületünkön Budapestről, a budaörsi Kőhegyről, továbbá Borosjenőről került elő (IV.)

longicalcar THOMS.

- 6 (3) A pofa keskeny, a hátulsó combok legalább részben, esetleg csak a végükön feketések. A csápостor kevésbé hosszú.

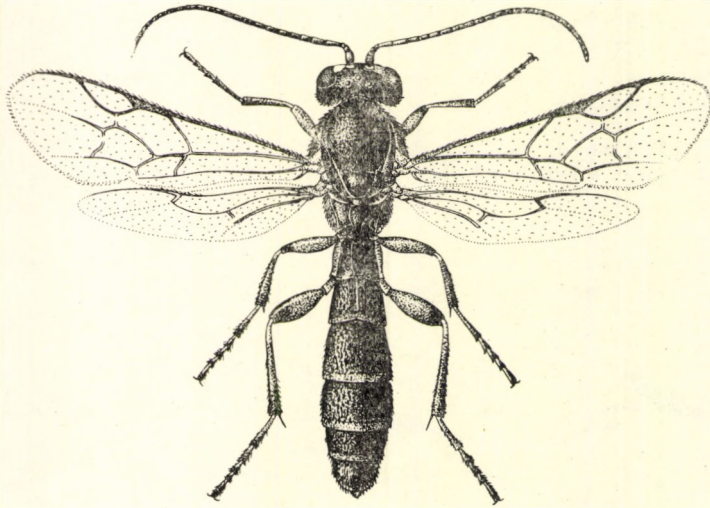

8. ábra. A: *Drepanoctonus* sp. ♀ és B: *Hypsicera femoralis* FOURC. ♀ szárnya, — C: *Hypsicera femoralis* FOURC. áltorszervénye és potrohának eleje — D: *Chorinaeus longicalcar* THOMS. ♀ feje előlről — E: *Triclistus* sp. ♀ áltorszervénye — F: *Chorinaeus funebris* GRAV. ♂ feje előlről (A–E: TOWNES nyomán — F: eredeti)

- 7 (8) A csápostor vörössárga, erecskéje feltűnően külső érintkező, lábszárai sárgák, a hátulsó comb fekete. A gyakori *crisator* GRAV. fajhoz hasonló, de a potroh skulptúrája durvább és a hátlemezeken vöröses színeződés nincs. A hímek arcán kívül a pofák és a fejpajzs is sárga, az elülső combok többé-kevésbé sötétek, feketések. 6 mm.

Európa nagy részéből kimutatott ritka faj. Magyarországon eddig még nem gyűjtötték. A *Salebria formosa* HAW. nevű lepke hernyójából nevelték (= *brevicalcar* THOMS.)

[flavipes BRIDGM.]

9. ábra. *Chorinaeus crisator* GRAV. ♂ (Eredeti)

- 8 (7) Feketés csápostora az alsó felületén vöröses vagy sárgás. Erecskéje egybefolyó, legfeljebb kissé külső érintkező (9. ábra). A hátulsó lábszár vége barnás, feketés.
- 9 (10) Lábai világossárgák, az elülső combok hátulsó felületén sötét folttal. A hátulsó csípők nagy része, a hátulsó combok és lábszárak vége feketés. Csak a hímje ismeretes. 6 mm.
- Palearktikus faj. Nálunk Budapesten és Szegeden gyűjtötték
- australis THOMS.
- 10 (9) Lábai más színűek.
- 11 (12) Lábai vörösek, az elülső csípők és tomporok világossárgák. A potroh hátlemezeinek hátulsó szegélye, esetleg nagyobb felülete vörös. Mindkét ivar arca sárga. Tora finoman, potroha durván, rücskösen pontozott, fénytelen és szürkés szőrzet fedi. Csápja felül feketés, alul vöröses.

Az arcon kívül a pofa és a fejpajzs is sárga. Lábai elég változó színűek, amennyiben a középső és hátulsó combokat több-kevesebb fekete színeződés is fedheti. A hátulsó lábszár töve általában fakósárga. Az erecske csaknem egybefolyó. A hím (9. ábra) a nőstényhez hasonló. 5—7 mm.

Európa északibb területein, valamint a Szovjetunióban gyakori. Faunaterületünkön általában mindenütt gyűjthető (VI—IX.). *Tortrix*-, *Hyponomeuta*- és *Nothris*-fajok elősködője (= *subcarinatus* THOMS.)

cristorator GRAV.

- 12 (11) A csípők, továbbá a középső és hátulsó combok többé-kevésbé feketék és a hátulsó barnás lábszár töve fakósárga. A nőstény arca sárga, fekete foltos, ritkábban teljesen fekete. A hím arcának nagy része fekete (8. ábra: F). Az előzőhöz egyébként igen hasonló, a lábak színe szintén igen változó. 5—7 mm.

Észak- és Közép-Európában ismeretes. Magyarországon csak a Mecsek hegységéből került elő (VI.). Gazdaállatai az *Euxanthia angustana* HBN. és a *Depressaria heraclina* DE GEER nevű lepkék

funebria GRAV.

2. nem: *Tricees* TOWNES

A *Chorinaeus*-fajokhoz igen hasonlóak. Legfeltűnőbb különbség az, hogy a potroh 2. hátlemezen nemcsak a középvonalban, hanem kétoldalt is húzódik egy-egy hosszanti, határozott él. Ezek az élek a hátlemez hátulsó szegélyét elérik (7. ábra: E), sőt előfordul, hogy átterjednek a 3. hátlemez tővi részére is. Különbség továbbá az is, hogy a középső lábszárak sárkantyúi különböző hosszúságúak (10. ábra).

Elterjedésük, életmódjuk is megfelel a *Chorinaeus*-fajokénak, de — legalábbis Magyarországon — jóval ritkábbak. A palearktikus fajok száma mindössze 5, a nearktikus fajok száma ennek kb. négyszerese. Faunaterületünkről 2 faj került elő.

- 1 (2) Arca finoman, szórtan pontozott, elég fényes, színe fekete, legfeljebb csak sárgás oldalfoltocskák észlelhetők, és a fejpajzson is világos harántrajzolat húzódhat. Csápja majdnem teljesen fekete, de az eredeti leírással szemben a mi példányunkon a tőizek csak egész kevéssé nyújtottak. Erecskéje alig külső érintkező. Lábai feketék, a lábszárak és lábfejek vörösesek és a hátulsó lábszár töve világosan gyűrűs. Szárnypikkelye sötét, feketés. Hímje ismeretlen. 5—6 mm.

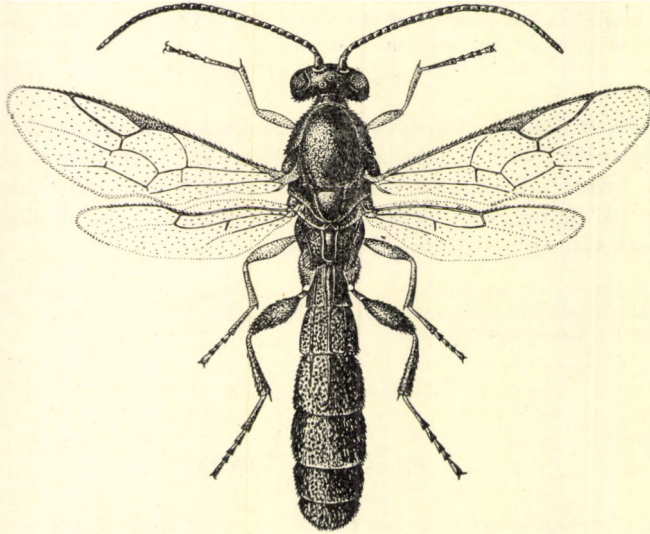
A Thuringiából leírt faj Órszentmiklósról is előkerült

thuringiacus SCHMIED.

- 2 (1) Arca durvábban, sűrűbben pontozott és mindkét ivaré sárga. A csáp-ostor alsó felülete vöröses, a nőstény tőizei kissé, a hímé erősebben nyújtottak. Erecskéje határozottan külső érintkező (10. ábra). Lábai vörösek, a hátulsók többé-kevésbé feketések és a lábszárak töve sárgás. 5—7 mm.

Közép- valamint Nyugat-Európából, továbbá az északibb területekről is kimutatott faj, amely Magyarországon Budapest környékéről került elő. Főleg *Hyponomeuta*-fajok élősködője, de a *Triclistus curvator* F. és a *Microgaster tibialis* CURT. gyilkosfűrkéssel együtt az *Agonopteryx scopariella* H. S. lepkéből is nevelték

tricarinatus HLMGR.

10. ábra. *Tricies tricarinatus* HLMGR. ♀ (Eredeti)

3. nem: *Metopius* Pz.

A harántos fej arcán körülhatárolt, pajzs alakú felület van „arcpajzs”, (7. ábra: A), ennek alakja, skulptúráltsága, a körülhatároltság mértéke faji bélyeg. Az arcpajzs felső szegélye a csáptövek ízesülése közé nyomulva sokszor igen erőteljes, lemezszerű felületet alkot. A hátpajzs oldalsó szegélye felemelkedik és hátsó sarkai erős fogban végződnek. Feketék, sárga rajzolatúak (11. ábra). Termetük átlag 15–20 mm körül mozog. Durván pontozottak vagy rücskösen ráncoltak. Az áltorszelvényen általában nincsenek mezők és a potroh elülső hátlemezei sokszor igen durván, hosszanti irányban ráncoltak. Potrohuk ülő, tojócsövük rejtett. A két ivar igen hasonló, a potroh-szelvények száma és a potrohvég hasi oldala alapján különböztethetők meg. A nőstények potroha 6, a hímeké 7 látható szelvényből áll, és a nőstények potrohvégén, a hasoldalán a tojócső számára hosszanti nyílás van. A hímek utolsó haslemeze viszont zárt.

A nem fajai a földkerekség minden részén megtalálhatók. A palearktikumban és nearktikumban egyenként 25 körüli fajszámmal ismeretesek. Magyarországról 10 fajuk és 1 változatuk került elő, de további 5 faj és 3 változat előfordulása feltételezhető. Ritkák, még leginkább lámpázással gyűjthetők. Főleg éjjeli nagylepkek élősködői.

- 1 (8) A fejpajzs elülső szegélye felperdül s a felső ajak fölé nyúlik. A rágó 2-fogú, bár az alsó fog olykor rendkívül apró, alig látható.

- 2 (5) A 2. visszafutóéren általában 2 érfolt van. A hátulsó comb meglehetősen nyújtott, közel négyszer olyan hosszú, mint amilyen a legnagyobb szélessége. A csáptövek közötti nyúlvány tetején hosszanti él húzódik (1. alnem: *Peltocarus* THOMS.).
- 3 (4) Csápostora élénksárga, az arcpajzs alsó része nem határolódik el. Fejét, torát sűrű, de elég rendezett, világos szőrözet borítja (szemben a hosszabb, csapzott és barnás szőrözetű kaukázusi *dirus* Mocs. fajjal). Középtori melloldala és főleg a hátulsó csípők és temporok sárgafoltosak. 1. potrohszelvénye rövid, 2 erős, hosszanti, lemezszerű kiemelkedéssel. A hátlemezek sűrűn, durván rücskösen pontozottak, helyenként hosszanti irányban ráncoltak, fénytelenek; a végső hátlemezek szórtaabb pontozással. Sárga rajzolata: az arcpajzs oldalai és felső szegélye, az előtöri melloldalak széles sávja, a szárnypikkelyek, a középtöri melloldalak foltja (olykor hiányzik), a hátpajzs előtti oldalék, a hátpajzs szegélye, az utópajzs, az áltorszelvény oldaldudorai és a potroh összes hátlemezeinek hátulsó szegélye. Lábai sárgák, a csípők és temporok, valamint a hátulsó comb nagy része fekete. 18–23 mm.

Az egész palearktikumban ismeretes. Magyarországi előfordulására irodalmi adat utal (CLÉMENT 1930). A *Cerura vinula* L. és a *Pachygastria trifolii* ESP. elősködője (= ? *Peltastes necatorius* CURT.)

croceicornis THOMS.

- 4 (3) Csápostora az arc felületén vörössárga, felül többé-kevésbé barna. Az arcpajzs alsó szegélye is élesen elhatárolódik (7. ábra: A). Nőtények arcpajzsának csak a kerete, hímeké az egész felületen sárga. A potroh hátlemezei durván, rücskösen pontozottak és az elülsők középvonalában gyenge hosszanti él húzódik. Színezete egyébként az előző fajéval általában megegyezik. A 2. hátlemez sárga sávja megszakított. 16–24 mm.

A palearktikumnak főleg a középső és déli részein honos faj. Faunaterületünkön Budapestről, Csepelről, Simontornyáról, továbbá a Tátrából és Mehádiáról ismeretes (V.). Gazdaállatai: *Pachygastria trifolii* ESP., *Gastropacha quercifolia* L., *Proserpinus proserpina* L. (?), *Cucullia blattariae* ESP., *Lasiocampa quercus* L., *Hyloicus pinastris* L. (= ? *interruptus* THOMS., *Ichneumon denticularius* THUNB.)

dentatus F.

- 5 (2) A 2. visszafutóéren rendszerint csak 1 érfolt van. A hátulsó comb vastag, kb. csak háromszor olyan hosszú, mint amilyen a legnagyobb szélessége. A rágó alsó foga igen kicsiny, alig látható (2. nem: *Metopius* s. str.).
- 6 (7) Az arcpajzs elől csúcsosan megnyúlik és a szintén csúcsos fejpajzs elülső szegélyéig húzódik. Hátpajzsa teljesen fekete, az elülső szárny felső szélső szegélye barnásan füstös. A potroh 1. hátlemeze igen rövid, a 2. kissé, a továbbiak erősebben rövidebbek, mint amilyen hosszúak. Az arcpajzs sárga, de a nőstényekén rajta hosszanti, fekete rajzolat húzódik. Tapogatói barnák (♀) vagy sárgák (♂). Az előtöri melloldal felső szegélye, gyakran a középtöri melloldal foltja, az áltorszelvény

oldalfojtjai, majdnem az egész 1. hátlemez, a 2. kis oldalfojtjai és a továbbiak hátulsó kerete sárga. A nőstények csápjának alsó felülete barnás, a hímeké sárgás. Lábai sárgák, a csípők feketék és többkevesebb feketedés van a combokon is. A nőstények hátulsó lábszára és lábfeje barnás. 14—17 mm.

Fő elterjedési területe Közép-Európa. Faunaterületünkön Budapestről, továbbá Eperjesről és Zilahról került elő (V.). Gazdaállatai főleg szövőlepkék és bagolylepkék (= *clypealis* THOMS., *circumcinctus* FÖRST., *nasutus* GIR., *Ichneumon necator* F., *I. vespiiformis* SCHRK., *I. bimaculatus* GMEL.)

vespoides SCOP.

- 7 (6) Az arcpajzs alsó szegélye nem nyúlik meg, sárga keretű. A potroh 2. hátlemeze teljesen fekete, esetleg hátulsó sarkain vannak sárga foltok. Hátpajzsa fekete, ritkábban a hátulsó szegély sárga lehet. Az áltorszelvényen sárga rajzolat nincs. 13—17 mm.

Európa nagy részéből előkerült, de meglehetősen ritka faj. Magyarországi (Budapest) előfordulására a Fauna Regni Hungariae utal. Ismerjük a fajt Zágrábból és Burkusdorfból is (V—VI.). Gazdaállatai: *Poecilocampa populi* L., *Orthosia incerta* HUFN., *Moma alpium* OSB., *Endromis versicolora* L., *Calophasia casta* BKH. nevű lepkefajok (= *intermedius* FÖRST., *peltator* MARSH.)

anxius WESM.

V á l t o z a t a :

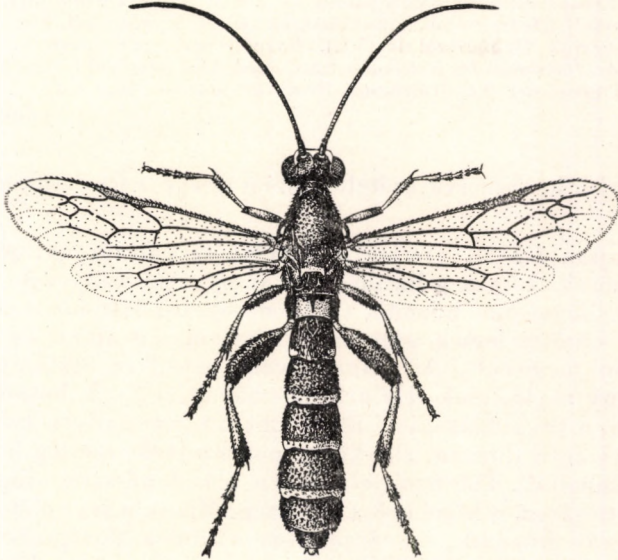
1. Arcpajzsa szinte teljesen fekete. — Magyarországon ez ideig nem gyűjtötték [var. *melanopsis* FÖRST.]

- 8 (1) A fejpajzs elülső szegélye nem perdül fel. A rágó alsó foga megvan ugyan, de általában befelé, a száj felé nyomott, s így a rágó 1-fogúnak hat.
- 9 (20) A homlokon, a csápok közötti részen lemezszerű felület van (3. alnem: *Tylopius* TOWNES).
- 10 (11) Az arcpajzs alsó szegélye a közepén kissé hegyes és innen többékevésbé határozott hosszanti él húzódik a fejpajzs széléig. Ez az él olykor csak oldalnézetből észlelhető. Arcpajzsa hosszanti irányban nyújtott és oldalai lefelé összetartók. Az előtöri melloldal teljesen fekete, a szárnyak töve alatt sárga sáv húzódik, az áltorszelvényen határozott élek, mezők vannak. A potroh hátlemezei igen durván, rücskösen, a hátulsók finomabban pontozottak. Az 1. szelvény kissé szélesebb, mint amilyen hosszú, a 2. kétszer olyan hosszú, mint az 1., a továbbiak csak kissé hosszabbak, mint amilyen szélesek. Mindkét ivar arcpajzsa csak a keretén sárga. Sárga továbbá a hátpajzs hátulsó szegélye (esetleg csak oldalfogai), a potroh 1. hátlemezének nagy felülete, a 2. hátlemez hátulsó sarkai és a 3—5. hátlemez hátulsó szegélye. A 6. (♀) vagy 5—6. (♂) hátlemez teljesen fekete, legtöbbször fémes csillogású. A csípők feketék, a tomporok, de különösen a hátulsók, többékevésbé sárgák. A lábak egyenként vörösesbarnák, a combok feketés folttal, sőt a hátulsók majdnem teljesen feketék. Csápia felül fekete, alul vörösesbarna. Csápnyele is fekete (11. ábra), 14—17 mm.

Észak- és Közép-Európában, valamint a Szovjetunióban honos. Magyarországon az Alföldről, a Nyírségből és Verőcéről került elő (VI—IX.). A *Trachea artiplicis* L. nevű lepkéből nevelték

connexorius WESM.

11 (10) Az arcpajzstól a fejpajzs elülső szegélyéig él nem húzódik.

11. ábra. *Metopius connexorius* WESM. ♂ (Eredeti)

12 (13) Arcpajzsa alul középen hegyes, egyébként majdnem négyzet alakú, oldalai párhuzamosak és nagy felületen (♀) vagy teljesen (♂) sárga. A csáptő alsó felülete is általában sárgafoltos. Színezete az előző fajéval általában megegyezik, csak lábain több a vöröses felület. 13—15 mm.

Ausztria déli részéből, valamint Triesztből leírt faj. Magyarországi felbukkanására számítani lehet. Bagolylepkéből nevelték

[**austriacus** CLÉM.]

13 (12) Az arcpajzs alsó szegélye nem hegyes.

14 (15) A nőtény potrohának 6., a hímnek a 7. hátlemeze szórtan, finoman pontozott, hátulsó részében majdnem sima, fényes. A fejpajzs középső része, különösen a hímeké, feltűnően keskeny. Az arcpajzs majdnem négyzet alakú, oldalai párhuzamosak, közepe durván, szélein finoman pontozott. A potroh 1. hátlemeze a tövi résznél alig emelkedik ki és valamivel szélesebb, mint amilyen hosszú, a továbbiak kb. olyan hosszúak, mint amilyen szélesek. Az arcpajzs sárga keretű (♀) vagy teljesen sárga (♂). Mindkét ivar előtöri melloldalai sárgafoltosak, a nőtények középtöri melloldalainak foltja azonban hiányozhat. A hát-

pajzs hátulsó kerete rendszerint sárga, és sárgás rajzolat húzódik a potroh hátlemezeinek hátulsó szegélyén is. Az 1. hátlemez sávja igen széles, a 2.-on megszakított, esetleg csak oldalfoltokban jelentkezik. A csípők, tomporok feketék (hímeké többé-kevésbé sárgák), a combok kisebb-nagyobb felületen feketék, a lábszárak, lábfejek sárgák vagy vörössesárgák. A csápostor alul vörösbarna, felül fekete. 15—17 mm.

Észak- és Közép-Európában az alnem leggyakoribb faja. Magyarországon Budapestről, Debrecenből, Tihanyból, Csepelről, Pestimrérről, Simontornyáról került elő. Ismerjük Mehádiáról is (VI.). Bagolylepkéfajból nevelték. Egy példányunk céduláján *Rhyparioides metelkana* LED. gazdaállat szerepel (= *necator* GRAV., *micratorius* THOMS. nec F., *Marchandi* DOM., *krapinensis* HENSCH)

leiopygus FÖRST.

15 (14) Az utolsó hátlemezek erőteljesebben és egész felületükön pontozottak.

16 (17) Hátpajzsa fekete, esetleg a hátulsó sarkai sárgák. A potroh 1—2. hátlemezeinek csak a hátulsó sarkai sárgafoltosak, a 3—5. hátlemezen pedig világos sáv húzódik (a 4.-en sokszor feltűnően széles). A csáptövek közötti lemez vége széles, háromszög alakú és majdnem fogszerűen megnyúlt. Az áltorszelvény mezőkre oszlik. Az 1. potroh-szelvény rövid, csak fele a 2. hosszának, a 2—3. hossza és szélessége azonos, a továbbiak kissé rövidebbek, mint amilyen hosszúak. A hátlemezek igen durván, rücskösen pontozottak, esetleg hosszanti irányban ráncoltak. Tükörsejtje szélesen ülő. A nőstény arcpajzsának csak a kerete sárga, a hímé egész felületén. Mindkét ivar előtöri melloldalán sárga sáv húzódik, és sárgafoltos a hímek középtöri melloldala is. A nőstény összes csípői feketék, a sárga tomporok barnafoltosak, és általában a lábak belső felülete sötétbarna, a hátulsó comb végső fele pedig majdnem fekete. A hímek fekete csípői sárga foltosak és főleg a lábak belső felülete sárgább, mint a nőstényeké. 17—18 mm.

Közép- és Észak-Európában honos. Magyarországon Budapestről és Ágasegyházáról ismeretes (IV—VI.) (= ? *Ichneumon vespoidea* Pz.)

brevispina THOMS.

17 (16) A hátpajzs és a potroh hátlemezeinek rajzolata együttesen más.

18 (19) A potroh 3. hátlemézén csak oldalfoltok vannak, az áltorszelvény feltűnően rövid és rajta rendkívül erős élek húzódnak. Az arcpajzs lefelé összetartó (a szemek azonban párhuzamosak), fejpajzsa igen rövid és homloka rücskös, fénytelen. A potroh összes hátlemezei hosszanti irányban erősen ráncolva pontozottak. A 2—4. potroh-szelvények kb. olyan hosszúak, mint amilyen szélesek, az 5. valamivel rövidebb, mint amilyen hosszú és a középvonalban kissé kiöblösödnek. Egész arca, belső szemkerete szinte az összetett szemek tetejéig, a csáptő és a csápostor tövi része, az elő- és középtöri melloldalal foltja, a hátpajzs oldalfogai, az 1. hátlemez széles sávja, a 2—3. oldalfoltocskái, valamint a 4—5. sávja sárga. Lábai sárgák, a csípők nagyrészt feketék és barnás a hátulsó comb végső fele is. Csak a hímje ismeretes. 14 mm.

Az Ausztriából közölt faj magyarországi előfordulása feltételezhető. A *Harpya furcula* CL. nevű lepkefaj elősködője

[**harpylae** CLÉM.]

- 19 (18) A potroh 3. hátlemezőn sárga sáv húzódik, az áltorszelvény rendes hosszúságú. Arcpajzsa lefelé nem szűkül össze és majdnem négyzet alakú. Az 1. potroh-szelvény hossza $\frac{2}{3}$ -a a másodiknak és tövi részénél erősen kiemelkedik. A nőstény fején csak az arcpajzs kerete, a belső szemkeret, valamint a csáptő foltja sárgák, míg a hím egész arca, szájszervei, pofája és a csápostor alsó felülete sárga. Mindkét ivaron az elő- és középtori melloldalak foltjai, a hátpajzs hátulsó szegélye vagy oldalfoltjai, legtöbbször az utópajzs és az áltorszelvény foltjai, valamint a potroh 1. és 3–5 (♀) vagy 3–6. (♂) hátlemezeinek sávja sárga. A nőstények csípői, tomporai, combjai nagyrészt feketék, hátulsó lábszárai, lábfejei pedig barnák. A hímek lábain jóval több a sárga felület. Általában elég variálós színű faj. 14–17 mm.

Főleg Közép- és Dél-Európában honos. Faunaterületünkön Sopronból, továbbá Nagybányáról, irodalmi adatok szerint Budapestről és Fiuméből (CLÉMENT 1930) ismeretes. Minthogy a faj értelmezése sokáig bizonytalan volt, a számos gazdaállatra vonatkozó közlés is felülvizsgálatra szorul (= *micratorius* auct., *Ichneumon variegator* ILL., *I. necatorius* GRAV.)

pinatorius BRULLÉ

V á l t o z a t a i:

1. A sárga rajzolat, főleg az áltorszelvényen és a potroh hátlemezein, a törzsfajénál jóval nagyobb. — Déli változatnak látszik. Magyarországon Balatonszemesről ismerjük
var. **meridionalis** HENSCH
2. Tora majdnem teljesen fekete, csak előtorán és áltorszelvényén van egészen kicsiny sárga oldalfolt. — A jugoszláviai Pregradáról közölt változat
(var. **nigripleuris** CLÉM.)
- 20 (9) A homlokrészen nincs lemezszerű felület, hanem csak szarvacska vagy fog alakú nyúlvány (4. alnem: *Ceratopius* CLÉM.).
- 21 (24) A potroh 5. hátlemezőn összefüggő sárga sáv húzódik, a hátulsó combok feketék vagy sötétbarnák.
- 22 (23) A potroh 2–4. hátlemezein igen erőteljes hosszanti él húzódik. Az előtői melloldalt erős él kettéosztja, az él alatti rész skulptúrátlan, felette pedig durván, bár szórta pontozott. A 3. hátlemez sávja ép. Arcpajzsa nyújtott, párhuzamos oldalú és csak az oldalak sárgásak. A potroh hátlemezei lilásan vagy barnásan fémfényűek, olykor vöröses futtatás is lehet rajtuk. A csáptő elöl világos, a csápostor fekete, alul rozsdabarna. Torán csak a hátpajzs előtt van 1–1 kis, sárgás oldalrajzolat és ritkán az utópajzs is sárgás. A potroh 1. hátlemeze teljesen fekete, a 2–6.-on pedig világos sáv húzódik. Lábai sötétbarnák, csak a combok csúcsa vöröses és az elülső lábszárak és lábfejek sárgásak. 12–14 mm.

Fő elterjedési területe Közép-Európa. Magyarországi lelőhelyei: Budapest, Ócsa, Pacsa (Zala megye), Órszentmiklós, Szentgotthárd, Nyírség, Ohat, Tata, Tarhos

(V—VIII.). Erdélyből is ismeretes. Az *Ectropis bistortata* GOEZE nevű lepkefajból nevelték

fuscipennis WESM.

- 23 (22) A potroh hátlemezein hosszanti él nincs, vagy jelentéktelen. Az előtöri melloldalt kettéválasztó él feletti rész elől skulptúrálatlan és a 3. hátlemez sávja megszakított. Általában az előző fajhoz igen hasonló, a potroh sárga sávjai azonban szélesen megszakítottak. 13—14 mm.

Mediterrán faj, amelynek felbukkanása délibb területeinken valószínű

[**mediterraneus CLÉM.**]

- 24 (21) A potroh 5. hátlemezén sárga sáv nincs, legfeljebb hátulsó oldalfoltok láthatók. A potrohszelvények négyzet alakúak, esetleg szélességüknél hosszabbak.

- 25 (26) Combjai élénkvrösek, az arcpajzs csak kissé nyújtott. Teste helyenként igen durván, rücskösen ráncolt, áltorszelvénye mezőkre oszlik. 1. potrohszelvénye többé-kevésbé négyzet alakú, a továbbiak hátrafelé kissé kiszélesednek és valamivel hosszabbak, mint amilyen szélesek elől. Fekete, a potroh kékes vagy zöldes fémfényű. Fején az arcpajzs kerete, a homlok kis oldalfoltocskái, a csáptövek foltja sárgás, nemkülönben sárga a toron csak a szárnytő alatti vonalka, a hátpajzs előtti oldalfoltok és részben a hátpajzs hátulsó szegélye, valamint az utópajzs. Az 1—3. hátlemek hátulsó sárga szegélye megszakított is lehet, a 4.-é általában ép. Lábai világosabb vagy sötétebb vrösek, a csípőkön, de különösen a hátulsókon és a hátulsó lábszárokon, lábfejekén, valamint a combok belső felületén több-kevesebb fekete-déssel. A szárny csúcsrésze rendszerint sötét foltos, csápostora felül fekete, alul rozsdás. 13—14 mm.

Mediterrán faj. Hazánkban Budapestről ismeretes (= *dumeticola* HENSCH, ? *similatorius* PFANK.)

erythropus KRIECHB.

V á l t o z a t a :

1. A hátpajzs teljesen fekete, a csápostor alul rozsdabarna. Elülső és középső csípőin vröses árnyalat alig van. — Herkulesfürdőről ismertették (VI.)
[ab. *banaticus* KISS]

- 26 (25) Combjai, de legalább a hátulsók, feketék vagy sötétbarnák.

- 27 (28) Az arcpajzs sűrűn pontozott, alig fényes, kissé nyújtott (13. ábra: A). A középtöri melloldalak sűrűn, durván, a középhát finoman és sűrűn pontozott. A középső és hátulsó csípők sűrűn pontozottak. A potroh 2—5. hátlemezein erős hosszanti él húzódik. Fekete, az arcpajzs általában fekete, ritkábban világos keretű, a fejtetőn kis oldalfoltocskák vannak. Csápja teljesen fekete, esetleg az alsó felülete kissé rozsdás és a csáptő alul sárgafoltos. A tor legtöbbször teljesen fekete, ritkán kis sárgás rajzolat van a szárnytövek alatt, a hátpajzs elülső

sarkai előtt és az utópajzson. A potroh 1—4. hátlemezen harántsáv vagy gyakran csak oldalfoltok vannak. Az 5. hátlemezen csak egész kivételesen van világos rajzolat. Lábai feketék, a lábszáron, lábfejekon azonban némi világosodás észlelhető. A szárny csúcsa füstös. 14—17 mm.

Palearktikus faj, Kínában, Koreában alfajai élnek. Magyarországon ez ideig nem találták, de előfordulása igen valószínű. Legközelebbi lelőhelyei az Al-dunai Drenkova és az erdélyi Jeder. Gazdaállatai: *Opisthograptis luteolata* L., *Ennomus autumnaria* WERNB., *Apeira syringaria* L., *Biston betularius* L., *Lycia hirtaria* CL., *Simyra albovenosa* GOEZE, *Gonodontis* sp. (= *sicarius* GRAV., *zagoriensis* HENSCH)

[*dissectorius* Pz.]

28 (27) Az arcpajzs igen szórtan és finoman pontozott, fényes. A középtori melloldal közterecskéi is nagyobbak maguknál a pontoknál, és a középső, valamint a hátulsó combokon csak egészen szórt pontozás van. Az előző fajhoz egyébként hasonló, a potroh hátlemezeinek sárgás rajzolata még kisebb. Nősténye ismeretlen. 16 mm.

A Horvátországból közölt faj magyarországi előfordulása feltételezhető

[*croaticus* CLÉM.]

4. nem: *Triclistus* FÖRST.

A nem tagjait a csápok között kiemelkedő lemez, a kétoldalt erősen benyomott homlok (7. ábra: C) és a tükörsejt a hasonló, de jóval gyakoribb *Exochus*-fajoktól jól elkülönítik. Feketék, lábaik legtöbbször vörösek, nagyságuk általában 5—7 mm. Gyengén skulptúráltak. Legtöbbször csak az igen domború arc rücskös vagy sűrűn pontozott, a középháton és a potroh hátlemezein csak igen finom és szórt pontozás van. (12 ábra).

A fajok száma ugyan kevés, mégis a földkerekség csaknem minden részén élnek. A palearktikumban és nearktikumban ez ideig kb. 15 fajuk ismeretes. Magyarországról 6 faj került elő, de további 4 faj előfordulása feltételezhető. Nem szerepel a kulcsban SZÉPLIGETI *discretus* nevű faja, amely a felülvizsgálat során *Erromenus* (*Tryphoninae* s. l.) fajnak bizonyult. Lepkék élősködői.

- 1 (4) Az áltorszelvény vízszintes részén kétoldalt harántél húzódik (mint a 13. ábra: B).
- 2 (3) Hátulsó lábszára végig vörös. Az áltorszelvény harántéle határozott, teste zömök, fényes, és különösen középháta finoman pontozott és szőrözött. Tükörsejtje legtöbbször majdnem üdő, erecskéje csak gyengén külső érintkező. A potroh 1. hátlemezeének élei a középvonalig húzódnak. Fekete, tapogatói, szárnypikkelye sárgás, a csáp törésze alul vöröses, szárnyjegye barna. Lábai vörösek és különösen a hímekén több-kevesebb barnulás látható. 6—7 mm.

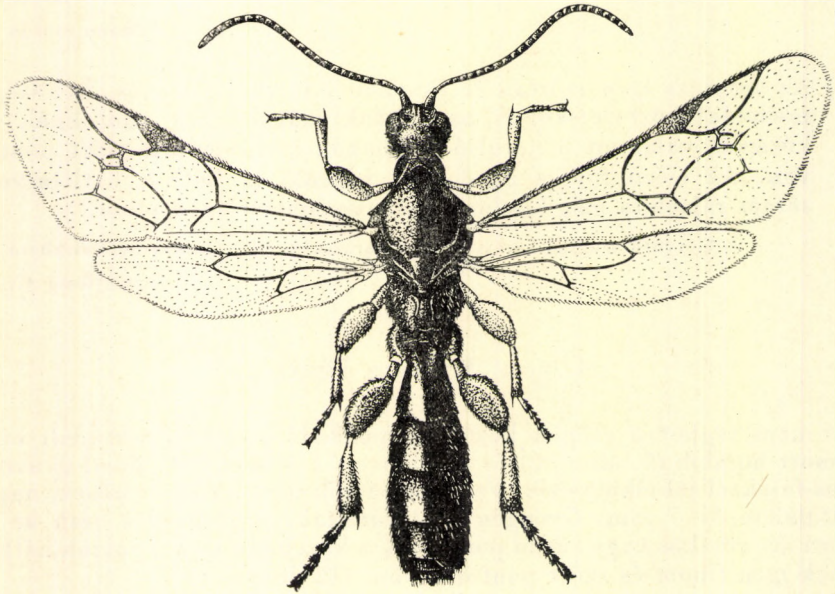
Észak- és Közép-Európából, valamint Angliából kimutatott faj. Magyarországon egyelőre csak Gyenesdiásról került elő (VII.). A *Microstega terrealis* TR. nevű lepkefajból nevelték

squalidus HLMCR.

- 3 (2) A hátsó lábszár törése fakó, fehéressárga, vége barnás. Az áltorszelvény harántéle gyengébben fejlett. Az előzőnél nyúlánkabb testű. Tükörsejtje majdnem ülő. Csípői és a hátsó combok nagyrészt feketék, vagy ez utóbbi vörösbarna. Csápostora alul rozsdás, felül fekete, szárnypikkelye, szárnyjegye barna. Csak a nőtény ismeretes. 5–6 mm.

Svédországból leírt faj. Magyarországon Bátorligetről került elő (VI.)

albicinctus THOMS.

12. ábra. *Triclistus podagricus* GRAV. ♀ (Eredeti)

- 4 (1) Az áltorszelvény vízszintes részén nincs kétoldali harántél (13. ábra: E).
- 5 (6) Az áltorszelvény középmezője hátrafelé kiszélesedik. Tükörsejtje ferde, kissé harántos és nyeles. A gyakori *podagricus* GRAV. fajhoz hasonló, de 1. potrohszelvénye rövidebb, élei erőteljesebbek, a 2. pedig hosszánál valamivel szélesebb. Lábai sárgászörösek, tövük feketés és olykor combjai is fekete foltosak. 5 mm.

Észak-Európából és Angliából kimutatott faj. Magyarországon ez ideig nem sikerült gyűjteni. A *Perizoma alchemillata* L. nevű lepkéből nevelték

[lativentris THOMS.]

- 6 (5) Az áltorszelvény középmezője hátrafelé nem szélesedik ki.
- 7 (12) Sugárere a legtöbbször széles szárnyjegy közepéből ered (12. ábra), az 1. potrohszelvény jóval hosszabb, mint a hátsó szélessége, és hosszanti élei rövidek, a hátlemez középvonalát sem érik el.

- 8 (9) *Arca* szórtnan pontozott, fényes, tükörsejtje igen kicsiny, ferde, nyeles. Egyébként a *podagricus* GRAV. fajtól alig különbözik. 4–5 mm.

Észak- és Közép-Európában egyaránt honos. Magyarországi előfordulása valószínű

[*nitidifrons* THOMS.]

- 9 (8) *Arca* sűrűn pontozott, fénytelen, tükörsejtje majdnem üdő.

- 10 (11) Az 1. potrohszervény másfélszer hosszabb, mint amilyen széles a végén, a tövén a hosszanti irányban párhuzamosan futó gerincek tompák és rövidek (13. ábra: E); csípői és sokszor a hátulsó combok is feketések. Feje hátrafelé igen nyújtott (13. ábra: C), középháta lapos, szórtnan pontozott, 2. potrohszervénye négyzetes. Tapogatói sárgások, a csáp-ostor törése alul vöröses, szárnyjegye barna, szárnypikkelye sárgás-vörös (12. ábra). 5–6 mm.

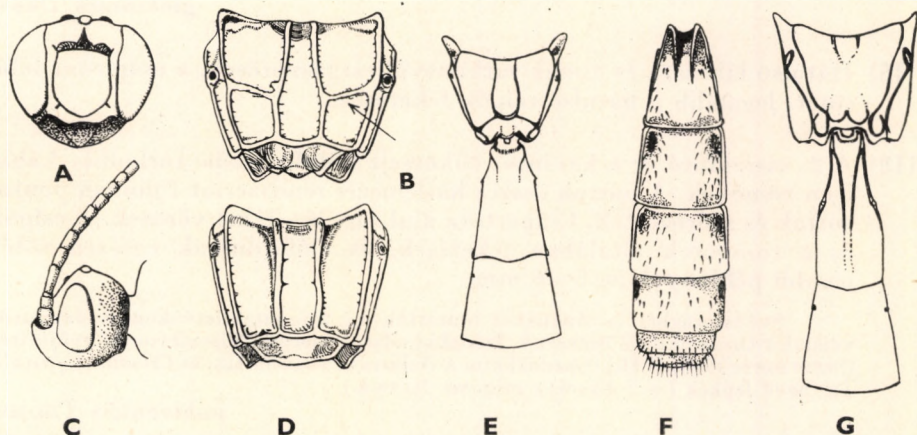
Jóformán egész Európában és a Szovjetunióban is a legelterjedtebb *Triclistus*-faj. Magyarországon a Bakonyból, a Budai-hegyekből, Gödöllő környékéről és a Hortobágyról került elő (IV–V.). Gazdaállatai az *Anacamptis populella* CL., valamint *Tortrix*- és *Lithocolletis*-fajok

podagricus GRAV.

- 11 (10) Az 1. potrohszervénye alig hosszabb, mint amilyen széles a végén, a tövén kiinduló párhuzamosan futó gerincek erősebbek és hosszabbak (13. ábra: F). Lábai végig vörösek. Egyebekben az előző fajhoz hasonló. Az áltorszervény közepén 2 hosszanti gerinc fut végig (13. ábra: D). 4–5 mm.

Észak-Európából, Angliából, Japánból és Észak-Amerikából kimutatott ritka faj. Magyarországi előfordulása is valószínű. Az *Eupithecia trisignaria* H.-SCH. nevű lepkéből nevelték

[*pallipes* HLMGR.]

13. ábra. A: *Metopius dissectorius* Pz. ♀ feje előlről — B: *Triclistus* sp. ♀ áltorszervénye az „oldalélel” — C: *T. podagricus* GRAV. feje oldalról — D: *T. pallipes* HLMGR. áltorszervénye — E: *T. podagricus* GRAV. áltorszervénye és potrohának eleje — F: *T. pallipes* HLMGR. potroha — G: *Colpotrochia cincta* SCOP. ♀ áltorszervénye és potrohának eleje (A–G: TOWNES nyomán)

- 12 (7) Sugárere az általában keskenyebb szárnyjegy közepe előtt ered, 1. potrohszelvénye nem, vagy alig hosszabb, mint amilyen széles és élei hosszabbak.
- 13 (14) Combjai nagyrészt feketék, az áltorszelvény légzőnyílásai igen aprók. Tükörsejtje nagy, ferde, négyszögű, nyeles. A hátulsó külső sarkantyú a lábszárvég szélességénél rövidebb. 2. potrohszelvénye olyan hosszú, mint amilyen széles, a 3. valamivel rövidebb. Fekete, szárnyjegye és szárnypikkelye is teljesen sötét. A csápostor törésze alul sárgás, felül feketés. Csípői, tomporai általában feketék és sokszor a hátulsó lábszárak barnásak. 5 mm.

Elterjedési területe Észak- és Közép-Európa, Anglia. Előfordulása Magyarországon várható. Gazdaállata az *Agonopteryx flavella* HB.

[**aethiops** GRAV.]

- 14 (13) Combjai vörösek, legfeljebb a hátulsók barnásak, feketések és csak egészen ritkán észlelhető némi sötétedés az elülsőkön is. Az áltorszelvény légzőnyílásai nagyok.
- 15 (16) Hátulsó lábszára fakó sárgásfehér, csúcán feketés és ugyanilyen sötétek a sarkantyúk is. Csápostora vöröses, a vége felé barnás. A potroh hátlemezeinek oldalsó része, valamint középháta szórtan, de határozottan pontozott. Feje hátul erősen, egyenes vonalban elkeskenyedik. Szájrészei, szárnypikkelye sárgás, lábai sárgászörösek és hátulsó csípői, esetleg hátulsó combjai is barnulók, a hátulsó lábfejek pedig fakósárgák. 6—7 mm.

Észak- és Közép-Európában honos. Magyarországon a Budai- és Pilisi-hegyekből, valamint Órszentmiklósról került elő. Ismeretes Mehádiáról is (VII—IX.). A *Tortrix viridana* L. élősködője (= *Holmgreni* auct.)

globulipes DESV.

- 16 (15) Hátulsó lábszára és annak sarkantyúi sárgászörösek, a csápostor felül sötét, legalább a hátulsó csípők feketések.
- 17 (18) A 2. visszafutó ér a harántos tükörsejt külső részébe torkollik. Lábai igen zömökek. A potroh összes hátlemezei rendszerint finoman pontozottak és szőrözöttek. Csápostora alul rozsdás, lábai vörösek. A csípők és a tomporok általában feketések, és előfordulnak egészen sötét combú példányok is. 5—6 mm.

Svédországból és Angliából mutatták ki. Faunaterületünkön Budapestről, valamint Oroszmezőről ismeretes. Irodalmi adatok szerint Pilismaróton is gyűjtötték (SZÉPLIGETI 1898) (VII.). Gazdaállatai a *Nothris verbascella* HB. és *Celama cicatricalis* TR. nevű lepkék (= ? *Exochus congener* HLMGR.)

pubiventris THOMS.

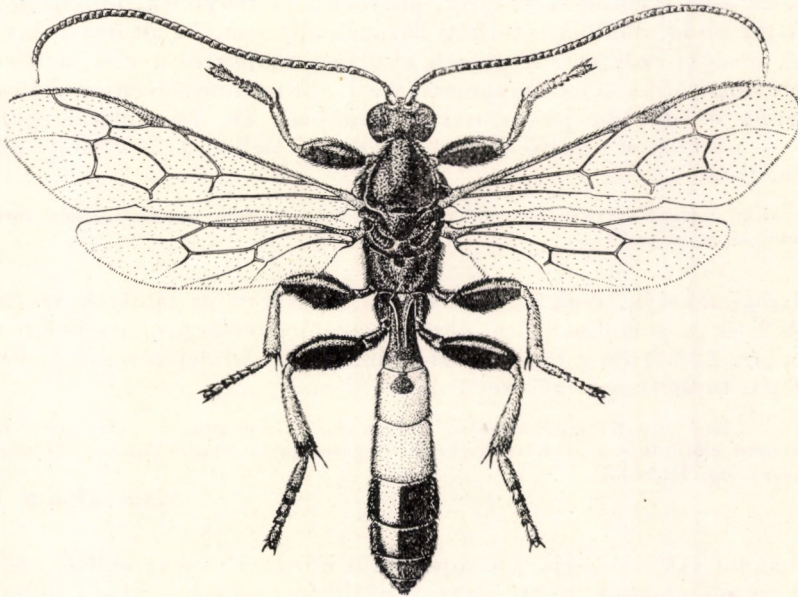
- 18 (17) A 2. visszafutóér a tükörsejtnek majdnem a közepébe torkollik. Lábai az előzőénél karcsúbbak, egyebekben azonban ahhoz hasonló. Csak nőténye ismeretes. 6—7 mm.

Főleg északi faj, bár már Németországból is kimutatták. Magyarországon a Mátrából került elő (VI.)

longicalcar THOMS.

5. nem: **Colpotrochia HLMGR.**

Homloka erősen benyomott, a csáptövek között kiemelkedő lemez húzódik, az áltorszelvénynek legfeljebb csak tövén vannak rövid vagy oldalán hosszabb élek, 1.-potrohszelvénye igen nyújtott (13. ábra: G). A potroh rajzolata élénksárga. Az egyetlen palearktikus faj, termete nagy (12—16 mm), feje harántos, arca csak kevésbé domború, erősen pontozott, halántéka igen keskeny. Teste általában gyengén szkulptúrált, középtora, áltorszelvénye fino-

14. ábra. *Colpotrochia cincta* SCOP. ♀ (Eredeti)

man pontozott, potroha pedig majdnem sima. A potroh 1. szelvénye erősen, a 2. csak kevésbé hosszabb, mint amilyen széles, a 3. kb. négyzetes, a továbbiak pedig hosszuknál szélesebbek. Tükörsejt nincs, a combok megvastagodottak (14. ábra).

Fajszegény nem, amelynek 4 képviselője él a nearktikumban, s néhány faja az orientális régióban. A palearktikum egyetlen faja Magyarországon is ismeretes. Lepkék élősködője.

— — Teste fehéres szőrözetű. Fekete, a potroh 1. hátlemezőnek hátulsó szegélye és a 2., valamint a 3. hátlemez egész felülete — esetleges fekete színeződéstől (14. ábra) eltekintve — élénksárga. Csápja fekete,

a törész alul sárga. Esetleg a hímek egész csápостorának alsó felülete sárgás. A lábak a tövükön feketék, a combok csúcsától kezdve pedig élénksárgák. A szárnypikkely sárga keretű (♀) vagy teljesen sárga (♂). Egyes példányokon a hátpajzs hátulsó kerete és az utópajzs is sárga lehet. 12—16 mm.

Főleg Észak- és Közép-Európában, Franciaországban honos. Magyarországon általában mindenütt gyűjthető (V—IX.). A *Mythimna turca* L. élősködője (= *ele-gantula* SCHRK.)

cincta SCOP.

6. nem: **Periope** HAL.

A hátulsó lábszáron csak 1 sarkantyú van, a csáp töve igen vékony és a vége felé — különösen a nőstényeké — fokozatosan megvastagszik. Feje harántos, az arca laposan előreugrik, pontozott és fénytelen, fejpajzsa előre nyúlik. A tor rövid, domború, torháti barázda alig van. Az áltorszelvény szintén rövid, mezőkre osztott. A potroh nyúlánk, majdnem nyeles, a nőstényé a vége felé oldalról kissé összenyomott. Az 1—3. potrohszelvény a szélességénél hosszabb és durván pontozott, a továbbiak kb. hosszukkal egyforma szélesek. A nőstények utolsó haslemeze nagy, elálló. A tükörsejt kicsiny, nyeles (16. ábra: A).

Igen ritka, fajszegény nem. Európában 2, Amerikában 1 faja ismeretes. Magyarországon ez ideig nem sikerült gyűjteni.

- 1 (2) Lábai feketék, csak a combvégek, lábszárak és lábfejek vörösesek. A 2. és 3. potrohszelvény vörös, szárnyjegye sárgás. A nőstény csápостora 20 körüli, a hímé 23 ízből áll, és alsó felületén rozsdás. Fényes, fejét, torát finom szőrözet fedi. 6—8 mm.

Minthogy Közép-Európában — igen elszórtan és ritkán — előkerült, magyarországi előfordulása is feltételezhető. *Zygaena*-fajok élősködője (= *Monoplectron zygaenator* HLMGR.)

[**auscultator** HAL.]

- 2 (1) Lábai világossárgák a tomporok, a lábszárak és az elülső, valamint középső combok nagy része. Egyébként teljesen fekete, a szárnyjegyek is barnásfeketék. Csápостora 34 ízből áll. Csak a hímje ismert. 8 mm.

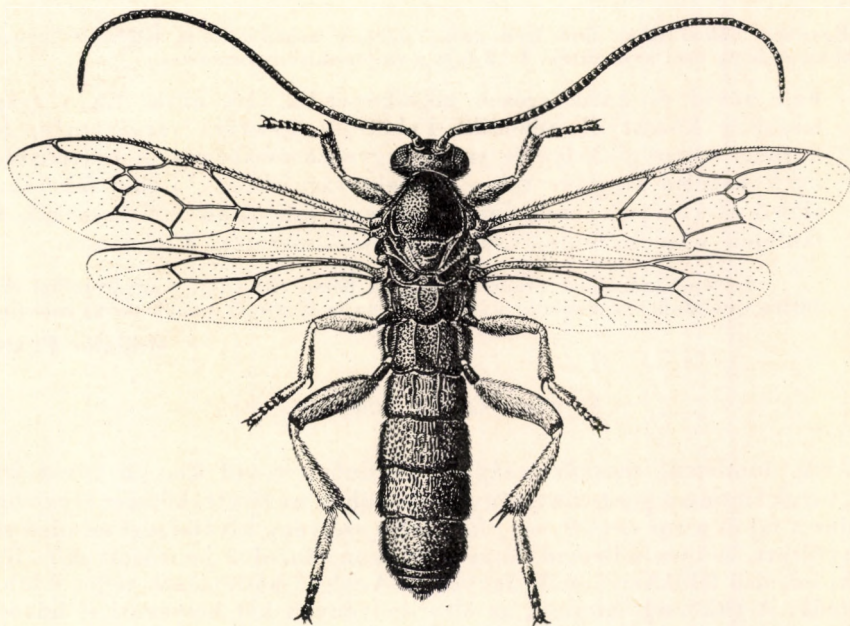
Németországból és Japánból közölték. Magyarországi előfordulása is feltételezhető

[**Hoerhammeri** HEINR.]

7. nem: **Spudaeus** GISTEL

Fekete, durva skulpturájú, meglehetősen nagytestű (12—14 mm) fajok. Feje harántos, arca majdnem lapos. Tora sűrűn pontozott, az áltorszelvény rücskös, mezőkre osztott (16. ábra: B), hátul 1—1 oldalfoggal és nagy, tojásdad légzőnyílásokkal. Potroha ülő, majdnem párhuzamos oldalú, igen durván,

hosszanti irányban rücskölt-ráncolt. Az 1. potrohszelvény közel négyzet alakú, hátlemezen két magas él húzódik, a további szelvények a hosszuknál szélesebbek és a végsők kissé behúzottak. A tükrösejt nagy, négyszögű, kissé nyeles (15. ábra).

15. ábra. *Spudaeus scaber* GRAV. ♀ (Eredeti)

A palearktikumban — így Magyarországon is — 1, Amerikában 2 faja ismeretes. Bagolylepkék élősködői.

— — Mindkét ivar teljesen fekete (15. ábra), feje, tora barna szőrözettel, szárnya kissé füstös. Szárnyjegye, lábai vörösek, csak csípői és tomporai feketések és hátulsó lábfejei barnulók. 12—14 mm.

A törzsalak Észak- és Közép-Európában, valamint a Szovjetunióban csak szórtan fordul elő. Magyarországon a Budai-hegyekből és Nógrádszakállról került elő (V—VI.). Ismerjük az erdélyi Tusnádról is. A *Panolis flammea* GOEZE élősködője

scaber GRAV.

8. nem: *Drepanoctonus* PFANK.

Tagjai a *Chorinaeus*-fajokhoz hasonlóak. A potroh 2. hátlemezen 2 szét-tartó él a középvonalig húzódik, az 5—6. szelvények oldallemezeit a hátlemezeketől egy redő élesen elkülöníti. A rokon nem fajaitól a szárnyerezet is megkülönbözteti. A 2. visszafutóere ugyanis a keresztérrel egybefolyó (8. ábra: A), az 1. visszafutóér egyenes, a párhuzamos érrel azonos lefutású,

erecskéje erősen külső érintkező. Tükörsejtje nincs. Skulptúrája durva, erőteljes pontozású, illetve potrohán rücskösen pontozott, alig fényes. A testet rövid, merev, fehéres szőrözet borítja. A csáp majdnem testhosszúságú, kb. 45 ízből áll. A lábak rövidek, erősek. A potroh hátrafelé kiszélesedik és a végső szelvények lefelé hajlanak.

Egyetlen palearktikus faja igen ritka, néhány közép-európai lelőhelye ismeretes. Hazánkban ez ideig nem gyűjtötték. 1–2 faja a trópusokról is ismeretes.

- — Feje rövid és hátul erősen elkeskenyedik (16. ábra: C), a csápok ízesülése között él húzódik. Fekete, csápostora sárgászörös, felül barnás, szárnypikkelye és szárnyjegye vörösesbarna. A potrohszelvények hátulsó szegélye többé-kevésbé sárgászörös. Lábai feketék, az elülső és középső combvégek, valamint lábszárak világossárgák és a lábfejek vége barnuló. Csak a hímje ismeretes. 8–10 mm.

Közép-Európában, Franciaországban honos ritka faj; magyarországi előfordulása valószínű. Gazdaállatai a *Drepana binaria* HUFN. és a *Lophopteryx camelina* L.

[*tibialis* PFANK.]

9. nem: *Carria* SCHMIED.

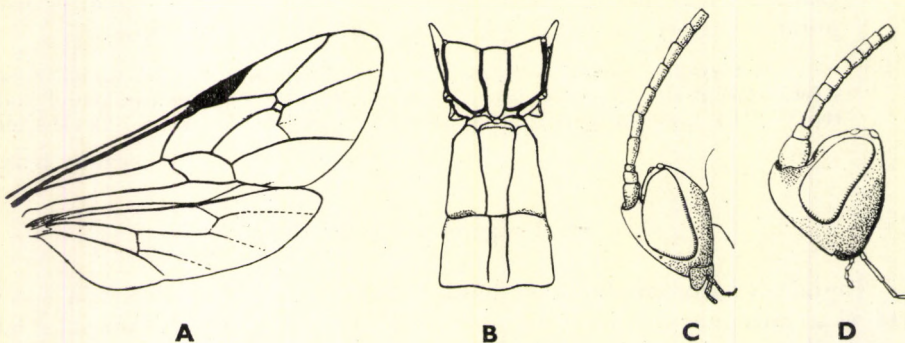
Arca domború, rücskös, csápjuk feltűnően rövid kb. 20 rövid ízzel. Fejük, toruk finoman pontozott, fényes. Potrohuk nyújtott, kétszer olyan hosszú, mint a fej és a tor együttesen. Az utolsó szelvény kivételével minden szelvény nyújtott, és igen jellemző, hogy tőfelükön ráncolva pontozottak és fénytelenek, hátulsó felükben simák, fényesek. A végső hátlemezek teljes felületükön simák. A tükörsejt kicsiny, az áltorszelvényen két hosszanti él húzódik. A lábak rövidek és különösen a hátulsók igen vastagok.

A palearktikumból 1, Új-Zélandból 1, a nearktikus régióból 2 faja ismeretes.

- — Fekete faj, csak csápjá, szárnyjegye barna és lábszárjai, lábfejei rozsdabarnák. Csak a nőstény ismeretes. 7 mm.

Angliából leírt igen ritka faj. Magyarország területéről ez ideig nem került elő

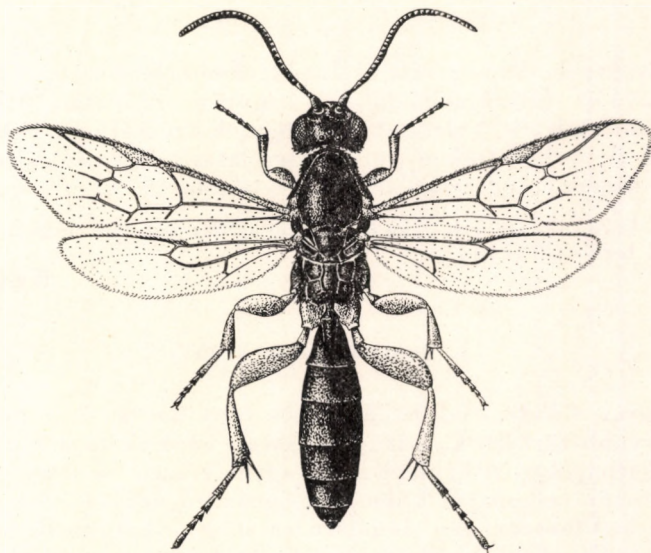
[*paradoxa* SCHMIED.]

16. ábra. A: *Periopse* sp. ♀ szárnya — B: *Spudaeus scaber* GRAV. áltorszelvénye és potrohának eleje — C: *Drepanoctonus* sp. és D: *Hyspicera femoralis* FOURC. ♀ feje oldalról (A–D: TOWNES nyomán)

10. nem: *Hypsicera* LATR.

A hasonló *Exochus*-fajoktól az egyenlő hosszú hátulsó sarkantyúk, valamint a felül igen erősen kidomborodó arc és a hátul merőlegesen lemetezett fej (16. ábra: D) különbözteti meg. Toruk zömök, finoman pontozott, fényes, középhátuk lapos, az áltorszelvény mezőkre oszlik (8. ábra: C). 1 potrohszelvényük a tőnél igen keskeny és a hátlemezen két erős, hosszanti él húzódik. A további szelvények szélesebbek, mint amilyen hosszúak, finoman, szórtan pontozottak. Tükörsejt nincs (17. ábra). A lábak igen erősek, vastagok. Fekete, átlag 5–6 mm hosszú fajok. Olykor a hímek arca sárga. A csápostor rövid, az ízek hosszuknál szélesebbek.

17. ábra. *Hypsicera femoralis* FOURC. ♀ (Eredeti)

A palearktikumban és nearktikumban 4–4 faja ismeretes, közülük 2 kozmopolita. Magyarországon 3 faja került elő. Főleg lepkék élősködői.

- 1 (2) Sugársejtje igen nyújtott (17. ábra). Nagytestű faj. A nőstény 1. csápostoríze a tövén vékony (16. ábra: D), nyújtott, a többi íz hosszánál szélesebb (a hímeké nyújtottabb). Arca rücskösen, középhátá finoman pontozott. A toroldalak simák, igen fényesek. A fekete fajon vörösesek a szájszervek, az arc felső szegélye, a csáp alsó felülete, a szárnypikkelyek és a lábak. A hátulsó csípők olykor barnásak. Szárnyjegye feketésbarna. 6–7 mm.

Észak-Amerikából, Franciaországból, Kínából ismeretes. Magyarországon Pápáról, a Budai-hegyekből, Bodajkról került elő. Ismerjük az erdélyi medencéből is, továbbá Ungvárról (V.). VOLLENHOVEN szerint az *Anobium pertinax* L. nevű bogárfajból nevelték

femoralis FOURC

- 2 (1) Sugársejtje rövidebb, termete kisebb, 3—6 mm.
- 3 (4) A nőstény 1. csápostoríze és 1. potrohszelvénye a hosszánál szélesebb, a hím arca, előtora fekete, esetleg a felső szegélyén vöröses. Mindkét ivar általában az előző fajnál zömökebb, színe nagyjából hasonló. A hím 1. potrohszelvénye másfélszer olyan hosszú, mint amilyen széles és mindegyik csápje nyújtott. 3—4 mm.

Egész Európában, a Szovjetunióban és Észak-Amerikában előforduló faj. Magyarországon a Budai-hegyekben, Pápán, Fonyódon, Bodajkon gyűjtötték. Ismerjük továbbá Erdélyből, Noviból, Buccariból is (VI—VIII.). Gazdaállatai: *Pyralis farinalis* L., *Hyponomeuta padellus* L., *Tinea pellionella* L. (= *Ichneumon mensuetor* GRAV.)

curvator F.

- 4 (3) A nőstény 1. csápostoríze és 1. potrohszelvénye nyújtott, a hím arca sárga és az előtöri melloldalak is nagyrészt világosak. A hím csáptöve az alsó felületén, valamint a tapogatók fakósárgák. Fehéressárgák a lábak is, a hátulsókon vörös árnyalattal. Hátulsó lábszára, a tövi részt kivéve, rendszerint fekete. 4—6 mm.

Európa-szerte igen ritka faj. Hímje a Mátrából, Órszentmiklósról és Gömörvégről került elő (VI.)

flaviceps RATZB.

11. nem: *Exochus* GRAV.

Rendszerint fekete, csak ritkán vörös vagy barna. 7—8 mm-nél általában nem nagyobb fürkészek. Lábaik gyakran vörösek és a fejtető oldalain, az arcon, a hátpajzson, ritkábban a tor egyéb részein is sárga rajzolat van. A hátulsó lábszár sarkantyúi különböző hosszúságúak és potrohuk ülő (18. ábra). Arcuk legtöbbször igen domború és erősen skulptúrált. Az általában zömök test egyéb részei azonban kevésbé és finoman pontozottak. Lábaik legtöbbször vastagok. Tükörsejt nincs, a tojókészülék rejtett.

Az alcsalád legnépesebb neme, fajai a földkerekség minden részén fellelhetők. A palearktikumban és nearktikumban mintegy 50—50 fajt ismerik. Néhány fajuk holarktikus (*gravipes* GRAV., *turgidus* HLMGR.) vagy egyes fajok alfajait Észak-Amerikában is kimutatták. Az északi féltekén több fajuk él, mint a délin. Magyarországon ezideig 23 faja és 4 változata volt kimutatható, de további 3 faj előfordulása is feltételezhető. Főleg molylepkék élősködői. TOWNES (1959) élő példányokon tett megfigyelése szerint, számos *Exochus*-faj — megzavarásakor — különös módon jellemző szagot áraszt.

- 1 (2) A fejtetőn nincsenek világos oldalfoltok. Az erecske legtöbbször egybefolyó, ritkábban kissé külső érintkező. A csípőkön és a tomporokon kívül a combok is legalább nagy felületükön feketék. Feje hátul kissé elkeskenyedik, torháti barázdája határozott, a hátulsó lábszár külső sarkantyúja alig rövidebb, mint a lábszárvég szélessége. A potroh szelvényei hosszúságuknál szélesebbek, és az egész potroh alig hosszabb, mint a fej és a tor együttesen. Fekete, de mindkét ivar csáptövei alatt sárgás harántrajzolat húzódik. A szárnypikkely is világosfoltos. Lábai meglehetősen változó színűek. Az elülső combok vége és az elülső lábszárak vörösesek, a középső és hátulsó lábszár töve fakósárga,

mögötte vörös, majd a végén fekete; a lábfejek barnásak. Vannak azonban példányok, amelyekben a comb nagyrészt vörös, vagy olyanok, amelyekben vöröses szín alig van. 5–6 mm.

Észak- és Közép-Európában honos faj. Magyarországon Zalalövőről került elő. Ismerjük a Tátrából és Erdélyből is (V–VI., VIII.)

albicinctus HLMGR.

V á l t o z a t a :

1. Lábai általában végig feketék, csak az elülső térdek, lábszárak és lábfejek vörösek.
– Kistétényből ismeretes (V.) var. **nigricans** SZÉPL.

- 2 (1) A fejtetőn, a szemek mellett sárgás oldalfoltok vannak.
- 3 (10) Ereceskéje egybefolyó vagy csak kissé külső érintkező (19. ábra: A).
- 4 (5) Mindkét ivar előtorának hátulsó szegélye, a hátpajzs oldalsó és hátulsó kerete, az utópajzs és a szárnypikkely sárga. A potroh 1. hátlemezőének hosszanti élei a középvonalon jóval túlnyúlnak. Lábai vörösek, a csípők és a tomporok feketék, a lábszárak töve sárgás. A potroh hátlemezőinek hátulsó szegélye, ritkábban nagyobb felülete vöröses lehet. Példányainkon az 1. potrohszelvény szélességénél kissé hosszabb, a továbbiak viszont hosszuknál szélesebbek. 5–7 mm.

Az Angliából leírt faj Apajpusztáról, Őrszentmiklósról és Pomáizról került elő (V–VIII.)

britannicus MORL.

- 5 (4) A toron világos rajzolat nincs. A potroh 1. hátlemezőének élei legfeljebb a középvonalig húzódnak.
- 6 (7) Potroha részben vörös, combjai részben feketék. Feje hátul elkeskenyedik, a fejtető majdnem sima, fényes. Tora is alig pontozott, ártorszelvénye sima, élei erőteljesek. 2. potrohszelvénye négyzetes és a hátlemezők általában alig pontozottak, igen fényesek. Mindkét ivar arca teljesen fekete, a fejtető oldalfoltoeszkái kicsinyek, vonalszerűek. A szárnypikkely barnásfekete, szárnyjegye vörösbarna. Általában a 2–3. vagy a 2–4. hátlemezők többé-kevésbé vörösek. A csípők, tomporok, valamint az elülső és középső combok nagy része fekete, a hátulsó lábfejek barnák, a lábak többi része vörös. Csápja teljesen fekete, szárnya füstös, 6–8 mm.

Főleg Közép-Európából kimutatott ritka faj, amely Magyarországon Gyenesdiásról, Szigetszentmiklósról került elő. Több erdélyi lelőhelyét is ismerjük (V–VI., IX.)

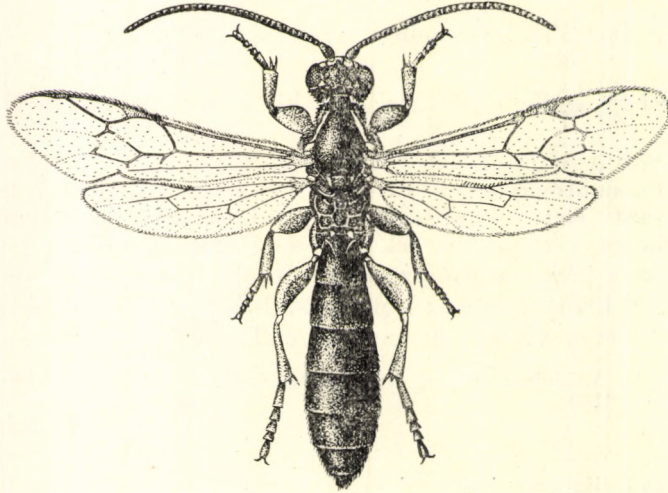
gravis GRAV.

- 7 (6) Potroha teljesen fekete, combjai teljesen vörösek.
- 8 (9) A szárny töve sötétbarna, a lábak barnávörösek, a csípők és tomporok feketék. Mindkét ivar arca fekete, legfeljebb a csáptövek alatt van

sárgás rajzolat. Áltorszelvénye terecskékre osztott (19. ábra: B). Skulptúrája az előző fajtól alig tér el, 2. potrohszelvénye harántosabb, szárnypikkelyei világosfoltosak. Hátulsó combja vastag (19. ábra: E). 6–8 mm.

A törzsalak Európa-szerte ismeretes, a Szovjetunióból és Észak-Amerikából is kimutatták, alfaja Kínában él. Faunaterületünkön a Budai-hegyekből, továbbá Nagyenyedről és Kassáról ismerjük (V–VIII.). Gazdaállatai a *Hyponomeuta padellus* L. és az *Acrobasis consociella* RAG. nevű lepkék, valamint VOLLENHOVEN szerint *Dermestes* bogárfaj

gravipes GRAV.

18. ábra. *Exochus mitratus* GRAV. ♀ (Eredeti)

- 9 (8) A szárny töve sárga, lábai világosabb vörösek és a lábszárak töve fakósárga. Főleg a hímek esetében gyakori, hogy a csípőkön többkevesebb a sárga színeződés. A nőstények arca fekete, a hímeké sárga. Egyébként a *gravis* GRAV. fajhoz igen hasonló. 6–8 mm.

Észak- és Közép-Európában honos. Faunaterületünkön a Zempléni-hegyekből, valamint Erdélyből került elő (VIII.) (= *tardigradus* HLMGR. nec GRAV.)

incidens THOMS.

- 10 (3) Erecskéje külső érintkező.
- 11 (14) Torhíati barázda nincs, vagy igen határozatlan. A potroh 2. hátlemeze az egész felületén pontozott. Rendszerint nagytű (7–9 mm) fajok.
- 12 (13) Lábai vörösek, csak csípői, tomporai feketék és a hátulsó lábszárak töve fakósárga. A potroh hátlemezei sűrűn pontozottak, és kissé szélesebbek, mint amilyen hosszúak. Hátulsó combja erősen megvastagodott (19. ábra: F). Áltorszelvénye terecskékre osztott (19. ábra: D). Variálós színű faj. Arca majdnem az egész felületén sárga, de gyakran

csak a csápok ízesülése alatt van kisebb-nagyobb sárga rajzolat. Előháta hátul sárga keretű és sárgák a hátpajzs oldalai és csúcsa is. A hím a nőstényhez (18. ábra) hasonló. 7—10 mm.

Holarktikus, gyakori faj; Magyarországon majdnem mindenütt gyűjtötték (V—IX.), SEYRIG (1927) a *Psoricoptera gibosella* Z. nevű molyepkét említi gazdaként

mitratus GRAV.

Változatai:

1. Az előháton sárga rajzolat nincs (legfeljebb egyes hím példányokon), csak a csáptövek alatt van sárga rajzolat. — Olaszországból, a Szovjetunióból és Kínából közölték, Magyarországon aránylag gyakori. TOWNES újabban nem változtatnak, hanem alfajnak tekinti (= *pseudaffinis* STROBL., *punctifer* SCHMIED. var. I. KISS).
var. *australis* THOMS.

2. Hátsó lábszára teljesen vörös, tövén fehéres színeződés nincs. Egyébként az előző változathoz igen hasonló, de kisebb (6—8 mm). — Magyarországi lelőhelyei a Budai-hegyek, a Pilis hegység, Órszentmiklós, Kecskemét (V—VII., IX—X.)
var. *affinis* HLMGR.

13 (12) Lábai feketék, csak a térdek és az elülső lábszárak, lábfejek vörösek. A potroh hátlemezeinek pontozottsága a *mitratus* GRAV. fajánál is sűrűbb. Arcán csak a csáptövek alatt van sárga rajzolat. 8—9 mm.

Holarktikus, igen ritka faj. Magyarországi előfordulása is valószínű

[*turgidus* HLMGR.]

14 (11) Torhāti barázda van, bár gyakran csak a töve határozott. A potroh 2. hátlemeze általában csak az oldalain pontozott.

15 (32) A hátsó külső sarkantyú a lábszárvég szélességénél nem, vagy alig rövidebb.

16 (19) Belső szemkerete a homlokrészen fekete, legfeljebb a hímeken van rövid sárga rajzolat. A combok és lábszárak vörösek, olykor helyenként sárgásak.

17 (18) Vállbütyke sárga, arca általában fekete, néha a csáptövek alatt sárga harántrajzolat húzódik (♀), vagy nagyobb felületen sárga (♂). Legtöbbször sárga rajzolat van a csáp tövén, az előtoron, a hátpajzson és az utópajzson, az elülső lábakon, esetleg a középmellen vagy az oldalakon is. Szárnypikkelyei sárgák, sötétfoltosak. Lábai vörösek, de csípői, tomporai olykor nagyrészt feketék. A hímek elülső és középső csípőinek nagy része sárga. Mindkét ivar hátsó lábszárvége és a hátsó lábfejek gyakran sötétgyűrűsek. Zömök, szőrös faj, potrohszelvényei a 2.-tól kezdve a hosszuknál szélesebbek. Csápostorízzei nyújtottak és alsó felületükön rozsdásak. 7—8 mm.

Elszórtan bár, de egész Európából kimutatták. Magyarországon a Budai hegyekben, a Mátrában, a Bakonyban, Szentendrén, Tihanyban és az Alföldön gyűjtötték. Ismerjük az erdélyi területekről is (VI—X.). *Tortricidae* fajokból nevelték (= *maculatus* BRISCHKE, *procerus* HLMGR., *ophthalmicus* HLMGR. var. ♂ SZÉPL., *Diözeghyi* KISS)

propopius GRAV.

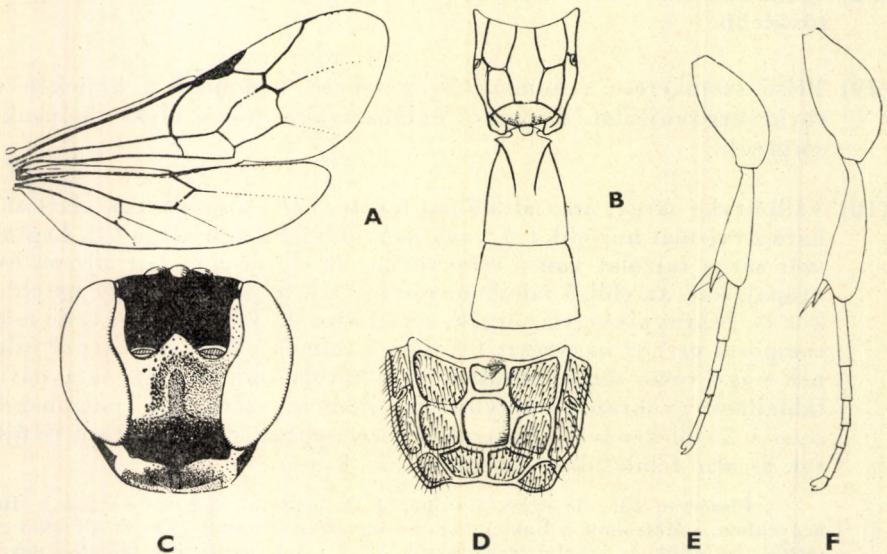
- 18 (17) Vállbütyke fekete, arca, tora fekete, legfeljebb a hímek csáptöve alatt van kis sárga rajzolat. Tapogatói legalább a végükön feketések és olykor a nőstények szárnypikkelyén sárgás folt van. A potrohszelvények kissé szélesebbek a hosszuknál. Lábai vörösek, több-kevesebb sötétéssel a csípőkön, a tomporokon és a hátulsó lábfejeken. Meglehetősen variáló színű faj. 5–7 mm.

Észak- és Közép-Európában kimutatott faj. Faunaterületünkön a Budai-hegyekből, a Mecsekéből, Gödöllő környékéről, Isaszegről, Órszentmiklósról, továbbá az erdélyi Dicsőszentmártonból ismerjük (V–VI., IX.) (= ? *nigripalpis* THOMS., var. 1. és 2. ♂ SZÉPL.)

consimilis HLMGR.

- 19 (16) A homlokrészen a belső szemkeretnél határozott sárga rajzolat húzódik (19. ábra: C).
- 20 (23) A külső szemkereten hosszabb-rövidebb sárga sáv húzódik.
- 21 (22) Csípői vörösek (a hímek elülső csípői sárgák), szárnyjegye fakósárga, a külső szemkeret sárga sávja rövid; hímek arcának csak felső része sárgás. Teste alig skulptúrált és különösen a potroh harántos hátlemezei igen fényesek. Vállbütyke, a hátpajzs oldalai és vége, utópajzsa, szárnypikkelye sárga. A hátulsó csípők az ízesülés felett vörösen színeződhetnek. A hím a nőstényhez hasonló, legfeljebb sárga rajzolat van a tor oldalain, és lábai is inkább sárgák. 6–8 mm.

Észak- és Közép-Európa, Anglia területein a leggyakoribb fajok között említik. Magyarországon ritka. A Fauna Regni Hungariae szerint Budapestről

19. ábra. A: *Exochus gravipes* GRAV. elülső szárnya, B: áltorszelvénye és potrohának eleje — C: *E. pictus* HLMGR. feje előlről — D: *E. mitratus* GRAV. áltorszelvénye — E: *E. gravipes* GRAV. és F: *E. mitratus* GRAV. 3. lába (A–F: TOWNES nyomán)

került elő. Vannak azonban példányaink Szilágycsehről és Déváról is. Az *Eudoria truncicolella* St. élősködője

flavomarginatus HLMGR.

- 22 (21) Legalább a hátulsó csípők többé-kevésbé feketék, a szárnyjegy barna, külső szemkerete végig és a hím arca teljesen sárga. Középháta és a potroh hátlemezei valamivel erőteljesebben pontozottak, mint az előző fajé. A fejpajzs és a rágók oldala, a vállbütykök és a szárnypikkelyek sárgák. A hím a nőtényhez hasonló, de elülső csípői sötétebbek, a combvégek és lábszárak pedig sárgábbak. 6–7 mm.

Törzsalakja Európa legtöbb részében előfordul, ritka. Alfaját Észak-Amerikából is kimutatták. Magyarországi előfordulására csak irodalmi adat utal

pictus HLMGR.

- 23 (20) A külső szemkeret mentén nincs sárga rajzolat.

- 24 (25) Potroha barnásvörös, esetleg a tövén és a végén fekete. Nagytermetű (9–10 mm), zömök faj. Potrohszelvényei — kivéve az elsőt — szélesebbek, mint amilyen hosszúak. A nőtény arca csak a felső szegélyén sárgás és a szárnypikkely is világos foltos. A hím arca nagyobb felületen világos és a szájszervek, a pofák foltja, az előhát, a középtori melloldalak foltja is sárga. Lábai barnásvörösek, a hímeké többkevesebb sárga színeződéssel.

A Budapest környékéről leírt faj Szentlőrincről, továbbá Pálmátérről (Békés megye) is előkerült (VI., IX.)

castaniventris BRAUNS

- 25 (24) Potroha fekete, termete kisebb.

- 26 (27) Arca majdnem teljes felületén sárga. Lábai vörösek, többkevesebb sötétedéssel a csípőkön, tomporokon és esetleg a combokon. A hátulsó lábszár töve és vége barnás. Alig skulptúrált faj és különösen a potroh hátlemezei fényesek. A hátlemek hátulsó szegélye egyébként olykor vöröses. Csak a nőténye ismeretes. 6 mm.

Észak- és Közép-Európában honos, ritka faj. Faunaterületünkön a Budai-hegyekből, továbbá a Tátrából, Oroszmezőről, Bethlenből és Versecről ismerjük (VII.)

flavifrons BOH.

- 27 (26) Legfeljebb csak a csáptövek alatt van világos rajzolat.

- 28 (29) Legalább a csípők töve fekete és az elülső combok is feketén futtatottak (hímek combja lehet teljesen vörös is). A nőtény arca teljesen fekete, a hímek csáptöve alatt sárga harántrajzolat van. Hátpajzsa rendszerint teljesen fekete. A hátulsó lábszárak töve és vége, valamint a sárgás hátulsó lábfejzék vége sötét. 5–7 mm.

Főleg Észak-Európából, továbbá Franciaországból ismeretes. Magyarországon a Budai-hegyekből, a Bükkből, Órszentmiklósról és Zala megyéből került elő (V–VII.)

vafer HLMGR.

29 (28) A csípőkön, a combokon csak egész kivételesen van feketedés. Hátpajzsa rendszerint világos keretű.

30 (31) 1. csápostoríze nyújtott, kétszer olyan hosszú, mint a 2. íz, és a fekete csápostor a közepe felé feltűnően megvastagszik. Torán legfeljebb csak jelentéktelen vörös színeződés van. Csak a nősténye ismeretes. 5—7 mm.

Északi faj. Magyarországon Órszentmiklósról, és a Budai-hegyekből, Erdélyben pedig Peérről ismeretes (V., IX.) (= *crassicornis* THOMS. nec GRAV.)

Thomsoni SCHMIED.

31 (30) 1. csápostoríze kevésbé nyújtott és csápostora sem vastagszik meg feltűnően. Torán — kivéve változatát — nagy felületen vörös színeződés van, amennyiben lapított középháta, és legtöbbször a tor oldalai is vörösek. Az előhát hátulsó kerete és a szárnypikkelyek sárgák. A csápostor vége vöröses. 4—6 mm.

Európa-szerte általában nem ritka faj. Magyarországon Pápáról, Pilismarótról és Pomázról került elő. Ismerjük az erdélyi és a szlovákiai területekről is (VI—VII.) (= *concinus* HLMGR., *rufidorsum* SZÉPL.)

erythronotus GRAV.

V á l t o z a t a :

1. Középhátán vörös színeződés nincs. — A Balaton és a Velencei-tó környékén, Leányfalun, Órszentmiklóson, Tompán gyűjtötték. Az erdélyi területekről is előkerült (VI—X.) (= *pumilus* HLMGR.) var. *coronatus* GRAV.

32 (15) A hátulsó lábszár külső sarkantyúja igen rövid, a lábszárvég szélességénél jóval rövidebb. A hátulsó lábszár legtöbbször nagy felületen fakósárga.

33 (38) A homlok oldalai a belső szemkeret mentén rendszerint végig és szélesen sárgák. Legtöbbször a hátpajzs is világos rajzolatú, és a toron gyakran vörös felületek vannak.

34 (35) Mindkét ivar arca a teljes felületén sárga; a belső szemkeret világos rajzolata nem nyúlik magasra. Feje hátul csak kevésbé keskenyedik el. Az áltorszelvény vízszintes részén határozott kétoldali harántgerinc húzódik. A középmező hátrafelé kiszélesedik. Lábai sárgák, csak hátulsó csípői és temporai vörösek, továbbá a hátulsó lábszár töve, de különösen a vége sötétbarna. 1. potrohszelvénye kissé nyújtott, a többiek a hosszuknál általában kevéssel szélesebbek. Testét sok fakósárga rajzolat tarkítja, de meglehetősen változó módon; toroldala vöröses is lehet és gyakori, hogy a hímek hátlemezeinek hátulsó szegélye többé-kevésbé szélesen vörösesen, esetleg sárgásan elszíneződött. Mindkét ivaron általában sárgák a szájrészek, a pofa, a csáptó alsó felülete, az előhát és esetleg a lapos középhát feltja, néha a toroldalak feltja, a hátpajzs, az utópajzs és a szárnypikkelyek. Szárnyjege barna. 6—7 mm.

A törzsalakot Észak- és Közép-Európából, Japánból mutatták ki. Alfajai Észak-Amerikából ismeretesek. Magyarországon a Budai- és a Kőszegi-hegyekből, a Pilisből, a Bükkből, Zala megyéből, Ócsáról és Vácról került elő (VII—IX.). SZÉPLIGETI (1898) a *Rhabdophaga saliciperda* DUF. nevű légy által okozott ágdagاناتból nevelte (= var. 1., 2., 3., ♂. SZÉPL.)

decoratus HLMGR.

- 35 (34) A nőtény arca csak a csápok alatt, a hímé teljesen sárga. Mindkét ivar belső szemkeretén a sárga rajzolat a fejtető oldalfoltjáig nyúlik.
- 36 (37) Lábai végig sárgák, legfeljebb a hátulsókon van némi vörösödés, szárnyjegye fakósárga, az áltorszelvény középmezője keskeny, párhuzamos oldalú. Keskeny, nyúlánk faj; a ♀ 1. potrohszelvénye erősen, a 2. a szélességénél csak kevéssé hosszabb, a 3. négyzet alakú és a többiek a hosszuknál szélesebbek. A szájszervek, a csáptő alsó felülete, az előtor hátulsó szegélye, a szárnypikkelyek, a hátpajzs és az utópajzs sárgák. Hímeknek ezen kívül egész arca, hátulsó szemkerete és a tor melloldala is sárga. 4—5 mm.

Az északi faj Kassáról ismeretes (VII.). Magyarországi előfordulása is feltételezhető

[**lineifrons** THOMS.]

- 37 (36) Lábai vörösebbek, csípői barnásak. Az elülső csípők alul sárgák, a sötét tövű lábszárak és lábfejek fakósárgák. Szárnyjegye barnás. Potrohszelvényei az előző fajénál rövidebbek. Sárga rajzolata általában megegyezik a *lineifrons* THOMS. fajéval, de rendszerint kisebb felületre terjed ki. A tor kisebb-nagyobb felületen vörös. Csak a nőtény ismeretes. 5—6 mm.

Észak- és Közép-Európából kimutatott faj, Magyarországon a Mátrából került elő. Ismerjük a szomszédos Körmöcbányáról is (VI—VII.).

longicornis THOMS.

- 38 (33) A belső szemkeret fekete, legfeljebb a homlokrésznél alul van egy kis sárga rajzolat. Torán, potrohán vörös színeződés nincs.
- 39 (44) A hátulsó lábszárak töve mögött határozott fakósárga gyűrű van, vagy a lábszár a középső nagyobb részén fehéres, végén, esetleg tövével sötétbarna, majdnem fekete.
- 40 (41) A hátulsó lábfejek vége sötétgyűrűs, egyébként fakósárgák. Lábai különben vörösek, a hátulsó csípők feketedők. Hátpajzs fekete, a potroh 2. hátlemeze legalább a középső részén sima, fényes. A nőtény arcán csak sárgás harántrajzolat van, a hím arca teljesen sárga. Feje hátul kissé elkeskenyedik. Homloka kétoldalt erőteljesen benyomott. 5—6 mm.

Észak- és Közép-Európában honos. Magyarországon Budapestről ismerjük. Előkerült azonban Bártfáról is (= *notatus* THOMS. nec HLMGR., *annulitarsis* THOMS.)

tibialis HLMGR.

- 41 (40) A hátulsó lábfejzéken nincs sötét gyűrű, a lábak egyébként vörösek. A hátulsó lábszár vége, esetleg a töve is feketés.
- 42 (43) Csípői vörösek, legfeljebb a hátulsók feketések. A hátpajzs csúcsa és az utópajzs sárga. Mindkét ivar arca majdnem az egész felületén sárga és főleg a hímek középtori melloldalán sárgás folt van. Feje hátul csak kevésbé keskenyedik el és homloka kétoldalt erősen benyomott. A pofa, a vállbütykök és a szárnypikkelyek sárgák. A szárnyjegy barnás, a csápostor alul rozsdás. A hímek lábai sárgábbak a nőstényénél, a hátulsó csípők, combok vörösesek. A hátlemezek hátulsó kerete gyakran sárgás, vöröses, és a csáp is vörösebb, mint a nőstényé. 6–7 mm.

Észak- és Közép-Európában, Kínában honos ritka faj. Magyarországon Ócsáról, Budapestről és Vácra került elő (VII–X.). Ismerjük Erdélyből is (Oroszmező) (= *Woldstedti* HLMGR., *tibialis* THOMS. nec HLMGR., var. 1. ♂ és var. 2. Szépl.)

notatus HLMGR.

- 43 (42) A hátulsó csípők legalább részben feketék, csak a végük világos, és sötét a hátulsó térd is. A hátpajzson sárga rajzolat nincs. Lábai egyébként vörösek, hátulsó fakósárga lábszára a végén barnás. Sárgás színeződés lehetséges az elülső lábakon is. Feje hátul egyenes vonalban elkeskenyedik, szemei igen hosszúak. Mindkét ivar arca nagyrészt sárga, a csápostor alul sárgásvörös. További sárga rajzolatai: a pofa foltja, a szájszervek és részben a szárnypikkelyek. Szárnyjegye barnás. 6 mm.

Észak- és Közép-Európából ismeretes. Magyarországi előfordulása feltételezhető (= *ophthalmicus* HLMGR.)

[**tardigradus** GRAV.]

- 44 (39) A hátulsó lábszárak vörösek vagy feketék, és elmosódott fakósárga színeződés legfeljebb a törészen van.
- 45 (46) Csípői vörösesek, vagy a hímek elülső csípői sárga-, a hátulsók barnafoltosak. A homlok alsó részén, a belső szemkeretek mentén sárga sáv van. Mindkét ivaron a csáptövek alatt elég változó szélességű sárga harántsáv húzódik. Hímek hátpajzsának hátulsó kerete is gyakran sárga. Fényes, alig skulptúrált faj. Feje hátul alig keskenyedik el, és homloka kétoldalt csak kissé benyomott. Az elülső hátlemezek alig, a hátulsók valamivel sűrűbben, de finoman pontozottak. A 2. potroh-szelvény valamivel szélesebb a hosszánál. Csápostora alul vöröses-sárga, szárnypikkelye világosfoltos, szárnyjegye barnás. A lábak vörösek, a hímeké inkább sárga. A hátulsó lábfejzék vöröses barnásgyűrűsek. 5–6 mm.

A Thüringiaból közölt faj faunaterületünkön a Budai-hegyekből, a Bükkből, a Villányi-hegyekből, Órszentmiklósról, Simontornyáról, Veszprémből, továbbá az erdélyi Oroszmezőről került elő (VI–VIII.)

suborbitalis SCHMIED.

46 (45) A csípők feketék, a homlokrészen sárgás rajzolat általában nincs. Mindkét ivar feje — kivéve a fejtető oldalfaltjait — teljesen fekete. A combok és a lábszárak vörösek.

47 (48) A potroh 2. hátlemezen a középvonalban kerek mélyedés van, és a hátlemez a szélességénél valamivel hosszabb. A hátulsó lábszár töve fakósárga. Karsú termetű, középháta lapos, potroha majdnem párhuzamos oldalú. Feje hátul elkeskenyedik, homloka kétoldalt erősen mélyített, arca igen rövid, szélesebb, mint amilyen hosszú, és feltűnően domború. Csápostora vörösbarna, szárnyjegye barna, szárnypikkelye sárgafoltos. Fekete csípőin, tomporain sárga foltok lehetnek. 5–6 mm.

A Thüringiából, Franciaországból közölt faj Magyarországon a Budai-hegyekből és Szentendréről került elő (VIII.)

foveolatus SCHMIED.

48 (47) A potroh 2. hátlemezen kerek mélyedés nincs, és a hátlemez szélesebb a hosszánál. Az előzőnél jóval zömökebb fajok, potrohuk a közepe táján kiöblösödik.

49 (50) Az áltorszelvény vízszintes felületén nincs harántgerinc és a középmező sem hosszabb a szélességénél. A hátulsó lábszár tövén fakósárga gyűrű van. Zömök faj, feje hátul alig keskenyedik el, homloka kétoldalt erősen bemélyed. Középháta határozottan pontozott. 1. potrohszelvénye hosszabb a hátulsó szélességénél, a többi szelvény jóval szélesebb, mint amilyen hosszú, és igen fényes. Csápostora rövid, az íz kb. az 5.-től kezdve a hosszuknál szélesebbek, alsó felületükön és a végükön rozsdás színűek. Szárnypikkelye barna, a szélén sárga, szárnyjegye barnás. Lábai vörösek. Csak a nőstény ismeretes (a leírás tévesen hímnek jelöli). 7 mm.

A Budai-hegyekből leírt faj (VI.) (= *melanarius* SZÉPL. nec. HLMGR.)

Szépligetii BAJÁRI

50 (49) Az áltorszelvény vízszintes felületén határozott harántgerinc húzódik és a középmező a szélességénél kissé hosszabb. Hátulsó lábszára végig vörös. Feje hátul kissé elkeskenyedik, potrohszelvényei szintén szélesebbek a hosszuknál. Színezete az előző fajéval kb. megegyezik, és a hím a nőstényhez igen hasonló. 5–6 mm.

Thüringiából közölt faj. Magyarországon a Velencei-tó és a Balaton környékéről hím példányai kerültek elő (VIII.). Ismerjük Erdélyből is. Gazdaállata az *Ancylis myrtiliana* Tr.

decoloratus SCHMIED.

17. aloszalád: **Anomalinae**

Az áltorszelvényen szabálytalan redők különböző nagyságú tereszkéket zárnak körül. Az elülső szárnyon nincs tükörsejt (21. ábra). A nyakszirti taraj a halánték külső hátulsó részén fut, úgyhogy a fej csaknem olyan széles

ennél a tarajnál, mint a szemeknél. A hátulsó lábfejzék, különösen a hímeken gyakran megvastagodtak. Potroha kétoldról összenyomott, a 3—4. szelvény a szélességénél vastagabb, illetve mélyebb. Az 1. potrohshelvény kétoldali légzőnyílása a középvoaltól kissé hátrább fekszik. A szárnyerezet alkotása változatos, a nemekre jellemző.

16 nemük, 100-nál több fajuk ismert a holarktikumban. Ebből hazánkban 13 nemet, 49 fajt és 1 változatot sikerült kimutatni,* 9 további faj kimutatása pedig várható. Mind lepkék bábájában élőködnek.

A n e m e k h a t á r o z ó k u l c s a

- 1 (2) A nyakszirti taraj hátoldali (középső) része jóval a hátulsó pontszemek alatt fut. A középső lábszáron 1 sarkantyú van. A keresztér a könyökérbe a 2. visszafutóéren túl (33. ábra), saját hosszának 0,6-nál távolabb olvad be. A tojócső hüvelye a kétoldról összenyomott potrohvéig vastagságánál (azaz felülről lefelé mérve a mélységénél) mintegy háromszor hosszabb (1. nemzetség: *Anomalini*) (= *Nototrachys* MARSH.)
1. nem: **Anomalon** Pz.
- 2 (1) A nyakszirti taraj hátoldali része a pontszemekkel egy magasságban fut. A középső lábszáron 2 sarkantyú van. A keresztér a könyökérbe a 2. visszafutóérhez viszonyítva különböző módon olvad be. A tojócső hüvelye a potrohvéig vastagságánál 1—3,5-ször hosszabb.
- 3 (4) A szemek feltűnő hosszú szőrökkel, belső szegélyük a rágók felé feltűnően összetartók. A tojócső a potrohvéig vastagságánál legalább 2-szer hosszabb (22. ábra)
2. nem: **Trichomma** WESM.
- 4 (3) A szemek csupaszok, legfeljebb a *Camposcopus*- és némely *Gravenhorstia*-fajon rövid szőrökkel, a belső szegély párhuzamos, olykor lefelé kismértékben összetartó vagy széttartó. A tojócső a potrohvéig vastagságánál 1,5-szer hosszabb.
- 5 (20) Az előtor elülső sarkán alul kétoldalt nincs kiálló kampó vagy fog. A fejpajzs alsó szegélye középen hegyes vagy lekerekített (2. nemzetség: *Gravenhorstini*).
- 6 (9) A párhuzamos ér jóval az alsó sejt külső oldalerének, a lefutóérnek a közepe felett ered (20. ábra: A).
- 7 (8) Az elülső csípő alsó oldalán egy kiemelkedő gerinc fut. A hátpajzs tövén harántredő húzódik. Az előtor kétoldalán futó redő félkörívben görbült, majd tompaszögben találkozik az előtor elülső sarkával.

* Kimaradt a határozónkból az *Anomalon paradoxum* BRAUNS faj, amelyet Kanizsáról és Herkulesfürdőről említ az irodalom. Példányunk nincs, és szűkszavú leírása elégtelen ahhoz hogy az ismert fajoktól elkülönítsük.

A fejpajzs alsó szegélye egyenetlen, közepén egy vagy több fogban ugrik elő. A párhuzamos ér a lefutóér $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{3}$ -ából indul ki (29. ábra). A kurtaér kisebb-nagyobb mértékben megtört

10. nem: **Trichonotus** CAM.

- 8 (7) Az elülső csípő alsó oldalán nincs kiemelkedő gerinc. A hátpajzs tövén nincs harántredő. A 2. visszafutóér a keresztérrel csaknem egybefolyó, a párhuzamos ér közel ered ($\frac{1}{5}$ — $\frac{1}{4}$) a lefutóér tövéhez. A hátulsó szárny kurtaere megtört (20. ábra: A), s belőle ér ered.

6. nem: **Barylpa** FÖRST.

- 9 (6) A párhuzamos ér a lefutóér közepe táján vagy az alatt ered (20. ábra: B).

- 10 (13) A hátulsó szárny kurtaere egyenes, nem megtört, közepéből hosszanti ér nem ered (20. ábra: C).

- 11 (12) A párhuzamos ér a lefutóérnek mintegy $\frac{1}{3}$ -ából ered (20. ábra: D) és nem közvetlenül a középér folytatása. A hátulsó lábfejzék megnyúltak (20. ábra: H). Az elülső csípőn nincs haránttaraj

8. nem: **Agrypon** FÖRST.

- 12 (11) A párhuzamos ér közvetlen a középér folytatásaként ered (20. ábra: C), és nem a lefutóérből. A hátulsó lábszárak rövidek

9. nem: **Atrometus** FÖRST.

- 13 (10) A hátulsó szárny kurtaere megtört, a törés helyétől a szárnysegély felé rövidebb-hosszabb korongér indul (20. ábra: E); ez a *Camposcopus*-on igen halvány, és a kurtaér alsó vége előtt ered.

- 14 (15) A középhát oldalnézetben az elülső vége előtt közvetlenül homorú és a közepén párkányszerű. A homlok közepén gyakran tompa fog vagy taraj van (20. ábra: I). A lábfejzék karmai a csúcsok előtt fésűsek, az 1. csípőn nincs haránttaraj

3. nem: **Aphanistes** FÖRST.

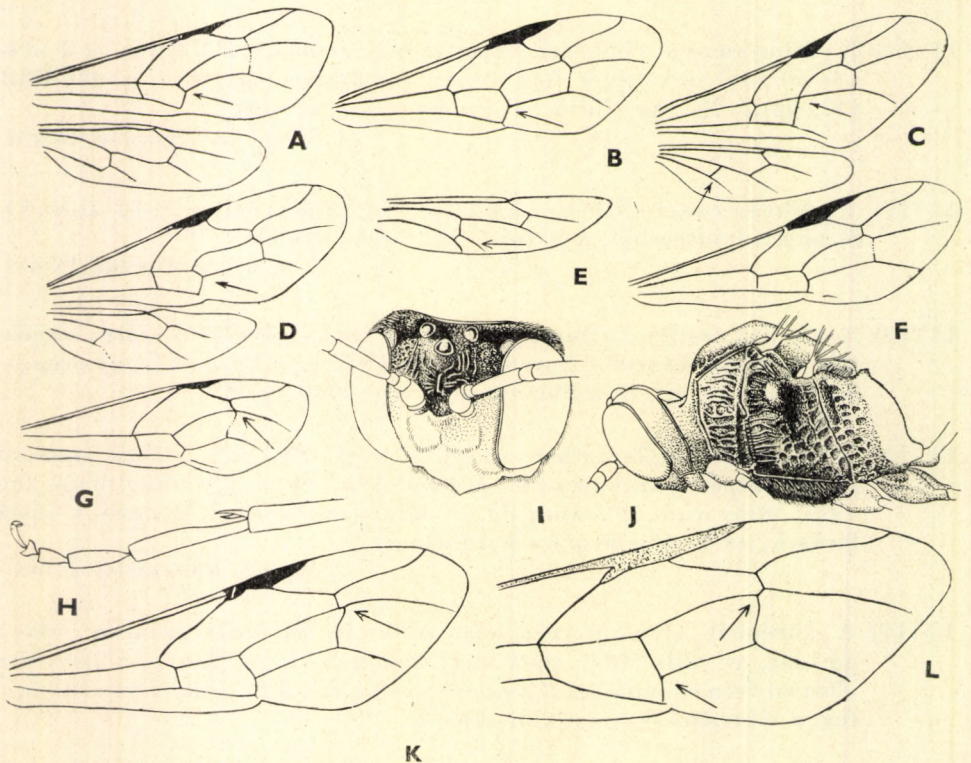
- 15 (14) A középhát oldalnézetben elől sohasem homorú, gyakran erősen görbült, az elülső töve alatt vagy legfeljebb közvetlen az elülső vége előtt enyhén ellaposodik (*Camposcopus*-fajok). A homlokon nincs tompa fog, a lábfejzék karmai különbözők.

- 16 (17) Az állkapcsi tapogatók 1—3. íze rövid és vastag, szélességüknél mintegy kétszer hosszabbak. A szem szórtan rövid szőrökkel. Párhuzamos ere kevéssel a lefutóér közepe felett ered (20. ábra: F). Kurtaere egyenes, legfeljebb közvetlenül a vége előtt gyengén megtörik, és ott halvány ér ered belőle (= *Blaptocampus* THOMS.)

5. nem: **Camposcopus** FÖRST.

- 17 (16) Az állkapcsi tapogatók 1–3. íze hosszabb és vékonyabb, szélességük-nél legalább háromszor hosszabbak. A szem csupasz.
- 18 (19) Az elülső torhái barázdák hosszúak, jól fejlettek (24. ábra). A csáp-ostor meglehetősen hosszú. Igen nagy fajok, olykor 40 mm hosszúak [4. nem: **Habronyx** FÖRST.]
- 19 (18) Az elülső torhái barázdák fejletlenek, a középtor viszont megnyúlt. Sokkal kisebb fajok, legfeljebb 25 mm hosszúak (27. ábra). Az elülső csípőkön nincs haránttaraj. A csáp-ostor többnyire rövid. A fejpajzs alsó szegélye lekerekített vagy kissé előreugró. A rágók 2-fogúak, a felsők az alsókkal egyenlők vagy néha kissé hosszabbak. A nyakszirti taraj jól fejlett, teljes. A keresztér rendes (20. ábra: L) és nem szokatlanul rövid vagy vastag. A párhuzamos ér, jelen esetben az alsósejt oldalere a lefutóér közepe alatt ered (20. ábra: L)

7. nem: **Gravenhorstia** BOIE

20. ábra. A: *Barylypa uniguttata* GRAV. szárnya — B: *Aphanistes armatus* WESM. elülső szárnya — C: *Atrometus insignis* FÖRST. és D: *Agrypon flaveolatum* GRAV. szárnya — E: *Aphanistes* sp. hátsó szárnya — F: *Camposcopus nigricornis* WESM. és G: *Gravenhorstia malenobata* GRAV. ssp. *melanops* FÖRST. elülső szárnya — H: *Agrypon* sp. ♂ 3. lába — I: *Aphanistes ruficornis* GRAV. feje a „tarajjal” — J: *Anomalon foliator* F. toroldala a „melltükörrel” — K: *Gravenhorstia cerinops* GRAV. és L: *G. picra* BOIE elülső szárnya (A–G és I–L: eredeti — H: BOUČEK nyomán)

- 20 (5) Az előtor elülső sarkán alul hegyes. A fejpajzs sarka szögletes vagy lekerekített, középen levágott, olykor lekerekített vagy kimetszett (3. nemzetsége: *Therionini*).
- 21 (22) A homlokon a csáptövek között legfeljebb fogszerű bütyök vagy alacsony gerinc van, és nem magas, összenyomott fog vagy lemez. A hímek hátulsó lábának 2. lábfejzén alul nincs behorpadt mező, a hátulsó lábfejtőiz a többi lábfejiz együttes hosszánál mindig rövidebb. A párhuzamos ér a lefutóér közepe táján ered (31. ábra: I) (= *Exochilum* WESM.)
11. nem: **Therion** CURT.
- 22 (21) A homlokon egy feltűnő magas, kétoldalról lapított taraj nőtt a csáptövek között. A hátulsó lábfejtőiz a többi lábfejiz együttes hosszánál gyakran hosszabb. A hímek hátulsó lábának 2. lábfejzén alul megnyúlt, élesen benyomott mező van.
- 23 (24) A fejpajzs alsó szegélye lekerekített vagy levágott, kétoldali alsó sarka lekerekített
12. nem: **Heteropelma** WESM.
- 24 (23) A fejpajzs alsó szegélye egyenesen levágott, középen felülről benyomott és kivágott, kétoldalt derékszögűen sarkos
13. nem: **Schizoloma** WESM.

1. nem: **Anomalon** Pz.

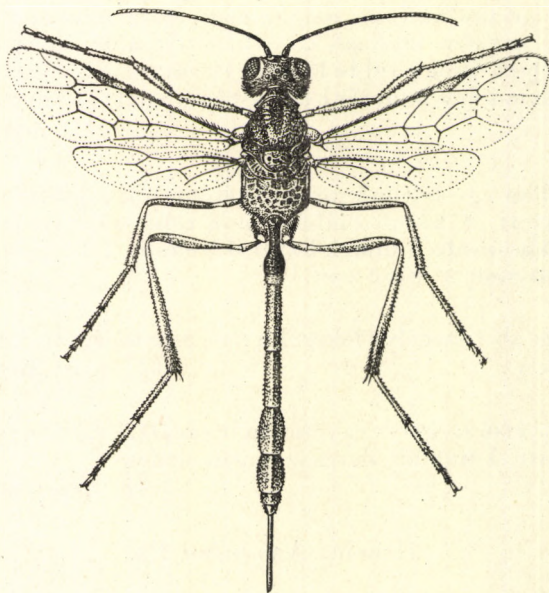
A nyakszirti taraj középső, hátoldali része jóval a hátulsó pontszemek alatt fut. Arca finoman pontozott, homloka ráncolt, halántéka és feje hátul majdnem sima, tükrőfényes. A csáp a fej és tor együttes hosszánál alig hosszabb (21. ábra), a tojócső a potroh 1. szelvényénél valamivel hosszabb. A rágó felső foga az alsónál hosszabb. Tora rücskös, ráncolt, csak a középtori melloldal ún. „melltükör” része (20. ábra: J) és a középhát hátpajzs előtti része sima, fényes. Az áltorszelvény hálózatosan ráncolt, körülzárt tereszkékkel. Áltorszelvényük a többi nemmel szemben rövid, zömök, lekerekített. A lábszárak meglehetősen vastagok, a nőstény elülső lábszárai a comboknál is vastagabbak. Potrohuk egész finoman bőrszerűen halvány fényű, csak a tövén és a csúcsán fényes. A középső lábszáron csak 1 sarkantyú van.

Fajszegény nem, amelyből világszerte alig ismeretes 10—15-nél több faj. Magyarországon csak 1 faja fordul elő. A nem fajai valószínűleg pattanóbogarak (*Elateridae*) lárváinak élősködői.

- — Igen karcsú, barnásfekete (21. ábra) fürkészdarázs. Feje rendszerint nagy részben vörösesbarna, és nagyobb vöröses felületek vannak a toron is, különösen a szárnytövek körül és az áltorszelvényen; olykor szinte el is nyomják a feketés alapszínt. Gyakran a potrohszelvény határai is vörösek. Lábai barnásvörösek, az elülsők kissé sárgásak. Sárga foltok tarkítják a belső szemkeretet felül és a hátulsó lábszár tövét. A hím inkább barnásfekete, vöröses foltjai kisebbek. Lábai barnásfeketék, az elülső és középső lábszárak azonban részben szenyéssárgák. 10—14 mm.

Igen gyakori palearktikus faj, Japánig, Indiáig elterjedt, sőt Afrikában is él, és általában minden területrészen — száraz és nedves helyen egyaránt — gyűjthető (V–IX.). Valószínűleg 2 generációja van (= *cruentatus* Pz.)

foliator F.

21. ábra. *Anomalon foliator* F. ♀ (Eredeti)

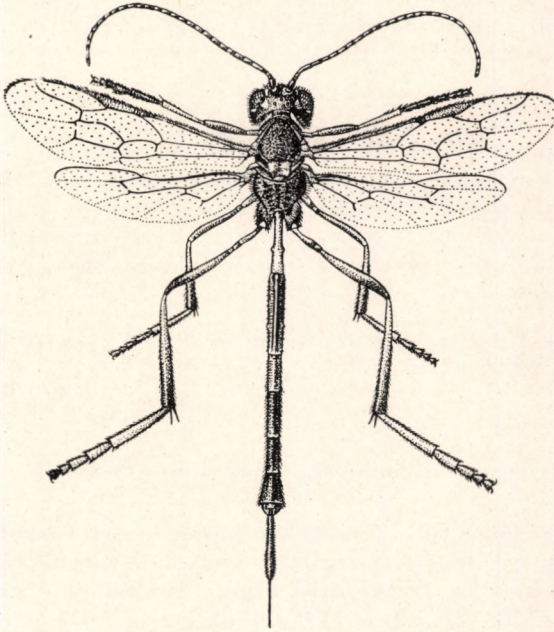
2. nem: *Trichomma* WESM.

Az összetett szem szőrözött, igen nagy, alul szélesebb, mint felül, lefelé erősen összetartó, belső szegélye csak enyhén benyomott. A fejpajzs elülső szegélye hegyes, fogszerűen kihúzott. Hátpajzsuk rendszerint sárga és elől domború. A szárnyerezetén (22. ábra) a párhuzamos ér az alsósejt közepéből, vagy közepe felett ered. Kurtaere nem, vagy csak igen kevésbé törik meg a felső felében. A lábak karcsúk, hosszúak; a hátsó megvastagodott, a hátsó lábfejtő kb. olyan hosszú, mint a következő 4 íz együttesen.

A fajszegény nemből a nearktikumban 2 faj, a palearktikumból 4 faj vált ismertté Magyarországon 2 faj bizonyító példányai kerültek elő, egy 3. faj előfordulása is feltételezhető Lepkék élősködői.

- 1 (2) A középtori melloldalak hosszanti irányban szabályosan ráncoltak. A párhuzamos ér az alsósejt felső feléből ered. A kurtaér nem törik meg. A hátpajzs csak kissé domború, hosszanti sekély horpadással. Arca, halántéka sima, alig pontozott, fényes. Homloka erőteljesen, harántosan ráncolt. Középháta finoman pontozott és rücskös, fénytelen. Feje, tora fekete, arca, szájszervei a külső szemkeret, az előtor hátsó szegélye, a szárny alatti vonalka és a hátpajzs sárga (hátpajzs olykor csak sárga foltos vagy ritkán egész fekete). Potroha vöröses,

a hátoldalán nagy felületen fekete. Elülső és középső lábai végig sárgák vagy sárgászörcsök. A hátulsók sötétebb vörösek, helyenként barnásak, feketések (csípők, combok, lábszárvégek). A hímek hátulsó csípői is sárgásak. Aránylag kistermetű, 9–14 mm.

22. ábra. *Trichomma fulvidens* WESM. ♀ (Eredeti)

Európa-szerte, a Szovjetunióban és Japánban is ismeretes, de ritka faj. Magyarországon Pécelről került elő. Ismerjük Erdélyből is (VI–IX.) Gazdaállatokként ismeretesek a *Tortrix*-fajok, az *Earias chlorana* L., *Lymantria dispar* L., *Blepharita satura* SCHIFF., *Archips xylosteana* L., *Aterpia corticana* DENIS & SCHIFF., *Laspeyresia pomonella* L., *Macrothylacia rubi* L. nevű lepkék

enecator ROSSI

- 2 (1) A középtori melloldalak pontozottak és csak a szárnytövek alatti kis részen ráncoltak. A párhuzamos ér az alsósejt közepéből ered. Kurtarere a felső részen kissé megtörik, hátpajzsa domborúbb.
- 3 (4) A középtori melloldalak sűrűn, durván pontozottak. A szárnytövek alatt nincs nagyobb, pontozás nélküli sima, ragyogó felület. Az előtoron nincs hasonló kampó. A hátpajzs rendkívül domború, kétoldalt tarajosan emelkedik. Homlokán fog nincs, rücskös és ráncolt. Feje sűrűn pontozott. Középháta sűrűn pontozott és elég sűrűn szőrözött is. Feje, tora fekete (22. ábra), szájszervei, fejpajzsa, belső szemkerete szélesen, a külső keskenyen sárga, illetve sárgászörcsök. Sárgászörcsök továbbá az előtor hátulsó szegélye, a szárny alatti vonalka és a hátpajzs is. Csápja fekete, töve elől sárga, az első csápostorizék pedig vörösek. A potroh sárgászörcsök, vége felé kisebb-nagyobb fekete felü-

lettel. Lábai szintén sárgászörösek, csak a hátulsó csípők és a lábszárak vége (kissé a combké is) feketék. A hím a nőtényhez hasonló, csak a lábakon van inkább sárga színeződés. Nagyobb termetűek. 15—20 mm.

Európa legnagyobb részéből, a Szovjetunióból, Koreából, Japánból ismeretes; nem tartozik a gyakori fürkészdarazsak közé. Magyarországon a Budai-hegyekből, a Pilisből és Csepelről került elő (IV—VI.). (= *bituberculatum* SCHMIED.)

fulvidens WESM.

- 4 (3) A középtori melloldalak finomabban, szórtabban pontozottak, fényesek. A szárnytövek alatt nagyobb sima, pontozás nélküli ragyogó mező van. Az előtor elülső szegélyén kétoldalt alul egy fehér, átlátszó kampó van. (Ez a bélyeg TOWNES szerint a *Therionini* nemzetségbe utalná, a többi bélyegei szerint azonban inkább ebbe a nembe tartozik). 13—15 mm.

A Németországból és Sziléziából kimutatott ritka faj Magyarországi előfordulása valószínű

[intermedium KRIEGER]

3. nem: *Aphanistes* FÖRST.

A középhát elöl feltűnő meredeken hajlik le egy harántosan benyomott, majd lapos részbe. A hátpajzs lapított, vagy hosszanti vájat húzódik rajta. 15—28 mm-es fekete és sárgászörös fajok. A homlokon erősen kiemelkedő hosszanti lécs húzódik (20. ábra: I). Csápjuk a test hosszának (a tojókészülék nélkül) mintegy $\frac{2}{3}$ -a és egészen vagy részben vörös. Fejpajzsuk fogban kihúzott. Középhátuk sűrűn, rücskösen pontozott. Torháti barázda nincs vagy jelentéktelen. A karmok többé-kevésbé fésűsen fogazottak. Hátulsó lábfejük aránylag vékony, a lábfejtő a következő íznel legalább kétszer hosszabb. Az alsósejt a korongsejtnél rövidebb. A párhuzamos ér az alsósejtnek kissé a közepe alatt ered. A hátulsó szárny kurtaere mélyen lent törik meg (23. ábra).

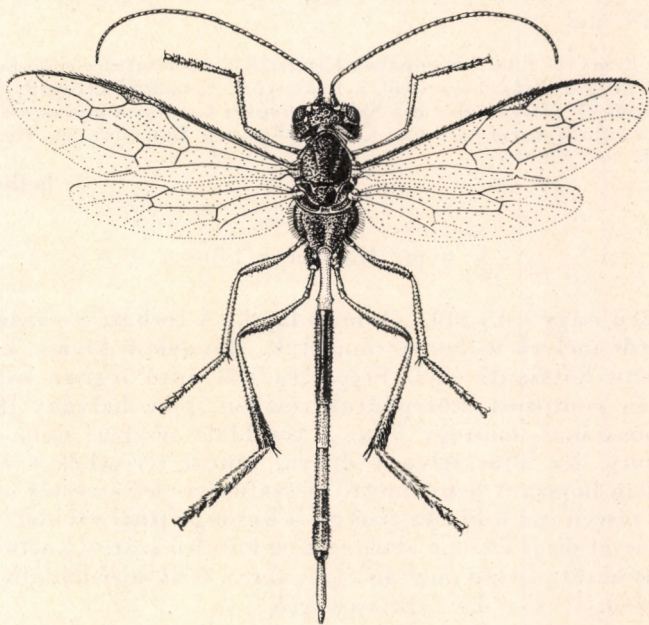
A palearktikumból, nearktikumból és az indo-ausztrál területekről eddig mintegy 15 fajukat mutatták ki. Magyarországról 3 faja ismeretes. Lepkékben és egyes adatok szerint levéldarázs-álhernyóknak élőködik.

- 1 (2) Csápostora végig vörös, az elülső ízeknek legfeljebb az oldala olykor feketés. A hátpajzs erősen lapított (nagyobb példányokon hosszanti vájat is húzódhat rajta). Homloka, a fejtető, a középhát rücskösen pontozott, esetleg ráncolt. A toroldalak sűrűn, elég finoman pontozottak. Az áltorszelvény hálózatosan ráncolt. Feje, tora fekete, potroha sárgászörös, az 1—2. hátlemezek, esetleg a végső szelvények kisebb-nagyobb mértékben elfeketedtek. Szájszervei, arca, pofarésze, halántéka, a fejtető oldalfoltjai és a csáptó sárgák. A tor varratai mentén esetleg a középháta és az áltorszelvény kisebb-nagyobb felülete olykor vörös. Szárnya szürkéssárga. Lábai sárgászörösek (az elülső lábpár és a hátulsó lábfejek inkább sárgák), a hátulsó csípők kisebb-nagyobb felületen feketék, úgyszintén feketés a hátulsó lábszár vége is. A hím a nőtényhez hasonló. 15—28 mm.

Elterjedési területe Észak- és Közép-Európa, valamint Ázsia Koreáig, Japánig. Magyarországon a Budai-hegyekből, a Zempléni- és a Nógrádi-hegyekből, Csepelről, Vácraól, Isaszegről, Zircről került elő. Ismeretes az erdélyi Borosjenőről, a Kudsiri-havasokból és a szlovákiai Eperjesről is (V–VII.). Gazdaállatai a *Panolis flammea* SCHIFF., *Sphinx pinastri* L., *Panaxia dominula* L., *Colocasia coryli* L., *Bena prasinana* L., *Laothöe populi* L., *Lymantria monacha* L. nevű lepkék és *Cimbex* sp. (levéldarázs)

ruficornis GRAV.

2 (1) Csápostoruk csak részben vörös. Hátpajzsa kevésbé lapított.

23. ábra. *Aphanistes armatus* WESM. ♀ (Eredeti)

3 (4) A csáptő felül fekete, alul sárga, az ostoríz vörös és a vége felé barnuló. Áltorszelvénye hálózatosan ráncolt. A hátulsó lábfejek megvastagodtak, a 2. íz csak kb. 3-szor (♀) vagy 2-szer (♂) olyan hosszú, mint amilyen széles. Homloka finoman rücskös és ráncolt, tora sűrűn pontozott. Fekete fején és torán, élénksárgák a szájszervek, a fejpajzs, a pofarész és a homlok két oldalfoltocskája, a toron pedig vörösek a varratok, a szárnyikkelyek, továbbá vörös az áltorszelvény csúcsa is. Potroha sárgászörös, a 2. szelvény felül, valamint az utolsó szelvények feketék (23. ábra). Lábai sárgászörösek, az elülső lábak, de főleg a csípők és tomporok, valamint a hátulsó lábfejek sárgák. A hátulsó csípők nagyrészt, valamint a hátulsó lábszár vége feketés. A hím hasonló, de lábain több a sárga felület. 15–22 mm.

Európa-szerte elterjedt, a Szovjetunióban is ismert. Magyarországon a Budai- és a Zempléni-hegyekből gyűjtötték. Az erdélyi területekről és Kassáról is vannak példányok (V–VI.). Gazdái a *Panolis flammea* SCHIFF., *Bupalus piniarius* L.,

Apatele cuspis HBN., *Scotia ripae* HBN., *Cucullia lychnitis* RAMB., *Allophyes oxycanthe* L., *Pontia daplidice* L. (= *Ichneumon xanthopus* SCHRK.)

armatus WESM.

- 4 (3) A csáptő felül sárgásbarna, alul sárga, egyébként a csáp többi része hasonló az előző fajéhoz. Áltorszelvénye rücskösen ráncolt. Hátsó lábfeje nyúlánk, a 2. íz a szélességénél kb. 4-szer (♀) vagy 3-szor (♂) hosszabb. Egyébként skulptúrája, színe is megegyezik az előző fajéval, csak a homlokon, a szemek mellett levő sárga oldalfoltocskák jóval kisebbek, vagy hiányoznak is, és a potrohvég kisebb felületen fekete. 15—18 mm.

Észak- és Közép-Európából, Kisázsziából ismeretes elég ritka faj. Magyarországon ez ideig a Budai-hegyekből, a Bakonyból, Csepelről, Zebegényből és Isaszegről gyűjtötték (V.). Gazdaállatai a *Sphinx pinastri* L., *Moma alpium* OSBECK, *Colocasia coryli* L., *Callopietria juventina* CR. (= *Wesmaeli* BRISCHKE nec HLMGR., *ruficornis* HLMGR. nec GRAV.)

bellicosus WESM.

4. nem: **Habronyx** FÖRST.

Feltűnően nagytestű (30—40 mm) fajok. A torháti barázdák határozottak, meglehetősen mélyek és harántráncoltak. Homlokuk kivájt, harántráncolt, középvonalában hosszanti éllel. Fejpajzsa elöl apró fogban csúcsosodik ki. Fejük gyengén pontozott, középhátuk részben sima, halvány fényű. A csáp hosszú, testhosszának mintegy $\frac{2}{3}$ -a. A toroldala részben sima, részben ráncolva pontozott. Az áltorszelvény durva, ráncai terecskéket zárnak körül, középvonalában hosszant benyomott. Visszafutóere a keresztér után a szárny-szegély felőli részen indul ki. Az alsósejt a korongsejtnél rövidebb. A párhuzamos ér kissé az alsósejt közepe alatt ered, a hátsó szárny kurtaere valamivel a közepe felett határozottan megtörik (24. ábra). A hátsó lábfejézek — a rokon nemekhez viszonyítva — kevésbé vastagok.

A világszerte igen fajszegény nemet Európában 2 faj képviseli. Magyarországi előfordulásuk is feltételezhető. Lepkék élősködői.

- 1 (2) Hátpajzsa csak kevésbé domború, ráncolt. Feje, tora fekete, potroha sötét, rozsdásvörös, több-kevesebb fekete színeződéssel. A szájszervek, a fejpajzs, az arc, a pofarész, a külső szemkeret és a csáptő alsó felülete vörössárga. Az áltorszelvény csúcsa és a tor varratai olykor vörösek. Lábai sárgásvörösek, a hátsó csípők részben és a hátsó lábszár vége fekete. A hímek elülső csípői sárgák. A csáp rozsdabarna, tövénél majdnem fekete. Szárnya sárgásszürke, a szárnyjegy rozsdás. 30—40 mm.

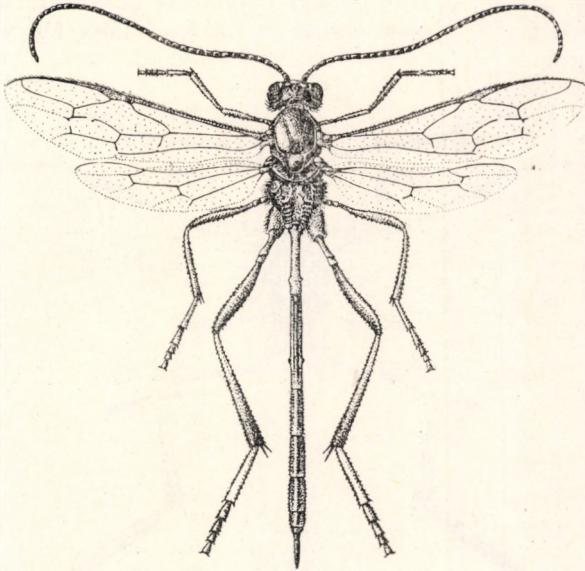
Paléarktikus faj, Japánig, Koreáig ismeretes, igen ritka. Magyarországi előfordulása is feltételezhető. Gazdaállatai a *Dendrolimus pini* L., *Celerio galii* ROTT. (= *Gavenhorstii* FÖRST.)

[**heros** WESM.]

- 2 (1) Hátpajzsa feltűnően púpos, egyébként az előző fajhoz színben, skulptúrában hasonló. 30—37 mm.

Európa délibb részeiben, Jugoszláviában és Kisázsziában honos. Megjelenése Magyarország déli részein feltételezhető. Gazdái a *Dendrolimus pini* L., *Celerio galii* ROTT., *Pachypasa otus* DRURY

[gigas KRIECHB.]

24. ábra. *Habronyx heros* WESM. ♀ (Eredeti)

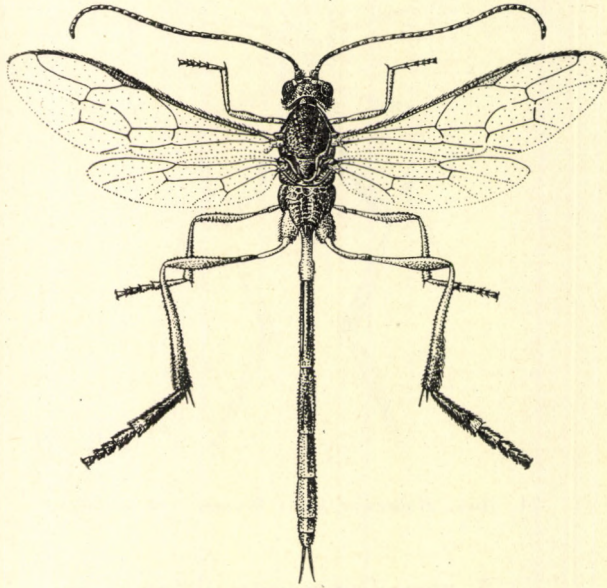
5. nem: *Camposcopus* FÖRST.

Az állkapcsi tapogatók 1–3. íze feltűnően rövid, zömök, szélességénél csak kétszer hosszabb, ezáltal az összes többi nemtől jól elkülöníthető. Nyúlánk, középtermetű fajok, torhái barázdájuk erős. Az elülső szárnyon a párhuzamos ér kevéssel az alsósejt közepe felett ered (25. ábra). A hátulsó szárny kurtaere közvetlenül a vége előtt csak gyengén törik meg. Hátulsó lábfejük meglehetősen erősen megvastagodott.

Az eddig kimutatott fajok száma igen csekély (5). Magyarországon ez ideig csak 2 fajt sikerült megtalálni. Lepkék élősködője.

- 1 (2) A hátulsó csípők és a tomporok nagyrészt feketék. A hátpajzs domború, csak gyengén szegélyezett. A hátulsó lábfejtő a 2–3. lábfejíz együttes hosszával egyenlő. Szemei lefelé szélesednek és enyhén összeartók. A fejpajzs elülső szegélye kis fogacskába ugrik elő. Arca pontozott. Homloka a pontszemek felé kétoldalt átlósan ráncolt. Középháta és az oldalak finoman, elég elszórtan pontozottak, a középhát közepe azonban az elülső torhái barázdák nyomainak folytatásaként ráncos. Áltorszelvénye hálózatosan ráncos, közepén hosszanti irányban kissé benyomott (25. ábra). Feje, tora fekete, potroha vörös, felül azonban, különösen a végső szelvényeken, kisebb-nagyobb fekete

felülettel. A szájszervek, az arc, a fejpajzs, a csáptő alsó oldala sárga. Lábai rozsdavörösek, a hátulsó csípő töve és a lábszár vége, továbbá a lábfejtő elülső $\frac{2}{3}$ -a fekete. A 3. lábfejtő vége és a többi lábfejíz, miként az elülső—középső lábszár és lábfejízek külső oldala is sárgák. A csápjja fekete, a test felénél valamivel hosszabb. Az alsó oldalán kissé rozsdás. A hímek elülső és középső lába lényegesen sárgább. 8—12 mm.

25. ábra. *Camposcopus nigricornis* WESM. ♀ (Eredeti)

Európa nagy részéből ismeretes, de elég ritka faj. Faunaterületünkön főleg a hegyvidékekről került elő; néhány példánya a Budai-hegyekből is ismert (VI.). Gazdaállatai a *Dendrolimus pini* L., *Tortrix viridana* L., *Hyponomeuta evonymellus* L., *Archips rosana* L.

nigricornis WESM.

- 2 (1) A hátulsó csípők és a tomporok rozsdavörösek. A hátpajzs lapos, kétoldalt jól felemelt tarajjal. A hátulsó lábfejtő kissé hosszabb, mint a 2—3. lábfejíz együtt. Skulptúrában és színezetben az előző fajhoz nagyon hasonló. 10—14 mm.

Angliából, Németországból közölték. Nagykovácsin fénycsapdába repült; faunaterületünkön még Erdélyből ismerjük

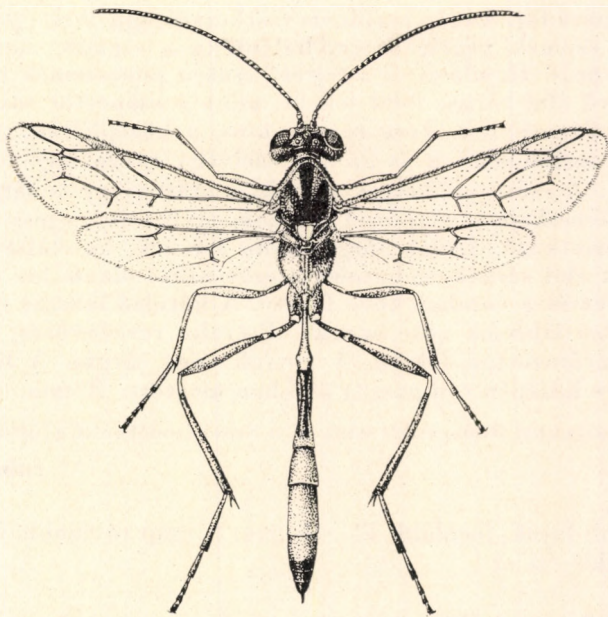
canaliculatus HLMGR.

6. nem: **Barylypa** FÖRST.

A fejpajzs alsó szegélye általában lekerekített, legfeljebb gyenge középső foggal. A középháton nincs torhái barázda. A 2. visszafutóér a keresztérrel egybefolyó (20. ábra: A). A párhuzamos ér a lefutóér elején ered. A hátulsó

szárny kurtaere jól észrevehetően megtört. A hátsó lábfejek nem, vagy legfeljebb csak gyengén kiszélesedettek. Nem egyszer még fajon belül is eltérő színezetűek (26. ábra), emiatt egyes fajok rendszertani értéke az egyes szerzők szerint nem egyszer különböző.

A palearktikumban mintegy 25 faja ismert. Hazánkban 9 fajt tartunk nyilván. Lepkék, közöttük több kártevő faj élősködői.

26. ábra. *Barylypa humeralis* BRAUNS ♀ (Eredeti)

- 1 (8) A hátpajzs teljesen vagy legalább részben sárga, olykor vörös. A tor csak kivételesen egészen fekete.
- 2 (3) A hátpajzs teljesen sárga, ritkán hosszanti irányban egy elől és hátul kiszélesedő, aránylag keskeny fekete csík kettéosztja. Feje rendes, a szemek mögött nem szélesedik ki feltűnően. A fejpajzs alsó szegélye lekerekített, alig észrevehető kis középső foggal. Színezete változó, egyes példányokon fekete, rozsdavörös és sárga (26. ábra), másokon a fekete szín csupán kis foltokká zsugorodik és az állat túlnyomóan rozsdavörös színű. Leggyakrabban a pontszemek körüli rész, a középháta, a melloldalak és az áltorszelvény egy része, hasoldala, potrohvége fekete, arca, hátpajzsa sárga, másutt rozsdavörös. Olykor a középhát elején 2 háromszögletes sárga folt van. A lábakon sárga, rozsdavörös, barnás, fekete és fehér színek változnak. Csápja kissé hosszabb, mint testének a fele. Arca meglehetősen erősen pontozott, középháta finoman, középtori melloldalai erősebben pontozottak és így középháta fénylőbb, mint a melloldalai. 14—13 mm.

Dél-Európában, Algériában, Tunisztól a Kárpát-medencéig, továbbá a Szovjetunió déli részében találták. Hazánkban túlnyomóan Budapest környékén és az Alföldön gyűjtötték (VI—X.). Lepkészeink *Cucullia*-bábokból nevelték, az irodalom szerint a *Scotia segetum* SCHIFF., *Spodoptera exigua* HBR. nevű lepkék a gazdái

humeralis BRAUNS

- 3 (2) A hátpajzs nagy részben, vagy csak foltszerűen vörös.
- 4 (5) Kistermetű faj. A csáp majdnem testhosszúságú. Arca, pofarésze majdnem a szemek végéig sárga, halántéka a szemek mögötti fejtetőig rozsdavörös. Homloka és a fejtető csak a pontszemek mögött fekete. A csáptő alul sárga, felül fekete, mint a csápostor töve, nagy része pedig világosbarna. Tora rozsdavörös, a középhátán, a középtori és utótori melloldalakon és az áltorszelvény tövén levő foltok azonban feketék. A szárnypikkelyek sárgák, a szárnyjegy is sárgás. Az elülső szárny erecskéje az alapérrel csaknem egybefolyó, egész kis mértékben külső érintkező. Lábak sárgásbarna színűek, az elülső és a középső combok elöl sárgák, a hátulsó csípők külső oldala kis foltban, végül a tompor és a combok töve fekete. A hátulsó lábszár csúcsa feketés, a hátulsó lábfejek sötétbarnák. Potroha rozsdavörös, a 2. szelvény felül határozottan fekete. A potroh vége sárgás. A hátulsó szárny kurtaere közepén tompaszög alakban megtört. 10 mm.

Hazánkból Budapestről írták le, a Szovjetunióban is gyűjtötték (VI.)

rubricator SZÉPL.

- 5 (4) Nagyobb fajok, legalább 12—16 mm. A csáp rövidebb, a testhossznak csak felét éri el.
- 6 (7) A csáptő vörös. Hátpajzsa vöröses. Feje a szemek mögött kiszélesedett, a fejtető sűrűn pontozott, hosszanti gerinccel. A pofarész meg lehetőszen sima. Középháta pontozott, fénylő, a tor oldallemezei sűrűbben pontozottak. Hátpajzsa domború. Áltorszelvénye ráncolt, hosszán, sekélyen behorpadt. Feje rozsdavörös, fejpajzsa és az arca sárga. Tora szintén rozsdavörös, középhátán 3 hosszanti fekete csík nyoma látszik, a melloldal nagy része fekete. Potroha barnáspiros, a 2. hátlemez felül, az 5. a csúcsán, a 6—7. szelvény pedig teljesen fekete. Elülső lába piros, a középső csípők hegye és az 1. tompor is feketés, a hátulsó lábak feketések, a csípők és a combok azonban nagyrésztben rozsdavörösek. 12—16 mm.

Svédországban és a Szovjetunióban gyűjtötték, Budapest környékén is megtalálták (= *Anomalon discrepans* BRAUNS)

rufa HLMGR. ♀

- 7 (6) A csáptő felül fekete, alul sárga. A hátpajzs legnagyobb részt rozsdavörös, gyakran az utótori szelvény határozott és a hátpajzs tövén egy nagyobb háromszögletes, a végén pedig egy kicsiny fekete folt van. Az elülső és a középső csípők végük előtt nagyrészt, nemkülönben a tomporizék sárgák. Halántéka a szemek mögött kiszélesedett, a szem szélességét majdnem megközelíti. A homloktaraj jelentős, környéke

erősen pontozott, akárcsak a pofarész. Hátpajzsa jól kiemelkedő, kétoldali tarajjal, felülete azonban lapos, középen hosszant enyhén benyomott. Középháta rendszertelenül erősen pontozott, de fénylő. A középtori melloldalak egyenletesen pontozottak. Az áltorszelvény erősen ráncolt, meglehetősen sima közterecskéekkel. A szájrészek, az arc sárga, a halánték felső része, a szárnytövek alatti folt, és a combok rozsdavörösek. Tora fekete. Az 1–4. potrohszelvény barnásvörös, a 2. hátlemez hosszanti irányban az 5.-től, a többi a potroh végéig teljesen fekete. A nőstény középháta egyenletesebben pontozott, a csáptó alatt 2 rövid fekete folt látható, a tor rozsdavörös foltjai kisebbek. Csak az 1–3. potrohszelvény rozsdavörös, az 1–2. hátlemez részben fekete. 17–19 mm.

Budaörsön *Cucullia tanacetii* SCHIFF-ből nevelték (VI.), Tákoson *Arctia caja* L. bábjaiból kelt ki (IX.)

massiliator AUBERT

- 8 (1) A hátpajzs a tor többi részével együtt részben fekete.
- 9 (12) A csápok hossza a test hosszát majdnem eléri.
- 10 (11) A középső és a hátulsó lábak túlnyomórészt vörösek és sárgák; a középső és a hátsó csípők, a hátulsó 1. tomporíz teljesen, az elülső csípők csak első $\frac{2}{3}$ -ukban feketék, a hátulsó lábszárak vége kissé feketés. A szárnypikkelyek rozsdavörösek. A hátpajzson ritkán 2 apró, sötétvörös folt látszik. Az arc sárga (σ), vagy a csáptövek alatt alig csáptőnyi hosszúságú fekete foltok vannak (φ). A halánték rozsdavörös foltja annak felső felét még a szemek feletti részen is elfoglalja. A csápostor az elülső néhány íz kivételével rozsdavörös, felül kissé sötétebb. A belső szemkeret lefelé gyengén összetartó, a szemek a rágók tövét majdnem érintik. Keresztere a 2. visszafutóérrel egybefolyó. Az 1–4. potrohszelvény rozsdavörös, a 2–3. hátlemez felső éle, továbbá az 5–8. szelvény fekete. A tojócső a végén kissé bunkós, elülső részében sárga. 15 mm.

Közép- és Dél-Európában, Németországban és a Szovjetunióban ismert. Hazánkban Budapest környékén, Sukorón, Bátorligeten, Villányban, a Déli-Kárpátokban a Retyezáton gyűjtötték (VI. VIII.). *Arctinia caesarea* GOEZE-ből nevelték

carinata BRISCHKE

- 11 (10) A középső és a hátulsó lábak túlnyomórészt feketék, csak a középső lábszár és lábfejek, a hátulsó lábszár elülső fele, a hátulsó lábfejtő elülső $\frac{2}{3}$ -a meglehetősen sötét barnásvörös. A szárnypikkelyek barnák. A hátpajzs teljesen fekete. A csáptövek alatt fokozatosan elvékonyodó és a fejpajzsnál hegyesen végződő fekete foltok nyúlnak a sárga arcmezőbe. A halánték rozsdavörös foltja sokkal kisebb, a szemek felső vége előtti részre zsugorodott. A csápostornak csak az alsó oldala, főleg az elülső felében barnás, másutt fekete. A belső szemkeret lefelé gyengén összetartó, a pofarész keskeny, a szemek alsó vége a rágók tövéhez meglehetősen közel áll. Halántéka meglehetősen

vastag, a szemszélességet csaknem eléri. Homloktaraja fejlett, de nem magas. A 2–4. potrohszelvény rozsdavörös, az 1. feketésbarna, a csípők feketék. A 2. hátlemeze élé fekete folttal. Csak a nősténye ismeretes. 18 mm.

Budapesten *Phalera bucephala* L.-bábból nevelték. Újabb példány nem került elő

longicornis BRAUNS

12 (9) A csápok a test hosszánál sokkal rövidebbek, annak mintegy felét érik csak el.

13 (14) Az arc fekete, legfeljebb a csáptövek alatt és esetleg a belső szemkereten hosszúkás sárgás folttal. Feje, tora fekete, a halánték felső részén kis barnásvörös folttal. Az elülső combok, lábszárak, lábfejek felső oldala, a középső lábszárak külső oldala, a hátulsó lábszárak töve világosbarnás, részben szennyesfehér, a hátulsó lábfejtő a fekete csúcsa kivételével világosbarna. A potroh hátlemezei, továbbá helyenként a szelvényhatárok barnásvörösek. Az utolsó 3 haslemez keskenyen, derékszögben sárgán szegélyezett. A belső szemkeret összetartó, a homlok erősen és sűrűn, a halánték ritkábban pontozott. Középháta finomabban, a középtori melloldalak erősebben és durvábban (a pontok nagyobbak és mélyebbek) pontozottak. A hátrafelé keskenyedő áltorszelvény erősen ráncolt, terecskézett, hosszanti, párhuzamos oldalú terecskesorral szegélyezett. A szárnya: 20. ábra: A. 7–15 mm.

Közép- és Dél-Európából, Svédországból és a Szovjetunióból közölték. Hazánkban túlnyomó többségben Budapest környékén gyűjtötték (IV.). Faunaterületünkön Pöstyénben is megtalálták (= *Nototrachys foliator* SZÉPL. nec F.)

uniguttata GRAV.

14 (13) Az arc túlnyomórészt sárga, gyakran a keskenyebb-szélesebb kétoldali fekete csík a sárga mezőt 3 sárga foltra osztja.

15 (16) Középháta feltűnően sima és fényes, különösen elöl finoman, csupán szórtan pontozott. A középtori melloldalak erősen és sűrűn pontozottak. A hátpajzs csaknem gömbszerűen domború, oldaltaraja csak elülső sarkában van. A középső és a hátulsó comb nagyrészt, a hátulsó lábszár belső oldala és a hátulsó lábfejtő legalább $\frac{2}{3}$ -áig barnásvörös. A középső láb alsó oldalán sárgásfehér csík húzódik. Az elülső csípő fekete és az 1. csápostoríz felső oldala barnásvörös, a 2. tomporíz felső oldala a többi ízének felső oldalával együtt rozsdavörös, másutt sárgásfehér. Feje fekete, a halánték felső része nagy, barnásvörös folttal. Fejpajzsa, arca sárga, a csípők töve alatt kiinduló fekete csíkok a fejpajzs felső szegélyét elérik. A csáp fekete, a csáptő alsó oldala kis sárga folttal, az ostor alsó oldala részben sötétbarna. Tora fekete, a szárnypikkelyek sárgásak. Az 1. potrohszelvény vége, a 2–4. szelvény a hátoldali élé kivételével rozsdavörös. Az utóbbiak és a 6–7. szelvények feketék, az 5. csak felül, a második felében fekete, másutt rozsdavörös. Belső szemkerete enyhén összemelő, a homloktaraj alacsony. 17–19 mm.

rufa HLMGR. ♂

- 16 (15) Középháta nem olyan sima és fényes, hanem sűrűbben és mélyebben pontozott, a középtori melloldalak pontozása azonban annál is mélyebb és sűrűbb. A hátpajzs nem gömbszerű, kétoldalt kiemelkedő taraj határolja. A középső comb gyakran, a hátsó láb mindig csaknem teljesen fekete.
- 17 (18) A középső comb alul fekete, felső oldalain keskeny csíkban barnásfekete, illetve elmosódott piszkossárga. Toroldala a szárnytövek alatt és gyakran az előtora és részben sötétvörös. A csápotor nagy része barnásvörös. A hátsó comb legalább a külső oldalain barnásvörös. Az arc meglehetősen sűrűn pontozott, a homlok kétoldaltól a pontszemek közé tartó irányban ráncolt. A homloktaraj alacsony. Középháta meglehetősen egyenetlenül, elől finoman, középen és kétoldaltól átlósan mélyebben, a hátpajzs előtt ismét kissé enyhébben, de még meglehetősen sűrűn pontozott. A középtor melloldalán a pontok egy része sorokba rendeződött, bár a sorok itt sem egyenesek. Az áltorszelvény sekély hosszanti barázdával, felülete durva ráncokkal terecskékre osztott.

Angliából, Németországból, Magyarországról, a Szovjetunióból és Kínából közölték. Hazánkban Nagykanizsán és Budapesten gyűjtötték (VII.). *Calophasia lunula* HFN. bábjából nevezték

insidiator FÖRST.

- 18 (17) A középső comb alul-felül fekete, csupán a végén, illetve régi példányokon barnásfekete. Tora fekete. A csápotor fekete, a hátsó comb fekete. A fejtető pontozott és ráncolt, főleg a pontszemek táján. A homloktaraj gyengén fejlett. A középhát pontozott, szabálytalan, elől általában kisebb, középpüth, oldalt és hátul mélyebb, nagyobb pontok ülnek a felületén. A középtori melloldalon a pontok sorokba nem rendeződtek, a közterecskék csillognak. Az áltorszelvény sekély hosszanti barázdával, felülete ráncokkal terecskézett. 12–20 mm.

Európa nagy részéből ismert, de a *rufa* ♂-hez való hasonlósága miatt helyzete még rendszertanilag nem tisztázott. Hazánkban Budapestről, a Mecsek hegységből Orfűről, továbbá Felsőtárkányból ismerjük több példányát (V., VII–VIII.). Főleg a *Malacosoma neustria* L. bábjából nevezték

perspicillator GRAV.

7. nem: **Gravenhorstia** BOIE

Egységesen nehezen jellemezhető nem, mert fajai színezetben, szárnyezetben meglehetősen eltérők. A *G. picta* BOIE potroha csupán fekete-sárga csíkos, a többi fajé rozsdavörös, illetve különböző mértékben fekete (27. ábra) Párhuzamos erük az alsósejt külső oldalának közepe alatt indul a szárnysegély felé (20. ábra: L). A 2. visszafutó erük a könyökérbe általában a keresztérrrel együtt torkollik, egybefolyó (20. ábra: G), olykor azon kívül olvad bele, külső érintkező (20. ábra: K), és csak kivételesen torkollik előtte, (20. ábra: L) belső érintkező. A hátsó szárny kurtaere középen vagy valamivel a közép alatt törik meg. Skulptúrájuk a sima, csak enyhén pontozott felülettől a rücskös-ráncos felületig változik. Az 1. csípőn nincs haránttaraj.

TOWNES rendszere szerint a palearktikumban mintegy 18 faja él, amelyek közül hazánkban jelenleg 8 fajt és 1 alfajt sikerült kimutatni. További 2 faj felfedezése várható. Más rendszerezők a fajok nagy részét a *Paranomalon* nembe sorolják. Lepkék élsőködői.

- 1 (4) A csápok között 1 fog emelkedik. Igen nagy 22—25 mm, csak kivételesen 16—20 mm.
- 2 (3) A csápostor sárgászörös. A potrohon sárga és fekete csíkok váltakoznak. A fog a csápok töve közül az arc felé lefelé nyúlik. A 2. visszafutóér a keresztér előtt torkollik a könyökérbe. Fekete fején és torán a következő élénksárga rajzolat van: szájszervei, fejpajzsa, arca, a külső szemkeretek, a középháton 2 és a középtori melloldalakon 3 folt, valamint az áltorszelvény oldalfoltjai, a domború hátpajzs, az utópajzs közepe és az áltorszelvény kétoldalán levő kisebb foltok. A potroh fekete, a szelvények hátulsó fele azonban sárga. A potroh tövi részén, a 3. hátlemez tövéen közepesen vöröses színeződés észlelhető. Csápja sárgászörös, a szárnyak sárgák. Lábai szintén sárgászörösek, a csipők feketék (esetleg sárgafoltosak). Homloka, középháta rücskösen pontozott, halvány fényű. A hím hasonló. 22—35 mm.

Elsősorban Dél-Európában és Észak-Afrikában gyűjtötték, de ritkábban északabbra is előfordult, így Angliában, Észak-Németországban (Hamburg), Csehszlovákiában. Magyarországi előfordulása biztosra vehető. Gazdaállataként ismeretes a *Lasiocampa trifolii* ESP. és a *L. quercus* L. (= *fasciatum* GR., *septemfasciatus* TASCHB.)

[*picta* BOIE]

- 3 (2) A csápostor fekete. A potroh rozsdavörös, részben felül és az utolsó szelvényeken fekete. A kis fog a csápok töve között rejtőzik. A 2. visszafutóér a keresztéren túl éri el a könyökérét. Fejpajzsa elöl kis fogban kihúzott és kissé előre is görbült. Feje, tora feltűnően sűrűn, hosszú szőrökkel borított, a hátulsó lábfejzei feltűnően vastagok; csápja végig fekete, a tojócső meglehetősen széles hüvelyét hosszú, fekete szőrök borítják. Hátpajzsa fekete. Meglehetősen zömök, potroha csak kb. kétszer olyan hosszú, mint a fej és a tor együttesen. Feje, tora durván, szinte rücskösen pontozott, fekete. A szájszervek, a fejpajzs, az arc nagy foltja, a fejtető oldalfoltocskái és részben a külső szemkeret keskenyen sárgák. Potrohának elülső 2—3 szelvénye barnászörös, a többi szelvény pedig rendszerint teljesen fekete. Csipői feketék, tomporai, combjai rozsdavörösek (a combokon többkevesebb sötétetéssel). A láb többi része inkább sárgás és a hátulsó lábszár utolsó $\frac{2}{3}$ -a fekete, a hímek hátulsó lábfejzein is nagy barnás felületek lehetnek. 16—20 mm.

Főleg Közép-Európában élő, igen ritkának tartott faj, amely Magyarországon a Budai- és Csíki-hegyekből, valamint Szigetcsépről került elő (III.). Gazdaállatai az *Eriogaster lanestris* L., *Pachygastris trifolii* ESP., *Eudia pavonia* L. (= *carpini* SCHIFF.), Lengyelországból pedig *Acrionicta*-fajból ismeretes (= *flavitarise* RUD.)

signatum GRAV.

- 4 (1) A csápok töve között nincs kiugró fog. Kisebb, legfeljebb 20 mm hosszú fajok.

- 5 (14) A 2. visszafutóér a keresztérhez viszonyítva kisebb-nagyobb mértékben külső érintkező (20. ábra: K).
- 6 (11) Csápostora vörös. Hasonló színűek továbbá a combok és az 1. potroh-szelvény is.
- 7 (8) A csáptő teljesen sárga. Homloka rücskös, tora igen sűrűn, durván pontozott. Feje, tora fekete; szájszervei, arca sárga, a külső szemkeret vörös. A tor varratai, a szárnypikkely, az áltorszelvény vége vörös. Vöröses potrohán fekete rajzolat húzódik a 2. hátlemezen, és kisebb-nagyobb mértékben a potroh vége is fekete. Lábai vörösek, csak az elülső és a középső lábszár külső oldala, továbbá a lábfejek sárgásak. A hátulsó lábszár vége fekete, olykor a hátulsó csípő töve is hasonló színű. Hímje hasonló, elülső és középső lábain a csípők és tomporok halványsárgák. 18–20 mm.

Elterjedési területe Észak- és Közép-Európa. Magyarországon dombvidéki illetve erdei faj, ez ideig a Budai-hegyekből, a Vértes és Bakony hegységből, Ócsáról és Zebegényből került elő (IV–V.)

procerum GRAV.

- 8 (7) A csáptő felül fekete, alul sárga.
- 9 (10) Hátpajzsa és utópajzsa sárga. A csápostor alul barnászvörös, a vége felé fokozatosan halványabb vörös. A külső szemkeret a halánték közepéig sárga. Tora, homloka, nemkülönben arca és halántéka finoman pontozott, áltorszelvénye azonban rücskös, homlokán a középső pontszemig hosszanti él húzódik. Feje, tora fekete, a szájrészek, a fejpajzs, az arc, a hátulsó pontszemek vonalában 2 kis oldalfolt sárga. A tor a varratai mentén, az áltorszelvény az oldalán és a végén vöröses-sárga. Vöröses potrohán a 2. hátlemez és a potroh vége fekete. Lábai végig sárgászvörösek, a hátulsó csípőkön és a hátulsó lábszár végén részben feketék. A hímek elülső és középső csípői, tomporai halványsárgák.

Közép- és észak-európai ritka faj. Magyarországon ez ideig nem került elő, de előfordulása igen valószínű. Gazdaállatai a *Bupalus piniarius* L., *Dendrolimus pini* L., *Panolis flammea* SCHIFF.

[biguttatum GRAV.]

- 10 (9) Hátpajzsa fekete, a csápostor végig egyöntetűen vörös. A szem külső kerete vörös. Tora sűrűn, durván pontozott és általában durvább skulptúrájú, mint az előző faj. A hátulsó csípők és az 1. tomporok feketék. A 2. visszafutóere közvetlenül a keresztér mögött indul, tehát csak gyengén külső érintkező. Feje és tora fekete. Arca sárga, a nőtény csápjainak töve alatt halvány, hosszanti, vöröses sáv húzódik. Szárnypikkelye barnászvörös. A potroh vörös, az 5–6. szelvény fekete. Lábai vörösek, az elülső lábakon több-kevesebb sárga színeződéssel, csípői majdnem teljesen vagy csak a tövükön a hím elülső és középső csípői teljesen feketék, a hátulsó lábszár vége szintén fekete, 17–19 mm.

Budapestről írták le, de a Velencei-hegységből is előkerült. A Szovjetunióban is megtalálták (V.)

ruficornae SZÉPL.

- 11 (6) Csápostora kisebb-nagyobb mértékben fekete.
- 12 (13) Arca nagyrészt fekete, csak az oldalszegélye sárga, esetleg egy középső kis sárga folttal (♀), vagy majdnem egészen sárga, és ekkor a hátulsó lábfejek is vörösek (♂). A fej közepén hátul kissé elkeskenyedik. Homloka rücskösen ráncolt, hosszanti él nélkül. A hátulsó lábfejek barnásvörösek. Az 1. potrohszelvény töve (♀) vagy nagyobb felülete (♂) feketés, közepén barnásvörös. A hátulsó combnak kb. a tövi fele, esetleg nagyobb része fekete. Tora sűrűn pontozott, középhátán azonban a pontok nem túl nagyok és akárcsak a feje, sűrűn szőrözött is. Feje, tora fekete, külső szemkerete keskenyen vörös. Csápja teljesen fekete, külső szemkerete keskenyen vörös. Csápja teljesen fekete, a hímek csáptövének alsó felülete sárga. 17—20 mm.

Európa legtöbb részéből kimutatott, de ritka faj. Magyarországon Budapestről, Dabasról, Csepelről került elő. Ismerjük még Erdélyből, valamint a hazánktól délre eső területekről is (V.). Gazdaállatai az *Episema coeruleocephala* L., *Perigrapha i-cinctum* SCHFF., *Oria muscosa* HBN., *Thaumetopoea pityocampa* SCHFF. (= *Anomalon lathifer* FÖRST. in litt., *A. vicinum* FÖRST., *A. orbitale* THOMS.)

latro SCHRK.

- 13 (12) Az egész arca teljesen sárga. Feje hátul kissé kiöblösödik, rücskösen ráncolt homlokán hosszanti alacsony él húzódik a középső pontszemig (♀, ♂). A hátulsó lábfejek vörösek. A hím hátulsó lábfejéi legtöbbször sárgák. A hátulsó comb fekete (csak a csúcsa vöröses). Az 1. potrohszelvény végig vörös. Lábai nyúlánkábbak az előző fajénál. Szkulptúrája, színe általában hasonló az előzőhöz. 15—25 mm.

Európa legnagyobb részében, valamint a Szovjetunióban és Észak-Afrikában honos, elég gyakori faj. Magyarországon a Budai-hegyekből, Isaszegről, Martonvásárról, Tapolcáról került elő. Ismerjük Erdélyből és Magyarország déli határain túl eső részektől is (IV—VI., IX.). Gazdaállatai a *Xylota exoleta* L., *X. vetusta* HBN., *Episema coeruleocephala* L., *Scotia segetum* DENIS & SCHFF., *Scotia ripae* HBN., *Mamestra oleracea* L., *Orthosia gracilis* F. (= *Ophion flavifrons* GRAV.)

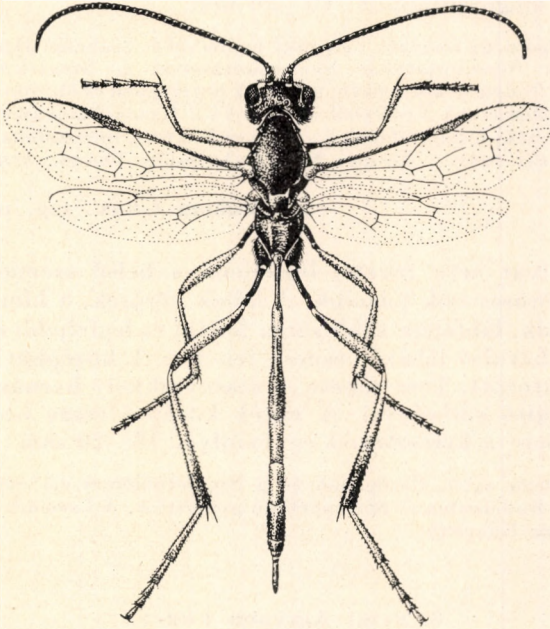
cerinops GRAV.

- 14 (5) A 2. visszafutóér a keresztérhez viszonyítva egybefolyó (20. ábra: G), vagy csak egész kis mértékben külső érintkező (lásd a *melanobata* GRAV. ssp. *melanops* FÖRST. ♂ és *leucopa* SZÉPL. fajokat). Hátulsó lábfejen olykor fehér gyűrűk vannak.
- 15 (18) A hátulsó lábfejek fehérgyűrűsek.
- 16 (17) Arca fekete, csak az oldalszegélye keskenyen sárga (♀), vagy az arc közepén is húzódik sárga folt (♂). Középháta nem túl sűrűn, de meglehetősen mélyen pontozott. Hátulsó combjai majdnem teljesen feketék, és majdnem fekete az egész 1. potrohszelvény is. 2. visszafutóere a keresztérrel egybefolyó. Csápja fekete. Homloka rücskösen ráncolt,

alacsony éllel. A középtori melloldalak sűrűn pontozottak. Feje, tora sűrűn szőrözött, fekete, a külső szemkerete keskeny vöröses csíkkal. A 2. hátlemez és a potroh vége fekete. A csípők, tomporízek feketék, az elülső és középső combok vörösek, a lábfejek barnák. A hátulsó láb nagyrészt fekete, csak a lábszár az elülső részében vöröses, és a lábfejtő hátulsó fele, valamint a 2—4. lábfej fehér. A hím elülső és középső lábai majdnem sárgák és a hátulsó lábszár nagyobb felületen vörös. 15—20 mm.

Észak- és Közép-Európában, valamint a Szovjetunióban előforduló ritka faj. Magyarországon a Budai-hegyekből és Simontornyáról ismeretes (III—VI.) Gazdaállata az *Episema coeruleocephala* L., *Malacosoma castrensis* L., *Zygaena filipendule* L. és *Z. lonicerae* SCHEV. (= *Anomalon annulitarse* THOMS.)

fibulator GRAV.

27. ábra. *Gravenhorstia leucopa* SZÉPL. ♀ (Eredeti)

- 17 (16) Mindkét ivar arca teljesen sárga. Középháta igen finoman és szórta pontozott. Hátulsó combjai legfeljebb a tövükön feketék és az 1. potrohszelvény is csak kis felületen fekete. A 2. visszafutóere gyengén külső érintkező (27. ábra). Csápja valamivel hosszabb az előző fajénál, töve alul sárga. Lábai világosabbak, amennyiben csak a csípők és a tomporok, esetleg a hátulsó comb töve, valamint a hátulsó lábszár vége fekete. A hátulsó lábfejtő nagyrészt barnászörös. Hímje hasonló. Egyébként színben, skulptúrában a *fibulator* GRAV. fajjal megegyezik. 15—18 mm.

Magyarországról (közelebbi helymegjelölés nélkül) írták le, de előkerült Spanyolországból, Csehszlovákiából és a Krímből is. Magyarországon az újabb gyűj-

tések során a Budai-hegyekben és a Mátrában is megtalálták (VI.). A *Cucullia blattariae* Esp. nevű lepkéből nevelték

leucopa SZÉPL.

18 (15) A hátulsó lábfejeken nincs fehér gyűrű.

19 (20) Arca legalább kétoldali szegélyén sárga, gyakran (különösen a hímeké) az egész arc világos. A csípőkön, a tomporokon kívül a combok, a lábszárak, különösen a hátulsó lábon, barnások vagy feketések. A lábfejízek nagy része vörös, a lábak nagyjából csak kivételesen vörösek, vagy a hímeken az elülsőkön és a középsőkön részben sárgák. A középhát finomabban és szórtabban pontozott. Tora fekete, a potroh töve-vege fekete, közepe vörös, de a töve is lehet vörös. A hátulsó lábfejtő 2,25–3-szor hosszabb, mint a 2. lábfejtő, a combok és a lábszárak is megnyúltabbak. 10–20 mm.

Európa nagy részéből, valamint Tuniszból és Szahalin szigetről is kimutatták. A törzsalak Németországban, Spanyolországban és Szovjetunióban fordul elő. Hazánkban Budapest környékén, a Mecsek hegységben és Martonvásáron gyűjtötték. Van több példányunk Erdélyből is (IV–VI.). Gazdaállatai (mivel a fajt csak legutóbb tisztázták) bizonytalanok (= *varians* BRAUNS, *interstitialis* SZÉPL., *flavimanus* SZÉPL., *similis* SZÉPL., *Försteri* MOCS., *claripenne* THOMS., *brevicorne* FÖRST. nec GRAV.)

melanobata GRAV. ssp. **melanops** FÖRST.

20 (19) Mindkét ivar arca fekete, legfeljebb a belső szemkereten keskeny, halványvörös csík húzódik. A lábak vörösek, a hím lábszárai nagyrészt sárgák, lábfejein több sárga folttal és legfeljebb a csípők, tomporok és a hátulsó lábszár csúcsa feketés. A középhát igen durván és sűrűn pontozott. Tora fekete, a szárnypikkely barnásvörös, miként a potroh elülső szelvényei. A rágók középső része barnássárga. A 2. visszafutóere a keresztérrel egybefolyó. 18–20 mm.

Csaknem egész Európában és a Szovjetunióban élő meglehetősen ritka faj. Hazánkban Budapesten és Sárospatakon gyűjtötték. A *Lamonia dumi* L. élősködője (= *flavipenne* BRAUNS)

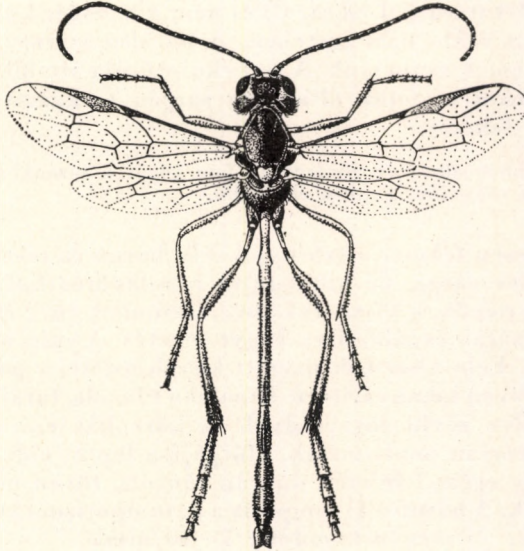
villosa GRAV.

8. nem: **Agrypon** FÖRST.

Fekete alapszínű, sárgával gazdagon tarkázott fajok (28. ábra). Potrohuk és a lábaik nagy része rozsdavörös. A szemek felett a belső sarkon az arc sárga foltjával gyakran összeköttetésben levő, általában lefelé keskenyedő sárga folt van. A rágók felső foga az alsónál hosszabb. A fejpajzs közepén kis, hegyes fogat találunk. Az elülső csípők domborúak, simák, rajtuk nincs haránttaraj. A hátulsó szárny kurtaere gyengén ívelt, nem törik meg és nem ered belőle a szárnysegély felé hosszanti ér. Az elülső szárnyon a 2. visszafutóér külső érintkező, a párhuzamos ér kissé az alsó sejt közepe felett, annak $\frac{1}{3}$ -ában ered (20. ábra: D). Az utótóri melloldalaknak a középső csípő felé eső sarkán háromszögletes fog nyúlik előre.

A palearktikumban elterjedt. Az újabb rendszerezés szerint számos régi faja más nemekbe került, sőt a nemet a *Trichonotus* CAM. alnemeként is tárgyalják, így fajszámuk bizonytalan. Hazánkban 2 faj sikerült kimutatni. Lepkék élősködői.

- 1 (2) A csáp jóval rövidebb a test hosszánál (28. ábra). Kisebb termetű. A hátulsó lábfejek meglehetősen megvastagodtak. A könyökérnek a keresztér és a 2. visszafutóér közötti szakasza a keresztérral tompaszöveget zár be. A középső csípő és a tomporízek nagyobb része sárga, legfeljebb belső tövükön rozsdavörös. A csáp tőizei alul-felül nagy részben sárgák. A hátulsó lábfej és legalább a 2. lábfejiz fele rozsdavörös, a többi része sárga. Arca, a homlok, szájrészei, külső szemkerete, belső szemkerete a szemcsúcsig sárga, halántékán felül vörös folttal. A

28. ábra. *Agrypon flaveolatum* GRAV. ♀ (Eredeti)

szárnypikkelyek, a potroh és a lábak nagy része vörös. Kivételesen egyes példányokon a test helyenként sötét, rozsdavörösen áttetsző. 8–15 mm.

Egész Európában előfordul, továbbá Koreáig, Japánig elterjedt. Túlnyomóan Budapest környékén gyűjtötték, gyakori. Sok lepkegazdája ismert (IV–VIII.)

flaveolatum GRAV.

- 2 (1) A csáp csaknem testhosszúságú. Nagyobb termetű. A hátulsó lábfejek karcsúak. A könyökérnek a 2. visszafutóér közötti végső szakasza a keresztérnek csaknem egyenes folytatása, a találkozáskor alig törik meg. A 2. csípők és tomporízek legnagyobb részben rozsdavörösek, legfeljebb a csípők belső végükön, a hím csípőjén alul egy csík, a tomporízek pedig alsó oldalukon sárgák. A csáptőizek csak alul sárgák, felül feketék. A hátulsó lábfejtő elülső $\frac{2}{3}$ -a rozsdavörös, vége a többi ízekkel együtt sárga. A fej a szemek mögött megvastagodott. Középhátának a hátpajzs előtti része ráncolt, elöl ritkábban, kétoldalt

sűrűbben pontozott, fénylő. A hím halántékán felül nincs vörös folt. Egyébként színezetben, skulptúrában az előző fajhoz igen hasonló. 15 mm.

Budapestről írták le, de megtalálták Pilismaróton is; a Retyezátról is előkerült

faciale SZÉPL.

9. nem: *Atrometus* FÖRST.

A szárnyerezetük rendkívül jellemző. a párhuzamos ér ugyanis közvetlenül a középer folytatása (20. ábra: C) és nem a lefutóér különböző pontjából ered, mint ahogy a többi nem esetében. A hátulsó szárny kurtaere egyenes, nem megtört. A szemek csupaszok. A test skulptúrája általában durva. A hazai fajok nagyrészt feketék, fejük általában sárgán tarkázott, lábaik egy része rozsdavörös vagy feketés.

A palearktikumban elterjedt mintegy 10 faja közül 3 hazánkban is előfordul, 1 faj felfedezése pedig igen valószínű. Lepkék élősködői.

- 1 (2) A tor teljesen fekete, a szárnypikkely barna és részben sárga. Halántéka részben sárga, de nincs rajta rozsdavörös folt. A hátulsó lábak vörösek, a csípők, a tomporok töve, a combok töve és vége, nemkülönben a lábszárak és lábfejek hegye feketés. A csáp olyan hosszú, mint a test fele. Feje a szemek mögött kiszélesedett, a pontszemek mögött viszont mélyen kikanyarított. Homloka ráncolt, taraj nélkül. A fejpajzs alsó szegélye rövid fogacskával. A középhát erősen, a melloldalak közepén szórtan pontozottak. Hátpajzsa lapos, oldalszegéllyel. Az áltorszelvény egész felületén durván ráncolt, tövén nincsenek nagyobb sima mezők. A hátulsó 1. tomporíz a 2. tomporíznél hosszabb, a hátulsó lábfejtő (♀, ♂) megvastagodott. 7—10 mm.

Elszórtan Észak- és Közép-Európában él; előfordulása Magyarországon is igen valószínű

[*geniculatus* HLMGR.]

- 2 (1) A tor legalább részben vörös, ha kivételesen fekete, akkor legalább a szárnypikkelyek vörösek. A halánték nagy részben sárga, a szemek felső szegélyén rozsdavörös foltal.
- 3 (4) Az áltorszelvény tövén nincs 3 jól elhatárolt sima mező. A csápok hossza a test hosszának legfeljebb a felével egyenlő. A nyakszirti taraj a rágók felé nem nagyobbodik meg és nem átlátszó. A tor legfeljebb a középhát két oldalán, a szomszédos előtöri szegély mentén, a középtöri melloldal elülső varratán és a hátpajzson részben vörös, a vörös rész kivételesen a szárnytövek közelére korlátozódik. A csáptő felül fekete. Halántéka felül kisebb-nagyobb felületen vörös, rágója a vége kivételével sárgásbarna, a fej különben fekete (♀) vagy a homlok közepe kivételével sárga (♂), halántékán azonban ekkor is van vörös folt. A hátulsó láb túlnyomórészt barnászvörös vagy fekete, az elülsők legalább a lábszárakon és combokon (♀) sárgászvörösek. A hím hátulsó lábfejtője, továbbá a 2—3. lábfejtője feltűnően erősen megvastagodott,

csaknem eléri a lábszárvég vastagságát. Feje, tora igen durván rücskös, helyenként rücskösen pontozott. 12—13 mm.

Előfordul Angliában, Franciaországban, valamint hazánkban, ahol a Budai-hegyekből került elő (VII.). A *Zygaena carniolica* Sc. és a *Z. laeta* HBN. bábjából nevelték

insignis FÖRST.

- 4 (3) Az áltorszelvény tövén 3 jól elhatárolt, sima felületű mező van. A csápok a testhosszal majdnem egyenlő hosszúak. A nyakszirti taraj kétoldalt a rágók tövének alsó sarkáig fokozatosan megnagyobbodva futnak és átlátszók. A tor jóval kiterjedtebben vörös, az említett részen kívül más testrészek rozsdavörösek. A csáptó alul-felül sárga.
- 5 (6) Az egész hátpajzs sárgáspiros. Torán a középhát, az előtor két oldala, a középtori melloldalak főleg alul és az áltorszelvény töve fekete, másutt sárgáspiros. Potroha és lábai csaknem teljesen sárgáspirosak. Az elülső szárny párhuzamos ere olykor kismértékben az elsősejt felső csúcsa alatt ered, de sohasem olyan távol, mint pl. a *Barylypa*-nem szárnyán. Az arc sárga, a fej nyakszirti tája viszont a redőig, azontúl a homlok a pontszemek körül fekete, a halánték sárga, illetve felül barnásvörös. Az arc, a homlok, a tor erősen pontozott, halvány fényű. A csáp nagy részben vörös. 10 mm.

Közép-Európából ismerik. Nálunk is előfordul, de közelebbi lelőhelyadata ismeretlen (VIII.). Az *Orthosia gothica* L.-ből nevelték

arquatus GRAV.

- 6 (5) A hátpajzsnak csak a széle sárgáspiros, olykor teljesen fekete. Torán a varratok, a szárnytő körüli rész, az előtor kétoldali elkeskenyedett része, az utópajzs és környéke, valamint az áltorszelvény vége sárgáspiros, másutt fekete. A potroh utolsó 3 hátlemeze nagy részben fekete, lábai túlnyomóan rozsdavörösek. A hátulsó lábfejízek felül feketések. Az arc, a fejpajzs, a rágók és a szemkeretek sárgák, a nyakszirti táj, homlok közepe kiterjedtebben fekete, a halánték rozsdavörös foltja a sárgába hajló. Az arc, a homlok, valamint a tor erősen pontozott, csupán halvány fényű. A csáp nagyrészt vörös. 12 mm.

Hazánkban Pilismarótról ismerjük

areolatus SZÉPL.

10. nem: *Trichonotus* CAM.

Az elülső csípőkön kétoldalt igen jellegzetes taraj húzódik, a csípő gyakran e tarajig sötét. Ez a bélyeg határozottan elkülöníti a nem fajait a többi nem fajaitól. Elülső szárnyukon a párhuzamos ér a lefutóér $\frac{1}{5}$ — $\frac{1}{4}$, ritkábban $\frac{1}{3}$ részéből ered (29. ábra), ha a lefutóér felső pontját, illetve az alsó sejt sarkát tekintjük kiinduló pontnak. A hátulsó szárny kurtaere gyakran egyenes, nem ritka azonban a megtört és a halvány eret kibocsájtó kurtaér sem. Potrohuk nagyrészt mindig rozsdavörös, és csak a végük, valamint a hátlemezek közép-vonala fekete. A toron, a halántékon a barnásvörös, a fejtetőn, a lábakon gyakran a sárga vagy a sárgásfehér szín is megjelenik.

Kisebb méretű fajoktól (10 mm) az átlag legnagyobb fürkészekig tartoznak e nembe. Az eddigi közleményekben e nem fajai főleg az *Agrypon* FÖRST., *Labrorychus* FÖRST., *Anomalon* PANZ. és a *Barylypa* FÖRST. nemekben szerepeltek, így a TOWNES legújabb rendszere szerint ide tartozó fajok számát ma még megközelítően sem lehet megadni. A palearktikum keleti részén 31 fajt mutattak ki. Hazánk faunájában eddig 11 fajt és 1 változatot sikerült kimutatni, 2 faj előkerülése pedig várható. Mind lepkebábokban élőködnek.

- 1 (22) A párhuzamos ér az alsósejt külső oldalát alkotó lefutóérnek elülső $\frac{1}{4}$, olykor csak $\frac{1}{5}$ részéből indul ki (29. ábra), ha olykor közelebb áll az $\frac{1}{3}$ -ához, akkor lásd a 20. pontot is. A halánték felső részén gyakran van kisebb-nagyobb kiterjedésű barna folt, a halánték egyébként különböző mértékben rendszerint sárga.
- 2 (3) A csáptő teljesen sárga. A hím középhátának felülete igen durva, fénytelen, a nőtényé finomabb, már a pontozás is kivehető és a közterecskék halványan csillognak. A csápok feltűnő hosszúak, csaknem eléri a test hosszát. A nőtény rágói, fejpajzsa, arca, halántéka csaknem teljesen sárga, a fekete színeződés a pontszemekre és az alattuk levő homlokra, valamint a fej nyakszirti tájára korlátozódott. A hím részben fekete, a szemek felső szegélyén kis sárga folttal. Az előtor kétoldali hátulsó sarka, továbbá a szárnypikkelyek és a hátpajzs kétoldali foltja sárga, az áltorszelvénynek a potrohnyél felé eső elkeskenyedett része rozsdabarna, különben fekete. Az elülső és középső csápok, tomporízék sárgák, a hátulsó csípő rozsdabarna, tomporízei pedig részben sötétbarnák, miként a lábszár végei és a lábfejtő $\frac{3}{4}$ része. 12 mm.

Németországban, Belgiumban és a Szovjetunióban elterjedt, Faunaterületünkön Mehádiáról van példányunk, valószínűleg ez szerepel TOWNES katalógusában is „Hungary” néven (XI.). Előfordulása hazánkban is várható

[*brevicollis* WESM.]

- 3 (2) A csáptő csupán alsó oldalán sárga, felül fekete.
- 4 (7) A középhát felülete, legalább részben, feltűnően durva, fénytelen. A hátulsó szárny kurtaere egyenes, sohasem megtört.
- 5 (6) A középhát mindenütt erősen és durván pontozott, fénytelen, az egyes pontok alig vehetők ki. A külső szemkeret mentén sima, ragyogó szegély húzódik. A 2. visszafutóér a keresztérhez közelebb áll, a keresztér hosszánál rövidebb távolságra ered. Az erecske meglehetősen távoli külső érintkező. A csápok alatti fejrész sárga, miként a szemek feletti 2 halántékfolt is (♂). A nőtény halántéka a felső, inkább vöröses foltig vörössesárga. A csípők és az 1. tomporízék halványsárgák, a láb többi része sárgászöröses, a hátulsó lábfejtő vége fekete. Fekete torán csak a szárnypikkelyek sárgászörösek. Toroldala is durván pontozott, részben azonban halványan csillog. 5–15 mm.

Közép- és Észak-Európában elterjedt. Hazánkban a Budapest környéki erdőkben és a Mecsekben gyűjtötték (V–VI.) (= *Agrypon rugiferum* THOMS., *Agrypon variitarsum* WESM. var. *pictus* KISS)

anxium WESM.

- 6 (5) A középhát általában kevésbé durván pontozott, a középső mezőn elől az oldalmezőkkel együtt a pontozás nagyobb felületen már jól megkülönböztethető. A külső szemkeret mentén csak egészen keskeny, sima, ragyogó szegély húzódik. A 2. visszafutóér a keresztértől távolabb áll, legalább a keresztér hosszával egyenlő távolságra ered. Az erecske közeli külső érintkező. A csápostor karcsúbb. A csápok alatti fejrész, miként a szemek feletti halántékfolt fehéressárga (♂), a nőstényen a két folt egybeolvad, de világossárgás és felül vörössárga. A lábai az előző fajhoz hasonlóak. 5—15 mm.

E fajt Közép-Európában nemrég tisztázták, így nagyobb elterjedése várható. Hazánkban Budapest környékén, Simontornyán és Tihanyban gyűjtötték *Hyponomeuta* lepke bábjából (VI—VII.)

minutum BRIDGM.

- 7 (4) A középhát felülete nem durva, fénytelen, hanem pontozott és kisebb-nagyobb mértékben mindig fénylő. A hátulsó szárny kurtaere általában megtört, csak ritkán egyenes.
- 8 (9) Feje, tora igen finoman, egyenletesen pontozott. Mind a 2. visszafutóere a keresztérhez viszonyítva, mind az erecske az alapérhez viszonyítva távoli külső érintkező. Lábai a tövükön, továbbá a lábfejtöveken fekete. Teste fekete, helyenként sárga, sárgászöld foltokkal. 10—13 mm.

Közép-Európában szórványosan sokfelé gyűjtötték. Előfordulása hazánkban is várható

[opaculum HEINR.]

- 9 (8) A fej és a tor pontozása nem olyan finom és nem egyenletes.
- 10 (13) A hátpajzsnak csak két oldala sárga (♀), vagy egészen sárga, vagy sárgászöld (♂) és csak kivételesen fekete, világos szín nélkül. Ekkor azonban az áltorszelvény közepén nem fut sekély hosszanti csatorna, és az előtor kétoldali lenyúló hegyes lemeze nagy részben barnászöld.
- 11 (12) A középtori melloldalak felső — a szárnypikkelyek alatti — része csaknem teljesen rozsdavörös és csupán hátulsó szegélye, valamint a hasoldal felé eső fele fekete. Az utótori melloldaloknak a hátulsó szárny eredése alatt levő elülső karéja, nemkülönben az áltorszelvény hátulsó fél része erősen, az előtor oldalmezeje csak halványan rozsdavörös. A hímeken a rozsdavörös szín kisebb kiterjedésű. Az 1—4. potrohszelvény legnagyobb része kisebb-nagyobb kiterjedésben, a lábak nagy része sárgásbarna. Az elülső csípők, tomporízék és a középső csípők nagy része sárga, a hátulsó tomporízék és a középső csípők nagy része sárga, a hátulsó tomporízék barnásfeketék. A rágók, az arc, a csápeső alsó oldala, a pofák környéke világossárga. Homloka sűrűbben, középháta kissé ritkábban, de meglehetősen erősen pontozott, az áltorszelvény közepén a ráncok a környezettől alig eltérő hosszanti mélyedést határoznak. Az áltorszelvény vége nyélszerűen elkeskenyedett. A hímek hátulsó tomporízei rozsdabarnák, nem fekete-barnák. 14—15 mm.

Franciaországból írták le, hazánkban Jászberényből, Irsáról, faunaterületünkön pedig Malomvízről és Szászkézdről került elő (VI—VIII.)

meridionator AUBERT

- 12 (11) A középtori melloldalnak ritkán csak a felső csücske és legfeljebb a széle keskenyen rozsdavörös, legnagyobb része azonban fekete. Az utótori melloldalak és az áltorszelvény legnagyobb része a potrohnyél felé eső csúcsa kivételével fekete. Az előtor és az oldallemeze legalább az elülső szélén és a lenyúló hegyes végeken, de gyakran nagyrészt barnásvörös. A hátulsó tomporízék és a hátulsó csípők egy része, valamint a hím középső csípőjén egy folt fekete. Az elülső és a középső tomporízék nagy része sárgásfehér. A középhát pontozása a *debilis* WESM. fajéra emlékeztet. Az áltorszelvényen közepén hosszanti irányban nem alakult ki mélyedés. A nyakszirti taraj a rágók töve előtt feltűnő magas, kiterjedten fehérfoltos, áttetsző, és a szájszerveket határoló üreg felé sarkosan kanyarodik, közben e rész erősen homorú. A halánték felső, nagyobbik része barna (♀), illetve a külső szemkeret keskenyen sárga, a halánték pedig barna (♂). 11—12 mm.

Siófokról írták le, Budapestről is előkerült

variegatus SZÉPL.

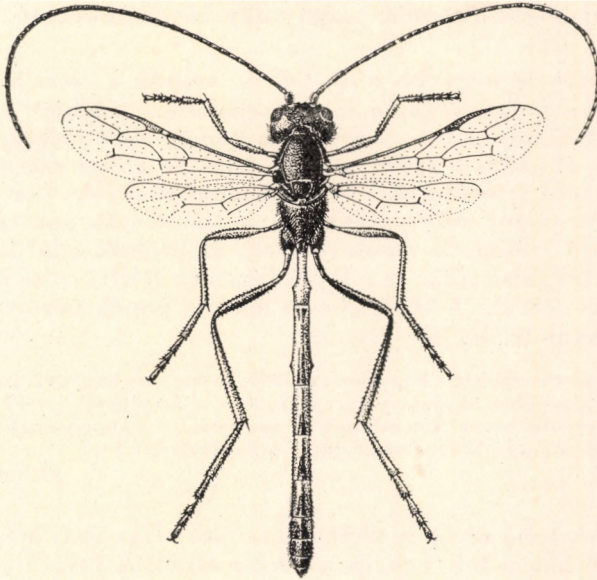
- 13 (10) A hátpajzs fekete, nincs rajta sárga vagy vörös folt.
- 14 (17) Az áltorszelvény közepén hosszanti irányban kissé behorpadt, sekély csatorna fut, amely a környezeténél kissé mélyebb. A hátulsó szárny kurtaere középütt vagy a közepe alatt mindig megtört. A szemek felső sarka felett nincs sárga folt. A középhát olykor meglehetősen ritkán pontozott, sima és fénylő. A szemek felett kétoldalt mindig van barna folt, amely gyakran a halánték sárga színébe olvad.
- 15 (16) A középhát sűrűn és egyenetlenül pontozott, gyengén fénylő. A csáptő alsó oldalán kis folt barnásvörös és a csípő legfeljebb felül kissé sárgás (♂). A csípők és az 1. tomporíz feketék, a lábak többi része rozsdabarna, helyenként (lábszárok külső oldala, részben a lábfejek is) sárgásbarna. A halánték a pofarész körül kisebb-nagyobb kiterjedésben sárga, nagyobb szakaszon fekete és a szemek fölött barna. A nyakszirti taraj a rágók előtt kiszélesedett, de kisebb mértékben, mint a következő fajon és részben sötét. A rágók fekete hegyük kivételével sárgák. Tora fekete, csupán a szárnypikkelyek barnák. Szárnyerezete sötétbarna, a szárnyjegye szalmasárga (29. ábra). Csak az 1. potroh-szelvénye teljesen rozsdabarna, a 2—4. potroh-szelvénynek legalább a hátoldala, az 5—6. pedig csaknem teljesen fekete. 16—18 mm.

Hazánkban írták le, de kimutatták még Ausztriából, Romániából, valamint a Szovjetunióból is; előfordul Budapest környékén, Csepelen, Kaposváron és az Ipoly mentén. A *Zerynthia hypopyle* SCHULZ.-lepke bábójából nevezték (III—VI.)

polyxenae SZÉPL.

- 16 (15) A középhát kissé ritkábban, de egyenetlenül pontozott és fénylő. A csáptő alsó oldala teljesen sárga. A csípők és a tomporízék világosak,

az elülsők és a középsők részben sárgásfehérek, részben rozsdabarnák, a hátulsók, miként a lábak legnagyobb része, rozsdabarna, helyenként (a lábszárak és a lábfejek egy része) sárga. A halánték nagy része sárga vagy egybeolvadva sárga és barna (♀), vagy ha részben közepén fekete (♂), akkor is a felső barna folt a külső szemkeret mentén gyakran lenyúlik a sárga halántékrészhez. A nyakszirti taraj a rágók előtt feltűnően kiszélesedett, világos, átlátszó. 12–16 mm.

29. ábra. *Trichonotus polyxeniae* Szépl. ♂ (Eredeti)

Belgiumban, Franciaországban és a Szovjetunióban találták. Hazánkban a Budapest környéki hegyekben, a Csákvár melletti erdőben és Bátorligeten gyűjtötték. A Magas-Tátrából, Eperjessről és Rév környékéről is ismerjük (V–VI.)

debilis WESM.

- 17 (14) Az áltorszelvény közepén a környezetnél mélyebb hosszanti csatorna nincs, legfeljebb hosszanti irányban rendezett redők vannak. A hátulsó szárny curtaere többnyire megtört. A szemek felső sarka mellett ritkán sárga folt van, de nagyobb barna folt gyakori.
- 18 (19) A fejtető fekete, a szemek fölött nincs sárga vagy barna folt. Halántéka fekete, csupán a pofa körül sárga, miként a rágók vagy az arc. A szárnypikkelyek rozsdabarnák, a tor másutt fekete. Lábai túlnyomórészt sárgásbarnák, elülső és középső csípői, tomporai sárgásfehérek. Minden potrohszelvény legalább kétoldalon sötét. A csáptó alsó oldala sárga. A tor meglehetősen sűrűn pontozott, a középtor a torháti barázdák mentén benyomott, durvábban skulptúrált. A homlok

pontozása sokkal finomabb, a fejtető közvetlenül a szemek felett, továbbá a halántékok felső része sima, fénylő és nem pontozott. A nőtény tojócsöve hosszabb a potrohvég kétszeres mélységénél (oldalnézetben), a hím hátulsó lábfejízei megvastagodtak. 12—15 mm.

Belgiumból, Svédországból, a Szovjetunióból és Japánból mutatták ki. Hazánkban a Hortobágyon: Bocskay-kertben és Budaörsön gyűjtötték, továbbá az *Eupithecia euphrasiata* H.-SCH. lepkéből nevelték

variitarsum WESM.

- 19 (18) A fejtőn kisebb-nagyobb sárga vagy barnás folt van.
- 20 (21) A halánték legnagyobb része fekete, csupán a szem belső-felső sarka előtt és a pofarész táján kis kiterjedésben találunk egy apró sárga foltot. A hátulsó szárny kurtaere a közepe alatt megtört, és e pontból halvány ér indul a szárnyszegély felé. Az elülső szárny párhuzamos ere olykor a lefutóérnek $\frac{1}{4}$ -e alatt indul ki, az ér $\frac{1}{3}$ -át azonban nem éri el. Az előtor szárnypikkelyek előtti csúcsán apró sárga folt van. A hátulsó lábfejzék rozsdavörösek, az utolsók felül kissé feketések. A halánték felső része és a fejtető szemek feletti része feltűnően sima, pontozás nélküli. A középső és a hátulsó csípők között a haslemezből fog irányul lefelé. 10—13 mm.

Németországból, Lengyelországból és Svédországból, továbbá a Szovjetunióból ismerik. Hazánkban Budapest környékéről és a Zempléni-hegységben került elő. Az Északi-Kárpátokból és Szászkezdtről is ismerjük (= *Blaptocampus nigricornis* WESM. var. *flavopunctatus* KISS, *Labrorychus ruficoxis* SZÉPL.)

clandestinus GRAV.

- 21 (20) A szemek felső sarka mellett nincs apró sárga folt, helyét rendszerint nagyobb barna folt foglalja el. Arca sárga. A csáptó alul sárga, felül fekete. A tor az előtor oldalaival és a hátpajzssal együtt fekete, legfeljebb a szárnyak töve körül igen kis kiterjedésben rozsdavörös. Az összes csípők és a középső-hátulsó temporizék nagy része fekete. Az elülső csípők hegye, temporizei, a középső láb 2. temporíze sárgás (♀), a combok, a lábszárak, a lábfejek túlnyomórészt rozsdabarnák, a lábfejzék részben feketések. A hím elülső és középső lábainak mindkét temporíze sárgásfehér. A középhát meglehetősen sűrűn pontozott. Az áltorszelvénynen nincs hosszanti mélyedés. A nyakszirti taraj a rágók töve előtt feltűnő magas, sárgán áttetsző és ív alakban (♀), illetve alacsony szögben megtörve barnásfeketén (♂) a fej alsó oldala, a szájszerveket tartó üreg felé kanyarodik. A halánték nagyobbik felső fele barna (♀), illetve a közepe fekete (♂). 12—16 mm.

Hazánkon kívül Angliában, Olaszországban és a Szovjetunióban ismerik. Nálunk Budapest környékén gyakori, de előfordul a Bakonyban, a Vértes hegységben, a Balaton mellett, a Mecsekben és Bátorligeten, nemkülönben ismerjük Erdélyből és a horvát Karsztról is

tenuicornis GRAV.

Változata:

1. A tor fekete, a hátulsó lábak azonban a combok rozsdabarna alsó oldala kivételével feketések. Elülső és középső lábai egyébként rozsdavörösek, nagyon kevés

sárgásfehér folttal. A nyakszírti taraj a rágók töve előtt sárgásfehér, áttetsző. A halánték csupán a rágók mellett sárga, nagy részben fekete, felül barna folttal. 12 mm. — Az *Anaitis plagiata* L. lepke bábájából nevelték

var. *anaitidis* SZÉPL.

22 (1) A párhuzamos ér az alsósejt külső oldalát alkotó lefutóérnek elülső $\frac{1}{3}$ - (esetleg $\frac{1}{2}$)-ából indul csak ki. A halántékon nincs barna folt, legfeljebb a szemek feletti részen apró, sárga folt található.

23 (24) A potroh 2—4. szelvénye teljesen rozsdavörös, még a hátlemezek közepén sem fekete. A fej a szemek mögött felülnézetben kétoldalt erősen összetartó. A fejpajzs és az arc fekete (♀), csupán a belső szemkeret mentén keskenyen vagy kisebb-nagyobb mértékben sárga (♂). A csáptó fekete, a csápostor legalább alul rozsdabarna. Tora fekete, a szárnypikkelyek sötétbarnák. Halántéka a szemektől kifelé haladva fokozatosan sűrűbben, de finoman pontozott. Homloka hozzávetőlegesen hosszanti irányban meglehetősen durván ráncolt. Középháta, toroldala durván, erősen pontozott. A hátulsó szárny kurtaere közepén erősen megtört, belőle a szárnysegély felé határozott ér ered. 12—16 mm.

Közép- és Dél-Európából ismerik. Hazánkban Budapest környékéről és a Dunántúl több pontjáról előkerült (VI—VIII.) (= *Labrorychus nigrifrons* SZÉPL., *Anomalon guttiger* SZÉPL.)

delarvator GRAV.

24 (23) Legalább a 2. potrohszelvény hátlemeze közepén fekete. A fej két oldala párhuzamos, vagy csak a szemek mögött alig összetartó. Az arc színe változatos. Olykor a fejpajzssal együtt fekete, csupán a belső szemkereten alul húzódik kétoldalt keskeny sárga szegély (♀, ♂), vagy egyes formákon az arc többi része és a fejpajzs sötétbarna, valamint a belső szemkereten húzódó keskeny sárga csíkon kívül közepén is van rajta kisebb-nagyobb sárga folt. A halánték, a fejtető a kicsiny sárga folt kivételével fekete, miként a tor. A homlok ráncai az előző fajénál kissé gyengébbek. A hátulsó szárny kurtaere csupán gyengén megtört és belőle csak ritkán indul ki ér. 12—15 mm.

Közép- és Észak-Európában elterjedt. Hazánkban Budapest környékén több helyen, valamint a Dunántúl több pontján, továbbá Kiskunhalason gyűjtötték. Erdélyből is vannak adataink (= *Agrypon tenuitarsum* GRAV. var. *rufipes* KISS)

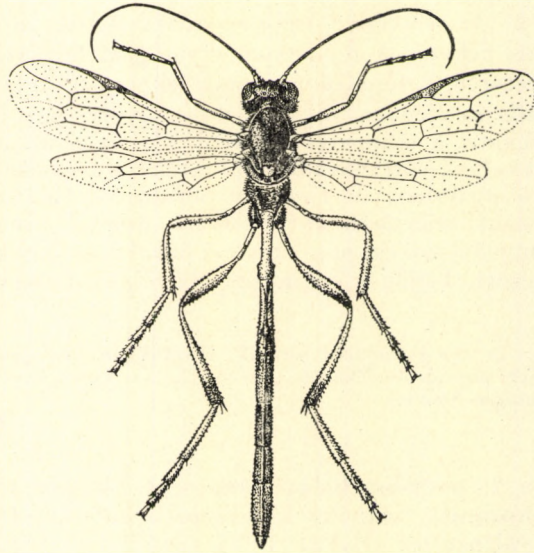
anomelas GRAV.

11. nem: *Therion* CURT.

Feltűnő nagy fürkészdarazsak tartoznak ide, hosszúságuk a 30 mm-t is eléri, színük fekete és sárgásvörös. Az előtor elülső sarkán, a toroldalon jól látható fog van. Testük szőrzete nem dús. Az alsósejt és a korongsejt csaknem azonos hosszúságú (31. ábra: I). A hátulsó lábfejtövük kb. csak kétszer olyan hosszú, mint a lábfej 2. íze. Fejpajzsuk elől egyenesen lemetezett vagy gyenge ívben lekerekített. Fejük, toruk pontozása szórt, általában igen durva, helyenként rücskös, az áltorszelvény pedig hálózatosan ráncolt (30. ábra).

20 körüli fajuk főleg a nearktikumból és a palearktikumból vált ismertté. Magyarországon 3 fajuk került elő. Valamennyien lepkék élősködői.

- 1 (2) Középháta és a toroldalak aránylag finoman, szórtan pontozottak, igen domború hátpajzsa fekete, közepén finom hosszanti bemélyedéssel. Csápja rövid, alig hosszabb, mint a fej és a tor együttesen. Feje, tora fekete, mindössze a belső és külső szemkeretnél van elmosódott

30. ábra. *Therion circumflexum* L. ♀ (Eredeti)

vöröses színeződés és a hímek arca sárga. A potroh elülső 3–4 szelvénye rozsdavörös, a továbbiak feketék. Csípői feketék, egyébként a lábak rozsdavörösek (♀) vagy inkább sárgások (♂), és olykor feketére színeződhetnek a hátulsó combvégek és a hátulsó lábszárvégek is. A hímek hátulsó lábfejzei — a sárga lábfejtövet kivéve — barnásak. A nőstények csáptöve fekete, a hímeké az alsó felületen sárga, a csáp-ostor viszont rozsdavörös (♀, ♂). 15–20 mm.

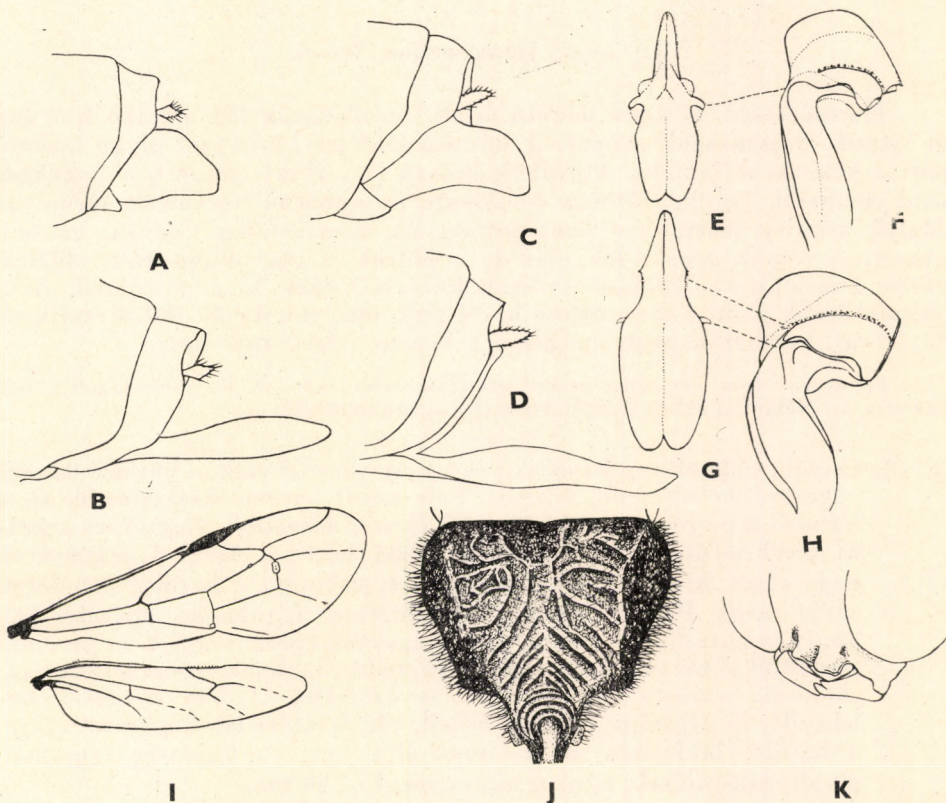
Európa nagy részéből ismeretes, de ritka faj. Magyarországon mindössze a Kőszegi-hegyekből, a Bakonyból és Órszentmiklósról került elő. Ismerjük még Susakról és Borosjenőről is (V–VII.). Gazdaállatai a *Cucullia scrophulariae* SCHIFF. és az *Apatele euphorbiae* F.

brevicornis GRAV.

- 2 (1) Középháta és a toroldalak durván, sűrűn, szinte rücskösen pontozottak, a hátpajzs — kivéve egyes változatokat — sárga és a csáp jóval hosszabb, mint a fej és a tor együttesen. A csáp-ostor rozsdavörös.
- 3 (4) A nőstény csápja 47–56, a hímé 46–53 ízből áll. A tojókészülék hüvelye rövidebb, mint a következő fajé és bunkós, a vége felé foko-

zatosan elkeskenyedő (31. ábra: B). A hím potrohvége kétoldali lemezőnek gerince oldalnézetben homorú (31. ábra: A), penisének alakját a 31. ábra: E és F mutatja. Az erecske külső érintkező. Feje, tora és a rozsdavörös potroh utolsó 3–4 szelvénye fekete. A szájszervek és rendszerint a fejpajzs nagy része, az arc kisebb-nagyobb hosszanti rajzolata, a külső és belső szemkeretek, valamint a szárnypikkely sárga. Lábai rozsdavörösek, a csípők feketék, az elülső és középső lábak, valamint a hátulsó lábfejek inkább sárgák. A hátulsó combvégek és a hátulsó lábszárvégek feketén színeződtek. A nagyobb példányokon a középső és hátulsó csípők felett a toroldalakon vörös folt lehetséges (30. ábra). Hímje annyiban különbözik, hogy majdnem az egész arcrésze sárga. 15–25 mm.

A palearktikumból és a nearktikumból egyaránt kimutatott leggyakoribb faj. Magyarországon a Kőszegi-hegyekből, a Bükkből, a Mátrából, Mecsekből és Balatonszemesről került elő (VI–IX.). Gazdaállatai a *Dendrolimus pini* L., *Euplexia lucipara* L., *Philudoria potatoaria* L., *Panolis flammea* SCHIFF., *Notodonta ziczac* L.

31. ábra. A: *Therion circumflexum* L. ♂ és B: ♀ potrohvége — C: *Th. giganteum* GRAV. ♂ és D: ♀ potrohvége — E: *Th. circumflexum* L. ♂ penisének alakja alulról és F: oldalról — G: *Th. giganteum* Grav. ♂ penis alulról és H: oldalról — I: *Therion* sp. ♂ szárnya — J: *Schizoloma capitatum* DESV. áltorszelvénye — K: *Schizoloma* sp. fejpajzsa és környéke (A–H: SEDIVY — I: SMITH & SHENEFELT — J: Zak — K: BOUČEK nyomán)

Sphinx pinastri L., *Ocneria detrita* ESP., *Phlogophora scita* HBN., *Mythimna unipuncta* Hw., *Conisania leineri* FRR., *Mamestra oleracea* L., *M. persicariae* L.

circumflexum L.

- 4 (3) A nőstény csápja 59—65 ízből áll. A tojócső hüvelye az előző fajénál jóval hosszabb, vége hegyesebb és a vége előtt összeszűkül (31. ábra: D). A hím potrohvége kétoldali lemezének gerince oldalnézetben domború (31. ábra: C). A penis alakja: 31. ábra: G—H. Általában a toroldala fekete, az utópajzzsal együtt vastkosabb, hátpajzsa legtöbbször jóval domborúbb. Egyébként az előző fajhoz skulptúrában, színben hasonló. 20—30 mm.

Európai elterjedése hasonló az előző fajéhoz, de nem nyúlik fel a magas Északig. Magyarországon a Budai-, a Kőszegi- és a Zempléni-hegyekből, a Bakonyból és Nógrádszakállról került elő (V—VIII.). Gazdaállatai a *Dendrolimus pini* L., *Pachygastris trifolii* SCHIFF. és a *Samia cynthia* DRURY (= *pyramidatum* THOMS.)

giganteum GRAV.

12. nem: **Heteropelma** WESM.

Karcsú testű, közepes méretű fajok. Az előhátuk két oldalán levő fog jól látszik, hosszúságuk azonos. A hátulsó lábfejtő kb. 4-szer olyan hosszú, mint a következő lábfej. Potrohuk hosszú (32. ábra), csápjuk a testüknél jóval rövidebb. Fejük, előtoruk rücskösen, középhátuk durván és sűrűn, az oldalak némileg szórtabban pontozottak. Az áltorszelvény durván, hálósan ráncolt. A csípők simák, fényesek és a potroh is alig skulptúrált, oldalról erősen összelapított. Tojócsővük csak kevésbé nyúlik ki a potrohból. A 2. visszafutóerük jóval a keresztéren kívül torkollik, erecskéjük külső érintkező (32. ábra), kurtaerük pedig magasan a közepe felett törik meg.

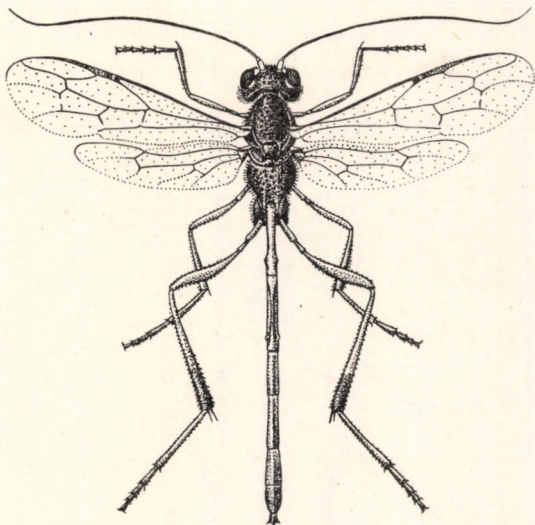
Fajszegény nem. Az eddig ismertett fajok száma kb. 10. Magyarországról 1 fajja ismeretes, 1 további faj a Déli-Kárpátokban él. Lepkék élősködői.

- 1 (2) Csípői (a hímeken a hátulsók) és a csáp töve feketék, a hátulsó lábszár vége erősen sötétedő, feketés. Feje hátul kevésbé keskenyedik el, a hátulsó lábfejtő a 2. lábfejénél 3,71-szer hosszabb. Feje, tora fekete és meglehetősen dús, fehéres szőrzet borítja. Arca, a szájszervek nagy része és a fejtető két oldalfoltja, valamint a hátulsó szemkeret sárga sávja sárga. Potroha vörös, a 2. hátlemez hátoldalán sötétebb (32. ábra) és potrohvége fekete. Lábai hasonlóképpen vörösek és az említett sötét, feketés részeken kívül feketedő a lábfejek csúcsa is. Szárnyai sárgások, vöröses szárnyjeggyel és erezettel. A hím a nőstényhez hasonló, de elülső és középső csípői, sőt az egész láb nagyrészt sárga, a hátulsó lábfejek pedig, mint általában a nemzetség tagjainál, jóval vastagabbak, mint a nőstényei. 15—20 mm.

A palearktikum nagy részében előfordul Japánig, a Szahalin szigetig. Közös, gyakori faj, Magyarországon is általában minden területrezen megtalálható (V—VIII.). Gazdaállatai a *Bupalus*-, *Panolis*-, *Anarta*-, *Bena*-lepkememek fajai (= *Anomalon xanthopus* GRAV. ♀)

calicator WESM.

- 2 (1) Csípői és a csáp törése is vörös, feje a szemek mögött erősen elkeskenyedik, a szemek előrefelé jobban összetartók, mint az előző fajú, a hátulsó lábfejtő a lábfej 2. ízénél 3,4-szer hosszabb. A fej és a tor skulptúrája az előző fajénál is erősebben göröngyös, lábai végig sárgás-vörösek, a hátulsó lábszár vége is csak alig barnuló. A szárnypikkely, a vállbütyök és a tor varratai rozsdavörösek. Fej, tora fekete, potroha sárgásvörös, a 2. hátlemez hosszant feketén színeződött. Arca, a száj-

32. ábra. *Heteropelma calcator* WESM. ♀ (Eredeti)

szervek, a belső szemkeret majdnem a fejtetőig, a külső szemkeret sávja sárga. A szárnyerezet az előző fajénál világosabb és vörösebb. Csak a nősténye ismeretes. Az egyetlen példány potrohvége hiányzik, hosszúsága 4 potrohízzel 15 mm.

A faj Herkulesfürdőről került elő. Valószínűnek látszik, hogy a HEINRICH által hím példány alapján leírt, *Pararge*-lepkefajból nevelt fajjal azonos; ebben az esetben az Alpokból is ismeretes (Stájerország) (= var. *calcator* SZÉPL., ? *paragis* HEINR.)

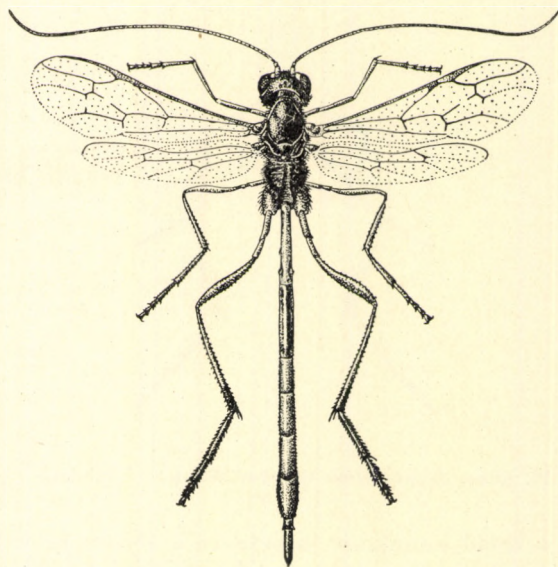
[Szépligetii BAJÁRI]

13. nem: *Schizoloma* WESM.

Nagyobb testű, 18–22 mm-es fajok. Az előtor két oldalán kiálló fog jól látszik. Az alsósejt és a korongsejt azonos hosszúságú, a hátulsó lábfejtő legfeljebb csak kétszer olyan hosszú, mint a lábfej 2. íze. A fejpajzs elülső szegélye felemelkedik és a közepén hosszanti irányban mélyen kivájt (31. ábra: K), úgyhogy kettéosztottnak hat. A csápok ízesülése között erős lemez emelkedik ki. Csápjuk rövidebb, mint a testük, hátpajzsuk a közepén hosszanti irányban benyomott (33. ábra). A hátulsó lábfejek végső ízei erősen kiszélesedtek.

Világszerte igen fajszegény nem. Európában 2 faj is ismeretes, amelyek Magyarországon is előfordulnak. Lepkék élősködői.

- 1 (2) Az áltorszelvény ráncoltsága nem hálózatos, hanem a potrohnyél töve körül mintegy félkörívben húzódik (31. ábra: J), középen nincs hosszanti ráncokkal határolt mező. A nőstények feje a szemek mögött alig, a hímeké azonban erősen, feltűnően megduzzadt és mindkét ivar halántéka alig pontozott, fényes. Teste jóval zömökebb, mint a következő fajé. Mindkét ivar feje, tora fekete, potroha vörös, a végén alig barnuló, a 2. hátlemezen hosszant feketébb. Arca, a szájszervek,

33. ábra. *Schizoloma amictum* F. ♀ (Eredeti)

a csáptő alsó felülete, a belső szemkeret, a külső sávja és a fejtető két oldalfoltja sárga. Csápostora világos rozsdavörös, a töve kissé sötétebb. Lábai rozsdavörösek, az elülsők inkább sárgásak és a hátsó lábszár vége fekete, a hátsó lábfejek pedig vörössárgák. A hátsó csípő töve olykor feketés. A hímek elülső és középső lába világosabb sárga, és hátsó csípője sárga-fekete vagy sárga-rozsdabarna. 18—22 mm.

Európából, Japánból, Indiából, Tajvanról kimutatott faj; általában ritka. Magyarországon a Mecsekből és Budafokról került elő. Ismerjük Borosjenőről is (V—VII.) *Laotoë populi* L.-ből nevelték (= *bucephalum* BRAUNS)

capitatum DESV.

- 2 (1) Az áltorszelvény durva ráncai szabálytalanok, nem félkörszerűen húzódnak és középen hosszanti teret zárnak körül (33. ábra). A szemek mögött egyik ivarfeje sem duzzadt meg és a halánték elég sűrűn

pontozott. Karcsú faj. Feje, tora fekete, potroha vörös, a végén sötétedő. Arca, szájszervei, belső szemkerete, a fejtető oldalfoltjai, a szem külső keretének sávja sárga. Lábai vörösek, a hátulsó csípő töve és a hátulsó lábszár vége feketés, hátulsó lábfeje pedig sárgásvörös. A hímek elülső és középső lába inkább sárgás. A hátulsó lábfej kb. kétszer olyan hosszú, mint a lábfej 2. ize. 18–22 mm.

A palearktikum nagy részéből, Indiából, Tajvanról, Szahalin szigetéről ismeretes. Magyarországon is majdnem minden területrezen előfordul (VI–VIII., X.). *Malacosoma*-, *Phalera*-, *Dasychira*-, *Bena*-, *Callimorpha*-fajok élősködői

amictum F.

18. alcsalád: **Diplazontinae**

A rágó felső foga jóval szélesebb, mint az alsó, és két csúcsa megnyúlt (34. ábra: A), így a rágó 3-fogúnak hat. Fekete vagy feketésvörös színű fajok, sárgás vagy fehéres rajzolattal. Nagyságuk átlag 5–10 mm. Fejük a hosszánál szélesebb, lapos, a fejpajzs az arctól határozottan elkülönül és felette, az arc közepén általában kerek, kiemelkedő felület van, amely igen sokszor sárga. Az arc legtöbbször sűrűn, finoman szemcsézett, fénytelen, ritkábban sima, vagy csak elszórt pontozású és fényes. Toruk zömök, torhái barázdájuk van vagy hiányzik. Középhátuk sűrűn szemcsézett és fénytelen, vagy csak szórtan pontozott és fényes. Egyes fajok áltorszelvénye ráncokkal-redőkkel mezőkre osztott, más fajoké pedig sima, esetleg gyengén egyenetlen. Tükörsejt van vagy hiányzik. Potrohuk meglehetősen nyújtott, felülről lapított, vagy egyes fajok nőstényein különösen a hátulsó szelvények oldalról többé-kevésbé erősen összelapítottak. Az elülső hátlemezek általában durván vagy finoman skulptúráltak, a potroh vége felé azonban mind simább felületűek.

A palearktikumból és nearktikumból eddig kb. 150 fajukat mutatták ki. Az ismert fajok többsége az északibb területeken él. Néhány fajuk holarktikus és közülük kerülnek ki a leggyakoribb fürkészdarazsak. Magyarországon 11 nem 32 faja és 1 változata vált ismertté, további 14 faj előfordulása pedig feltételezhető. Mindnyájan zengőlegyek (*Syrphidae*) élősködői. Petéiket a gazdaállat petéjébe vagy a fiatal lárvába helyezik. A kifejlett darázs a légybábbból kel ki.

A n e m e k h a t á r o z ó k u l c s a

- 1 (6) Az elülső torhái barázdák árokszerűen jól fejlettek. A potrohvég utolsó hátlemezei nem homorúak. Az elülső szárny tükörsejtje hiányzik (35. ábra).
- 2 (3) A 3. potrohshelvény légzőnyílása az összeforrt oldal- és hátlemezeknek a hasoldal felé fordult részére tolódott. A hímek csápotorán sima kiemelkedések, ún. lécecskék vannak (mint a 52. ábra: D). Az arc sima, fénylő, a fejpajzs és a csápgödrök között 2 bemélyedés alakult. Potrohuk részben világos (49. ábra) 10. nem: **Promethes FÖRST.**
- 3 (2) A 3. potrohshelvény légzőnyílása a lapos hátlemezek szélén helyezkedik el. A hímek csápotorán nincsenek lécecskék. Az arc szemcsés vagy nincsenek rajta kis horpadások.

- 4 (5) Az 1—3. hátlemezen harántbarázdák húzódnak. A hátulsó lábszár fehér és fekete gyűrűkkel, olykor rozsdavörösen is tarkított
1. nem: **Diplazon** NEES
- 5 (4) A potroh hátlemezein nincs harántbarázda. A hátulsó lábszár rendszerint sárgásbarna vagy vöröses, nincs rajta fehér és fekete gyűrű (39. ábra) (= *Zootrephus* THOMS.) 3. nem: **Tymmophorus** SCHMIED.
- 6 (1) Az elülső torhái barázdák fejletlenek és legfeljebb mint ráncolt csíkok vannak jelen, csupán a *Campocraspedon*-fajokon gyengén fejlettek, ezeknek a potrohvégi hátlemezeik azonban homorúak. Elülső szárnyukon van tükörsejt, másszor hiányzik.
- 7 (10) Az arc sima, vagy ha szemcsézett, akkor a 2. potrohszelvény légzőnyílása az összeforrt hát- és oldallemezeknek a hasoldal felé eső részére tolódott. A 3. potrohszelvény légzőnyílása a hátlemezeknek a hasoldal felé eső részén van. A melloldal éle teljes. A hátulsó szárny szegélysejtjéből csupán egyetlen horog ered.
- 8 (9) A 2. potrohszelvény légzőnyílása a hátlemezen helyezkedik el. Az arcon nincs függőleges horpadás. Az áltorszelvény és a potrohnyél légzőnyílásai (48. ábra) feltűnően nagyok, kiemelkednek (34. ábra: B), peremük sárga 9. nem: **Bioblapsis** FÖRST
- 9 (8) A 2. potrohszelvény légzőnyílása az összeforrt hát- és oldallemezeknek a hasoldal felé eső részére tolódott. Az arcon a fejpajzs és a csápgödrök között egy pár hemélyedés van. Az áltorszelvény és a potrohnyél légzőnyílásai rendesek, nem nagyobbodtak meg (51. ábra)
11. nem: **Sussaba** CAM.
- 10 (7) Az arc szemcsés, legfeljebb halvány fényű. A 3. potrohszelvény légzőnyílása a lapos hátlemezek szélén helyezkedik el, a *Homotropus tarsatorius* fajcsoport kivételével, de ezeknek a melloldali élük a hasoldal felé nem fejlett. A hátulsó szárny szegélysejtjéből 2—5 horog ered (34. ábra: C).
- 11 (14) A 3—7. (különösen a 3.) hátlemez hátulsó szegélye kikanyarított; a hímeken ez nem olyan szembeötlő. A potroh megnyúlt, rendszerint jól láthatóan a szárnyuknál is hosszabb. A 2. potrohszelvény (gyakran a 3—4. is) hosszabb a szélességénél.
- 12 (13) Az elülső szárnyon nincs tükörsejt (34. ábra: D). A nőstény potroha hát-hasi irányban összenyomott (34. ábra: G—H). A fejpajzs görbült szalaggal, alsó szegélye levágott
[7. nem: **Campocraspedon** UCHIDA]
- 13 (12) Az elülső szárnyon van tükörsejt (46. ábra). A nőstény potroha kétoldaltól összenyomott. A fejpajzs alsó szegélye hártvány
8. nem: **Phthorima** FÖRST.

- 14 (11) A 3—7. hátlemez hátulsó szegélye egyenes vagy gyengén ívelt. A potroh rendszerint nem nyúlt meg, a szárnyaknál rövidebb vagy azokkal csaknem egyenlő hosszú. A 2. potrohszelvény a hosszánál rendszerint szélesebb, vagy azzal csaknem egyenlő.
- 15 (18) A fejpajzs alsó szegélye lekerekített és rendszerint az alsó szegélye mentén benyomott. A hím csápján vannak lécecskék (mint az 52. ábra: D). Az elülső szárnyon legtöbbször van tükörsejt.
- 16 (17) Az 1—2. hátlemezen a tarajok gyengék. Az 1—2., és részben a 3. szelvény oldalán barázdák lehetnek (42. ábra: F). Az elülső szárnyon olykor van (41. ábra), másszor hiányzik a tükörsejt. A hátulsó lábszár más színű, töve nem fehéres és többi része nem elfeketedő
4. nem: **Homotropus** FÖRST.
- 17 (16) Az 1—2. hátlemez tövi $\frac{1}{4}$ -részén rendszerint erős, hosszanti tarajok vannak (34. ábra: E—F). Az oldalbarázdák az 1—4. potrohszelvényen jól fejlettek. Az elülső szárnyon rendszerint van tükörsejt (43. ábra). A hátulsó lábszár töve fehér, a többi része fokozatosan elfeketedik
5. nem: **Enizemum** FÖRST.
- 18 (15) A fejpajzs alsó szegélye hártvás vagy lecsonkított, de nem benyomott; ha a fejpajzs lecsonkított, akkor az áltorszelvény is erősen tarajos. A hím csápján nincs lécecske. Az elülső szárnyon nincs tükörsejt.
- 19 (20) Az áltorszelvény jól fejlett redőket visel. A fejpajzs alsó szegélye jól lekerekített, átlátszó. A potrohnyél hátoldali két hosszanti taraja jól fejlett (37. ábra)
2. nem: **Syrphophilus** DASCH
- 20 (19) Az áltorszelvényen nincs jól fejlett redő (44. ábra: G). A fejpajzs alsó szegélye nem hártvás. A potrohnyél hátoldali hosszanti taraja nem, vagy csak gyengén fejlődött ki. A hátulsó lábszár töve fehér, a többi része fekete (45. ábra). A fejpajzs közepén mélyen barázdált. A test erősen szemcsézett. A pofa a rágók tövének 0,9—1,4-ével egyenlő
6. nem: **Syrphoctonus** FÖRST.

1. nem: **Diplazon** NEES

A potroh 2—4., esetleg 2—3. hátlemezein igen erős, mély, harántirányú barázdák húzódnak. A hátlemezek igen durván szculpturáltak, áltorszelvényükön határozott élek vannak (36. ábra: F) (a *pectoratorius* THUNB.-en kivételesen elmosódottak, 36. ábra: C). Arcuk pontozott, alig fényes. Hátulsó lábszárjuk legtöbbször 2 vagy 3 színű. A torhíati barázdák erős és rövid. Zömök fürkészek, aránylag rövid csáppal (35. ábra). Tükörsejtjük nincs. Fejpajzsuk az elülső szegély közepén általában többé-kevésbé kimetszett. A rágók felső foga 2 csúcsba megnyúlt (34. ábra: A), lábaik erőteljesek. Általában durván, erőteljesen és csupán 1—2 faj finomabban rücskösen pontozott. Az előbbieket jobban, az utóbbiakat kevésbé fényesek. Feketék vagy részben vörösek. A szájszervek legalább részben, a fejpajzs, a belső szemkeret, hímeknek gyakran egész arca,

a vállbütykök, középhát elülső sarkai, a szárnyak alatti foltok, a szárnypikkelyek, a hátpajzs és az utópajzs fehéressárgák.

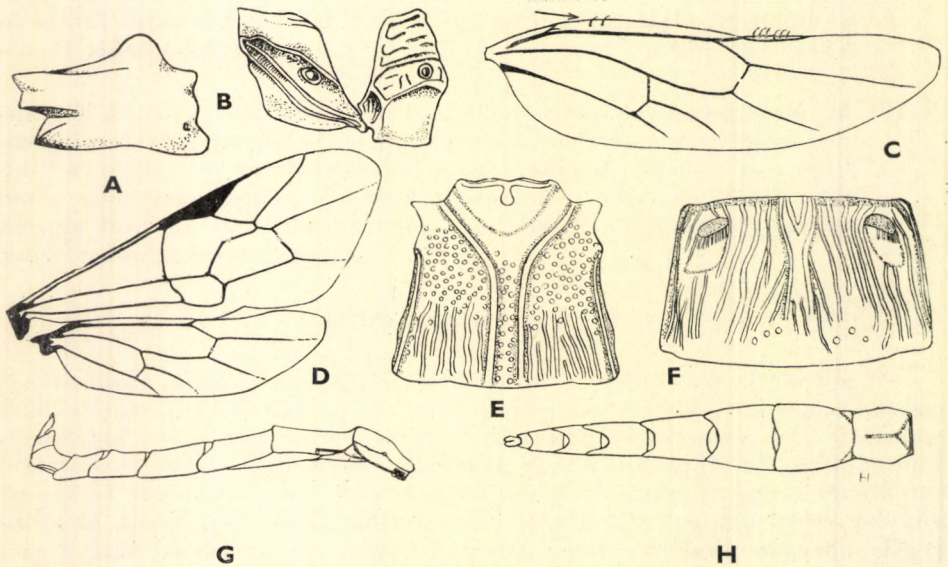
Világszerte előforduló, aránylag kis fajszerű nem. A palearktikumban közel 15 fajt ismertettek. Magyarországról 7 faj volt kimutatható, további 2 faj előfordulására pedig még számíthatunk. Zengőlegyek élősködői.

- 1 (8) Az elülső csípők részben vagy egészen, de legalább a tövükön feketék. Potrohuk általában fekete.
- 2 (3) Potroha zömök, a 2–4. potrohszelvények hosszuknál majdnem kétszer szélesebbek. Az 1. hátlemez hátulsó szegélye fehéressárga, a 2–4.-é vöröses. A csápotor alul rozsdás. Egyébként fekete, fején, torán fehéres rajzolattal. A csípők és a tomporok legalább a tövükön feketék, a hátulsó csípők ritkán vörösfoltosak vagy teljesen feketék. A combok vörösesek. A hátulsó lábszárak csúcsának belső felülete gyakran vöröses. A hím a nőtényhez hasonló. 5–6 mm.

Palearktikus ritka faj. Magyarországon a Budai- és a Kőszegi-hegyekből, a Pilis hegységből, valamint a Nyírségből és Órszentmiklósról került elő. Ismerjük az edényi területekről is (VI–IX.)

multicolor GRAY.

- 3 (2) Potroha nyújtottabb, a 2–4. szelvények szélesek.
- 4 (5) Hátulsó csípői vörösek. Az 1. hátlemez hátulsó szegélyén rövid fehéressárga sáv húzódik, a 2–4. igen keskenyen vörös keretű. Az elülső és

34. ábra. A: *Diplazon* sp. rágója — B: *Bioblapsis* sp. áltorszelvénye és potrohának eleje oldalról — C: *Homotropus pallipes* GRAY. ♀ hátulsó szárnya — D: *Campocraspedon* sp. szárnya — E: *Enizemum ornatum* GRAY. ♀ potrohának 1. és F: a potroh 2. hátlemeze — G: *Campocraspedon* sp. ♀ potroha oldalról és H: felülről (A–B: BOUCEK — C–H: DASH nyomán)

középső csípők a tövükön feketék, egyébként fakósárgák. A tomporok töve is fekete. Lábai a hátulsó fekete lábszárat és lábfejeket kivéve vörösesek, helyenként sárgásak. A hím a nőtényhez hasonló, az arc közepén azonban sárga folt van. 6–8 mm.

A törzsalak egész Európában, a Szovjetunióban és Japánban is ismeretes, de nem gyakori. Észak-Amerikában alfaja él. Magyarországon a Budai-hegyekből, a Pilis hegységből, továbbá a Mátrából, a Dunántúl néhány pontjáról és Órszentmiklósról került elő. Megtalálták Erdélyben is (IV–IX.). Legismertebb gazdaállata az *Epistrophe balteata* DEC. nevű zengőlégy (= *laetatorius* Pz. nec F., *albosignatus* GRAV.)

tibiatorius THUNB.

5 (4) Hátsó csípői feketék.

6 (7) Homloka sűrűn pontozott, a hátpajzs sárga foltja felfelé elkeskenyedik, a középhát elülső sarkainak foltja kicsiny. A nőtény arca fekete, a hátsó lábszárvég belső felülete vöröses. Rajzolata, a lábak színe az előző fajéval megegyezik. 5–8 mm.

Európa különböző pontjairól, a Szovjetunióból, valamint Grönlandból kimutatott faj. Magyarországon ez ideig csak a Bükk hegységben gyűjtötték (V.)

annulatus GRAV.

7 (6) Homloka szórtan pontozott, a hátpajzs sárga foltja majdnem négyszög alakú, a középhát foltjai nagyobbak. A nőtény arca közepén sárga folt van, a hátsó lábszárvég teljesen fekete és a lábszár középső fehéres gyűrűje rendkívül széles. Egyébként mindkét ivar színezete az előző 2 fajhoz hasonló. 5–7 mm.

Palearktikus, ritka faj, Magyarországon csak a Budai-hegyekből került elő (IX.)

varicoxa THOMS.

8 (1) Az elülső csípők fakósárgák, esetleg vörösesek

9 (14) Potroha fekete.

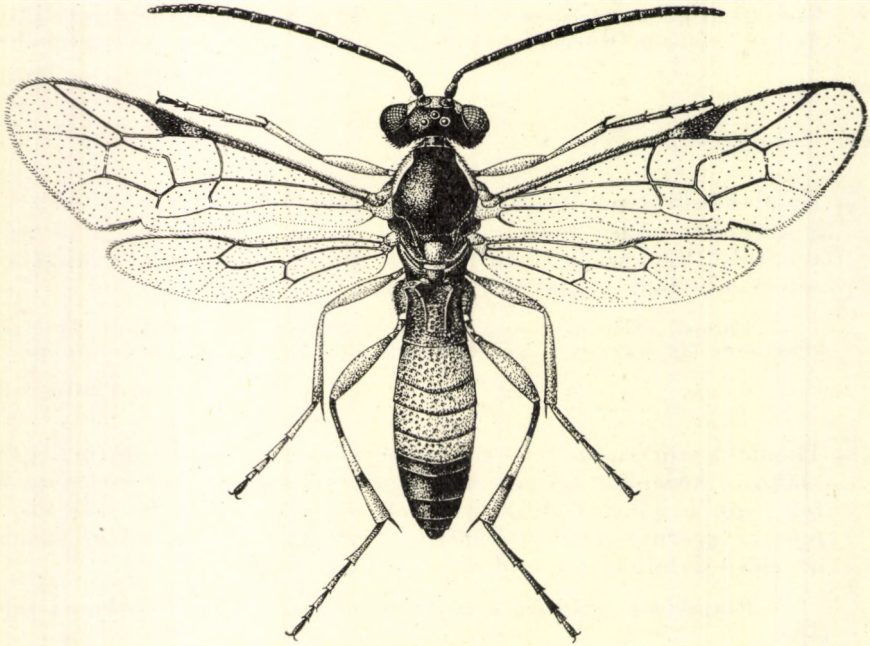
10 (11) Középtori melloldala és középmelle, hátpajzsa, utópajzsa, ritkábban egész középtora vörös. Az áltorszelvény élei nagyrészt elmosódottak (36. ábra: C). Hátsó lábszára végig fakósárga, csak a csúcán feketés és a hátsó lábfejtövek is nagyrészt fehéresek. A hímek egész arca, a csápostor alsó felülete sárgásfehér és a tor világos rajzolata általában kiterjedtebb, mint a nőtényeken. Mindkét ivar arca és a hím hátlemeze finoman, de elég sűrűn pontozott. 5–8 mm.

Holarktikus faj. Magyarországon főleg a hegyvidéken és a szomszédos Erdélyben is elég gyakori fürkészdarázs (IV–IX.). *Epistrophe bifasciata* F. nevű zengőlégy gazdája ismeretes

pectoratorius THUNB.

11 (10) Torán vörös színeződés nincs.

- 12 (13) A 2. hátlemez a hosszánál valamivel szélesebb. A középhát ritkán, közepesen erősen pontozott. Az áltorszelvény élei határozottak. A potroh hátlemezeinek hátulsó szegélye olykor fehéres vagy vöröses. Az elülső és középső csípők sárgásfehérek, a hátulsók inkább vörösesek. A hátulsó lábszárak fehéres gyűrűje igen széles. Szájszervei, fejpajzsa, belső szemkerete, az arc foltja, a középhát elülső sarkai, a hátpajzs

35. ábra. *Diplazon laetatorius* F. ♀ (Eredeti)

nagy felülete és az utópajzs sárga. A hím rajzolata világosabb, mint a nőstényé: arca teljesen, csáptöve alul és általában a csápostor alsó felülete sárgásfehér. A középmellen és a középtori melloldalakon is legtöbbször kisebb-nagyobb sárga rajzolat van. A lábak színe is nagyrészt fakósárga. A hím potrohának 9–10. hátlemeze: 48. ábra: D, 9. haslemeze: 48. ábra; E. 4–6 mm.

A törzsalak holarktikus elterjedésű, de Észak-Amerikában alfaja is él. Magyarországon is általában mindenfelé megtalálható (V–X.) (= *tricinctus* GRAY., *flavolineatus* ZETT., *nemoralis* HLMGR.)

tetragonus THUNB.

- 13 (12) A 2. hátlemez szélességénél kb. másfélszer hosszabb, és a nőstény potroha a 2. szelvénytől kezdve oldalról feltűnő erősen összenyomott. Középtora igen finoman pontozott. Az 1. potrohszelvény a szélességénél kissé hosszabb, sűrűn pontozott és fénytelen. A nőstények belső szemkeretén világos rajzolat húzódik, szájszervei, fejpajzsa sárgák. Középhátán világos oldalfoltok vannak, a hátpajzs hátulsó szegélye

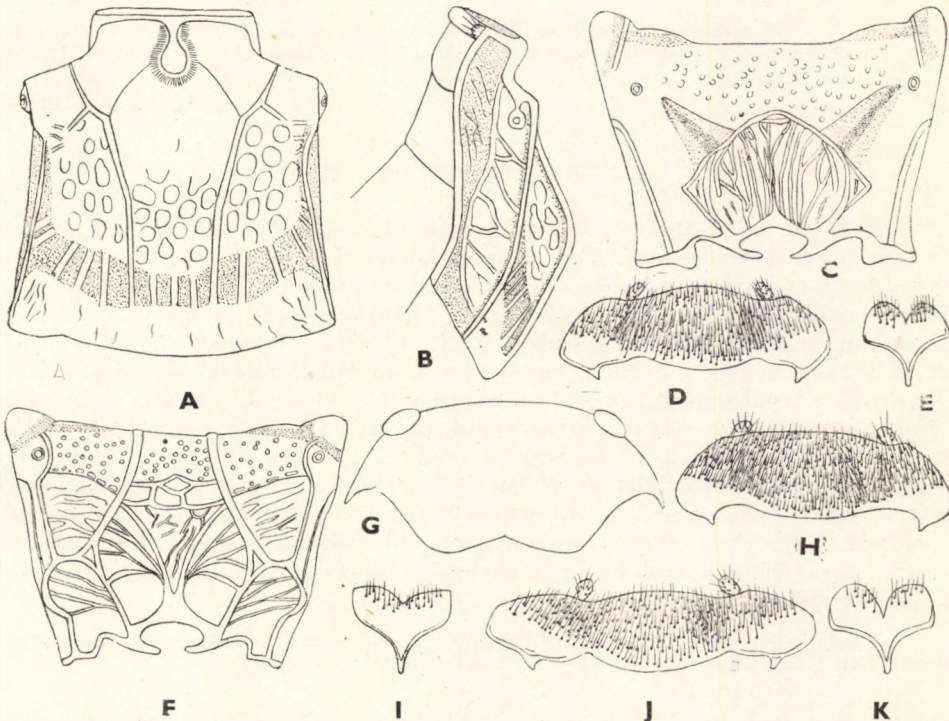
sárgás és a potroh hátlemezeinek hátulsó szegélye is sárgás; elülső és középső lábai sárgások vagy vörösesek, sárgás csípőkkel és tomporokkal. Hátulsó lábain a csípők vörösek, a tomporok sárgák, a combok vörösek, lábszára fehéres (a végén sötétedő) és végül a lábfej barnás. Hímje hasonló, de egész arca és a csáp alsó felülete sárga, középelle sárgafoltos, hátpajzsa nagyrészt világos (közepén sötétén futtatott) és a potroh 2–5. hátlemezeinek hátulsó szegélye is olykor részben fehér, főleg az oldalsó szegletekben. 5–7 mm.

Észak- és Közép-Európában ismeretes igen ritka faj. Magyarországi előfordulása is feltételezhető

[*alpinus* HLMGR.]

14 (9) Potroha nagyrészt vörös, vagy a hátlemezeken legalábbis széles, vörös harántsáv húzódik.

15 (16) Hátulsó csípői vörösek. A hátulsó lábszár töve fekete, középső része fehéres, majd keskeny fekete gyűrű következik és végül a csúcsrészt széles gyűrűje vörös. A potroh középső hátlemezei általában egész

36. ábra. A: *Diplazon laetatorius* F. potrohanak 1. hátlemeze felülről és B: oldalról — C: *D. pectoratorius* THUNB. ♂ áltorszelvénye — D: *D. tetragonus* THUNB. ♂ 9–10. hátlemeze és E: 9. haslemeze — F: *D. laetatorius* F. ♀ áltorszelvénye, G: fejpajzsa, H: 9–10. hátlemeze és I: 9. haslemeze — J: *D. deletus* THOMS. 9–10. hátlemeze és K: 9. haslemeze (A–K: DASH nyomán)

felületükön vörösek és a harántos vájatok igen erőteljesek (35. ábra). Az áltorszelvény csak elől pontozott, hátul ráncolt (36. ábra: F). Az elülső hátlemezek durván, helyenként majdnem rücskösen pontozottak (36. ábra: A—B) és eléggé fényesek. A fejpajzs alsó szegélye hullámos, közepén kicsípött (36. ábra: G). Hímje hasonló, arca azonban teljesen fehéressárga, csípői és temporai szintén, a hátulsó csípő felső része pedig vöröses. A hím potrohának 9—10. hátlemeze: 36. ábra: H és 9. haslemeze: 36. ábra: I. 4—6 mm.

Világszerte elterjedt faj, a leggyakoribb fürkészarazsak egyike. Hímjét Európában még nem gyűjtötték, egyesek szerint parthenogenetikus szaporodik. Magyarországon mindenütt közönséges (IV—X.). Ismertebb gazdaállatai a következők: *Paragus bicolor* F., *P. tibialis* FALL., *Lasioticus pyrastris* L., különféle *Sphaerophoria*- és *Syrphus*-fajok (*ribesii* L., *torvus* O. S.), *Epistrophe balteata* DEG. (= var. *rufulus* KISS)

laetatorius F.

16 (15) Hátulsó csípői a tőfelükben feketék, a hátulsó lábszár csúcsa fekete vagy kissé vöröses, a potroh középső része többé-kevésbé vörös. A 3—4. hátlemezek harántos vájata igen sekély, egyébként a hátlemezek finoman, sűrűn rücskösen pontozottak. Hímje hasonló, a 9—10. hátlemeze: 36. ábra: J és 9. haslemeze: 36. ábra: K. 4—5 mm.

A törzsalak Észak- és Közép-Európában valamint Észak-Amerika keleti részén honos. Magyarországi előfordulása is feltételezhető (= *multicolor* HLMGR. nec GRAV.)

[**deletus** THOMS.]

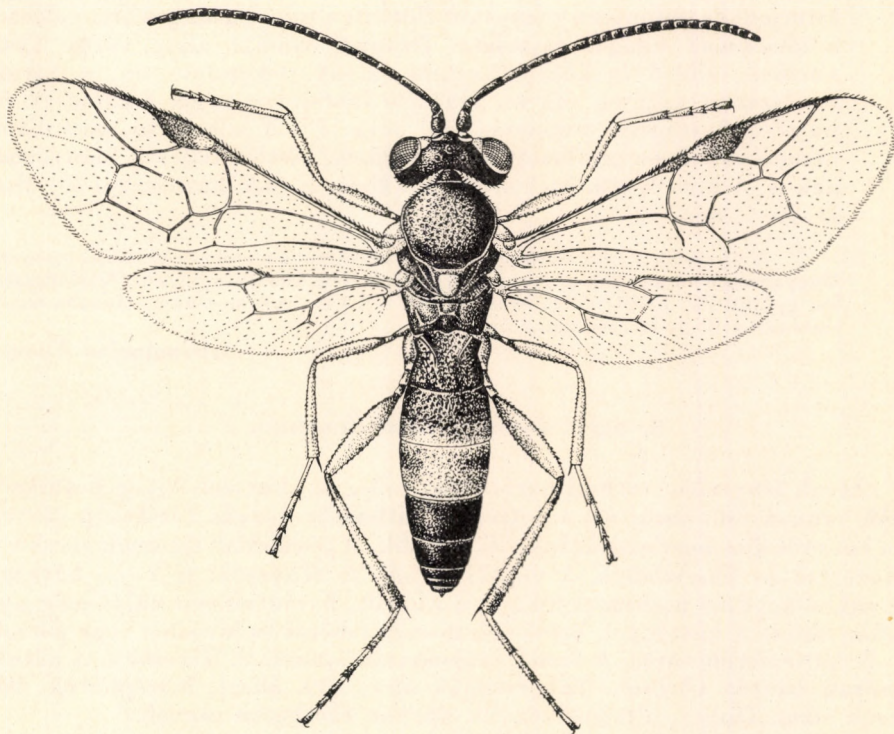
2. nem: **Syrphophilus** DASCH

Közepes nagyságú, 4—7 mm hosszú fürkészek (37. ábra). A hím arca és belső szemkerete sárga. Feje a magasságánál kissé szélesebb, a fejpajzs erősebben harántos, az arctól jól elhatárolt, alsó szegélye hártás. A csáp ostorízeinek száma 16—20 között váltakozik. Csápjuk hosszú, a szárnyak hosszát általában majdnem elérik, egyes ízek a 12—13. ízekig fokozatosan rövidebbek, majd a csáp végéig majdnem egyenlők. A középhát általában sima, esetleg pontozott. Az áltorszelvény erősen ráncolt (50. ábra: A). A szárnyon nincs tükrösejt. A hátulsó szárny kurtaere alul, ritkán a közepén megtört. A hátulsó szárny szegélysejtjén 2—4 horgocska ered. A hátulsó lábszár külső oldalán legfeljebb kevés serte nőtt és sárgászöröses barna. A potroh felül lekerekített, a végén elvékonyodó. A hátlemezek hátulsó szegélye harántos vagy enyhén hátrafelé ívelt. A potrohnyél egy pár gyengébb-erősebb hosszanti kiemelkedéssel (38. ábra: A). A potroh hossza a hátulsó comb és lábszár együttes hosszának 1—1,5-szerese.

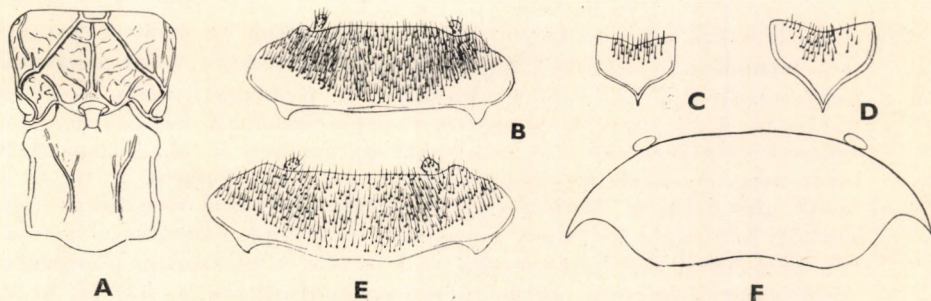
A holarktikus területen messze elterjedt, 5 fajt a nearktikus területről is kimutatták. Hazánkban 2 fajt ismerünk.

1 (2) A potroh középső hátlemezei kisebb-nagyobb kiterjedésben vörösek (37. ábra). Hátpajzsa részben vagy egészen sárga. Fejpajzsa az elülső szegélyén kimetszett, csípői feketék (esetleg sárgafoltosak), temporai sárgások. Arca rendszerint sárgafoltos (♀), vagy kisebb-nagyobb felületen, esetleg teljesen sárga (♂), és a középhát elülső sarkai általában

kis sárga foltot viselnek. A hátulsó comb tövi része feketés, hátulsó lábszárai vörösek. Az áltorszelvény élei határozottak (38. ábra: A). A fej a szemek mögött lekerekített. Igen változó színű faj: a potroh vörös színének, valamint a fej és a tor fehér rajzolatának a kiterjedése igen különböző. A hím 9–10. hátlemeze: 50. ábra: B és 9. haslemeze: 50. ábra: C. 4–5 mm.

37. ábra. *Syrphophilus bizonarius* GRAV. ♀ (Eredeti)

38. ábra. A: *Syrphophilus bizonarius* GRAV. áltorszelvénye és potrohának eleje, B: 9–10. hátlemeze, C: 9. haslemeze — D: *S. tricinctorius* THUNB. 9. haslemeze, E: 9–10. hátlemeze és F: fejpajzsa (A–F: DASH nyomán)

Igen gyakori holarktikus faj Magyarországon is minden területrészen előfordul (V–X.) (= *frontalis* BRISCHKE, *cingulatus* HLMGR.)

bizonarius GRAV.

- 2 (1) A potroh hátlemezei feketék, nem vörösek, hátul fehéres harántsávval vagy oldalfoltokkal. A hátpajzs feltja rendszerint kicsi és sokszor háromszög alakú. A fej és a középhát fehéressárga rajzolata igen kiterjedt és különösen a hímeket élénkíti a teljesen sárgás arc, valamint a középmell világos rajzolata. Hátulsó combja végig vörös. Lábai vörösek, elülső és középső csípői sárgák, feketefoltosak, a hátulsó rendszerint teljesen fekete. Hátulsó lábfejtöve végig feketés. A fejpajzs alsó szegélye hullámos (38. ábra: F). A nőstények potrohán a világos sávok megszakítottak is lehetnek, esetleg teljesen hiányozhatnak is. A hím 9–10. hátlemeze: 50. ábra: E és 9. haslemeze: 50. ábra: D. 5–7 mm.

A törzsalak a paleaktikumból és Észak-Amerika nyugati részéből ismeretes. Magyarországon a Budai-hegyekben, Kecskeméten, Órszentmiklóson, Nógrádszakálton gyűjtötték. Erdélyből is ismerjük (IV–X.) (= *cinctus* GRAV., *lateralis* GRAV., *scabriculus* HLMGR., *albicinctus* DESV.)

tricolor THUNB.

3. nem: **Tymmophorus** SCHMIED.

Arcuk fénytelen, torhái barázdájuk erős, az áltorszelvényen határozott mezők vannak (40. ábra: A), a potroh 1. hátlemeze durván rücskösen ráncolt, rajta két erőteljes hosszanti irányú él húzódik. A továbbiak finoman rücskösen pontozottak és fénytelenek, a végsők simák és fényesek. A 2–3. hátlemez töve többé-kevésbé hosszanti irányban ráncolt, harántirányú vájat még nyomokban sincs. A nőstények belső szemkerete fehéres és mindkét ivar potroha a 2–5. hátlemezen vörös. A hímek csápustorán nincsenek lécecskék. A hátulsó lábszárak szintén vörösek. Tükörsejtjük nincs (39. ábra). Középhátuk, hátpajzsuk sima, fényes, áltorszelvényük durván rücskösen ráncolt.

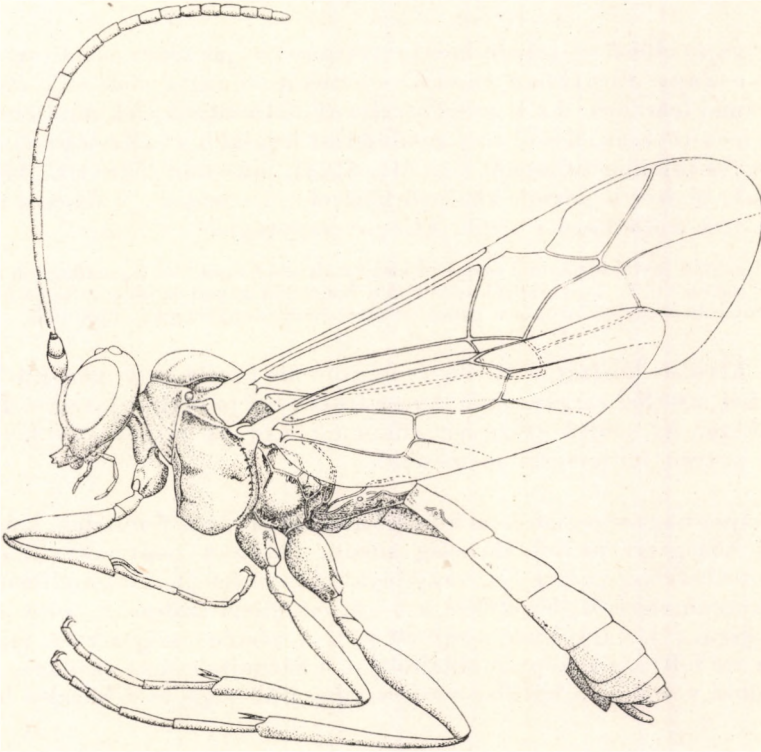
Holarktikumban 6 faja ismeretes, Magyarországon 2 faj él. Nem szerepel a kulcsban a *compressus* SZÉPL. faj, amely *Saotis*-fajnak (*Tryphoninae* s. l.) bizonyult, valamint a *tricolor* SZÉPL.; ez utóbbi faj típuspéldánya nem lehető fel, de a leírás szerint sem valószínű, hogy ide tartozna. Mint a család többi tagjai, valószínűleg szintén Syrphida-élősködők.

- 1 (2) A hátlemezek hátulsó szélein sárgászöld csíkok vannak. A hátulsó pontszemek a nyakszirti taréjtól olyan távol vannak, mint a hátulsó pontszemek 2,2–2,3-szeres átmérője. A nyakszirti taréj közepén harántos, a szájszervek tapogatói rozsdavörösek. A hátulsó comb a csúcsa kivételével fekete. A hátulsó szárny kurtaere jóval a közepe alatt törik meg. A lábak általában feketék, csak a tomporok 2. íze és a lábak alsó felülete vöröses (♀), vagy többé-kevésbé élénksárga (♂). Torhái barázdája erőteljes. Fejpajzsát mély árok választja el az arctól. Feje hátul alig keskenyedik el, fejtetője, tora szórtan pontozott. A hátlemezek finoman, sűrűn rücskösen pontozottak, és hátulsó keretük olykor vörössárga. Fején, torán igen kevés a fehéres rajzolat: mindössze a rágók és részben a fejpajzs, a belső szemkerete felül (♀) vagy teljes hosszában (♂), ritkán az arc közepe és a középhát arány-

lag kicsiny oldalfoltjai fehéresek. 9–10. hátlemeze nem öblös (40. ábra: B), 9. haslemeze: 40. ábra: C. 4–5 mm.

A törzsalak Észak- és Közép-Európában, valamint Kanadában fordul elő. Magyarországon eddig csak a Bükk hegységben találták meg. Ismerjük továbbá Erdélyből, a Tátrából és Murányból is (VIII–IX.) (= *obscuripes* HLMGR., *rufocinctus* DESV., *pictitans* DESV., *Promethes luctuosus* SCHMIED.)

graculus GRAV.

39. ábra. *Tymmophorus rufiventris* GRAV. ♀ (DASH nyomán)

- 2 (1) A potroh 2–4., esetleg 5. szelvénye rendszerint teljesen rozsdavörös. A hátulsó pontszemek a nyakszirti taréjtól legnagyobb szélességük 1,5–1,8-szeresére állanak. A nyakszirti taréj közepén lekerekített. A szájszervek tapogatói sárgák. A hátulsó comb a tövén rozsdaszínű vagy feketés. A hátulsó szárny kurtaere közepén, vagy kissé az alatt törik meg (39. ábra). Az arc és a csípők szemcsézettek, halvány fényűek. A potroh fokozatosan hegyesedik a vége felé. A csípők rendszerint rozsdavörösek. A középtori melloldalak rendszerint szemcsésék. Az 1. hátlemez hosszanti élei jól látszanak (40. ábra: A). A 2. hátlemez a tor elülső felén vonalkázott. A csápостor alsó oldala rozsdavörös.

A 9—10. hátlemez közepe öblös (40. ábra: D), 9. haslemez: 40. ábra: E. Az áltorszelvény mezőkre osztott (40. ábra: F). 5—6 mm.

Észak- és Közép-Európában, valamint Észak-Amerikában mutatták ki. Hazánkban a Budai-hegyekből és Gyenesdiásról került elő. Ismerjük még Kőrösmezőről és Szovátáról is (V., VII—IX) (= *Bassus Holmgreni* BRIDGM., *B. suspiciosus* BRISCHKE)

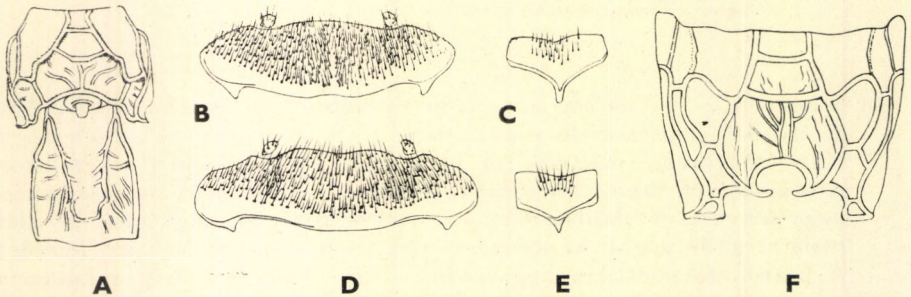
rufiventris GRAV.

4. nem: **Homotropus** FÖRST.

A fejpajzs elülső szegélyén hosszanti irányú vájat nincs. Az áltorszelvény finomabban vagy durvábban rücskölve ráncolt és rajta élek (42. ábra: A), mezők nyomai lehetnek. Az 1. potrohszelvény hátlemezén élek nincsenek vagy azok csak igen rövidek; a szelvény rendszerint legalább a szélességével egyenlő hosszú. Egyes fajokon tükörsejt van (41. ábra), másokon hiányzik. Általában fekete fajok, olykor a potroh középső hátlemezei vörösek, és fehéres rajzolat tarkítja a test különböző részeit. Átlagos nagyságuk 5—7 mm.

Fajai a Föld legtöbb részéről ismeretesek. Az alcsalád fajokban leggazdagabb neme, az ismert fajok száma kb. 50. Legtöbbjük igen ritka. Magyarországon ez ideig 8 faj és 1 változat került elő, további 6 faj előfordulása pedig feltételezhető. Zengőlegyek élősködői.

- 1 (12) A hátulsó lábszár a tövén és a csúcán fekete, közepén kiterjedten fehér, esetleg sárgás. A tövi rész fekete foltja olykor kicsiny. Potroha fekete. Az elülső szárnyon tükörsejt van. A csipők rozsdavörösek. A potroh hátlemezei szemcsésék.
- 2 (3) Csápja nagyrészt vörös, a hímeké alul sárga. Arca fénytelen, középháta és középtori melloldala elég sűrűn, finoman pontozott, fényes. 1. potrohszelvénye alig (♀), vagy jóval hosszabb (♂), mint amilyen széles, finoman rücskös, fénytelen, a 2—3. majdnem szélesebb, mint amilyen hosszú, (♀), vagy kissé nyújtott (♂). A nőstény szájszervei, fejpajzsa, az arc foltja, a középhát oldalfoltjai, a hátpajzs csúcsa és oldala sárgák. Lábai vörösek, a hátulsó fehéres lábszárak vége és a hátulsó lábfejek

40. ábra. A: *Tymmophorus rufiventris* GRAV. áltorszelvénye és 1. hátlemeze — B: *T. graculus* GRAV. 9—10. hátlemeze és C: 9. haslemeze — D: *T. rufiventris* GRAV. 9—10. hátlemeze, E: 9. haslemeze és F: áltorszelvénye (A—F: DASH nyomán)

feketések. A hím egész arca, a csáp alsó felülete, a középtori melloldalak nagyrészt, a 2. hátlemez tövi oldalfoltjai és a 3.-nak sávja a törészen fakósárga. Az elülső és középső lábai sárgásak. 6—8 mm.

Európa nagy részében előfordul, bár igen ritka. Magyarországon csak Budapest környékéről ismerjük (= *Bassus dimidiatus* HLMGR. nec SCHRK., *B. ruficornis* HLMGR.)

strigator F.

- 3 (2) Csápja feketés, a hímeké az alsó felületén legtöbbször fakósárga.
- 4 (5) Középháta, a középtori melloldalak és a hátpajzs szórta pontozott, a közterecskék finoman recézettek és fénytelenek. Hátpajzsa a csúcán és legtöbbször az oldalain is sárga, hátulsó lábai, de főleg a lábszárak és a lábfejek erőteljesek, kissé megvastagodottak. A potroh 1. szelvénye alig hosszabb, mint amilyen széles, hátlemeze finoman ráncolva pontozott, fénytelen. A többi potrohszelvény szélesebb, mint amilyen hosszú és skulptúrájuk a potroh vége felé mindinkább finomodik. Fekete, szájszervei, fejpajzsa, esetleg az arc elmosódott foltja, a középhát elülső sarkai és a hátpajzs rajzolata fehéres. Lábai vörösesek, a hátulsó csípők azonban olykor feketefoltosak, a hátulsó lábszárak vége és a hátulsó lábfejek feketések. Hímje ismeretlen. 7—8 mm.

Az igen ritka faj Angliából és Észak-Európából ismeretes. Magyarországon Budapesten és Tatatóvároson gyűjtötték (V.)

crassicus THOMS.

- 5 (4) Középhátán a közterecskék simák, fényesek.
- 6 (7) A toroldalai vörösek, a középhát elülső sarkain nagy, fehéres folt van. Hátpajzsa vörös, oldalai és a hátulsó szegélye sárga. Sárgák ezenkívül még a szájszervek, a fejpajzs, az arc hosszanti irányú rajzolata, a vállbütykök, a szárnypikkelyek, valamint a varratok nagy része. Lábai vörösek, fehéres színeződéssel a tomporokon, a combok végén és a lábszárakon. A hátulsó lábszár vége és a hátulsó lábfejek feketések. Hímje ismeretlen. 6 mm.

Az igen ritka fajt budapesti példány alapján ismertették (IX.)

haemorrhoidalis SZÉPL.

- 7 (6) Torán vörös színeződés nincs.
- 8 (9) Hátulsó lábszára a belső felületén sárgás, végén feketés. Lábai egyébként vörösek, az elülső csípők esetleg barnásak. A potroh 1. szelvénye valamivel hosszabb, mint amilyen széles, a többiek viszont hosszuknál szélesebbek, a hátlemek finoman (az elülsőkön sűrűbben, a hátulsókon ritkábban) pontozottak. A szájrészek, a fejpajzs, az arc és a középhát foltjai, a hátpajzs hátulsó, esetleg oldalsó szegélye sárgás. A hím hasonló, de a hímekre általában jellemző több sárga rajzolat. Hátulsó csípője legalább feketefoltos és a potroh 3. hátlemeze a tövi részén sárga rajzolatú. 5—7 mm.

Európa nagy részéből és Kamcsatkából is ismeretes, de ritka faj. Magyarországon a Bükk hegységből került elő. Ismerjük Versecről is (VIII.) (= *planus* DESV.)

dimidiatus SCHRK.

- 9 (8) Hátsó lábszára fehéres, a tövén, de főleg a csúcsán feketés. Csípői feketék vagy sárgák, hátpajzsa kisebb-nagyobb mértékben sárga.
- 10 (11) Hátpajzsa sárga, legfeljebb a közepén egy keskeny, hosszanti irányú sötét rajzolat húzódik rajta. Arca finoman ráncolva pontozott, fénytelen. Középháta és a tor oldalai szórta pontozottak, gyenge fényűek. Az 1–2. potrohszelvény finoman ráncolt, fénytelen, a továbbiak mind finomabban pontozottak, fényesebbek. A nőstény szájszervei, fejpajzsa, az arc foltja, valamint középhátának elülső sarkai sárgák, lábai különben vörösek. A hím hasonló, de egész arca, a csáp alsó felülete, a középtor oldalai, valamint az elülső és középső lábak nagy része fakósárga. Sárgás sáv vagy oldalfoltok húzódhatnak a 2–3. hátlemeztől tövénél is. 6–7 mm.

Közép- és Nyugat-Európából kimutatott ritka faj; faunaterületünkön ez ideig csak az erdélyi medencéből került elő (IV., IX.)

[**megaspis** THOMS.]

- 11 (10) A hátpajzs fekete rajzolata nagyobb, olykor csak a csúcsa és az oldalai sárgák, de egész kivételten teljesen fekete. Az előzőhöz egyébként színben, skulptúrában igen hasonló, legfeljebb a hátsó lábszár végének sötét rajzolata szélesebb és legtöbbször kis, feketés pont látható a fehéres lábszár töve közelében a külső felületen. Termete valamivel kisebb. 4–6 mm.

Európa nagy részében eléggé elterjedt. Magyarországon is előkerült a Budai-hegyekből, a Mátrából, a Mecsekéből és Órszentmiklósról. Ismerjük Erdélyből is (V–IX.) (= *Bassus pumilus* HLMGR. partim)

pictus GRAV.

- 12 (1) A hátsó lábszár színezete más. Tükörsejt olykor kialakult.
- 13 (14) Az áltorszelvény a tövén és a potrohnyél körül erősen ráncolt. A tor fénylő, de gyakran erősen pontozott. A potroh és a hátsó lábszár vége fekete, előtte pedig rozsdásbarna. A nőstény végső hátlemezei a hátsó szegélyükön egyenesek, és a potroh vége oldalról nem összenyomott. Áltorszelvénye rövid. Az 1. potrohszelvénye valamivel hosszabb, mint amilyen széles, két hosszanti éle összetartó. A 2. hátlemeze a hosszánál szélesebb, durván pontozott, a tövi résznél hosszanti irányban ráncolt. Csápja rövid, a potrohnál nem hosszabb. A középhát elülső sarkaiban világos oldalfoltok nincsenek. Hátpajzsa fekete. A hím hátpajzsa szintén fekete. Mindkét ivar példányain tükörsejt is kialakult. Fekete, a nőstény tapogatói, a rágók foltja, a fejpajzs, valamint az arc foltja sárga. Lábai vörösek, a csípők és a tomporok feketék, hátsó lábszára vöröses, csúcsa feketés és sötétek a hátsó lábfejek is. A hím egész arca, a középhát elülső sarkai, a közép mell harántos rajzolata, valamint az elülső és középső csípők sárgásak. 6–8 mm.

Európa nagy részéből kimutatták, igen ritka. Faunaterületünkön ez ideig csak Szászkezdtről ismerjük (= *brevicornis* THOMS.)

[*crassicornis* THOMS.]

- 14 (13) Az áltorszelvény és a potrohnyél nem erősen ráncolt, rendszerint egyáltalán nincsenek rajtuk ráncok, vagy ha vannak, azok nem teljesek. A tor, a lábak és a potroh nem kiterjedten, legfeljebb csak részben rozsdabarna.
- 15 (20) A középtori melloldal éle a hasoldalon nem teljes, ha olykor mégis teljes, akkor a fejpajzs lekerekített hártvás, az alsó szegélye mentén nem benyomott. Az áltorszelvény egyenletesen szemcsézett.
- 16 (17) Potroha többé-kevésbé vörös (hímekén esetleg csak vörös sávok vannak). Az arc fekete. A hátulsó lábszár vöröses vagy sárgás, elülső és középső csípői sárgák, tövük fekete, a hátulsók feketék. A combok egész felülete vörös, esetleg sárga, lábai egyébként vörösek. Arca, középháta fénytelen, finoman pontozott, áltorszelvénye és 1. hátlemeze finoman ráncolva pontozott. Az 1. potrohszelvény kb. olyan hosszú, mint amilyen széles, a 2. szélesebb, és a 3. vagy 4. szelvénytől kezdve a potroh oldalról erőteljesen összenyomott. 2–3. hátlemeze többé-kevésbé vörös. A szájszervek, a fejpajzs és rendszerint az arc foltja, a középhát elülső sarkai, valamint gyakran a hátpajzs hátulsó szegélye is sárgás. Csápостora feketés. A hím hasonló, de sárga rajzolata kiterjedtebb: az egész arc, a csáp alsó felülete, a középtor nagy része és több hátlemez hátulsó szegélye sárgás. 4–6 mm.

Európa nagy részéből kimutatott igen ritka faj. Faunaterületünkön is ez ideig csak Szovátáról ismerjük

[*pulcher* HLMGR.]

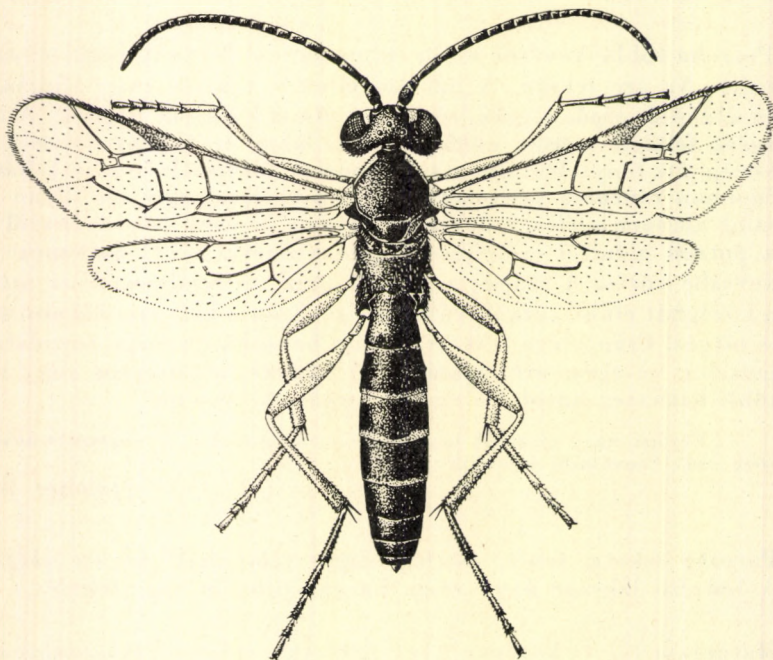
- 17 (16) Potroha fekete, fehér, esetleg sárgás csíkokkal. Az arc sárgafoltos. A hátulsó lábszár nagy része barnásvörös, a vége feketés.
- 18 (19) Hátpajzsa (♀, ♂) középen nagy területen, sokszor háromszög alakban sárgafoltos. Hátlemezeinek hátulsó szegélyén elég széles sárga csík van. Mindkét ivar arca finoman rücskölve pontozott, fénytelen, középháta és a középtori melloldalak szórtan pontozottak, a közterecskék finoman recézettek. A potroh meglehetősen lapos (42. ábra: F). Az 1. potrohszelvény a szélességénél csak kevéssel hosszabb, finoman ráncolva pontozott, a 2–3. hátlemez hasonlóan, bár inkább pontozott és a hátulsó szegélyükön sima, fényes. A további hátlemezeken legfeljebb igen finom és nagyon ritkán álló pontok vannak. A ♂ 9–10. hátlemeze: 42. ábra: G és 9. haslemeze: 42. ábra: H. A nőstény szájszervei, a fejpajzs, az arc foltja, a vállbütykök és a szárnypikkelyek, valamint az utópajzs sárga. Csápja feketés. A hím csak annyiban különbözik, hogy egész arca, a csáp alsó felülete, a toroldalak, a csípők és a tomporok fakósárgák. 6–7 mm.

Európa és Észak-Amerika nagy részében él, gyakori faj. Magyarországon is általában mindenütt előfordul (IV–X.). Az *Epistrophe balteatus* DEG. nevű zengő-

légy a gazdaállata (= *Bassus exultans* GRAV., *B. insignis* GRAV., *B. pulchellus* DESV. nec HLMGR.)

tarsatorius Pz.

- 19 (18) A hátpajzs csak az oldalain (♀) és a csúcsán (♂) sárga. Potrohának 3–4. hátlemeze olykor fehéres rajzolatú. Középháta, hátpajzsa finoman recézett, fénytelen. 1. hátlemeze igen sűrűn pontozott, szintén fénytelen. Hímje hasonló, de az egész arca, a csáp alsó felülete, a 3., esetleg 4. hátlemez töve, az elülső és középső csípők sárgák. A hátulsó csípő sárgafoltos. 6–8 mm.

41. ábra. *Homotropus elegans* GRAV. ♂ (Eredeti)

Közép-Európában, Angliában honos, igen ritka. Magyarországi előfordulása feltételezhető. Syrphidákban (*Epistrophe balteata* DEC., *E. bifasciata* F., *Syrphus ribesii* L.) élősködők (= *Bassus punctatus* BRIDGM.)

[fissorius GRAV.]

- 20 (15) A középtori melloldal éle a hasoldal felé is teljes. A fejpajzs az alsó szegélye mentén benyomott. Az áltorszelvény felülete különböző, a potrohnyél táján gyakran ráncos vagy rücskös.
- 21 (24) A középhát és a hátpajzs fényes, erősen pontozott. Az elülső szárnyon legtöbbszőr van tükrösejt. A potroh olykor közepén rozsdavörös, ha mégis fekete, akkor a csípők is feketék.

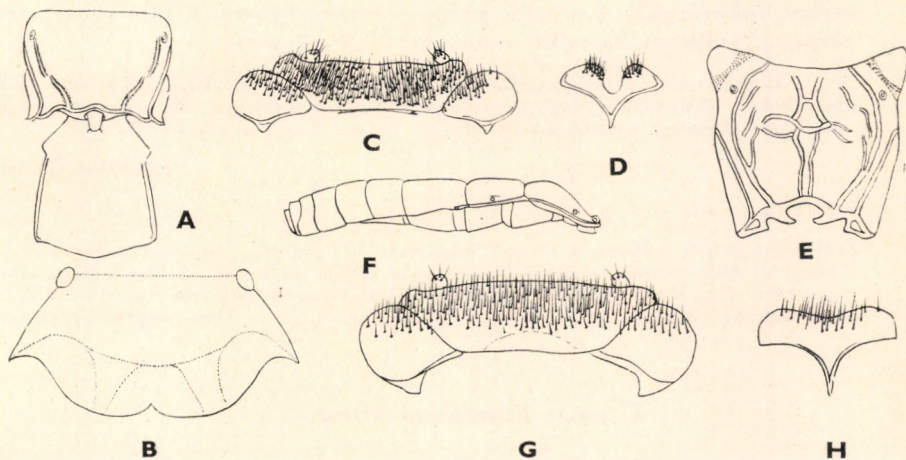
- 22 (23) A potroh középső szelvényei (2–4.) rozsdavörösek. A fejpajzs alsó szegélye csaknem levágott, közepe finoman kicsípett (42. ábra: B) a tor oldala szemcsés és pontozott. Lábai vörösesek, elülső és középső csípői feketék (olykor vörös színeződéssel), a hátulsók feketék a hímeké sárgásfehér és feketefoltos). 1. potrohszelvénye szélességénél alig hosszabb, (42. ábra: A). A nőstény potroha a vége felé alig összenyomott, 2–3. szelvénye hosszánál szélesebb. Csápostora sötét rozsdavörös, majdnem fekete. A hímek (41. ábra) középtori melloldala sárgafoltos. 4–6 mm.

Európa nagy részéből, valamint Észak-Amerikából kimutatott faj, amely Magyarországon Budapestről, a Kőszegi-hegyekből és Sátoraljaújhelyről került elő. Ismerjük Erdélyből, valamint Körmöcbányáról is (IV–VIII.) (= *Bassus rufonotatus* HLMGR., *B. affinis* SZÉPL.)

elegans GRAV.

- 23 (22) Potroha fekete, kivételesen az elülső hátlemezek vörös keretűek, a tövi részt kivéve igen fényesek. A csípők hasonlóan feketék. Az áltorszelvényen nincsenek a potrohnyél körül redők, ehelyett a felülete gyengén rücskös. Az elülső és középső combok és lábszárak azonos színűek. A hátpajzs a csúcán rendszerint sárga. A potroh (♀) hátrafelé fokozatosan elkeskenyedő. A hátulsó lábszárak vörösesek, a csípők és tomporok feketék. Szárnyjegye fakósárga. Középtora szórta pontozott, fényes. Az 1. hátlemez rücskölve ráncolt, a 2. pontozott, tövén hosszanti irányú ráncokkal, hátul sima. A nőstény szájszervei, fejpajzsa, az arc foltja, valamint a középhát elülső sarkai fakósárgák. Hímje hasonló, de az arc foltja nagyobb és a belső szemkeretek, valamint a csáp alsó felülete is sárga. 4–6 mm.

A törzsalak Észak- és Közép-Európában, valamint Angliában gyakori; alfaját Grönlandból és Észak-Amerikából is kimutatták. Magyarországról ez ideig

42. ábra. A: *Homotropus elegans* GRAV. áltorszelvénye és 1. potrohszelvénye, B: fejpajzsa — C: *H. signatus* GRAV. 9–10. hátlemeze, D: 9. haslemeze és E: áltorszelvénye — F: *H. tarsatorius* Pz. ♀ potroha oldalról, G: 9–10. hátlemeze és H: 9. haslemeze (A–H: DASH nyomán)

nem ismerjük. A Radnai-havasokból származó (♀) példány combjainak elülső felülete a felső részen feketefoltos (= *elegans* THOMS. nec. GRAV.)

[*nigritarsus* GRAV.]

- 24 (21) A középhát és a hátpajzs felülete más. Ha kivételesen fényes és pontozott, akkor a hátulsó csípő rozsdavörös és sárgás. Az elülső szárny tükörsejttel vagy anélkül. A potroh a közepén kiterjedten rozsdavörös.
- 25 (26) A tor, a lábak és a potroh erősen szemcsézettek és finoman pontozottak. Az elülső szárnyon van tükörsejt. A hátulsó csípő rozsdaszínű vagy fekete, az elülső és középső vizsont sárga (♀) vagy feketesárga foltos (♂). A hátpajzs többnyire sárga. A potrohnyél hossza a szélességének 1,6—1,85-szörösével egyenlő. A nőstény potroha nagyobb felületen vörös, a hímekén csak a 3—4. hátlemez töve fehéres, hátulsó része többé-kevésbé vörös. Különösen a potroh hátlemezeinek vörös színe és a hátpajzs sárga rajzolata változó. 4—6 mm.

Elég gyakorinak tartott faj Európában, Észak-Amerikában, és Mexikóban, faunaterületünkön mégis ez ideig csak Erdélyből és Kőrösmezőről került elő (VIII.) (= *pallipes* MORL.)

[*pallipes* GRAV.]

- 26 (25) A tor, a lábak és a potroh fényes, csak gyengén szemcsézett. Az elülső szárnyon csak ritkán találunk tükörsejtet. A potrohnyél hossza szélességének 1,3—1,6-szorosával egyenlő. A csípők a hátulsó részükön rozsdavörösek, elöl sárga színűek. A hátpajzsa fekete. Potroha a végén erősen összenyomott (♀). Az áltorszelvényen H alakú redő van (42. ábra: E). A ♂ 9—10. hátlemeze: 42. ábra: C, 9. haslemeze: 42. ábra: D. Lábai vörössárgák, elülső és középső csípői, valamint az összes tomporok sárgák. Csápостora élénk vörös, a hím csáptöve alul fehéres. A nőstény szájszervei, fejpajzsa, az arc foltja, középhátának elülső sarkai fakósárgák. A potroh középső része vöröses. A hím egész arca sárga, egyébként hasonlít a nőstényre. 4—6 mm.

Európa nagy részében előfordul. Angliában gyakori, Észak-Amerikában és Japánban is gyűjtötték. Magyarországon a Budai-hegyekben, Ágasegyházán, Farnoson és a Balaton mentén került elő (V—X.) (= *Tryphon nigricornis* ZETT.)

signatus GRAV.

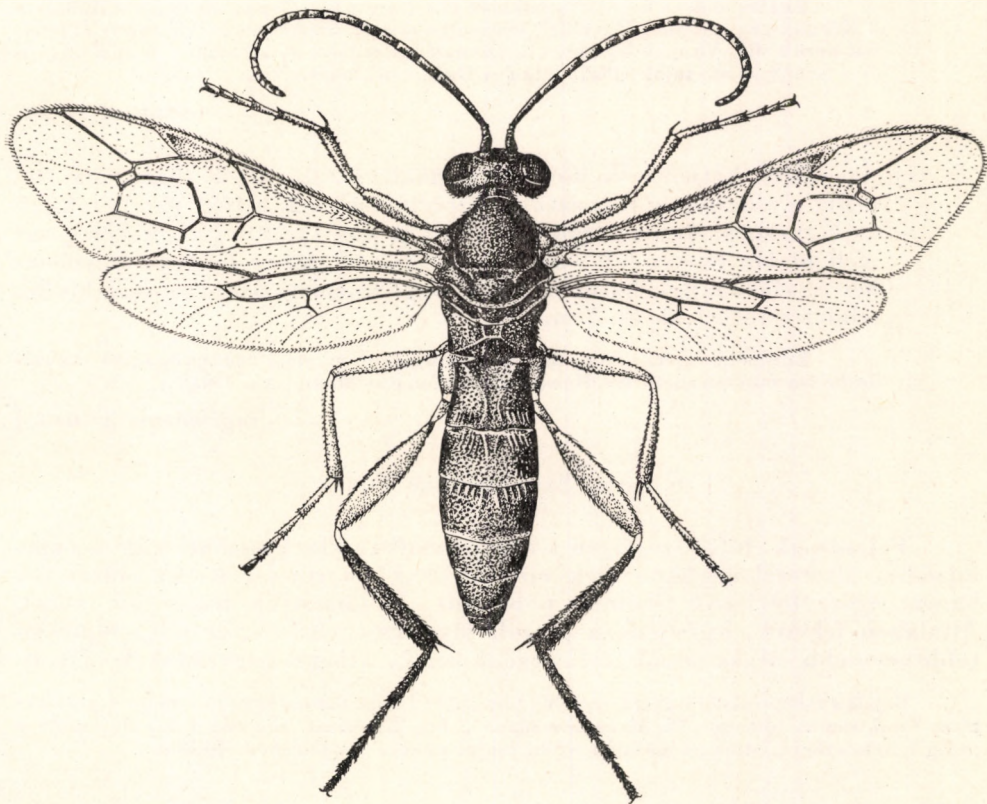
Változata:

1. Hátulsó csípői teljesen (♀) vagy nagyrészt (♂) feketék, áltorszelvénye kevésbé rücskös, élei elmosódottabbak, tükörsejtje olykor hiányzik. A hím középmellén gyakran van sárga rajzolat. — Erdélyből és Órszentmiklósról ismerjük (VIII.) (= *festivus* HLMGR. nec F.) var. *hygrobius* THOMS

5. nem: *Enizemum* FÖRST.

Aránylag nagyobb testű, fekete, helyenként sárgás rajzolatú fajok. Tükörsejtjük legtöbbször nyeles, ferde (43. ábra), ritkán azonban csak nyomokban van meg, esetleg hiányzik is. Az áltorszelvényen mezők nyomai láthatók

(44. ábra: A). A potroh 1. hátlemeze rövid, széles, csak ritkán nyújtott, durván skulptúrált és rajta két hosszanti él húzódik, amely legalábbis megközelíti a hátlemez hátulsó szegélyét (34. ábra: E). Arcuk finoman, de igen sűrűn rücskösen pontozott, fénytelen, toruk szórtabban pontozott és fényesebb. A potroh első 2–3 hátlemeze durván skulptúrált. Hátulsó lábszárak fekete, a tövén fehéres gyűrű van.

43. ábra. *Enizemum ornatum* GRAV. ♀ (Eredeti)

Fajai a palearktikumban és a nearktikumban élnek. 14 palearktikus faja közül Magyarországon ez ideig csak 1 volt kimutatható, de további 1 faj előfordulása még feltételezhető. Életmódjukról semmi biztosat nem tudunk.

- 1 (2) Az elülső hátlemezek hosszanti irányban durván rücskösen ráncoltak, az 1. hátlemezen a két erős él előbb erősen összetartó, majd a hátulsó szegélyéig párhuzamosan fut (34. ábra: E), sőt átnyúlik a 2. hátlemez tövi részére is (34. ábra: F), a 2. hátlemez a tövi részén egyébként hosszanti irányban ráncolt. Az áltorszelvény (44. ábra: A) is erősen ráncolt. Arca fekete (♀) vagy sárga (♂). Az egész középtori melloldal pontozott, csápостora rozsdavörös. Feje, tora finoman, sűrűn ponto-

zott. Fekete, csak a középhát esetleges elülső oldalfoltjai, a szárny-pikkelyek, olykor a hátpajzs hátulsó szegélye fehéressárgák, lábai pedig rozsdavörösek. A hátulsó igen erős lábszárok és lábfejek feketék (43. ábra). Hímje hasonló, csak a csáp alsó felülete, elülső és középső csípői, tomporai, továbbá a vállbütykők és a középmell nagy rajzolatai fakósárgák. A ♂ 9–10. hátlemeze a végén domború (44. ábra: B), 9. haslemeze ívelt (44. ábra: C). 6–9 mm.

Euráziából és Észak-Amerikából kimutatott faj. Magyarországon a Budai- és a Kőszegi-hegyekből, a Mátrából, Órszentmiklósról, Szigetszentmiklósról és Tihanyból került elő. Vannak adataink a szomszédos erdélyi és szlovákiai területekről is (V–X.). *Syrphus*-fajok élősködője (= *Bassus deplanatus* GRAV. partim)

ornatum GRAV.

- 2 (1) Az elülső hátlemezek rücskösen pontozottak, az 1. hátlemez éléⁱ pedig a csúcsrészig fokozatosan összetartók, a 2. a tövi részén inkább csak rücskös. Arcán sárga folt van (♀), vagy fekete (♂). A középtori melloldalán fényes folt van, a csápostor általában feketés. Egyebekben az előző fajhoz hasonló, a hím sárga rajzolata azonban csak kisebb felületre terjed ki. 6–7 mm.

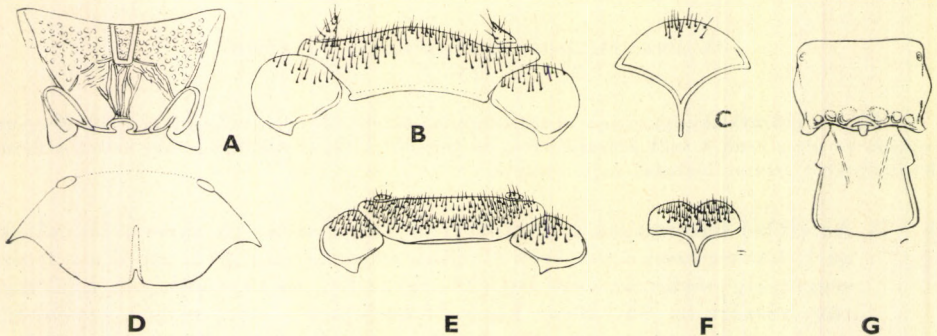
Európában honos ritka faj. Magyarországon ez ideig nem gyűjtötték, de előfordulása feltételezhető (= *Homocidus deplanatus* MORL. nec. GRAV.)

[**nigricornis THOMS.**]

6. nem: *Syrphoctonus* FÖRST.

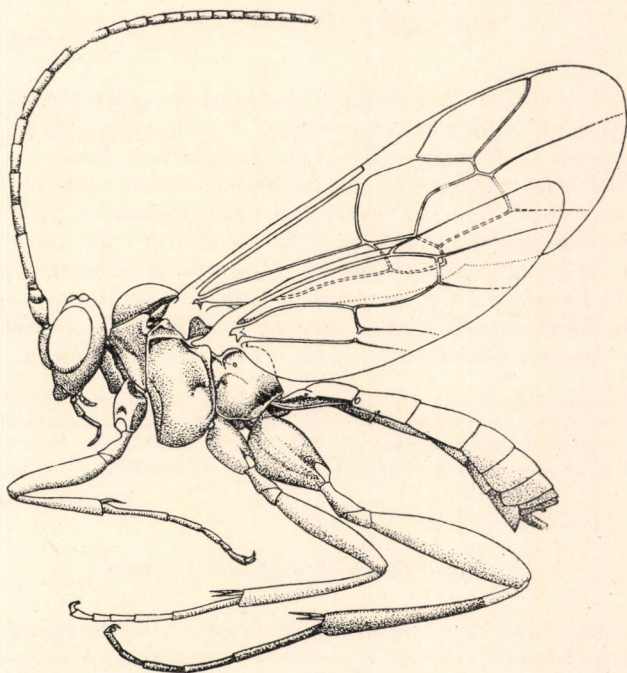
Fejpajzsuk elülső szegélyén a középvonalban kis, hosszanti irányú vájat húzódik, áltorszelvényükön élek még nyomokban sincsenek (44. ábra: G), hanem egész felületük finoman pontozott. Tükörsejtjük nincs (45. ábra). Általában feketék, legfeljebb a potroh tövi része vöröses, és főleg hímeken több-kevesebb sárgás rajzollal is találkozunk. Átlagos nagyságuk 4–7 mm.

Fajait a földkerekség legtöbb részéből kimutatták már, bár kis fajszerű nem. A palearktikus fajok száma mintegy 10. Magyarországon 2 faja ismeretes, további 1 faj előfordulása pedig feltételezhető. Mint az alcsalád többi tagjai szintén zengőlegyek élősködői.

44. ábra. A: *Enizemum ornatum* GRAV. ♀ áltorszelvénye, B: ♂ 9–10. hátlemeze és C: haslemeze — D: *Syrphoctonus flavolineatus* GRAV. ♀ fejpajzsa, E: ♂ 9–10. hátlemeze, F: 9. haslemeze — G: *S. biguttatus* GRAV. áltorszelvénye és potroheleje (A–G: DASH nyomán)

- 1 (2) Az áltorszelvény vége és az 1–2. potrohszelvény, illetve annak hátlemeze többé-kevésbé vörös. Lábai vörösek, a hátulsó lábszár töve fehéres, majd vöröses, és a vége, valamint a hátulsó lábfejek feketések. A hímek csípőin sárga foltok vannak. Mindkét ivar arcának középső része sárga. A hátpajzs hátulsó szegélye szintén sárga, teste egyébként fekete. Az 1. potrohszelvény finoman ráncolva pontozott, és majdnem másfélszer hosszabb, mint amilyen széles, a 2. tövén a középvonalban néhány erős hosszanti ránc húzódik. 5–6 mm.

45. ábra. *Syrphoctonus biguttatus* GRAV. ♀ (DASH nyomán)

Európa nagy részéből kimutatott, de igen ritka faj. Faunaterületünkön ez ideig csak Erdélyből került elő (VII.)

[**abdominator** BRIDGM.]

- 2 (1) Az áltorszelvényen és a potroh tövén nincs vörös színeződés, hátulsó lábszára feketés, a tövén fakósárga gyűrűvel.
- 3 (4) Kistermetű faj, a potroh 1. hátlemeze a szélességénél alig hosszabb, sima, finoman, sűrűn pontozott és a hátulsó középső része kidomborodik (44. ábra: G), a 2. a hosszánál szélesebb, rücskösen pontozott és a tövi rész közepén hosszanti irányban ráncolt. Áltorszelvénye sima, nem ráncolt. A nőtény arcán, középhátán csak kivételesen van sárga rajzolat és az utóbbi finoman rücskölve pontozott, fénytelen. Sárga folt legtöbbször csak a hátpajzs hátulsó szegélyén és az utó-

pajzson van. Lábai vörösek. A hím hasonló, de egész arca, a csáp alsó felülete, a középhát oldalfoltjai, a középtori melloldal, a középmell rajzolata és gyakran a potroh 2—3. hátlemezőnek tövi oldalfoltjai vagy sávjai fakósárgák. Lábaik is sok a fehéressárga színeződés. Mindkét ivar csípői olykor feketefoltosak (45. ábra) 4—5 mm.

Európa legtöbb részéből és a Szovjetunióból (Kazany), valamint Kamcsatkából is előkerült, de leggyakoribb Közép-Európában. Magyarországon a Budai-hegyekből, a Bükk hegységből, Rákosról, néhány alföldi helyről (Apajpuszta, Órszentmiklós) és Siófokról mutatták ki. Gyűjtötték a szomszédos erdélyi területeken és Körösmezőn is (IV—X.) (= *Bassus rufipes* GRAV., *B. deplanatus* GRAV. partim., *B. confusus* WOLDST.)

biguttatus GRAV.

- 4 (3) Nagyobb termetű. A potroh 1. hátlemeze nyújtottabb, inkább rücskölve ráncolt és hátulsó része lapos. A 2. hossza is közel akkora, mint a szélessége. A fejpajzs alsó szegélye közepén finoman kicsípett (44. ábra: D). A nőstény arcán és a középhát elülső sarkaiban sárga foltok vannak. Csípői vörösek, fekete folt nincs rajtuk. A potroh hátlemezeinek hátulsó szegélye gyakran fehéres. A ♂ 9—10. hátlemezőnek vége egyenesen levágott (44. ábra: E), a 9. haslemeze kicsípett (44. ábra: F). A hímje hasonló, de egész arca, a csáp alsó felülete, a középtor rajzolatai és lábai nagy felületen sárgák, továbbá a 2—3. hátlemez tövével olykor fehéres oldalfoltok, illetve sáv van. 5—6 mm.

Törzsalakját Észak-Amerikától Mexikóig, valamint Kelet-Ázsiában Kínától Koreáig megtalálták, alfaját Japánból írták le. Magyarországon a Budai-hegyekben, a Bakonyban, Órszentmiklóson és Tihanyban gyűjtötték. Ismerjük Erdélyből is (V., XI.) (= *Bassus bimaculatus* HLMGR., *B. interruptus* HLMGR.)

flavolineatus GRAV.

7. nem: **Campocraspedon** UCHIDA

Közepes nagyságú, 5—7 mm hosszú fajok. A fej harántos, az arc többnyire fényes és pontozott, esetleg gyengén szemcsézett. A fejpajzsot az arctól egy varrat jól elhatárolja, fényes, alsó szegélye ívelt. A csápostor ízeinek száma 18—20. A fejtető közepén enyhén benyomott. Tora fényes és különböző mértékben pontozott. Az elülső torháti barázdák sekély árok alakjában alakultak ki. Az áltorszélvény redőzött, a ráncok legalább részben fejlettek. Az elülső szárnyon nincs tükörsejt (34. ábra: D). A hátulsó szárny kurtaere a közepe alatt törik meg. A potroh hátlemezei olykor benyomottak, a 3—7. hátlemez hátulsó szegélye mélyen homorú (34. ábra: G—H); a hímeken ez nem oly szembeötlő. A potrohnyél felülről tekintve négyszögletes, nincs rajta hátoldali taraj. A légzőnyílások a hátoldalon ülnek.

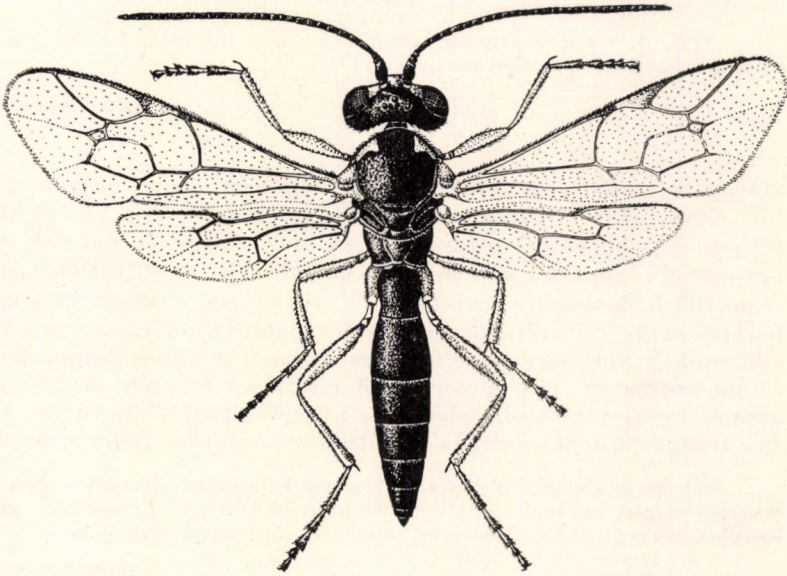
A nemrég felállított nembe jelenleg 8 faj sorolnak a holarctikumból. Hazánkban eddig egyet sem sikerült kimutatni, de legalább 1 faj előfordulása igen valószínű.

- — A nőstény arca teljesen fekete, a hím belső szemkerete szélesen sárga. A nőstény fejpajzsa az elülső szegélyén nem kimetszett, csápostora 18 ízből áll. Lábai vörösek, a csípők nagy része fekete, temporai sárgák. A potroh 1. hátlemeze egész felületén, a 2—3. csak a tövén rücskösen pontozott. A nőstény végső hátlemezei a hátulsó szegélyükön

kikanyarítottak (34. ábra: G—H). Középháta finoman pontozott, fényes, az oldalak simák, alig pontozottak. Fekete, a nőtény szájszervei és fejpajza sárgák, a lábak vörösek és a hátulsó lábfej feketés. A hím csápja alul, a potroh 2—3., esetleg 2—4. hátlemezőnek hátulsó szegélye és olykor a csípők foltjai sárgák. A hátulsó lábszár vöröses, esetleg sárgás. 5 mm.

Európa legtöbb részéből kimutatták már, de igen ritka. Magyarországi előfordulása is feltételezhető

[caudatus THOMS.]

46. ábra. *Phthorima compressa* DESV. ♂ (Eredeti)

8. nem: *Phthorima* FÖRST.

Arcuk legalább az oldalakon szórtan pontozott, fényes, tükörsejtjük van (46. ábra). Áltorszelvényük rövid, rajta többé-kevésbé határozott élek vannak (47. ábra: A). Az 1. potrohszelvény valamivel hosszabb, mint amilyen széles, és hosszanti élei nincsenek, vagy csak rövidek, a 2. potrohszelvény is általában nyújtott és mindkettő sűrűn rücskölve ráncolt, vagy rücskösen pontozott, fénytelen. A további hátlemezők alig skulptúráltak, fényesek. A nőtények potroha a 2—3. szelvénytől kezdve oldalról feltűnően összelapított. Középhátuk sűrűbben, az oldalak szórtabban pontozottak és különösen az utóbbiak igen fényesek. Áltorszelvényük sűrűn, durván rücskös. Fekete fajok, a különböző testrészekon több-kevesebb fakósárga rajzolattal.

Fajszegény palearktikus és nearktikus nem. Az Európában ismeretes 2 faja közül mindkettő előkerült Magyarországról is. Életmódjukról pontosat nem tudunk.

- 1 (2) Hátpajzsa többé-kevésbé sárga és különösen a hímeké a hosszánál is szélesebb. Áltorszelvénye durvábban, a potroh 1—2. hátlemeze — kivéve ez utóbbi csúcsi részét — finomabban rücskölve ráncolt, fénytelen. Az 1. hátlemezen hosszanti élek egyáltalán nincsenek és hosszabb, mint amilyen széles; a 2. még nyújtottabb. A nőtény szájszervei, a fejpajzs és környéke, a középhát elülső nagy oldalrajzolata, egész utópajzsa fakósárga. A hím egész arca, a csáp alsó felülete, középháta az elülső sarkokon, a középmell és a középtori melloldalak rajzolata, a hátpajzs és az utópajzs egész felülete sárgás. 1. hátlemezőnek a vége, esetleg 2 hosszanti sávja, valamint a továbbiak (az 5. vagy 6. hátlemezig) a hátulsó szegélyükön, és a 3. a tövénél is sárga. Mindkét ivar lábai sárgásak, a hátulsók vörösesek. 7—9 mm.

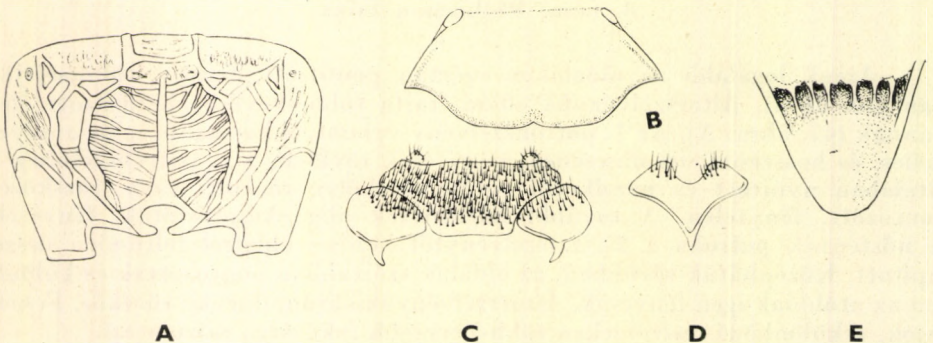
Főleg Közép-Európában és Angliában honos, igen ritka faj. Magyarországon ez ideig csak Rákospalotáról került elő (VIII.)

xanthaspis THOMS.

- 2 (1) Hátpajzsa fekete. A fejpajzs alsó szegélyén igen finoman kicsípett (47. ábra: B). A hímek potrohának 1. hátlemezőn kb. a középig húzó két hosszanti irányú él van, a 9. hátlemező hátulsó szegélye egyenes (47. ábra: C), a 9. haslemező mélyen kikanyarított (47. ábra: D). A potroh 1. hátlemezője, valamint a 2. tövi része is rücskölve pontozott, fénytelen. A ♂ áltorszelvénye erősen ráncolt (47. ábra: A). A nőtényeken csak a szájszervek, a fejpajzs és esetleg ennek környéke sárga. Lábai vörösesek, (46. ábra) csípői általában feketék. A hímek egész arca és a csáp töve alul, valamint a középmell rajzolata sárga. A csípők és a tomporok fehéressárgák, a hátulsó csípők töve feketés. 6—10 mm.

Európa és Észak-Amerika nagy részéből kimutatott, de szintén igen ritka faj. Magyarországon az Ipoly menti Ráróson gyűjtötték (VI.). Ismerjük az erdélyi Menyházáról is (= *Bassus ibaloides* KRIECHB., *Homoporus niger* MORL.)

compressa DESV.

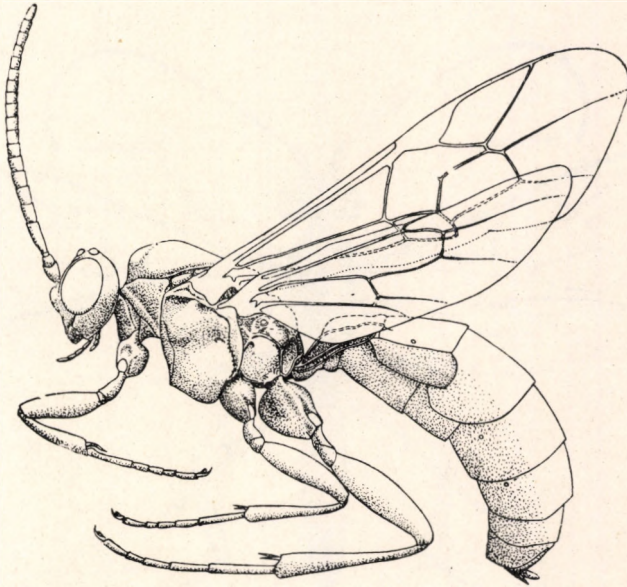

47. ábra. A: *Phthorima compressa* DESV. ♂ áltorszelvénye, B: ♀ fejpajzsa, C: 9—10. hátlemező és D: 9. haslemező — E: *Bioblapsis* sp. hátpajzsa (A—D: DASH — E: BOUČEK nyomán)

9. nem: **Bioblapsis** FÖRST.

Az áltorszelvény és a potroh 1. hátlemezének légzőnyílásai meglehetősen nagyok, kerekék és peremük feltűnően kiemelkedik (34. ábra: B). Sárga színű, a hátpajzs előtti árokban — legalább a széleken — hosszanti irányú élek húzódnak (47. ábra: E). A tükrösejt belső ere igen rövid. A potroh 1. hátlemeze az elülső részén meglehetősen felemelkedik. Az áltorszelvény mezőkre osztott, az áltorszelvény hátulsó mezője nagy.

Palearktikus nem. Egyetlen eddig ismert faja Magyarországon is él. Syrphidák élősködője.

48. ábra. *Bioblapsis flavipes* HLMGR. ♀ (DASH nyomán)

- — Arca sima, fényes, közepe erősen kidomborodik, fejpajzsa nagy, lapos. Csápja erőteljes, alig hosszabb, mint a fej és a tor együttesen (48. ábra). Középháta szórtan pontozott, a hátpajzs előtti barázda fejlett, a toroldalak simák, fényesek. Torhátú barázda legfeljebb nyomokban van. A potroh 1. szelvénye kb. másfélszer olyan hosszú, mint amilyen széles, a 2. is kissé nyújtott. Mindkét szelvény hátlemezé durván skulptúrált, a 2. széles hátulsó szegélye pedig, valamint a további hátlemezék is teljesen simák, fényesek. A nőstény potroha a 3. szelvénytől kezdve oldalról összenyomott. Fekete, szájszervei, fejpajzsa a középhát elülső sarkai, a hátpajzs oldalai sárgák. Lábai vörösek, hátulsó lábszára feketés, belső felülete sárgás és a feketés hátulsó lábfejek első ízének nagy része fakósárga. A hím hasonló, de arca nagyobb felületen sárga és sárga a csáp alsó felülete is, valamint több

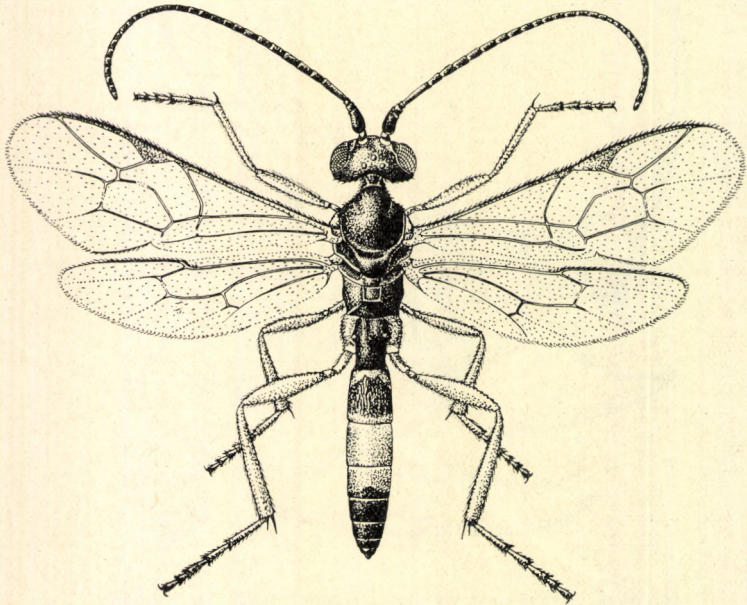
sárga színeződés van az elülső és középső lábakon is. Nagytermetű faj, 7—10 mm.

Európa legnagyobb részéből kimutatott faj, de igen ritka. Magyarországon is ez ideig csak egyetlen hím példánya került elő Budáról (X.). (= *Trichomastix polita* SNELL., *T. pallipes* THOMS., *Bassus tibialis* BRIDGM.)

flavipes HLMGR.

10. nem: **Promethes** FÖRST.

Az arca sima, fényes. A potroh 1—2. szelvénye rendszerint 1—2-szer hosszabb, mint amilyen széles legtöbbször durván rücskölve ráncolt; a továbbiak simák, fényesek. A torhátú barázdák a középhát elülső részén jól látható mélyedések. A szárnyon nincs tükrösejt (49. ábra). A fejpajzs és a csáptövek

49. ábra. *Promethes sulcator* GRAV. ♂ (Eredeti)

között 2 függőleges mélyedés van. A 3. hátlemez légzőnyílásai az oldallemezeknek a hasoldal felé eső részén vannak. Fekete fajok, potrohuk közepe sokszor vörös, és sárgás rajzolat lehet a test különböző részein. Átlagos nagyságuk 5—6 mm. A nőtények arca fekete, esetleg sárga foltos, a hímeké sárga. A hímeiken általában több a sárga színeződés (a csáp alsó felülete, a lábak stb.). Áltorszelvényükön tarajok vannak (50. ábra: A) és a hátulsó lejtős része általában nagy. A nőtények potroha a vége felé oldalról többé-kevésbé összenyomott. A hímek csápostorízain kis lécecskék húzódnak.

Fajait a palearktikumból és nearktikumból egyaránt kimutatták, az ismert fajok száma 12 körül van. Magyarországon ez ideig 2 fajt gyűjtötték, de további 2 faj előfordulása feltételezhető. Nem szerepel a kulcsban az *albipes* SZÉPL. nevű faj, amelynek típuspéldánya nem lehet fel, s leírása nem elegendő az elkülönítéshez. Synchrona-élősködők.

- 1 (4) Hátpajzsa sárga.
- 2 (3) Potroha fekete, esetleg sárgás rajzolattal a hátlemezek hátulsó sarkai-
ban, ritkábban az egész hátulsó szegélyén. A középhát elülső sarkai-
ban sárga folt van. Alig skulptúrált, igen fényes faj. A torhái barázda
fejlett, az áltorszelvény hátulsó mezője igen nagy. A nőtény száj-
szervei, fejpajzsa, az arc esetleges kis foltja, a középhát nagy oldal-
foltjai, a középmell harántsávja és sokszor a 2–3. hátlemez elülső
sarkai sárgásak. Hímeknek ezenkívül sárga az egész arca és a csáptó
alsó felülete is. 7–9 mm.

Észak- és Közép-Európában, valamint a Szovjetunióban élő ritka faj. Magyar-
országon is csak a Budai-hegyekből ismerjük (V.)

nigriventris THOMS.

- 3 (2) A potroh közepe vörös, középhátán sárga oldalfoltok nincsenek.
Középháta igen fényes, a potroh 2. hátlemeze — különösen a nőtény-
nyeké — csak a tövén ráncolt. A potrohszelvények igen nyújtottak.
Torhái barázda van, az áltorszelvény hátulsó mezője rövidebb és
keskenyebb, mint az előző fajé. A hímek potrohának 2–5. hátlemezén
sárga oldalfoltok vannak. 5–6 mm.

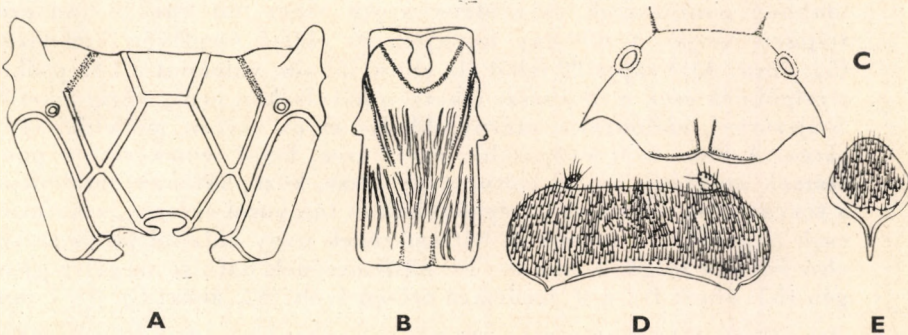
Európa legtöbb részéből kimutatott, de igen ritka faj. Magyarországi előfor-
dulása is feltételezhető.

[scutellaris BRIDGM.]

- 4 (1) Hátpajzsa fekete.
- 5 (6) Potroha fekete, a hátulsó lábszárak csúcsa barnásan futtatott, a
hátsó lábfejek barnák, a lábfejtő nagyrészt sárgás. Teljesen fekete,
csak a szájszervek sárgák és a lábak vörösek. Az elülső csípők és tom-
porok fakósárgák. Hímje ismeretlen. 8–9 mm.

München környékéről leírt igen ritka faj. Faunaterületünkön Tátraszéplakról
került elő.

[melanaspis THOMS.]

50. ábra. A: *Promethes sulcator* GRAV. ♀ áltorszelvénye, B: 1. potrohszelvénye, C: fejpajzsa.
D: ♂ 9–10. hátlemeze és E: 9. haslemeze (A–E: DASH nyomán)

- 6 (5) A potroh középső része vörös, a hátulsó lábszár végén és a lábfejen nem barnás. Arca igen fényes, középháta finoman pontozott, szintén fényes, 1—2. potrohszelvénye mintegy kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles (50. ábra: B). A 2. hátlemeze csak a tövi részén ráncolt, van rajta légzőnyílás. Áltorszelvényén tarajok vannak (50. ábra: A), a fejpajzs alsó szegélye ívelt (50. ábra: C). A nőstény szájszervei, fejpajzsa, valamint az arc foltja sárga, vagy ritkábban az egész arc vöröses, sárgás árnyalatú, a 2—4., esetleg 2—5. hátlemez pedig vörös. Lábai vörösek, a csípők és a tomporok fakósárgák. A hátulsó csípők olykor vörösek (49. ábra). A hím skulptúrája, színe, az első két potrohszelvény aránya a nőstényéhez teljesen hasonló, annyiban különbözik csak, hogy az egész arc élénksárga és lábai is inkább sárgák, mint vörösek. A 9—10. hátlemez hátulsó szegélye enyhén ívelt (50. ábra: D), 9. haslemeze hegyesedő (50. ábra: E). 5—6 mm.

A törzsalakja holarktikus elterjedésű, igen gyakori fűrkésczarázs, alfaját Japánból írták le. Faunaterületünkön is mindenütt előfordul (V—X.). (= *Bassus festivus* ZETT. nec F., *B. areolatus* HLMGR.)

sulcator GRAV.

11. nem: *Sussaba* CAM.

Arca fénylő, vagy ha olykor csak gyenge fényű, akkor a 2. potrohszelvény légzőnyílása az oldallemezek hasoldali részére tolódott, a 3. potrohszelvény légzőnyílása a hátlemezek hasoldal felé eső részén van. Az áltorszelvény hátulsó mezője gyengébben-erősebben ráncolt, nem ragyogó. Legalább a 3. csípők töve fekete. A nőstény potroha a vége felé erősen összenyomott (51. ábra) és a potroh közepe is piros, miként a combok és a lábszárak. Közülük csak az elsők legfeljebb fekete foltosak.

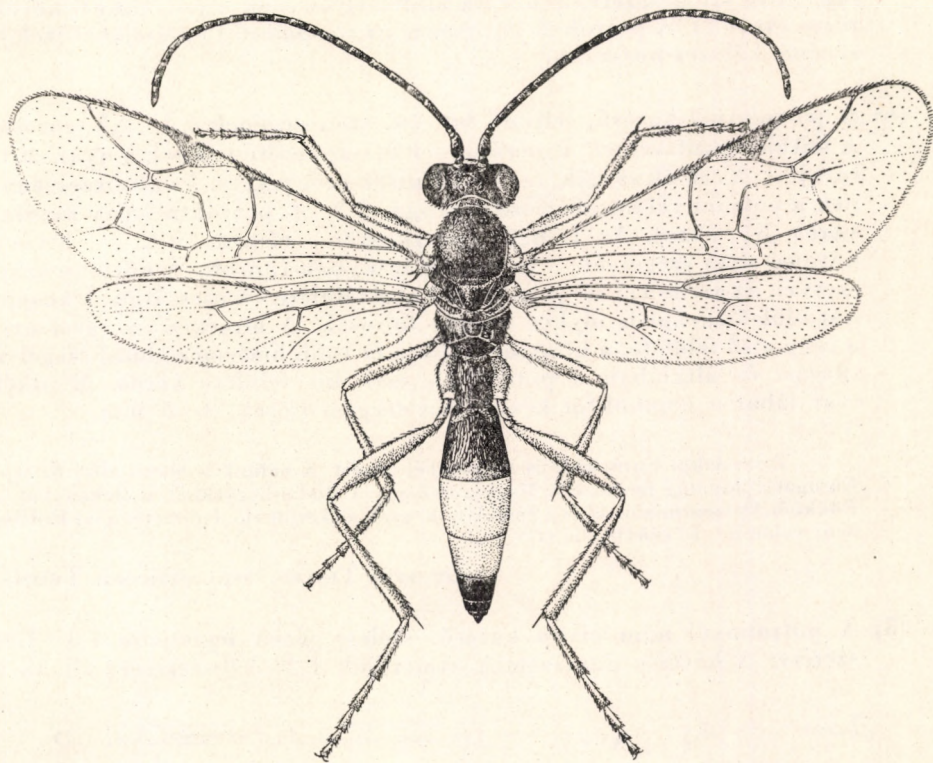
Európából, Észak-Amerikából és Kelet-Ázsiából mintegy 17 fajt ismerünk. Hazánkban 4 fajt és 1 alfaját mutatták ki és további 1 faj előfordulása igen valószínű.

- 1 (2) Az arc finoman, egyenletesen szemcsézett, nem pontozott. A középhát szemcsézett és finoman pontozott. A potroh a 4. szelvény után erősen összenyomott. A potroh elülső hátlemezei erőteljesen, a hátulsók finomabban pontozottak. A nőstény arcán sárga folt van, a hím arca teljesen sárga. A nőstény fejpajzsa az elülső szegélyén kimetszett (52. ábra: A). Csápja 22 ízből áll, elülső lábain, valamint a középsőkön a csípőknek csak a tövi része fekete, a hátulsókon pedig végig feketék. Szájszervei, vállbütyke, szárnypikkelye és az utótori melloldal sávja sárga. A hím jóval világosabb: egész arca, belső szemkerete a pontszemek magasságáig, az előtor nagy része, középhátának oldalfoltjai, a torvarratok, elülső és középső csipői és tomporai egészen, a hátulsók csak nagyrészt, a potroh 3. hátlemézének nagy oldalfoltjai és a csáp alsó felülete sárga. A hím 9—10. hátlemézének hátulsó szegélye gyengén (52. ábra: B), a 9. haslemez erősen ívelt (52. ábra: C). 6—7 mm.

Észak- és Közép-Európában élő ritka faj, amely faunaterületünkön a Zempléni-hegyekből, valamint Tátrafüredről került elő (VIII.)

punctiventris THOMS.

- 2 (1) Feje sima, fényes és pontozott. A potroh egy része rozsdavörös vagy sárga, 3. hátlemeze sima, ragyogó.
- 3 (4) A középhát erősen szemcsézett, az áltorszelvénynek a potrohnyél körüli része szintén szemcsézett. A hátulsó csípő és a comb, nemkülönben a 3. potrohszelvény sima, ragyogó. A pofarész a rágók tövi szélességének 1,1–1,2-szerese. A hátulsó lábszár csaknem egyenlő a tor hosszúságával. Az elülső és a középső lábak csípői kiterjedten sárgások.

51. ábra. *Sussaba cognata* THOMS. ssp. *albicoxa* THOMS. ♀ (Eredeti)

A szájrészek tapogatói sárgák. A nőstény potrohának 2. hátlemeze majdnem az egész felületén hosszanti irányban ráncolt, a hímek 6–8., esetleg 6–9. csápízen lécecske van (52. ábra: D). A 3. hátlemez rendszerint vörös. Mindkét ivar középhátán sokszor kicsiny, sárgás oldalfoltok vannak, a közéoldalak simák, fényesek. Az 1–2. potrohszelvény közel másfélszer olyan hosszú, mint amilyen széles. A nőstény arcfoltja sárga, a csápóstor alul rozsdavörös. A potroh közepe többékevésbé vörös. Lábai vörösek, tomporai sárgák, a hátulsók olykor barnások. Hímje hasonló, de egész arca, a csáptó alsó felülete és elülső, valamint középső lábai sárgások. A 2. hátlemez hátulsó szegélye, a 3. elülső oldalfoltja, valamint hátulsó szegélye olykor sárgás. Színe meg-

lehetősen variál. Különösen a potroh vörös színe igen különböző felületre terjedhet ki: a tomporokon, a combokon fekete rajzolat lehet. 4—6 mm.

Holarktikus, gyakori faj, a törzsalakot Európában és Észak-Amerikában ismerik, alfaja Kanadában és Észak-Amerikában él. Faunaterületünkön is általában mindenütt fellelhető (V—IX.)

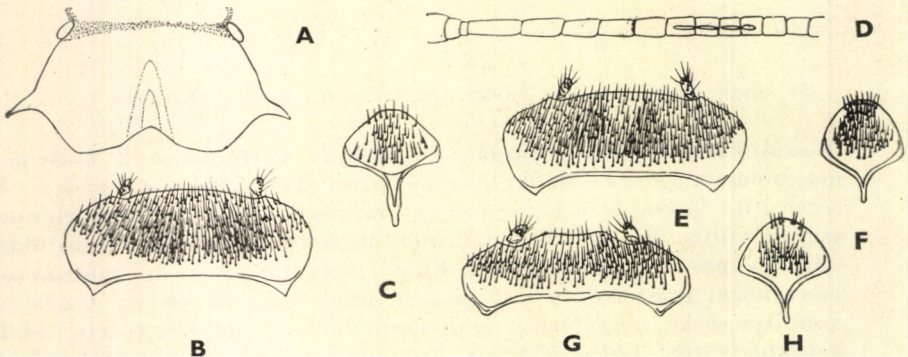
pulchella HLMGR.

- 4 (3) A középhát sima, ragyogó és pontozott (ha néha az *elongata* PROV. fajté kissé szemcsézett, akkor az áltorszelvénynek a potrohnyél körüli része ráncolt). A potroh 2. hátlemeze az *elongata*-faj kivételével szélességénél kétszer hosszabb.
- 5 (6) A potrohnyél karcsú, feltűnő hosszú, szélességének 2,1—2,3-szorosa. A hátulsó pontszemek átmérőjüknek 0,7-szeresére vannak a nyakszirti tarajtól. A csípők sárgák, csak a hátulsók töve fekete. Az áltorszelvénynek a potrohnyél körüli része ragyogó. A 3—4. potrohszelvény rozsdavörös (51. ábra). Az 1. hátlemez rücskölve ráncolt, a 2. — kivéve hátulsó sima szegélyét — hosszanti irányban ráncolt. A nőtény száj-szervei, az arc foltja sárga, a csáptó alsó felülete vörössárga. A középhát elülső sarkai is olykor világos foltosak. A hímeken az egész arc, a csáp alsó felülete, a középmell foltja és több hátlemez elülső szegélye sárgás, és általában a potrohnak csak kis felülete vörös. Mindkét ivar lábai a comboktól kezdődően sárgászörcsök. 4—5 mm.

Törzsalakja Európából és Alaszkából ismert. A nálunk is honos alfaj Közép-Európától Japánig fordul elő. Magyarországon a Budai-hegyekből, a Bakonyból, a Bükkből, Órszentmiklósról és a Zempléni-hegyekből került elő. Ismeretes a faj Erdélyben, valamint Dévényből is (IV—X.)

cognata THOMS. ssp. **albicoxa** THOMS.

- 6 (5) A potrohnyél nem olyan karcsú, szélességének legfeljebb 1,3—1,9-szerese. A hátulsó pontszemek átmérőjük 1,2—1,9-szeresére állnak a

52. ábra. A: *Sussaba punctiventris* THOMS. ♀ fejpajzsa, B: ♂ 9—10. hátlemeze és C: 9. haslemeze — D: *S. pulchella* HLMGR. ♂ csápjá — E: *S. elongata* PROV. 9—10. hátlemeze és F: 9. haslemeze — G: *S. dorsalis* HLMGR. 9—10. hátlemeze és H: 9. haslemeze (A—H: DASH nyomán)

nyakszirti tarajtól. A csípők kiterjedten feketék és rozsdavörösek. Az áltorszelvénynek a potrohnyél felé eső része ráncolt (ha kivételesen sima és ragyogó, akkor a potroh 2–4. hátlemeze nem rozsdavörös).

- 7 (8) A 2. hátlemez a közepén túlig vonalkázott (♀) vagy csaknem a hátlemez végéig ráncolt (♂). A hím középháta elől 2, a szárnypikkelyek felé, részben hátrafelé elvékonyodó sárga folttal. A hátulsó pontszemek átmérőjük 1,2–1,6-szorosára állnak a nyakszirti tarajtól. A potroh csak a 3. szelvény tövétől keskenyedik, a végén összenyomott. Az áltorszelvény redői jól fejlettek, a potrohnyél környéke ráncoltan rücskös. A csápostor ízének száma 19–22. A 2. hátlemez a hosszánál szélesebb, a 2–4. szelvény rozsdavörös. A 3. hátlemez olykor három színű, elől sárga, középen fekete és a hátulsó szegélyén piros, néha a 4. hátlemez is hasonló színű. A középhát sima, ragyogó, vagy gyengén szemcsézett és pontozott. A középhát közepe, a hátpajzs sárga folttal. A csípők és a tomporok sárgásfehér színűek, a csípők töve a külső oldalon fekete. A mellközép elülső szegélye világos csíkkal. A színe olykor változó, a világos foltok nagyobbak vagy kisebbek. A hím 9–10. hátlemezének hátulsó szegélye laposan (52. ábra: E), 9. hátlemezei igen erősen ívelt (52. ábra: F). 5–6 mm.

Közép- és Észak-Európában, Olaszországban, Kínában, Japánban és Észak-Amerikában elterjedt faj. Hazánkban meglehetősen ritka (= *Promethes laticarpus* THOMS., *Bassus monticola* SNELL.)

elongata PROV.

- 8 (7) A hátlemez egész alkata más.
- 9 (10) Zömök, csápja rövid, csípői és tomporai nagyrészt feketék. Középháta, középtori melloldala szórtan, de erőteljesen pontozott. A nőtény potroha a vége felé oldalról összenyomott, a hím csápja 20 ízből áll. Mindkét ivar 1. potrohszelvénye legfeljebb másfélszer olyan hosszú, mint amilyen széles. A nőtény 2. hátlemeze a tövén, a hímé majdnem az egész felületén rücskösen pontozott. A nőtény csáptöve alatt olykor kis sárga folt van. A hím egész arca és a csáptő alsó felülete világos, nagyobb felületen sárgák az elülső és a középső csípők is. Mindkét ivar potroha a közepén rozsdabarna. 5–6 mm.

Európa nagy részében előfordul, de ritkának tartott faj. Faunaterületünkön elég gyakori, főleg a hegyes vidékeken (VI–X.) *Syrphus*-bábokból nevelték (= *Promethes festivus* auct.)

erigator F.

- 10 (9) Nyúlánkabb termetű, csápja hosszabb, csípői általában csak a tövükön feketék, középháta igen finoman, szórtan, az oldalakon pedig alig pontozott. A nőtény potroha a 2. szelvénytől kezdődően oldalról keskenyedik és a 4.-től kezdve összenyomott. A hímek csápja 24 ízből áll. Mindkét ivar 1. potrohszelvénye majdnem kétszer olyan hosszú, mint amilyen széles és a potroh közepének vörös színét elég sok fekete futtatás sötétíti. A potroh 2. hátlemeze csupán a tövén vonalkázott, másutt sima (♀), a hím középháta fekete. A hátulsó pontszemek

átmérőjüknek 1,4—1,9-szeresére vannak a nyakszirti tarajtól. A hím 9—10. hátlemezének hátulsó szegélye közepén finoman levágott (52. ábra: G), a 9. haslemez erősen ívelt (52. ábra: H). 5—6 mm.

A törzsalak Európa nagy részében, a Szovjetunióban, Japánban és Észak-Amerika nyugati részében él. Magyarországon eddig nem sikerült kimutatni, de előfordulása valószínű.

[dorsalis HLMCR.]

MAGYARORSZÁG ÁLLATVILÁGA

eddig megjelent füzetei:

(A sorozat 1—50. füzetének adatait lásd az 52. füzethez mellékelt tájékoztatóban)

51. *Móczár Miklós*: Ősméhek, Földiméhek — Colletidae, Melittidae.
XIII. kötet (Hymenoptera III.) 9. füzet, 64 oldal, 24 ábra (1960. I. 14.)
52. *Dr. Erdős József*: Fémfűrkészek II. — Chalcidoidea II.
XII. kötet (Hymenoptera II.) 3. füzet, 230 oldal, 97 ábra (1960. V. 18.)
53. *Dr. Endrődi Sebő*: Ormányosbogarak II. — Curculionidae II.
X. kötet (Coleoptera V., Strepsiptera) 5. füzet, 126 oldal, 61 ábra (1960. X. 10.)
54. *N. Bajári Erzsébet*: Fűrkészdarázs-alkatúak I. — Ichneumonoidea I.
XI. kötet (Hymenoptera I.) 4. füzet, 266 oldal, 72 ábra (1960. XII. 17.)
55. *Dr. Zilahi-Sebes Géza*: Fonáscsápúak I. — Nematocera I.
XIV. kötet (Diptera I.) 2. füzet, 70 oldal, 32 ábra (1960. XII. 19.)
56. *Dr. Mihályi Ferenc*: Fűrőlegyek — Trypetidae.
XV. kötet (Diptera II.) 3. füzet, 76 oldal, 27 ábra (1960. XII. 22.)
57. *R. Dr. Stiller Jolán*: Állati egysejtűek — Protozoa (Általános bevezetés)
I. kötet (Protozoa) I. füzet, 25 oldal, 21 ábra (1960. XII. 30.)
58. *Dr. Endrődi Sebő*: Ormányosbogarak I. — Curculionidae I.
X. kötet (Coleoptera V., Strepsiptera) 4. füzet, 77 oldal, 29 ábra (1961. III. 12.)
59. *Dr. Endrődi Sebő*: Ormányosalkatúak — Rhynchophora.
X. kötet (Coleoptera V., Strepsiptera) I. füzet, 24 oldal, 15 ábra (1961. V. 15.)
60. *Dr. Székessy Vilmos*: Holyvaalkatúak I. — Staphylionidea I.
VII. kötet (Coleoptera II.) 1. füzet, 41 oldal, 25 ábra (1961. VI. 21.)
61. *Dr. Györfi János és N. Bajári Erzsébet*: Fűrkészdarázs-alkatúak XII. — Ichneumonoidea XII.
XI. kötet (Hymenoptera I.) 15. füzet, 53 oldal, 24 ábra (1962. VI. 6.)
62. *Dr. Jolsvai Alajos és Dr. Székessy Vilmos*: Mutatók Magyarország Állatvilága 1—50. füzetéhez —
Indices ad fasciculos I.—L. Faunae Hungariae (1962. VII. 12.)
63. *Dr. Kaszab Zoltán*: Levélbogarak — Chrysomelidae.
IX. kötet (Coleoptera IV.) 6. füzet, 416 oldal, 170 ábra (1962. XII. 30.)
64. *Dr. Endrődi Sebő*: Ormányosbogarak III. — Curculionidae III.
X. kötet (Coleoptera V., Strepsiptera) 6. füzet, 104 oldal, 55 ábra (1963. I. 5.)
65. *Dr. Gozmány László*: Molylepkek VI. — Microlepidoptera VI.
XVI. kötet (Lepidoptera) 7. füzet, 289 oldal, 135 ábra (1963. III. 14.)
66. *Dr. Székessy Vilmos*: Holyvák I. — Staphylinidae I.
VII. kötet (Coleoptera II.) 5. füzet, 117 oldal, 172 ábra (1963. V. 3.)
67. *Dr. Jolsvai Alajos és Dr. Székessy Vilmos*: Függelék (Mutatók) — Appendix (Indices)
X/A. kötet (Coleoptera V/A.) F. füzet, 27 oldal (1963. VII. 3.)
68. *Dr. Soós Árpád*: Poloskák VIII. — Heteroptera VIII.
XVII. kötet (Heteroptera, Homoptera) 8. füzet, 48 oldal, 32 ábra (1963. XII. 29.)
69. *Dr. Steinmann Henrik*: Szitakötő lárvák — Larvae Odonatorum.
V. kötet (Insecta I.) 7. füzet, 48 oldal, 39 ábra (1964. II. 29.)
70. *Dr. Erdős József*: Fémfűrkészek VII. — Chalcidoidea VII.
XII. kötet (Hymenoptera II.) 8. füzet, 33 oldal, 20 ábra (1964. III. 20.)
71. *Dr. Pellérdy László*: Spórás véglények II. — Sporozoa II.
I. kötet (Protozoa) 6. füzet, 96 oldal, 152 ábra (1964. XI. 25.)
72. *Dr. Szalay László*: Víziatkák — Hydracarina.
XVIII. kötet (Archnoidea) 14. füzet, 380 oldal, 293 ábra (1964. XII. 18.)
73. *Dr. Erdős József*: Fémfűrkészek III. — Chalcidoidea III.
XII. kötet (Hymenoptera II.) 4. füzet, 372 oldal, 188 ábra (1965. I. 10.)
74. *Dr. Kovács Lajos*: Araszolók I. — Geometridae I.
XVI. kötet (Lepidoptera) 8. füzet, 55 oldal, 34 ábra (1965. IX. 30.)
75. *Dr. Gozmány László*: Lepkek — Lepidoptera (Általános bevezetés).
XVI. kötet (Lepidoptera) 1. füzet, 41 oldal, 11 ábra (1965. IX. 30.)
76. *Dr. Gozmány László és Szécs József*: Molylepkek I. — Microlepidoptera I.
XVI. kötet (Lepidoptera) 2. füzet, 214 oldal, 78 ábra (1965. IX. 30.)
77. *Dr. Babos Sándor*: Kullancsok — Ixodidea.
XVIII. kötet (Arachnoidea) 7. füzet, 37 oldal, 31 ábra (1965. XII. 31.)
78. *Dr. Szunyoghy János*: Gerincesek — Vertebrata (Általános bevezetés).
XX. kötet (Pisces, Amphibia, Reptilia) 1. füzet, 14 oldal, 9 ábra (1966. IV. 30.)
79. *Dr. Berinkey László*: Halak — Pisces.
XX. kötet (Pisces, Amphibia, Reptilia) 2. füzet, 135 oldal, 78 ábra (1966. VI. 20.)
80. *Dr. Varga Lajos*: Kerekférgek I. — Rotatoria I.
III. kötet (Nemathelminthes-Archipodiata) 7. füzet, 144 oldal, 71 ábra (1966. VI. 20.)

81. *Dr. Farkas Henrik*: Gubacsatkák — Eriophyidae.
XVIII. kötet (Arachnoidea) 15. füzete, 164 oldal, 115 ábra (1966. VII. 15.)
82. *Dr. Steinmann Henrik*: Recésszárnú-alkatúak — Neuropteroidea.
XIII. kötet (Hymenoptera III., Neuropteroidea) 14. füzete, 204 oldal, 189 ábra (1967. I. 31.)
83. *Dr. Dely Olivér György*: Kétéltűek — Amphibia.
XX. kötet (Pisces, Amphibia, Reptilia) 3. füzete, 80 oldal, 55 ábra (1967. II. 5.)
84. *Dr. Kassab Zoltán*: Zsizsikfélék — Bruchidae.
IX. kötet (Coleoptera IV.) 7. füzete, 35 oldal, 13 ábra (1967. IX. 30.)
85. *Mócsár Miklós*: Karcsuméhek — Halictidae
XIII. kötet (Hymenoptera III.) 11. füzete, 116 oldal, 32 ábra (1967. IX. 30.)
86. *Dr. Mócsár László*: Fémдаразsak — Chrysididae
XIII. kötet (Hymenoptera III.) 2. füzete, 118 oldal, 65 ábra (1967. X. 15.)
87. *Dr. Endrődy-Younga Sebestyén*: Csiboralkatúak — Palpicornia
VI. kötet (Coleoptera I.) 10. füzete, 97 oldal, 49 ábra (1967. XI. 30.)
88. *Dr. Endrődi Sebő*: Ormányosbogarak IV. — Curculionidae IV.
X. kötet (Coleoptera V., Strepsiptera) 7. füzete, 129 oldal, 44 ábra (1968. V. 31.)
89. *Dr. Szalay László*: Pókszabásúak I. — Archnoidea I.
XVIII. kötet (Arachnoidea) 1. füzete, 122 oldal, 72 ábra (1968. VI. 5.)
90. *Dr. Jolsvay Alajos*: Függelék (Mutatók) — Appendix (Indices)
XVI/A. kötet (Lepidoptera) F. füzete, 50 oldal (1958. VIII. 1.)
91. *Dr. Goszmány László*: Nappali lepkék — Diurna
XVI. kötet (Lepidoptera) 15. füzete, 165 oldal, 153 ábra (1968. X. 15.)
92. *Dr. Steinmann Henrik*: Álkérészek — Plecoptera
V. kötet (Insecta) 8. füzete, 185 oldal, 150 ábra (1968. X. 30.)
93. *Topál György*: Denevérek — Chiroptera
XXII. kötet (Mammalia) 2. füzete, 81 oldal, 57 ábra (1969. II. 15.)
94. *Benedek Pál*: Poloskák VII. — Heteroptera VII.
XVII. kötet (Heteroptera, Homoptera) 7. füzete, 86 oldal, 43 ábra (1969. IX. 30.)
95. *Dr. Mócsár László*: Pótlás a XI. kötet 4. füzetéhez
XI. kötet (Hymenoptera I.) 13 oldal, 12 ábra (1969. IX. 30.)

MAGYARORSZÁG ÁLLATVILÁGA

készülő füzetek:

- II. kötet (Porifera, Cnidaria, Platyhelminthea) 5. füzete:
Dr. Molnár Kálmán: Szívóférgek I. — Trematoda I.
- V. kötet (Insecta I.) I. füzete:
Dr. Steinman Henrik: Rovarak — Insecta (Általános bevezetés)
- XV. kötet (Diptera II.) 19. füzete:
Dr. Steinman Henrik: Tegzesek — Trichoptera
- XVI. kötet (Lepidoptera) 11. füzete:
Dr. Goszmány László: Bagolylepkék I. — Notuidae I.
- XVIII. kötet (Arachnoidea) 2. füzete:
Dr. Lósa Imre: Pókok I. — Aranea I.
- XVIII. kötet (Arachnoidea) 9. füzete:
Dr. Mahunka Sándor: Atkák V. — Acari V.
- XXII. kötet (Mammalia) 2. füzete:
Dr. Szunyoghy János: Rovarevők — Insectivora